

ကမ္ဘာရေးရာ

Global Affairs

အမှတ် (၂၇) ဩဂုတ်လ၊ ၂၀၂၄

အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးခရီးရှည်နှင့်
မိုဒီ၏ ခြေလှမ်းများ

urn:ma&&m

trsf(27)

MD*kw? 2024

အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူ့သို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

- ၁။ ပြည်သူ့အတွက်ဟုသုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။
- ၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့် လုပ်ရပ်များလုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှုမပြုခြင်းသည် ပြည်သူ့လူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမား တို့၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and lotting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving Information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

urn@;&m

trsf(27)

Mo*kw/? 2024

jrefma;&ma vkrma;& tz

---

jrefma;&m

trsf(22^24)?yxrxyfyeqkvefvr!

aumuvwm;hd, f&efkfu

zkf01- 8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlv ma&; t zlu xwfa0onf/

weZk	5500 usyf
tka&	1000
vksst zKZkf	jrefma&&ma vlv ma&; t zlu
xwfa0ol	0Duf&efvk(02506)
yEbl	0aZmjr f&ef(00241)
	atZuy&vuf
	tr&f(118)?(4)vrf!
	yk&ir&yfufafa'yk&u, f
	&efuk&u

rmwDum

t, fDmpum;

အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးခရီးရှည်နှင့် မိုဒီ၏ ခြေလှမ်းများ ၉

t xlaqmi fyg

၁။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲနှင့် ရှေ့အလားအလာ ၁၄
u~~h~~bf

၂။ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအတွက် မိုဒီ၏ ခြေလှမ်းများ ၂၂
armi~~fi~~bf(pufiwu~~o~~bf

၃။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးခရီးရှည် ၂၉
ဇာတ်လမ်းအကျဉ်း
a'p~~u~~matmi~~fi~~d

၄။ အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ကာကွယ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ၃၈
KMA

၅။ အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ စစ်ရေးအင်အား ရှုထောင့် ၄၄
o~~ef~~o~~o~~o~~o~~oe*~~F~~

၆။ မိုဒီနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု တံလျှပ် ၆၁
ap~~m~~E~~kt~~o~~k~~ab~~m~~*aA')

၇။ အရှေ့ကိုလျှောက်မှာလား အနောက်ကိုမျှော်မှာလား အိန္ဒိယ ၆၈
x~~ef~~i~~fo~~ef

E~~kt~~fa&;

၈။ သမိုင်းမြေမြှုပ်မည့် အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲ ၇၆
aeZi~~f~~wf

၉။ Global South တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ တိုးတက်လာမှု ၈၃
atmi~~f~~w~~fi~~n~~o~~i

၁၀။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရေးမုန်တိုင်း အိန္ဒိယကို ဘယ်လိုရိုက်ခတ်နိုင်လဲ ၈၉
au~~m~~E~~kt~~vi~~fi~~n

၁၁။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ချိန်ခွင်လျှာကို ထိန်းညှိခြင်း ၉၅
pe~~fe~~o~~m~~o~~i~~f

၁၂။ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေး ၁၀၁
p~~kt~~ye~~fi~~wmi~~fi~~

enfywm

၂၄။ အသေးစား နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖို (SMRs) ၂၀၃
aunpawvdl(SMART)

၂၅။ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ(AI)နှင့် တိုးတက်လာသော နည်းပညာများ ၂၁၀
p&P0

obm0ywfefusi f

၂၆။ ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် ၂၁၆
စွန့်ပစ်ခြင်း၏ အန္တရာယ်များ
a&tefar

unp&y&up0f&vrfm;

၂၇။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ ၂၂၃
jrefma&&ma vkrma& t zB

၂၈။ အစ္စရေး-ဟားမားစ် ပဋိပက္ခ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ ၂၃၂
jrefma&&ma vkrma& t zB

အယ်ဒီတာ့စကား

တစ်ခုလုံးကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြရန်
အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း

တို့ကို ဖော်ပြပါ

“ မိုဒီလက်ထက်တွင် GDP တိုးတက်မှုနှုန်းသည်
၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ပြီး
၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၇ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းသို့ တိုးတက်ခဲ့ရာ
စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကြောင့်
လူထုထောက်ခံမှုရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ”

အိန္ဒိယသမိုင်း၏ အစောဆုံးကာလသည် ဘီစီ ၃၃၀၀ မှ ၁၃၀၀ အထိ တည်ရှိခဲ့သော Indus Valley Civilization ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယကို Maurya အင်ပါယာ၊ Gupta အင်ပါယာ၊ Mughal အင်ပါယာနှင့် British Raj အပါအဝင် အဓိကအင်ပါယာများစွာဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယဟူသောအမည်သည် Indus မြစ်ကိုအခြေခံ၍ ရည်ညွှန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ ပထဝီဝင်အနေအထားအရ အရှေ့ဘက်တွင် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၊ အနောက်ဘက်တွင် အာရေဗျပင်လယ်နှင့် တောင်ဘက်တွင် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတို့က အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ဝန်းရံထားသည်။ အိန္ဒိယ၏နယ်နိမိတ်တွင် အိမ်နီးချင်း ကိုးနိုင်ငံရှိပြီး ကျွန်းနိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်းမြေနယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသောနိုင်ငံ ခုနစ်နိုင်ငံရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ အာဖဂန်နစ္စတန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဘူတန်၊ တရုတ်၊ မော်လ်ဒိုက်၊ မြန်မာ၊ နီပေါ၊ ပါကစ္စတန်နှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတို့ဖြစ်သည်။

သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံပါဝင်သော အိန္ဒိယတိုက်ငယ်၏သမိုင်းသည် နှစ်ပေါင်း ၅၀၀၀ ခန့် ရှည်ကြာခဲ့သည်။ ဘီစီ ၁၅၀၀ ခန့်တွင် အနောက်မြောက်ဘက်မှ အာရိယန်များက ၎င်းဒေသကို ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး နှစ်ပေါင်း ၂၀၀၀ ခန့် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကာ ဟိန္ဒူယဉ်ကျေးမှုကို ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ အေဒီ ၃၂၂ ခုနှစ်တွင် အာရပ်တို့က ပထမအကြိမ် ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခဲ့ကြပြီး အစ္စလာမ်သာသနာကို စတင်မျိုးစေ့ချခဲ့ကြသည်။ မဂိုအင်ပါယာ (၁၈၂၆-၁၈၇၅) လက်အောက်တွင် မွတ်ဆလင်များက အိန္ဒိယတစ်နိုင်ငံလုံး နီးပါး အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ်တွင်မူ ဟိန္ဒူဘာသာ ပြန်လည်လွှမ်းမိုးလာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဘီစီ ၅၀၀-၃၀၀ အကြား ဗုဒ္ဓဝါဒ၊ ဂျိမ်းဝါဒနှင့် ဗြဟ္မဏတို့၏ ဝေဒဝါဒများ ထွန်းကားခဲ့သည်။ အသောကမင်းကြီးလက်ထက်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ ပြန့်ပွားထွန်းကားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံရေးခရီးရှည်က စိတ်ဝင်စားစရာအတိဖြစ်နေသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် ပြင်သစ်ကိုအနိုင်ရပြီးနောက် အိန္ဒိယ၏ အင်အားကြီးကုန်သွယ်မှုနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့သည် ၁၆၀၁ ခုနှစ်တွင် အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီကိုထူထောင်ပြီး အိန္ဒိယတိုက်ငယ်ကို တဖြည်းဖြည်းဝါးမျိုကျွန်ပြုခဲ့သည်။ စင်စစ် ၎င်းကုမ္ပဏီသည် အရှေ့အာရှတွင် ဗြိတိသျှဗဟိုအစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်နှင့် အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ ၁၈၅၇ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှဗဟိုအစိုးရက တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် အိန္ဒိယတိုက်ငယ်သည် ဗြိတိသျှကိုလိုနီအုပ်စိုးမှုအောက်တွင် (၁၆၀၀-၁၉၄၇) အထိ နှစ်ပေါင်း ၃၅၀ နီးပါး ကျွန်ပြုခံခဲ့ရသည်။ သို့ဖြစ်ရာ အိန္ဒိယသည် ပါလီမန်စနစ်ကိုအခြေခံအုပ်ချုပ်သော အရင်းရှင်ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစနစ်၊ ခေတ်သစ်နိုင်ငံရေးစနစ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များကို အမွေခံရရှိခဲ့သည်။ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားနှင့်အတူ ဗျူရိုကရက်ပညာတတ်များကိုယ်စားပြုသော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ရရှိခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသည် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သုံး ဘာသာစကား ဖြစ်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် နယ်ချဲ့လက်အောက်မှ လွတ်လပ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းရာ၌ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယအမျိုးသားကွန်ဂရက်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ဂန္တီခေါင်းဆောင်သော အကြမ်းမဖက်ရေးလူထုလှုပ်ရှားမှုများ တစ်စတစ်စကျယ်ပြန့်လာခဲ့

သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် လယ်သမားအုံကြွမှု၊ ၁၉၂၈ ခုနှစ် လူထုသပိတ်များ၊ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် ဆားခွန်မပေးရေးတိုက်ပွဲ၊ ၁၉၃၇ ခုနှစ် မြေယာနှင့်လူမှုစနစ်ပြုပြင်ရေး လူထု လှုပ်ရှားမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယအမျိုးသားကွန်ဂရက်နှင့် မွတ်ဆလင်အဖွဲ့ချုပ် တို့၏ ကြိုးပမ်းမှုများကြောင့် ဗြိတိသျှအစိုးရက ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနှင့်ပါကစ္စတန်တို့ကို ခွဲခြားပြီး ဒိုမီနီယံနိုင်ငံများအဖြစ် လွတ်လပ်ရေးပေးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့ပြီး ပါကစ္စတန်သည် ၁၉၅၆ ခုနှစ်တွင် သီးခြားလွတ်လပ်သော သမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အိန္ဒိယသည် ကျယ်ဝန်းပြီး လူဦးရေများပြားသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကွဲပြားခြားနားသော လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် ဇာတ်ခွဲခြားသော လူမှုစနစ်များရှိသည့် နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယလွတ်လပ်ရေးရရှိသောအခါ နေရှူးခေါင်းဆောင်သော အမျိုးသားနိုင်ငံရေး အင်အားစုများ အာဏာရလာခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ပြီးသောအခါ ကမ္ဘာ့အခြေအနေ များ ပြောင်းလဲခဲ့ရာ ဘက်မလိုက်သော နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီများ ပေါ်ထွက်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ သည် ဘန်ဒေါင်းမူ(၅)ချက်ကိုအခြေခံသော နိုင်ငံအချင်းချင်းဆက်ဆံရေးမဟာဗျူဟာ၊ အမျိုးသားစီးပွားရေး ဖြစ်ထွန်းတိုးတက်ရေးအတွက် စီမံကိန်းစီးပွားရေးမဟာဗျူဟာများ ကို ချမှတ်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ စစ်အေးခေတ်ကုန်ဆုံးသော ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အထိ ယင်းအတိုင်း ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယသည် စစ်အေးခေတ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် အမျိုးသားအချုပ်အခြာ အာဏာကို ထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အိန္ဒိယသည် အဆင့်အတန်းရှိသော၊ ခေတ်မီသော၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် အဆင့်မြင့်နည်းပညာကိုပိုင်ဆိုင်သော အိန္ဒိယဖြစ်ရန် ဘက်စုံမဟာဗျူဟာ များကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာကြည့်ပါက အိန္ဒိယအမျိုးသား ကွန်ဂရက်သည် ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့သည်။ ၁၉၇၇ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ကွန်ဂရက်ပါတီ အရေးနိမ့်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၄ ရက်နေ့တွင် လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးပဋိပက္ခများ၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် အင်ဒီရာဂန္တီလုပ်ကြံခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၈၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ကွန်ဂရက်ပါတီ ထပ်မံအရေးနိမ့်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နေစဉ် ရာဂျစ်ဂန္တီ ထပ်မံလုပ်ကြံခံရပြီး ဂန္တီမျိုးဆက် များ၏ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှု နိဂုံးချုပ်သွားခဲ့သည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဟိန္ဒူ အမျိုးသားရေးဝါဒီများအနိုင်ရပြီး အစိုးရဖွဲ့ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဆွန်နီယာဂန္တီခေါင်းဆောင်သော ကွန်ဂရက်ပါတီက အနိုင်ရရှိခဲ့ရာ မန်မိုဟန်ဆင်းကို အစိုးရအဖွဲ့၏ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်း တွင် နယ်ပယ်စုံညီ မဟာဗျူဟာအရွှေ့အပြောင်းများရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့မြင်ရသည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် အိန္ဒိယ နိုင်ငံအား ဖက်ဒရယ်နှင့်ပြည်နယ်အဆင့်များတွင် ဝက်စ်မင်စတာ (Westminster)ပုံစံ ပါလီမန်စနစ်ဖြင့် ဒီမိုကရေစီသမ္မတနိုင်ငံ ဖြစ်လာစေခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ၏ ရေရှည်တည်တံ့ သော ဒီမိုကရေစီလွတ်လပ်ခွင့်များသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအသစ်များ ကြားတွင် ထူးခြားနေသည်။

နရန်ဒရာမိဒီသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၆ ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယ၏ ၁၄ ယောက်မြောက် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် စတင်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိ ဒုတိယ အကြိမ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၉ ရက်နေ့မှ ဇွန်လ ၁ ရက် နေ့အထိကျင်းပသည့် ရွေးကောက်ပွဲတွင်လည်း တတိယအကြိမ် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသည်။ မိုဒီ၏ BJP ပါတီသည် ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးအခြေခံသော ပါတီဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယလူဦးရေစုစုပေါင်း၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များဖြစ်၍ မိုဒီသည် ဟိန္ဒူ အမျိုးသားရေးဝါဒကို ဦးစားပေးမြှင့်တင်စဉ်းရုံးခဲ့ရာ လူကြိုက်များခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မိုဒီအနေဖြင့် အောက်ခြေလူတန်းစားများအတွက် သက်သာချောင်ချိရေးလုပ်ငန်းများကို ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ဖန် နိုင်ငံစီးပွားရေးတိုးတက်ကောင်းမွန် ရေးကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည့်အပြင် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာစွမ်းပကားများကိုတည်ဆောက်ကာ နိုင်ငံပုံရိပ်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ မိုဒီလက်ထက်တွင် GDP တိုးတက်မှုနှုန်းသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၇ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းသို့ တိုးတက်ခဲ့ရာ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကြောင့် လူထုထောက်ခံမှုရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ ကာကွယ်ရေး အသုံးစရိတ်ကို တိုးမြှင့်ခဲ့သလို အာကာသသိပ္ပံနည်းပညာလည်း တိုးတက်ခဲ့ရာ အိန္ဒိယ နိုင်ငံ၏ပုံရိပ်ကို မိုဒီလက်ထက်တွင် မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

မိုဒီ၏ တတိယသက်တမ်းတွင် စိန်ခေါ်မှုများရှိနေသည်။ အိန္ဒိယတွင် မိုဒီ၏ BJP ပါတီ အနေဖြင့် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ရမည် ဖြစ်သည်။ အဓိကအတိုက်အခံပါတီဖြစ်သော ကွန်ဂရက် ပါတီက မိုဒီ၏ တရုတ်နှင့်နယ်စပ်ပြဿနာ ကိုင်တွယ်မှုအပေါ် ဝေဖန်ခဲ့သည်။ အမေရိကန် နှင့် ကာကွယ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် မိုဒီလက်ထက်တွင် များစွာကျယ်ပြန့်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာဒေသတွင် အိန္ဒိယရေတပ်သည် အဓိကဖြစ်သည်ဟု အမေရိကန်က ယူဆ ထားသည်။ အိန္ဒိယကို ခိုင်မာသောမိတ်ဖက်အဖြစ် ရည်ရွယ်ထားသည်။

မိုဒီအနေဖြင့် ၂၀၂၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့တတိယအကြီးဆုံး စီးပွားရေး နိုင်ငံဖြစ်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။ အိန္ဒိယ၏ လက်ရှိ GDP တိုးတက်မှုနှုန်းသည် ၈ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီတွင် အိန္ဒိယအနေဖြင့် အဖွဲ့ဝင် ဖြစ်ရေး စိတ်အားထက်သန်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတွင် တရုတ်နှင့်ပတ်သက် ပြီး လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုရှိနေသောအိန္ဒိယသည် QUAD အဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရာတွင် ပါဝင် ထားသည်။ မိုဒီ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတွင် Neighbourhood First ဖြင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ နှင့် ဆက်ဆံရေးပြေလည်အောင်ကြိုးပမ်းရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ပါကစ္စတန်နှင့်ဆက်ဆံ ရေးတွင် အနည်းငယ်တင်းမာနေဆဲရှိသည်။

မိုဒီလက်ထက်တွင် နယူးဒေလီ၌ G-20 ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို အိန္ဒိယက အိမ်ရှင် အဖြစ် လက်ခံကျင်းပခဲ့ရာ အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဦးဆောင်မှုတွင်ပါဝင်ရန် ကြိုးပမ်း ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အာဖရိက၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် အရှေ့တောင်အာရှတို့နှင့် ဆက်ဆံရေး တိုးမြှင့်ခဲ့ရာ အိန္ဒိယသည် Global South တွင် ယုံကြည်ရလောက်သော ခေါင်းဆောင်မှု အတွက် ရည်မှန်းထားသည်။

အိန္ဒိယသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသနှင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသ၏ ကြားခံဖြစ် သကဲ့သို့ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ၏ ရေကြောင်းကုန်သွယ်မှုအတွက် အရေးပါသည်။ စစ်ရေး အသုံးစရိတ် မြင့်မားပြီး နျူကလီးယားလက်နက် ပိုင်ဆိုင်သည့်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ သည် ပထဝီနိုင်ငံရေး ပေါင်းစည်းမှုဆိုနိုင်သော စီးပွားရေးအထူးပြု BRICS အဖွဲ့အစည်း၊ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအထူးပြုသော SCO အဖွဲ့အစည်းတို့တွင်လည်း အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်နေသည်။ မိုဒီလက်ထက်တွင် နည်းပညာဝန်ဆောင်မှုနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်လာရာ ဒေသတွင်းမှသည် နိုင်ငံစုံအဆင့်ထိ တက်လှမ်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းနေသည်ကို တွေ့မြင်နေရ သည်။

အိန္ဒိယနှင့်ရုရှား ဆက်ဆံရေးသည်လည်း မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး သို့ ဦးတည်နေသည်။ အိန္ဒိယစစ်တပ်သည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်နေသော်လည်း ရုရှား၏ လက်နက်ထောက်ပံ့မှုကို မှီခိုနေရဆဲဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယသည် ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခတွင် ကြားနေမှု မူဝါဒကို ကိုင်စွဲခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသည် ပင်လယ်ရေကြောင်းမှ ရုရှား ရေန်ကို အများဆုံးဝယ်ယူခဲ့သည်။ မိုဒီသည် အမေရိကန်၏ လူသိရှင်ကြားခြိမ်းခြောက်မှု များကို လျစ်လျူရှုပြီး အိန္ဒိယ-ရုရှား စစ်ဘက်ရေးရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးမြှင့်ခဲ့ သည်။ မိုဒီ၏ ရုရှားခရီးစဉ်ကို အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံများက သတိထားစောင့်ကြည့် ခဲ့ကြသည်။ ရုရှား-အိန္ဒိယ ကုန်သွယ်မှု၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် အိန္ဒိယရူပီး သို့မဟုတ် ရုရှား ရူဘယ်နှင့် ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်နေကြသည်။

ထို့ကြောင့် တောင်အာရှဒေသတွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထိပ်တန်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်လာရန် မျှော်မှန်းနေသော အိန္ဒိယအနေဖြင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကဲ့သို့ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကို လက်ခံလိုပုံရသည်။ မိုဒီအနေဖြင့် ပြည်တွင်းတွင် ရေရှည်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုတည်ဆောက်ရန် အားထုတ်နေသကဲ့သို့ နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာတွင်လည်း မိတ်ဖက်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနယ်ပယ်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသည်။ မိုဒီအနေဖြင့် စူပါပါဝါနိုင်ငံများဖြစ်သော အမေရိကန်နှင့်ရုရှားအကြား မည်မျှဟန်ချက်ညီညီ ကြိုးတန်းလျှောက်နိုင်မလဲဆိုသည်ကို စောင့်ကြည့်ရပေမည်။ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးခရီးရှည် နှင့် မိုဒီ၏ခြေလှမ်းများကို လေ့လာနိုင်ရန် ဆောင်းပါးများဖြင့် စုစည်းတင်ပြလိုက်ပါသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

တရားဝင်အခွန်အခါများနှင့် အခွန်အခါများ

၂၀၁၆

“ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးတွင်
ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် သက်တမ်းနှစ်ဆက်
အချိန်ကာလအားဖြင့် ဆယ်နှစ်တာ
ဆက်တိုက်တာဝန်ယူခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ
ယခု တတိယသက်တမ်း ဆက်လက်တာဝန်ယူနိုင်ခြင်းသည်
ထူးထူးခြားခြား အောင်မြင်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု
ဆိုနိုင်ပါသည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အိန္ဒိယနိုင်ငံ အောက်လွှတ်တော် (Lok Sabha) အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကို ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၉ ရက်နေ့မှ ဇွန်လ ၁ ရက်နေ့အထိ အဆင့်ခုနစ်ဆင့်ခွဲ၍ ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ယခုရွေးကောက်ပွဲသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်နှင့်ပြည်ထောင်စုနယ်မြေ စုစုပေါင်း ၃၆ ခုရှိ မဲဆန္ဒနယ်မြေ ၅၄၃ ခုတွင် ကျင်းပနေခြင်းဖြစ်ပြီး လူဦးရေ သန်း ၁၄၀၀ မှ မဲပေးခွင့်ရှိသူ သန်းပေါင်း ၉၇၀ ဦးတို့ ပါဝင်မဲပေးကြသဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အကြီးမားဆုံး ရွေးကောက်ပွဲ ဖြစ်သည်။

ဤရွေးကောက်ပွဲတွင် လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီ၏ BJP ပါတီ ခေါင်းဆောင်သော National Democratic Alliance(NDA) တပ်ပေါင်းစုနှင့် အဓိကအတိုက်အခံပါတီဖြစ်သည့် ကွန်ဂရက်ပါတီခေါင်းဆောင်သော Indian National Developmental Inclusive Alliance(INDIA) တပ်ပေါင်းစုတို့ အဓိကယှဉ်ပြိုင်ခဲ့ကြသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ၂၀၁၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် NDA တပ်ပေါင်းစုက အမတ်နေရာ ၃၆၀ နေရာရရှိခဲ့ပြီး INDIA က အမတ်နေရာ ၁၁၉ နေရာ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ယခု ၂၀၂၄ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် NDA က ၂၉၃ နေရာ၊ INDIA က ၂၃၄ နေရာနှင့် အခြားပါတီများက ၁၆ နေရာ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက မိုဒီ၏ NDA တပ်ပေါင်းစုသည် ၆၇ နေရာ လျော့နည်းသွားပြီး INDIA က ၁၁၅ နေရာ ပိုမိုရရှိလာခဲ့သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

နိုင်ငံရေးပါတီအလိုက် အနိုင်ရရှိမှုအခြေအနေကိုလေ့လာပါက မိုဒီဦးဆောင်သော BJP ပါတီက အမတ် ၂၄၀ နေရာ အနိုင်ရရှိပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲထက် ၆၃ နေရာ လျော့နည်းသွားသည်။ အဓိကအတိုက်အခံ ကွန်ဂရက်ပါတီက ဒုတိယနေရာမှ ၉၉ နေရာ

ရရှိခဲ့ပြီး ယခင်ထက် ၄၇ နေရာ ပိုမိုရရှိလာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တတိယအများဆုံး အနိုင်ရရှိသည့်ပါတီမှာ အတိုက်အခံဘက်မှ သမ္မတဒီမိုကရေစီဖြစ်ပြီး ၃၇ နေရာရရှိကာ ယခင်ထက် ၃၂ နေရာ ပိုမိုရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ သမ္မတဒီမိုကရေစီမှာ လက်ဝဲယိမ်းဆိုင်ရာလက်ဝဲပါတီဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဟိန္ဒူစတန်နီစကားပြော လူအများစုနေထိုင်သော ဥတ္တရာပရာဒက်ရှ်ပြည်နယ်ကို အခြေပြုထားသည့် ပါတီဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် ဇာတ်နိမ့်များ၏ထောက်ခံမှုကို ရရှိထားခြင်းဖြစ်သည်။

အလားတူပင် ယခုရွေးကောက်ပွဲ၌ ဇာတ်နိမ့်နှင့် ဆင်းရဲသားများသည့် ပြည်နယ်များမှ နိုင်ငံရေးပါတီများ ပိုမိုအနိုင်ရရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အနောက်ဘက်လားပြည်နယ်မှ ထရီနာမူးကွန်ဂရက်ပါတီ၊ တေလဂူလူမျိုးတို့၏ တေလဂူဒေသပါတီနှင့် အိန္ဒိယကွန်မြူနစ်ပါတီ ဂိုဏ်းခွဲနှစ်ခုတို့ ဖြစ်သည်။

မှန်းချက်နှင့် နှမ်းထွက်မကိုက်ခဲ့သည့် မိုဒီ

အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံကြီးတွင် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် သက်တမ်းနှစ်ဆက် အချိန်ကာလအားဖြင့် ဆယ်နှစ်တာ ဆက်တိုက်တာဝန်ယူခဲ့ပြီး ဖြစ်ရာ ယခု တတိယသက်တမ်း ဆက်လက်တာဝန်ယူနိုင်ခြင်းသည် ထူးထူးခြားခြားအောင်မြင်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယခုရွေးကောက်ပွဲတွင် မဲအပြတ်အသတ် အောင်နိုင်ရေးအတွက် များစွာငွေကုန်လှူပန်းခံ၍ ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့ပြီး သူ၏ပါတီအနေဖြင့် အမတ်နေရာ ၅၄၃ နေရာရှိသော အောက်လွှတ်တော်၌ အမတ်နေရာ ၃၇၀ နေရာအထိ ရရှိလိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားခဲ့ပါသည်။ NDA အုပ်စုအနေဖြင့် အမတ်နေရာ ၄၀၀ နေရာအထိ ရလိမ့်မည်ဟုလည်း မျှော်မှန်းခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ထွက်ပေါ်လာသောရလဒ်များအရ BJP ပါတီသည် ထက်ဝက်ကျော် အမတ်နေရာ ၂၇၂ နေရာမျှပင် မရရှိခဲ့သည့်အတွက် အခြားပါတီငယ်များနှင့်ပူးပေါင်း၍ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရ ဖွဲ့စည်းရမည့်အနေအထားသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့ပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယခုရွေးကောက်ပွဲတွင် မိုဒီအနေဖြင့် မှန်းချက်နှင့်နှမ်းထွက်မကိုက်ခဲ့ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ရွေးကောက်ပွဲအောင်နိုင်ရေးအတွက် မိုဒီ၏ကြိုးပမ်းခဲ့မှုများ

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် သက်တမ်းနှစ်ဆက် ကာလအားဖြင့် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုစာမျှ တာဝန်ယူခဲ့သူတစ်ဦးအတွက် တတိယသက်တမ်းယှဉ်ပြိုင်ရာတွင် ဆက်လက်၍ ထောက်ခံမှုရယူနိုင်ခြင်းမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံကဲ့သို့ လူဦးရေများပြား၍ နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးရေးအရောင်အသွေး စုံလင်များပြားသော နိုင်ငံကြီးတစ်ခုတွင် အလွန်ထူးခြားသောကိစ္စတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ရပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီအနေဖြင့် လူကြိုက်များမှုကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းမှာ ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒကို ဦးစားပေးမြှင့်တင်စည်းရုံးခဲ့ခြင်း၊ နိုင်ငံစီးပွားရေးတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်း၊ အောက်ခြေလူတန်းစားများအတွက် သက်သာချောင်ချိရေးလုပ်ငန်းများကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ခြင်းနှင့် နိုင်ငံ၏ စစ်ရေး၊ သိပ္ပံနည်းပညာစွမ်းပကားများကိုတည်ဆောက်ကာ နိုင်ငံပုံရိပ်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒကို ဦးစားပေးမြှင့်တင်ခြင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် လူဦးရေစုစုပေါင်း၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များဖြစ်ရာ ဟိန္ဒူမဲများများရအောင် ဆွဲဆောင်စည်းရုံးနိုင်ခြင်းသည် ရွေးကောက်ပွဲအောင်နိုင်ရေးအတွက် အသေချာဆုံးအာမခံချက် ဖြစ်ပါသည်။ မိုဒီ၏ BJP ပါတီ ကိုယ်တိုင်မှာလည်း ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးအခြေခံသောပါတီဖြစ်ရာ ဤသို့ ဘာသာရေးနှင့် အမျိုးသားရေးအခြေခံသော သဘောတရားလမ်းကြောင်းကို ရွေးကောက်ပွဲအတွက် အဓိကလက်နက်အဖြစ် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ဥတ္တရာပရာဒက်ရှ်ပြည်နယ်မှ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များ အထွတ်အမြတ်ထားရာ ရာမနတ်ဘုရားကျောင်းကို ဒေါ်လာ ၂၀၇ သန်း အကုန်အကျခံ၍ ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ တည်ဆောက်ခဲ့ပြီးနောက် ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ ဖွင့်ပွဲကျင်းပခဲ့ခြင်းက အထင်ရှားဆုံး လုပ်ဆောင်မှုဖြစ်ပါသည်။ ယင်း ရာမဘုရားကျောင်းမှာ ၁၆ ရာစုခန့်က တည်ဆောက်ခဲ့သည့် မဂိုမ္မတ်ဆလင်ဘုရင်ကြီး ဘာဘာဧကရာဇ်၏ ဘာဘရီမဂျစ် ရှေးဟောင်းဗလီကို ထိုစဉ်က အတိုက်အခံပါတီဖြစ်သည့် BJP ဦးဆောင်သည့် လူအုပ်ကြီးက ၁၉၉၂ ခုနှစ်က ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးခဲ့သည့်နေရာတွင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းနေရာကို ဘာဘရီမဂျစ်ဗလီ မတည်ဆောက်မီက ဟိန္ဒူရာမနတ်ဘုရားမွေးဖွားသည့်နေရာဟု ဟိန္ဒူများက အစဉ်အလာအရ ယုံကြည်ထားကြပြီး ရှေးဟောင်းဟိန္ဒူရာမကျောင်းတစ်ခုလည်း ရှိခဲ့ဖူးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဟိန္ဒူတို့က ယင်းတို့ပိုင် ဘုရားကျောင်းမြေဟုကြွေးကြော်ကာ ဗလီကိုဖျက်ဆီးခဲ့ကြခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့ဖျက်ဆီးခဲ့မှုနောက်ပိုင်းတွင် ဟိန္ဒူ-မွတ်ဆလင် အဓိကရုဏ်းကြီးဖြစ်ပွားကာ မွတ်ဆလင်အများစုပါဝင်သော လူပေါင်း ၂၀၀၀ ကျော် သေဆုံးခဲ့ပါသည်။

ဤဖြစ်ရပ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ အထင်ကရဖြစ်ခဲ့ပြီး ဟိန္ဒူတို့အတွက် သမိုင်းဝင်အောင်ပွဲဖြစ်ခဲ့ချိန်တွင် မွတ်ဆလင်တို့အတွက် နာကြည်းစရာ ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။ ထို့အပြင် မိုဒီက မွတ်ဆလင်များကို ပြင်ပမှ ထိုးဖောက်စိမ့်ဝင်လာသူများ (Infiltrators) ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလေ့ရှိပြီး ယင်းကူးဝင်လာသူများမှာ သားသမီးများစွာ မွေးဖွားလေ့ရှိသဖြင့် ဟိန္ဒူဒေသခံများထံမှ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ဓနဥစ္စာများကို အဓမ္မရယူလျက်ရှိသည်ဟု ပုတ်ခတ်ပြောဆိုခဲ့ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းတစ်ရပ်ဖြစ်သော ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစည်းခြားမှုကို ချိုးဖောက်နေသည်ဟု အတိုက်အခံများနှင့် မွတ်ဆလင်ခေါင်းဆောင်များက ပြင်းထန်စွာ ဝေဖန်ခဲ့ကြပါသည်။ မိုဒီအနေဖြင့် သူ၏ပြောစကားအတိုင်း လက်တွေ့ဖော်ဆောင်သည့် အနေဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွင်း တရားမဝင် ခိုးဝင်နေထိုင်လျက်ရှိသည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဘက်မှ ဝင်ရောက်လာသော ဘင်္ဂလီမွတ်ဆလင်တစ်သန်းကျော်ကို လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးဥပဒေအရ ပြန်လည်နှင့်ထုတ်ရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ မိုဒီကိုယ်တိုင်က ထုတ်ဖော်မပြောသော်လည်း BJP ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်အချို့က အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ဟိန္ဒူနိုင်ငံတော်အဖြစ် ကြေညာရန်လိုလားကြောင်း စတင်ပြောဆိုလာခဲ့သည်ကို သိရပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ဘာဘရီမဂျစ် ဗလီမြေနေရာအား အိန္ဒိယဗဟိုတရားရုံးက ဟိန္ဒူပိုင်မြေအဖြစ် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းကို အတုယူကာ ဟိန္ဒူအဖွဲ့အစည်းများစွာက အိန္ဒိယရှိ မွတ်ဆလင်ရေးဟောင်းဗလီများကို ယင်းတို့ပိုင်မြေအဖြစ် တရားစွဲဆိုမှုများလည်း ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။

မိုဒီ၏ လက်ထက်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ဂျီဒီပီတန်ဖိုး ၂ ဒသမ ၀၃၉ ထရီလီယံဒေါ်လာ ရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၃ ဒသမ ၇၃၇ ထရီလီယံဒေါ်လာအထိ တိုးတက်လာခဲ့ကာ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါပြီးဆုံးခဲ့သည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ကမ္ဘာပေါ်တွင် စီးပွားရေးအတိုးတက်ဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဂျီဒီပီတိုးတက်မှုနှုန်းသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၉ ဒသမ ၀၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၇ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၇ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ မိုဒီလက်ထက်တွင် စီးပွားရေး သိသိသာသာတိုးတက်လာခြင်းက BJP အစိုးရအပေါ် လူထုထောက်ခံမှုကို ဆက်လက်ခိုင်မာစေခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအင်အား တိုးတက်တောင့်တင်းလာမှုနှင့်အတူ အစိုးရ၏ ဘတ်ဂျက်ဝင်ငွေများလည်း တိုးတက်လာသည့်အလျောက် အခြေခံလူထုအကြိုက် ဆင်းရဲသားများအတွက် စားနပ်ရိက္ခာအခမဲ့ဝေငှခြင်း၊ အိမ်ရာများဆောက်လုပ်ပေးခြင်း၊ ဆင်းရဲသားမိသားစုများအား ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ လမ်းတံတားများ တိုးချဲ့ဆောက်လုပ်ပေးခြင်း စသည့်လုပ်ရပ်များဖြင့် မဲဆန္ဒရှင်များ၏ စိတ်နှလုံးကို သိမ်းကျုံးဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ထို့အပြင် စီးပွားရေးအင်အားကိုအခြေပြု၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် စတုတ္ထအများဆုံးအဆင့်အထိ တိုးမြှင့်နိုင်ခဲ့သကဲ့သို့ အာကာသသိပ္ပံနည်းပညာတွင်လည်း လပေါ်သို့ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လသွားယာဉ်တစ်စီး ဆင်းသက်နိုင်ခဲ့သည့်အတွက် ကမ္ဘာပေါ်တွင် စတုတ္ထမြောက် လပေါ်သို့ ယာဉ်ဆင်းသက်နိုင်သည့်နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်များကြောင့် နိုင်ငံတကာအလယ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ပုံရိပ်ကို မြှင့်တင်နိုင်ခဲ့သည့်အတွက် မိုဒီအပေါ် လူထုထောက်ခံမှုကို ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဆက်လက်ရယူနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မိုဒီ မဲအရနည်းခဲ့သည့် အကြောင်းအရင်းများ

မိုဒီအနေဖြင့် မျှော်လင့်ထားသလောက် မဲမရရှိခဲ့ဘဲ မဲအရနည်းခဲ့ရသည့်အကြောင်းအရင်းမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်နိုင်ကြောင်း လေ့လာသူများက ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြပါသည်-

- (က) **နိုင်ငံရေးအရ ငြီးငွေ့လာမှု (Political Fatigue)**။ ဆယ်နှစ်တာမျှ BJP နှင့် ခေါင်းဆောင်မိုဒီတို့၏ ပုံရိပ်များသာ ဖုံးလွှမ်းနေခဲ့သော အိန္ဒိယနိုင်ငံရေးအပေါ် ပြည်သူလူထုက ငြီးငွေ့လာခဲ့ပြီး အသစ်အဆန်းများကို တောင့်တလာကြခြင်းမှာ လူသားတို့၏ စိတ်နေစိတ်ထားသဘာဝပင် ဖြစ်ပါသည်။ အဓိက အတိုက်အခံဘက်မှ နေရူး-ဂန္ဒီ မျိုးဆက်သစ် ရာဟူးဂန္ဒီနှင့် ကွန်ဂရက်ပါတီ ထူးထူးခြားခြား မဲပိုရလာခြင်းမှာ ဤအချက်ကို ထင်ဟပ်နေပါသည်။
- (ခ) **အောက်ခြေလူတန်းစားများက စွန့်ခွာလာမှု**။ BJP သည် ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒကို ဦးစားပေးအခြေပြုခဲ့ပြီး ဆင်းရဲသားမဲဆန္ဒရှင်များကိုလည်း အစိုးရက ကျခံသည့် သက်သာချောင်ချိရေးအစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ပေးခဲ့သည့်တိုင်အောင် အောက်ခြေလူတန်းစားများ၏ ဝင်ငွေတိုးပွားရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်ရရှိရေးတို့ကို အခြေခံကျကျ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့်

ဆင်းရဲသား လူတန်းစားတို့၏ အားကိုးရာ ဖြစ်သော လူအများကောင်းစားရေးအခြေခံ သည့် လက်ဝဲဝါဒီဆိုရှယ်လစ်နှင့် ကွန်မြူနစ် ပါတီများ မဲပိုမိုရရှိလာခဲ့ကြောင်း တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) ဘာသာခြားများအား ပစ်ပယ်နှိမ်ချခဲ့မှု။ မိုဒီ အနေဖြင့် မဲဆွယ်ကာလအတွင်း ဟိန္ဒူ ဘာသာရေးအခြေခံ အမျိုးသားရေးဝါဒကို အလွန်အကျွံအသုံးပြုခဲ့ခြင်းက မွတ်ဆလင် များအပါအဝင် ဘာသာခြားများကို ခွဲခြား နှိမ်ချသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားစေခဲ့ပြီး ယင်း ဘာသာခြားတို့၏မဲများ ဆုံးရှုံးခဲ့ခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။

(ဃ) အတိုက်အခံတို့၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု။ အဓိကအတိုက်အခံဖြစ်သော ကွန်ဂရက် ပါတီမှာ မိုဒီထက်စာလျှင် ပိုမိုငယ်ရွယ်၍ တက်ကြွသော ရာဟူးလ်ဂန္ဓီ၏ဦးဆောင်မှု ဖြင့် အတိုက်အခံ INDIA အင်အားစုသည် ပိုမိုစိတ်အားထက်သန်စွာ လှုပ်ရှားစည်းရုံး ခဲ့ကြမှုကြောင့်လည်း ယခုကဲ့သို့ အမတ်နေရာ ၁၁၅ နေရာ ပိုမိုရရှိလာခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

သုံးသပ်ချက်

မိုဒီဦးဆောင်သော BJP အနေဖြင့် တစ်ပါတီတည်း ဦးဆောင်လွှမ်းမိုးနိုင်သည့် အနေအထားမှ ပါတီစုံညွှန် ပေါင်းအစိုးရ ဖွဲ့စည်းရသဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ မူဝါဒများ ကို ချမှတ်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် စုပေါင်းသဘောတူညီမှုရရှိ နိုင်ရန် ညှိနှိုင်းပေါင်းစပ်ရမည်ဖြစ်၍ ယခင်ထက် ပိုမို နှောင့်နှေးသွားနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။ အကောင်းဘက်မှ ရှုမြင်ပါက ယခင်ထက်စာလျှင် စစ်ဆေးထိန်းညှိမှု (Check and Balance System) များ အနိုင်ရပါတီညွှန် ပေါင်းအုပ်စုတွင်း ပိုမိုအားကောင်းလာဖွယ် ရှိပါသည်။

ထို့အပြင် ၂၀၂၄ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှ သင်ခန်းစာ များကိုထုတ်နုတ်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ အခြေခံလူတန်းစား လူထုကြီးအတွက် အများကြိုက် သက်သာချောင်ချိရေး

“ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှ သင်ခန်းစာများကို ထုတ်နုတ်၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ အခြေခံလူတန်းစား လူထုကြီးအတွက် အများကြိုက် သက်သာချောင်ချိရေး အစီအစဉ်များအပြင် ပိုမို၍စနစ်ကျသော စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပေါ်ပေါက်လာ နိုင်ဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။ ”

အစီအစဉ်များအပြင် ပိုမို၍စနစ်ကျသော စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပေါ်ပေါက်လာ နိုင်ဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

စိန်ခေါ်မှုများ

မိုဒီအနေဖြင့် တတိယသက်တမ်း ဆက်လက်အနိုင်ရရှိရေးအတွက် လွယ်ကူသေချာ သည့် ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးပြုခဲ့ခြင်းသည် လူဦးရေသန်း ၂၀၀ ခန့်ရှိပြီး နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၁၄ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသည့် အိန္ဒိယမွတ်ဆလင်လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် လူများစု ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များအကြား စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှုနှင့် ရန်လိုမှုများတိုးပွားလာနိုင် သည့်အတွက် ရှေ့ညီတွင် ဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။ လတ်တလောကာလတွင် ဖိနှိပ်ခံလူနည်းစုများအနေဖြင့် အကြမ်းနည်းဖြင့်တုံ့ပြန်မှုကို ပိုမိုရွေးချယ်လာပါက ၂၀၁၈ ခုနှစ်က မွမ်ဘိုင်းအကြမ်းဖက်မှုကဲ့သို့ အကြီးစားတိုက်ခိုက်မှုမျိုးလည်း ထပ်မံပေါ်ပေါက် လာနိုင်ပြီး မိုဒီ၏ အသက်အန္တရာယ်ကိုပင် ရန်ရှာလာနိုင်သည့် အလားအလာများ ပေါ်ပေါက် လာနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် လောင်စာဆီဖူလုံခြင်းမရှိသော အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် အရှေ့ အလယ်ပိုင်း ရေနံထွက် မွတ်ဆလင်နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်သည် ဖြစ်ရာ OIC နှင့် အာရပ်အဖွဲ့ချုပ်အပါအဝင် အစ္စလာမ္မစ်နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးထိခိုက် လာနိုင်သည့် အလားအလာကိုလည်း စိန်ခေါ်မှုအဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အခြားစိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိသော လယ်သမား များ၏ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းမှ ဝင်ငွေတိုးတက်မှုနည်းပါးနေချိန်တွင် စားသောက်ကုန် ဈေးနှုန်းများ မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ကျေးလက်ဒေသလယ်သမားများ၏ မကျေနပ်မှု များ မြင့်တက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယလယ်သမားများက သီးနှံများဝယ်ယူသည့် အနိမ့် ဆုံးဈေးနှုန်းသတ်မှတ်ပေးမည့် ဥပဒေတစ်ရပ်ပြဋ္ဌာန်းပေးရန် ဒေလီမြို့တော်အထိတက်၍ ဆန္ဒပြနေကြပါသည်။ ထို့အပြင် ပညာတတ်လူငယ်များ၏ အလုပ်လက်မဲ့နှုန်းမှာလည်း ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၃၅ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိခဲ့ရာမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် နှစ်ဆခန့် မြင့်တက် လာပြီး ၆၅ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရောက်ရှိလာခြင်းကလည်း ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှု ဖြစ်နေပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် နောက်ထပ် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုမှာ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအနေဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲကို တောင်ပြိုကမ်းပြိုအောင်နိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံရေးအာဏာကို အလွန်အကျွံ အသုံးပြုမှုနှင့် အလားအလာရှိသော အတိုက်အခံများအား ဖိအားပေး အရေးယူဖယ်ရှားမှု များ ပြုလုပ်လာခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အတိုက်အခံ AAP ပါတီမှ ဒေလီမြို့တော် ဝန်ကြီးချုပ် ကက်ဂျရီဝါလ်နှင့် ပါတီထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်အချို့ကို အဂတိလိုက်စားမှုဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဩဇာကြီးမား သည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ပြစ်မှုစုံစမ်းရေးအေဂျင်စီ၏ တရားဥပဒေထိန်းသိမ်းရေးဌာန Enforcement Directorate(ED) အနေဖြင့် အတိုက်အခံပါတီများမှ လွှတ်တော်အမတ်များ ကို အဂတိလိုက်စားမှု စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဘက်ပြောင်းရန် ခြိမ်းခြောက် အကျပ်ကိုင်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းလည်း သတင်းများထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ED နှင့် အခြား အစိုးရစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးအေဂျင်စီများက စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုခံယူနေရသည့် ကုမ္ပဏီ

ပေါင်း ၄၀ ခန့်သည် ထိုသို့စုံစမ်းစစ်ဆေးခံရပြီးနောက် မကြာမီမှာပင် BJP ပါတီသို့ ရွေးကောက်ပွဲ အလှူငွေဖြတ်ပိုင်း (Electoral Bond) များ ဝယ်ယူလှူဒါန်းခဲ့ကြကြောင်း သတင်းများထွက်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ ဆောင်ရွက်မှုများမှာ ရေတိုအတွက် အောင်မြင်မှု များရရှိနိုင်သော်လည်း ရေရှည်တွင် နိုင်ငံရေးလောက၌ အလားတူ မသင့်လျော်သော လုပ်ဆောင်မှုများ ပိုမိုတိုးပွားလာနိုင်သည့် အလားအလာရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

ရှေ့အလားအလာ သုံးသပ်တင်ပြချက်

မိုဒီအနေဖြင့် တတိယသက်တမ်း ဆက်လက်အနိုင်ရရှိသဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်သည့် ဂျဝါဟာလာနေရူးပြီးလျှင် ဒုတိယမြောက် သက်တမ်းအရှည်ဆုံး ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ တစ်ဦးတစ်ယောက် တစ်ပါတီတည်း အာဏာသက်တမ်း ရှည်လာပါက ဖြစ်တတ်သည့် သဘာဝအတိုင်း အာဏာရှင်ဆန်လာမှု၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု နှင့် မဲဆန္ဒရှင်လူထု၏ ငြီးငွေ့စိတ်ကုန်လာမှု စသည့် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော သဘော သဘာဝများ ပေါ်ပေါက်လာဖွယ် ရှိပါသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် အာဏာတည် မြဲရေးအတွက် တရားသည်ဖြစ်စေ၊ မတရားသည်ဖြစ်စေ အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြု၍ အတင်းအကျပ်ဆောင်ရွက်မှုမျိုးလည်း ပေါ်ပေါက်လာတတ်ရာ မိမိ၏လူကြိုက်များမှ ထိန်းသိမ်းနိုင်ရေးအတွက် လိမ္မာပါးနပ်စွာ ဆောင်ရွက်သွားရန် လိုမည်ဖြစ်ပါသည်။

လက်ရှိအနေအထားအရ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအနေဖြင့် ၎င်းအပေါ် လူကြိုက်များမှုလျော့ကျ မသွားစေရန် ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒကို ဆက်လက်၍ ပိုမိုမြှင့်တင်နေဦးမည်ဟု ယူဆရ ပါသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်သည်နှင့်အမျှ ဟိန္ဒူ-မွတ်ဆလင် ပဋိပက္ခများ ပိုမိုကျယ်ပြန့် နက်ရှိုင်းလာဖွယ်ရှိပြီး ဘာသာရေးအစွန်းရောက် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်လည်း ရင်ဆိုင်ရ ဖွယ်ရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီ၏ လာမည့်ငါးနှစ်သက်တမ်းမှာ ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်နှစ်ကာလ ထက်ပို၍ မတည်ငြိမ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရဖွယ်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

ကိုကိုလှိုင်

တစ်ခေတ်၏ နေရာတော်တော်
 ကိုယ်တိုင် ဖြစ်နိုင်စေရန်
 အားထုတ်ဆောင်ရွက်ရမည်။

“ မိုဒီ၏ တတိယသက်တမ်းသည်
 ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် Viksit Bharat (ဖွံ့ဖြိုးပြီးအိန္ဒိယ)
 ဖန်တီးခြင်းဆိုင်ရာ မျှော်မှန်းချက်များနှင့်
 လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန်အတွက် အလုံးစုံ
 ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို မြင်တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့က ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သော အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ်များအရ ဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီသည် တတိယမြောက်သက်တမ်းကို ထမ်းဆောင် ခွင့်ရခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ မိုဒီ၏ Bharatiya Janata Party (BJP) မဲနေရာအများစုအတွက် ၎င်း၏ အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်မဟာမိတ် (National Democratic Alliance-NDA) ညွန့်ပေါင်း ကို အားကိုးရမည်ဖြစ်သည်။ BJP သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ၎င်း၏ အံ့မခန်း အမြင့်ဆုံးနေရာ ၃၀၃ နေရာမှ ၂၄၀ နေရာသာ ရရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် NDA ၏ စုစုပေါင်း ၂၈၆ နေရာသည် မိုဒီအတွက် နေရာအများစုရရှိရန် လုံလောက်ပြီး ၎င်းသည် တတိယအကြိမ် မြောက် ဆက်တိုက်ရရှိသော အောင်ပွဲပင်ဖြစ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် မိုဒီက သူ၏အုပ်ချုပ်မှုတွင် အိန္ဒိယမဲဆန္ဒရှင်များ၏ “အလွန် ကြီးမားသော ယုံကြည်မှု”ကို ကိုးကားလျက် သူ၏အစီအစဉ်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွား မည်ဟု ကတိပြုခဲ့သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် သူသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် “ကြီးမားသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ အခန်းကဏ္ဍသစ်”ကို ကတိပြုခဲ့သည်။

မိုဒီ၏ ထိပ်တန်းဦးစားပေးများထဲတွင် BJP သည် ၂၀၂၇ ခုနှစ်၌ အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့တတိယအကြီးဆုံး စီးပွားရေးနိုင်ငံဖြစ်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။ စီးပွားရေးပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများကိုဆောင်ရွက်ပြီး အလုပ်အကိုင်များဖန်တီးပေးရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ စီးပွားရေးရည်မှန်းချက်များအနက် မိုဒီအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ် အိန္ဒိယ နိုင်ငံ၏ အဆင့်အတန်းကိုလည်း ခိုင်မြဲစေရန်ကြိုးပမ်းသည်။

မိုဒီ၏ တတိယသက်တမ်းတွင် ၎င်း၏နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များသည် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ (UNSC) တွင် ကာလကြာရှည် ဆန္ဒရှိခဲ့သော အမြဲတမ်းအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရေး လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရမည်ဖြစ်သည်။ မဟာဗျူဟာမြောက် မဟာမိတ်များဖွဲ့စည်းခြင်း၊ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးပြန်လည်အသက်ဝင်လာစေခြင်းနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးတွင် အဓိကကျသောနေရာမှ ပါဝင်ခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လက်ရှိ GDP တိုးတက်မှုနှုန်း ၈ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အိန္ဒိယအား အလျင်မြန်ဆုံးကြီးထွားနေသော ကြီးမားသည့်စီးပွားရေးဖြစ်လာရန် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်နေသည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား တတိယနေရာရယူဖို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ကြိုးပမ်းမှုသည် မခက်ခဲလှချေ။ မိုဒီလက်ထက်တွင် သူ့အုပ်ချုပ်ခဲ့သော ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဌာနပါတ် (၁၀) နေရာမှာရှိခဲ့ရာက အိန္ဒိယသည် ပဉ္စမနေရာသို့ တက်လှမ်းလာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအညွှန်းကိန်းနှစ်ခုစလုံးသည် ၂၀၂၇ ခုနှစ်တွင် တတိယအကြီးဆုံးစီးပွားရေးနိုင်ငံဖြစ်လာရန် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပစ်မှတ်ဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာအတည်ပြုထားသည်။

ကမ္ဘာကြီးသည် “မျှော်လင့်ချက်များစွာဖြင့် Bharat (အိန္ဒိယ)ကို ဦးတည်နေသည်” ဟု မိုဒီက မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။ “ထိုမျှော်လင့်ချက်များအတိုင်း အသက်ရှင်နေထိုင်ရန် အိန္ဒိယအနေဖြင့် ကမ္ဘာ့မြင်ကွင်းတွင် ရှေ့သို့ဆက်ရန် ပြောင်းလဲမှုများစွာပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။ ထို့ပြင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ်တို့၏ အစဉ်အလာအတွေးအခေါ်ကို ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်သည်” ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။

မိုဒီ၏ တတိယသက်တမ်းသည် “၂၀၄၇ ခုနှစ်တွင် Viksit Bharat (ဖွံ့ဖြိုးပြီးအိန္ဒိယ) ဖန်တီးခြင်းဆိုင်ရာ မျှော်မှန်းချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန်အတွက် အလုံးစုံပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု”ကို မြင်တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဈေးကွက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၊ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်များအတွက် တွန်းအားပေးမှု၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် စွမ်းအင်အကူးအပြောင်းအပေါ် အလေးပေးဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ တုန်လှုပ်ချောက်ချားမှုများကိုရင်ဆိုင်ရန် နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးခံနိုင်ရည်အားသည် အစီအစဉ်တွင် ပါဝင်မည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒမျက်နှာစာတွင် BJP သည် ၎င်း၏ UNSC အဖွဲ့ဝင်မှုကို အလေးပေးမည်ဖြစ်သော်လည်း ယင်းသို့လိုက်ပါရှာဖွေမှုတွင် ကုလသမဂ္ဂပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလည်းပါဝင်သည်။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ (UNSC) ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် နောက်ဆက်တွဲပြောင်းလဲစရာ စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်လိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် P5 အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သော တရုတ်နိုင်ငံသည် ယင်းအဆင့်များတွင်ပါဝင်ရန် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် အဆင်သင့်မဖြစ်သေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း “အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်အတွက် အမြဲထာဝရစောင့်မျှော်နေမည်မဟုတ်” ဟု အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ထိပ်တန်းနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကိုဟောပြောရေးသားသူ ပါမောက္ခ C Raja Mohan က ပြောကြားခဲ့

သည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် တူညီသောပန်းတိုင်များနှင့် အကျိုးစီးပွားများရှိသည့် စိတ်တူကိုယ်တူနိုင်ငံများနှင့် သီးခြားပြဿနာများကို အာရုံစိုက်လျက် အထူးသဖြင့် အသေးစားနိုင်ငံစုံ အခြားအဖွဲ့အစည်းများကို အကောင်းဆုံးပြုလုပ်ဖန်တီးပေးနေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ဂျပန်နှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံတို့သည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရှိ တရုတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး တူညီသောလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ မျှဝေထားသည်။ ထို့ကြောင့် Quadrilateral Security Dialogue (Quad) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်က Quad ၏ ထိရောက်မှုကို မေးခွန်းထုတ်နိုင်သော်လည်း အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ တက်ကြွသောရပ်တည်ချက်က ပိုမိုညီနိုင်းဆောင်ရွက်သော ဒေသတွင်း ချဉ်းကပ်မှုကို တင်ပြခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။

အခြားနေရာများတွင် ပြင်သစ်နိုင်ငံသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ၌ ၎င်း၏အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ရန် အိန္ဒိယ၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယ၊ သီရိလင်္ကာ၊ မော်လ်ဒိုက်နှင့် မောရစ်ရှတို့ကို စုစည်းပေးသော ကိုလံဘို လုံခြုံရေးသီးသန့်ဆွေးနွေးပွဲသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတွင် နောက်ထပ်ထိရောက်သည့် လုံခြုံရေးကိုဦးတည်သော အုပ်စုဖြစ်သည်။

တရုတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် တင်းမာမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ၎င်း၏ဟိမဝန္တာနယ်စပ်တစ်လျှောက် လုံခြုံရေးအခြေခံအဆောက်အအုံကို ပြန်လည်မွမ်းမံပြင်ဆင်ခြင်းပြုလုပ်ရန် ပြန်လည်စဉ်းစားစရာများစွာရှိသည်။ အရှေ့ပိုင်းကဏ္ဍရှိ အိန္ဒိယသိမ်းပိုက်ထားသော နယ်မြေများနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်၏တောင်းဆိုမှုများကြောင့် နှစ်ဖက်စစ်တပ်များအကြား တိုက်ပွဲများပင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်နှင့် တိုက်ပွဲအတွင်း အိန္ဒိယစစ်သား ၂၀ ဦး ကျဆုံးခဲ့သည်။ ဒေလီသည် ၎င်း၏နယ်စပ်အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် လုံခြုံရေးယန္တရားအား ရှင်သန်အားကောင်းစေရန် တွန်းအားပေးခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သော ရက်အနည်းငယ်က တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ အဆင့်မြင့် ကိုယ်ပျောက်ဂျက်တိုက်လေယာဉ်များကို အိန္ဒိယ Sikkim ပြည်နယ်မှ ၁၅၀ ကီလိုမီတာခန့်အကွာတွင် ချထားကြောင်းဖော်ပြသည်။ တရုတ်၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အိန္ဒိယကို အံ့အားသင့်စေမည်မဟုတ်ချေ။ တကယ်တော့ BJP ပါတီ၏ ရွေးကောက်ပွဲကြေညာစာတမ်းတစ်ခုလုံးသည် နှစ်နိုင်ငံနယ်စပ်တစ်လျှောက် ခိုင်မာသောအခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အရှိန်မြှင့်တင်ရန် ကတိပြုထားသည်။

ထို့ကြောင့် Modi 3.0 သည် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ရေလက်ကြားအပါအဝင် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးကိုသေချာစေရန် စိတ်တူသဘောတူနိုင်ငံများနှင့် Minilateral မဟာဗျူဟာမြောက်မဟာမိတ်များ အားကောင်းစေခြင်း၊ ကာကွယ်ရေးစွမ်းရည်များ မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် နယ်စပ်အခြေခံအဆောက်အအုံများ မြှင့်တင်ခြင်းတို့အပေါ်တွင် အာရုံစိုက်မည်ဖြစ်သည်။

မိုဒီအစိုးရက တောင်းဆိုသည့်အတိုင်း တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ ဧပြီလ အနေအထားသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိမည်ဖြစ်ပြီး လက်ရှိအနေအထားအတိုင်း ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းနိုင်မလားဆိုသည်ကို ဆက်လက်မြင်တွေ့နေရဆဲဖြစ်သည်။ အသစ်ရွေးကောက်

“မိဒီအစိုးရတက်လာပြီး
 နှစ်နှစ်အကြာ
 ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင်
 အမေရိကန်
 ပြည်ထောင်စုသည်
 အိန္ဒိယနိုင်ငံအား
 အဓိက
 ကာကွယ်ရေး
 မိတ်ဖက်အဖြစ်
 အသိအမှတ်
 ပြုခဲ့သည်။”

ခံရသော အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် တရုတ်ခေါင်းဆောင်
 ရှိကျင့်ဖျင်တို့အကြား ကာဇက်စတန်၌ နောင်အခါ
 ကျင်းပမည့် ရုန်းဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့
 ထိပ်သီးအစည်းအဝေး၏ ဘေးမှထိုင်လျက် ဖြစ်
 နိုင်ခြေရှိသော တွေ့ဆုံမှုရှိလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယသည် မိဒီ၏သက်တမ်းနှစ်ခုကာလ
 အတောအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့်
 ဆက်ဆံရေးထွန်းကားခဲ့သည်။ မိဒီအစိုးရတက်လာ
 ပြီး နှစ်နှစ်အကြာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်
 ပြည်ထောင်စုသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား အဓိက
 ကာကွယ်ရေးမိတ်ဖက်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။
 ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် မိဒီသည် အမေရိကန်သို့
 သွားရောက်ခဲ့ပြီး လူအချင်းချင်းဆက်ဆံမှု၊ စီးပွား
 ရေးလုပ်ငန်း၊ သိပ္ပံ၊ နည်းပညာနှင့် အရေးကြီးဆုံး
 ဖြစ်သည့် မဟာဗျူဟာမြောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်
 မှုတို့ကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊
 ဇန်နဝါရီလတွင် အိန္ဒိယနှင့်အမေရိကန်တို့သည်
 “အနာဂတ်အတွက် နည်းပညာဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်ပြု
 မှုဇယား”ဖြစ်သော ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြီး ပေါ်ပေါက်
 လာသည့်နည်းပညာကနဦး အစပြုမှုကို လက်မှတ်
 ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။

အရှိအတိုင်းဆိုရလျှင် ကောင်းကင်သည်
 အိန္ဒိယ-အမေရိကန်ဆက်ဆံရေးအတွက် ကန့်သတ်
 ချက်ဖြစ်သည်။ အာကာသကဏ္ဍတွင် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်
 ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော ဖလှယ်မှုများနှင့် ပူးပေါင်း
 ဆောင်ရွက်မှုများခိုင်မာအောင် ကြိုးပမ်းခဲ့သော
 ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ခြုံ၍ဆိုရလျှင် မိဒီ၏ ပြန်လည်
 ရောက်ရှိလာမှုသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင်
 နိုင်ငံဘာလ သမ္မတရွေးကောက်ပွဲ၌ မည်သူအနိုင်ရ
 သည်ဖြစ်စေ ဆက်ဆံရေးဆက်လက်တည်ရှိနေ
 မည်ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယသည် ရုရှားနှင့်လည်း ၎င်း၏
 ကာကွယ်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးကို ဆက်လက်
 ထိန်းသိမ်းသွားမည်ဟု ဆိုသည်။ ဒေလီသည်
 မော်စကိုနှင့် ဦးစားပေးအရာများကို သတ်မှတ်နိုင်
 သော်လည်း အိန္ဒိယ၏ လုံခြုံရေးတွက်ဆချက်နှင့်

ဒေသဆိုင်ရာချိန်ညှိမှု ရှုပ်ထွေးခြင်းများကြောင့် တရုတ်နှင့်ရုရှား၏ အကန့်အသတ်မရှိသော ချစ်ကြည်ရေးသည် စိုးရိမ်စရာကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်သည်။

လက်ရှိအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်သော နီပေါ၊ ဘူတန်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ သီရိလင်္ကာ၊ မော်လဒိုက်နှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်တို့နှင့်ဆက်ဆံရာတွင် “Neighborhood First”သည် မိုဒီ အစိုးရ၏ အဓိကနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ အစပျိုးမှုဖြစ်သည်။ တရုတ်ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု မြင့်တက် လာသော်လည်း အိန္ဒိယသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဘီလီယံ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံကို အကူအညီ ပေးခြင်းဖြင့် ပေကျင်း၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုနယ်ပယ်မှ ဖယ်ရှားခြင်းတွင် အောင်မြင်ပုံရသည်။

သို့ရာတွင် တရုတ်သုတေသနသင်္ဘောများသည် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာတွင် အိန္ဒိယရေကြောင်း လုံခြုံရေးကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေသော သီရိလင်္ကာ၌ ဆိပ်ကမ်းဖုန်းခေါ်ဆိုမှုများ ပြုလုပ်ရန် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်း၏ နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအပြင် နယူးဒေလီသည် သီရိလင်္ကာတွင် အဓိကဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူအဖြစ် ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် သုံးနိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်နေသည်။

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် အစ္စလာမာဘတ်၏ အစိုးရက ကမကထ ပြုလုပ်ထားသည့် ကက်ရှီမီးယား၌ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်အကြမ်းဖက်မှုကို သည်းခံမည်မဟုတ် ကြောင်း အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သည်။ အိန္ဒိယက ၎င်း၏ စစ်တပ်ဆောင်ရွက်မှုကို ပြသနေသည် ကိုစဉ်းစားလျက် ပါကစ္စတန်အနေဖြင့် အိန္ဒိယနှင့်ဆက်ဆံရေးကို ပုံမှန်ဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင် မည် မဟုတ်ချေ။ ပါကစ္စတန်ရှိ နေရာအချို့သည် အိန္ဒိယနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် ဆန္ဒရှိသော် လည်း ၎င်း၏စစ်တပ်ကို ၎င်းအားအလိုရှိသလားဟု မေးစရာရှိသည်။ အဖြေက ယခုထိမရှိ သေးချေ။ ယင်းအစား အိန္ဒိယကိုအနိုင်ယူရန် ပါကစ္စတန်စစ်တပ်သည် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ အတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးကို နှောင့်ယှက်ရန်ဆန္ဒရှိပုံရသည်။ အစ္စလာမာ ဘတ်၏ စီးပွားရေးတွေးခေါ်ခြင်းကင်းမဲ့မှု၊ စစ်တပ်ကိုဆက်လက်လွှမ်းမိုးထားမှုနှင့်အတူ အပြောင်းအလဲအတွက် အနည်းငယ်မျှော်လင့်ချက်သာရှိသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ဒေလီ၌ G-20 ထိပ်သီးအစည်းအဝေး ကို အိမ်ရှင်အဖြစ် လက်ခံကျင်းပခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဦးဆောင်မှုအတွက် ၎င်း၏ ကြိုးပမ်းမှုတွင် အိန္ဒိယက သဘောထားကြီးစွာ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ ၎င်းသည် အာဖရိက၊ လက်တင်အမေရိက၊ အရှေ့တောင်အာရှတို့နှင့် ၎င်း၏တိုးမြှင့်ဆက်ဆံရေးတွင် သိသာထင်ရှားသော တိုးတက်မှုကို သက်သေပြလျက် Global South တွင် ယုံကြည်ရ လောက်သော ခေါင်းဆောင်မှုအတွက် ရည်မှန်းထားသည်။

မိုဒီက အိန္ဒိယသည် Global South ၏ ခိုင်မာပြီး အရေးကြီးသော တောင်ကမ္ဘာခြမ်း ၏အသံ(Voice of the Global South)အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြော ကြားခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယ၏ ကနဦး အစပျိုး ဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် “အာဖရိက သမဂ္ဂသည် G-20 အဖွဲ့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ၎င်းသည် အာဖရိကနိုင်ငံ များ၏ အနာဂတ်အတွက်အရေးပါသော အချိုးအကွေ့များ ဖြစ်လာလိမ့်မည်”ဟုလည်း ဂုဏ်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

တောင်ကမ္ဘာခြမ်း၏အသံ (Voice of the Global South) ဖြစ်လာခြင်းကြောင့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံသည် ပိုမိုကြိုဆိုရမည့်နေရာ၊ ၎င်းနှစ်သက်ရာနယ်ပယ်ကို ရှာဖွေရန်ကြိုးပမ်းနေသည်။ ဤမဟာဗျူဟာရပ်တည်မှုသည် အိန္ဒိယ၏ သံတမန်ရေးအရ သြဇာလွှမ်းမိုးမှုကို မြှင့်တင်ရုံ မှုမက ထွန်းသစ်စနိုင်ငံများနှင့် ပိုမိုခိုင်မာသော စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ဆက်ဆံရေး များကိုလည်း အားပေးမြှင့်တင်ပေးသည်။

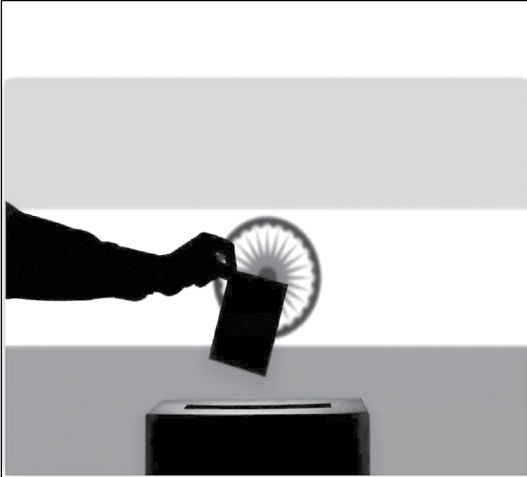
နိဂုံးချုပ်ဆိုရလျှင် မိုဒီ၏ တတိယသက်တမ်းသည် အရှိန်အဟုန်ကိုထိန်းသိမ်းကာ ပြည့်စုံကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကိုမောင်းနှင်ရန် အသင့် အနေအထားရှိနေသည်။ ထို့ပြင် မဟာဗျူဟာမြောက် မဟာမိတ်များကို အားကောင်းစေ ရန်နှင့် Global South တွင် အိန္ဒိယ၏ဦးဆောင်မှုကို ခိုင်မာစေရန်ဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်း လုံခြုံရေးကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ (UNSC) အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံတွင် အရေးပါသော Player တစ်ဦးအနေဖြင့် ပေါ်ထွက်လာရန် ရည်မှန်းထား သည်။

မောင်မောင်မြင့်သိန်း (စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref: What Will Modi 3.0 Mean for India's Foreign Policy? by Rishi Gupta

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဝန်ထမ်းချိမ်းပေးရေး
ဥပဒေကြမ်း ဝန်ထမ်းချိမ်းပေးရေး
ဥပဒေကြမ်း ဝန်ထမ်းချိမ်းပေးရေး
ဥပဒေကြမ်း ဝန်ထမ်းချိမ်းပေးရေး

“ ယခုအခါ အိန္ဒိယတွင်
ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံးကို
လွှမ်းခြုံနိုင်သည့်ပါတီကြီး နှစ်ခုသာရှိပြီး
ကွန်ဂရက်ပါတီနှင့်
ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေး BJP ပါတီတို့ဖြစ်သည်။ ”

**What Makes India
To Be The Largest
Democracy In The
World**

- Neel Preet

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အိန္ဒိယသည် လူဦးရေအားဖြင့် ယခုအခါ သန်း ၁၄၀၀ ဝန်းကျင်သို့ ရောက်ရှိလျက်ရှိပြီး ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူဦးရေအားဖြင့် တရုတ်နှင့်အပြိုင် အများဆုံးဖြစ်သည်။ အကျယ်အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်းမိုင် နှစ်သိန်းကျော်ရှိကာ ကမ္ဘာပေါ်တွင် သတ္တမမြောက်အကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာအရ တောင်အာရှတွင်အကြီးဆုံးဖြစ်ကာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကို ထိန်းချုပ်နိုင်သည့် အနေအထားကိုလည်း အန်ဒမန်ကျွန်းစုမှတစ်ဆင့် ရရှိထားသည်။ အဏုမြူလက်နက် ပိုင်ဆိုင်ထားသူလည်း ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ စီးပွားရေးသည်လည်း မှန်မှန်တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ ကိုယ်ပိုင်နည်းပညာလည်းရှိသည့်အပြင် Information Technology ၏ အကောင်းဆုံးသော လူသားစွမ်းအား အရင်းအမြစ်များမှာလည်း အိန္ဒိယတွင် တည်ရှိနေသည်။

အုပ်ချုပ်ရေးအကြံပြုချက်အရ အိန္ဒိယသည် ဖက်ဒရယ်ဟု မသုံးစွဲသော်လည်း ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးစနစ်ကိုကြည့်လျှင် ဗဟိုအစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ ၂၈ ခုရှိသည်။ နိုင်ငံ၏အကြီးအကဲမှာ သမ္မတဖြစ်သည်။ သို့သော် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့တွင်သာ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာရှိသည်။ အိန္ဒိယ၏ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်သော ပါကစ္စတန်၊ အီရန် စသည့်နိုင်ငံများတွင် တော်လှန်ရေးများ၊ အုံကြွမှုများ၊ စစ်တပ်မှအာဏာသိမ်းမှုများရှိနေသော်လည်း အိန္ဒိယတွင် ရှိမနေခဲ့ပေ။ တဖြည်းဖြည်းနှင့် အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီသည် ကမ္ဘာ၏ စံပြုစရာတစ်ခုအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ၏လူဦးရေအကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီစနစ်ကြီးသည် ယနေ့တိုင် အောင်ပွဲခံလျက်ရှိသည်။

သို့ပါ၍ အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီဝါဒနှင့် ၎င်း၏လူထုကို သုတေသနပြုရန်လိုအပ်လှပါသည်။ အိန္ဒိယ၏အတိတ်သမိုင်းသည် ကမ္ဘာတွင်အရှည်လျားဆုံး သမိုင်းဖြစ်စဉ်တစ်ခု

ဟူ၍လည်း ပြောနိုင်သည်။ အိန္ဒိယ၏ မိုဟန်ဂျီဒါနှင့် ဟာရပပ ခေါ် ယဉ်ကျေးမှုသည် ကမ္ဘာ၏ အစောဆုံးဟု ပြောနိုင်သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်း ခေါ် အာရှ၏အနောက်ဘက်ခြမ်းရှိ မြစ် နှစ်သွယ်မြစ်ဝှမ်း ယဉ်ကျေးမှုဖြစ်သော ယူဖရေးတီးနှင့် တိုက်ဂရစ်မြစ်နှစ်သွယ်သည် အိန္ဒိယ ထက် ယဉ်ကျေးမှုကာလ နောက်ကျသည်ဟု ပြောနိုင်သည်။

အိန္ဒိယကို နယ်မြေပိုင်းခြားကြည့်သော် လေးပိုင်း ပိုင်းခြားကြည့်နိုင်သည်။ အောက်ဆုံးပိုင်းသည်ကား ဒြာဗီးဒီးယန်းအုပ်စုဟုခေါ်တွင်ပြီး မနဿဗေဒအရ ဆံပင် အနည်း ငယ်ကောက်၍ ဖွာသည်။ အသားအရောင်မှာ မည်းနက်သည်။ လူမျိုးအုပ်စုအားဖြင့် အက်စတရိုလို့က်နှင့် ကော့ကေးရှပ်လူဖြူများအကြား အနွယ်ဟုလည်းဆိုကြသည်။ အိန္ဒိယ၏ အနောက်မြောက်ဘက်ပိုင်းမှ လူအများမှာ အင်ဒို-အာရိယန်အုပ်စုကြီးဖြစ်ပြီး ကော့ကေးရှပ်တောင်တန်းမှ ဆင်းသက်လာသူ လူဖြူများဖြစ်သည်။ လက်ဆင့်ကမ်း၍ သယ်ဆောင် လာသော Oral History ခေါ် နှုတ်ပြောသမိုင်းအရမူ ဗော်လဂါမြစ်ဝှမ်းမှ ဆင်းသက်လာ သူများဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယသို့ ခိုင်ဘာတောင်ကြား (အာဖဂန်နစ္စတန်-ပါကစ္စတန်နယ်စပ်) မှ တစ်ဆင့် ဆင်းသက်ရောက်ရှိလာသူများ ဖြစ်ကြသည်။ အိန္ဒိယ၏ အရှေ့မြောက်အခြမ်းတွင် မူ မွန်ဂိုလို့က်များဖြစ်သော နီပေါ၏ လူမျိုးနွယ်အချို့၊ မြန်မာပြည်ဘက်မှ ဝင်ရောက်လာ သော ရှမ်း၊ ချင်း၊ နဂါ စသည်တို့ပါ ရောယှက်သွားကြပြီး ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့အရ ပေါင်းစည်း မှုမှာ တဖြည်းဖြည်းဖြစ်ပေါ်လာလျက်ရှိသည်။

အိန္ဒိယ၏ အလယ်ပိုင်းမှာမူ တောင်ဘက်မှ ဒြာဗီးဒီးယန်းအုပ်စုနှင့် မြောက်ဘက်မှ အာရိယန်တို့ သွေးနှောရာမှ ပေါက်ဖွားလာသော လူအုပ်စုကြီးဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် ဘင်္ဂါလီဟု ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်လာသူတို့မှာ ထိုအုပ်စုထဲမှ ဖြစ်ကြသည်။ အိန္ဒိယ၏ လူဦးရေ ပျံ့နှံ့ပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအခြေအနေ

အိန္ဒိယတွင် မည်သည့်ခေတ်ကာလအချိန်က စခဲ့သည်ဟုပင် မှန်းဆရခက်ခဲသော ဟိန္ဒူဘာသာမှာ အခိုင်အမာရှိနေသည်။ ဟိန္ဒူဘာသာသည် အိန္ဒိယတိုက်ငယ်မှ လူသား များအတွက် အစွဲရေး၏ ဂျူးဘာသာကဲ့သို့ပင် သီးသန့်ပေါက်ဖွားသော ဘာသာဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာကြီးကိုစတင်စေခဲ့သော ဗြဟ္မာကြီးမှ ပေါက်ဖွားပေးလိုက်သည်ဟု လက်ခံထားသော လူတန်းစားခွဲခြားသည့် ဇာတ်စနစ်ကြီးပေါ်လာသည်။ ထိုစနစ်အရ ဗြဟ္မဏ ခေါ် ဘာသာ ရေးခေါင်းဆောင် ပုဏ္ဏားမျိုး၊(ပုဏ္ဏားဟုညွှန်းဆိုသည်မှာ ဘာသာရေးဦးဆောင်သူဟု ရည်ရွယ် ပါသည်။) ခတ္တိယ ခေါ် အုပ်ချုပ်သူစစ်သည်မျိုး၊ ဝဿ ခေါ် ကုန်သွယ်လယ်လုပ်နှင့် သုဒ္ဓ ခေါ် ဇာတ်နိမ့်တို့ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏လူတန်းစားအလွှာကိုကြည့်သော် အောက်ပါအတိုင်း ကွဲပြား နေသည်-

- ဇာတ်မြင့်သူ(Brahman) ခေါ် ဗြဟ္မဏမျိုးမဂဓ၊ ကောသလ စသော အုပ်ချုပ်သူ ခတ္တိယအမျိုး၊
- ကုန်သည် / လယ်လုပ်မျိုး၊
- သုဒ္ဓ ခေါ် အနိမ့်ဆုံးမျိုးနွယ်များ။

ဇာတ်စနစ်ကို စတင်တွန်းလှန်ခဲ့သူမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာကို စတင်ခဲ့သည့် ဂေါတမဗုဒ္ဓဖြစ်လာမည့် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအနေဖြင့် ဇာတ်ခွဲခြားမှုစနစ်ကို ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ ထိုခေတ်၊ ထိုအချိန်ကာလကပင်လျှင် အိန္ဒိယတွင် အင်အားကြီးဘုရင့်နိုင်ငံတော်များ၊ ကျေးကျွန်စနစ်များရှိနေသော်လည်း လက်ရွေးစင်လူတန်းစားအလွှာမှာ ဒီမိုကရေစီဆန်ဆန် လွှတ်တော်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သည့် သာကီဝင်တို့၏ နိုင်ငံငယ်များ (Oligarchical Democracy) ရှိသည်။ ထိုနိုင်ငံတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုမှာ ရောမ၊ ဂရိတို့နှင့် ဆင်တူသည်။ ထို့ပြင် အိန္ဒိယတွင် ၁၂ ရာစုအထိ ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။ ဟိန္ဒူဘာသာပြီးနောက် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် စိန်ခေါ်လာသူမှာ အစ္စလာမ်ဘာသာဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယကို နယ်ချဲ့ကျူးကျော်သူ မဂ်များမှ ယူဆောင်လာခဲ့သည်။

လွှတ်တော်၊ သမ္မတပုံစံဖြင့် အုပ်ချုပ်ပြီး တိုင်းပြည်၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း၌ ကျွန်စနစ်ကို လက်မခံသည့် ခေတ်ရှေ့လွန်သော တက္ကသိုလ်ပြည် (ယနေ့ပါကစ္စတန်၏ အနောက်ဘက် ပြည်နယ်တစ်ခု) ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုကာလမှာ ဘီစီ ၃ ရာစု မောရိယအင်ပါယာ စတင်တည်ထောင်ချိန်ကပင် ရှိနေခဲ့သည်။

အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ကျူးကျော်သူမဂ်များအနေဖြင့် ဘာသာရေးအားဖြင့် ပြင်းထန်သောဆန့်ကျင်မှုနှင့် ကြုံရသည့်နေရာတစ်ခုမှာ ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်မှ ဆစ်(ခ်)ဘာသာ ခေါ် ဟိန္ဒူဘာသာခွဲတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထိုဆစ်(ခ်)ဘာသာဝင်များအား အစ္စလာမ်ပြုမှုမှာ မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ အုပ်ချုပ်ရေးစွမ်းရည်ရှိသော မဂ်ဧကရာဇ်များအနေဖြင့် အိန္ဒိယ၏ ဩဇာကြီးသော နယ်စားများကိုလည်း အပြတ်အသတ် ချေမှုန်းနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ထိုအခါမှစ၍ အိန္ဒိယတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာနှင့် ဟိန္ဒူဘာသာတို့ ယှဉ်တွဲနေထိုင်လာသည်ဟု ယူဆစရာရှိသည်။ အိန္ဒိယတွင် ဇာတ်ခွဲခြားမှုစနစ်အရ လူလူချင်းခွဲခြားမှုက ကြီးမားလွန်းသည်။ ဟိန္ဒူဘာသာတွင် မုဆိုးမများအနေဖြင့် မုဆိုးမဘဝကို သိသာစေသည့် ဝတ်စားဆင်ယင်မှုများ၊ အကြီးအကဲစော်ဘွားများဖြစ်သောလင်သေလျှင် ဇနီးမယားမှ မီးပုံထဲသို့ ခုန်ဆင်းသေပွဲဝင်ရမှုများ စသည်တို့ကို လက်မခံ၊ မကြိုက်နှစ်သက်သူများက ဘာသာဝင်အချင်းချင်း အပြန်အလှန် တန်းတူလေးစားမှုရှိသည့် အစ္စလာမ်ဘာသာသို့ တစ်စတစ်စကူးပြောင်းကြသည်။ နယ်ချဲ့လာသူမဂ်ဧကရာဇ်များရုံးထိုင်သည့် ဒေလီနှင့်ဝေးကွာသောတမီလ်နာဒူးပြည်နယ်၌ပင် တမီလ်အချို့က အစ္စလာမ်ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းကြပြီး ယနေ့ ကြုံလယာ ခေါ် လူအုပ်စုကြီးဖြစ်လာသည်။

အိန္ဒိယ၏နိုင်ငံရေးတွင် အပြန်အလှန်ထိန်းကျောင်းမှုစနစ်သည် မဂ်အင်ပါယာခေတ်တွင် ပို၍ကြီးထွားလာသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်ကြီးတစ်ခုဖြစ်သော ဘင်္ဂလားပြည်နယ်၏ အနောက်ဘက်ခြမ်းတွင် ဇာတ်စနစ်အရ ပိုမိုမြင့်မားသော ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များ ပိုမိုများပြားလာခဲ့ပြီး အရှေ့ဘက်ခြမ်းတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ မဂ်အင်ပါယာသည် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်ဘုရင်နှင့် ဆွေမျိုးအသိုင်း အဝိုင်းဖြစ်ပြီး အင်ပါယာ၏ လွှမ်းမိုးမှုအနည်းဆုံးဖြစ်သည့် အိန္ဒိယ၏တောင်ဘက်နှင့် အလယ်ပိုင်းတို့မှ နယ်စားကြီးများသည် ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များဖြစ်ကြသည်။ ဤတွင် ကောက်ချက်တစ်ခုကိုချရသော်လူမျိုးစုံ၊ ယဉ်ကျေးမှုစုံကာ ကွဲပြားမှု (Diversities) အမျိုးမျိုးရှိသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းသည်

ဒီမိုကရေစီပိုမိုခိုင်မြဲစေသည်ဟု ပြောနိုင်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အရ ဗဟိုအနေဖြင့် အလွန်တရာလွှမ်းမိုးမှုမရှိသည့် မတူကွဲပြားသော မျိုးနွယ်များဖြစ်သည့် ဘုရင် နှင့် နယ်စားကြီးများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးသည်လည်း အပြန်အလှန်ထိန်းညှိခြင်းကို ဖြစ်စေသည် ဟု တွေ့ရှိရသည်။

အိန္ဒိယတွင် ဇာတ်ခွဲခြားသောဓလေ့အား ဗုဒ္ဓဘာသာမှ ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သော်လည်း အစဉ်အလာကြီးလွန်းသော ဟိန္ဒူဘာသာသည် ပြိုကွဲသွားခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် သာလျှင် ဟိန္ဒူဘာသာ၏ ဘုရားကျောင်းများအတွင်း ဗိဿနိုးနတ်မင်း၏ ပြန်လည်ဝင်စား သူဟုဆိုကာ ရာမနှင့်ကရစ်ရှ်နားဟူသော နတ်ဘုရားတို့နှင့် တန်းတူထားကာ ရောနှော၍ ဖျောက်ဖျက်လိုက်ကြသည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာသည်ကား ထိုသို့ မဟုတ်ပေ။ ဟိန္ဒူဘာသာ နှင့် ပြဒါးတစ်လမ်း သံတစ်လမ်းဖြစ်နေပြီး ဘာသာနှစ်ခုကြားတွင် မဂိုဘုရင်များ လက်အောက်၌ ဘုရင်နှင့်နယ်စားကြီးများကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးယူလိုက်ကြသည်။ ထို့နောက် ၁၆၀၈ ခုနှစ်မှစကာ ဗြိတိသျှတို့ အိန္ဒိယသို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ အိန္ဒိယသည် မဟာ အလက်ဇန်းဒါး၏ ဂရိကျူးကျော်မှုများမှစတင်ပြီး မဂိုတို့၏ ကျူးကျော်မှုအထိ တွေ့မြင်ခဲ့ ကြရာ ဗြိတိသျှတို့၏ကျူးကျော်မှုကိုလည်း တညီတညွတ်တည်း ဝိုင်းဝန်းတွန်းလှန်မည်ဟု ခံယူချက်မရှိကြပေ။

၁၈၅၇ ခုနှစ်တွင် စစ်ဗာရီပုန်ကန်မှုကြီးအတွင်း၌ ခဏတာမျှ မဂိုဧကရာဇ်ဝန်းကျင်၌ ဦးညွတ်သော်လည်း မဟာရာဇာစော်ဘွားအများစုက ပေါင်းစည်းမှုမရှိ၊ ပန်ဂျပ်မှ ဆစ်ခဲ ဘာသာဝင် စစ်ဗာရီများ၊ နီပေါမှ ဂေါ်ရခါးကြေးစားစစ်သားများက ဗြိတိသျှတို့ဘက်မှ ဝိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်ပေးကြသည်။ ဤနေရာတွင် တွေ့ရှိရသည်မှာ ဗြိတိသျှတို့၏အုပ်ချုပ်ရေး စနစ် အယူအဆများကလည်း အိန္ဒိယ၏ဒီမိုကရေစီအခြေခံဖြစ်သော သည်းခံမှု၊ အများဆန္ဒ နှင့် မဆန့်ကျင်မှု၊ လူ့သဘောသဘာဝအတိုင်း လိုက်နာလိုမှုတို့ကို မြင့်တက်စေသည်။

ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကိုလိုနီများကို တစ်သမတ်တည်း ဖိနှိပ် ထားရန် မဟုတ်ပေ။ ခရစ်တော်၏ကယ်တင်ခြင်းကို ရရှိစေရန်၊ လူသားဝါဒကို ကျင့်သုံးစေ ပြီး ယဉ်ကျေးလာစေရန်နှင့် တစ်ဆက်တည်းတွင် စီးပွားရေးဆက်သွယ်ထူထောင်ရန် ဖြစ် သည်။ ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ခေါ် ဗြိတိသျှဖြစ်လာမည့် နော်မန်နှင့် ဆက်ဆွန်သွေးရောသော အင်ဂလိုဆက်ဆွန်တို့၏ အယူအဆဖြစ်သည်။ ဤအယူအဆသည် အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ဗြိတိသျှတို့၏အမွေ ဒီမိုကရေစီကို အားကောင်းစေသည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ အယူအဆမှာ တိုင်းရင်းသားပညာတတ်များ မွေးထုတ်ကာ တဖြည်းဖြည်းနှင့် ပြည်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးတွင် အစားထိုးရန်ဖြစ်သည်။ ထိုလူတန်းစားသည် ပါတီနိုင်ငံရေးမှကင်းရှင်းကာ အစိုးရ၏အုပ်ချုပ် ရေး ဗျူရိုကရေစီယန္တရားထဲတွင်သာ ရှင်သန်စေရန်ဖြစ်သည်။ ဤစနစ်သည် အိန္ဒိယတွင် လုံးလုံးလျားလျား အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ဤစနစ်၏ အင်အားကောင်းမှုကား အာဏာရှင်စနစ် များကို အထောက်အကူမပြုဘဲ ဒီမိုကရေစီကိုသာ ရှင်သန်အားကောင်းစေခဲ့သည်။

အိန္ဒိယတွင် ဒီမိုကရေစီရှင်သန်မှုအပေါ် ဗြိတိသျှတို့၏ အကောင်းဆုံးဆောင်ရွက်ပေး ခဲ့မှုမှာ အိန္ဒိယတပ်မတော်ကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ မဖိနှိပ်သော၊ လုံလောက်စွာ ထောက်ပံ့သော အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ဗြိတိသျှအရာရှိများ၏ ဦးဆောင်

မှုဖြင့် ကမ္ဘာစစ်ကြီးနှစ်ခုတွင် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအတွင်း အိန္ဒိယ အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သော ဆူဘတ်(စ်)ချန်ဒရာဘို(စ်)သည် အိန္ဒိယ အမျိုးသားတပ်မတော် Indian National Army(INA) ကိုတည်ထောင်ပြီး ဂျပန်တို့နှင့်အတူ အင်ဖာကိုဟီးမားတွင် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကျရှုံးသွားခဲ့ရသည်။ INA ၏ မအောင်မြင်မှု တစ်နည်းအားဖြင့် စစ်ရေးဖြင့် လွတ်လပ်ရေးမရခဲ့ခြင်းသည် နေရူးခေါင်းဆောင်သော ကွန်ဂရက်ပါတီအပါအဝင် အိန္ဒိယနိုင်ငံရေးအင်အားစုများ၏ ဒီမိုကရေစီနည်းဖြင့် လွတ်လပ်ရေးရရှိမှုကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်။ ဤအချက်က အိန္ဒိယ၏ဒီမိုကရေစီကို အာဏာသိမ်းနိုင်သည့် စစ်တပ်၏ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုသမိုင်းကို သူ့ဘာဝသို့ ဆွဲချခဲ့သည်။

ဤတွင် နှိုင်းယှဉ်စရာရှိသည်မှာ ပါကစ္စတန်တွင် ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ စစ်တပ်က အဘယ်ကြောင့် ခဏခဏအာဏာသိမ်းရသနည်းဟု မေးရန်ရှိသည်။ စာရေးသူ၏အမြင်အရမူ အိန္ဒိယ၏ လူဦးရေတွင် လူမျိုးအလိုက် မတူညီကွဲပြားမှုက ဆုံးဖြတ်သွားသည်။ နိုင်ငံ၏ လူဦးရေ သန်း ၁၄၀၀ တွင် ၇၉ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ဟိန္ဒူ၊ အစ္စလာမ်က ၁၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း ရှိနေသည်။ ဟိန္ဒူဘာသာဝင်များသည်လည်း ဇာတ်စနစ်အရ လူမျိုးအုပ်စုအရ ကွဲပြားကြသည်။

မြတ်သူတို့အနေဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးဆုံးပါက အိန္ဒိယအား လွတ်လပ်ရေးပေးရန် ကတိကဝတ်များရှိခဲ့သည်။ အတ္တလန်တစ်ချာတာ ခေါ် ကြေညာချက်တွင် အင်္ဂလိပ်နှင့် အမေရိကန်ခေါင်းဆောင်များက ထိုသဘောထားကို ကြေညာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ပါ၍ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယနှင့်ပါကစ္စတန်ဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲကာ လွတ်လပ်ရေးပေးခဲ့ရသည်။ အိန္ဒိယ၏ အပိုင်းတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များ များပြားစွာကျန်ရှိနေပြီး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များအား ၎င်းတို့၏ဥပဒေဖြစ်သော ရှာရီယက်ဥပဒေအား ကျင့်သုံးခွင့် ပေးထားခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားအားလုံးအား နိုင်ငံရေးအသိပညာကို ဖွင့်ပေးခဲ့သည့် ပထမဦးဆုံးသောပါတီမှာ ကွန်ဂရက်ပါတီဖြစ်သည်။ ကွန်ဂရက်ပါတီသည် အိန္ဒိယ၏ အမျိုးမျိုးသော လူမျိုးစုများကို ကိုယ်စားပြုသော လောကီသက်သက်ပညာရှင်များဖြစ်သည်။

သို့ပါ၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် လူနည်းစုကြီး (Big Minority) ဖြစ်နေသော အစ္စလာမ်များအတွက် ထည့်သွင်းရည်ရွယ် ရေးဆွဲပေးခဲ့ရသည်။ အိန္ဒိယ၏ အစ္စလာမ်လူဦးရေမှာ ယခု သန်း ၂၀၀ နီးနီးဖြစ်ပြီး လူဦးရေ၏ ၁၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်သည်။ ကွန်ဂရက်ပါတီသည် တိုင်းပြည်၏ နိုင်ငံရေးပါတီများထဲ၌ အကြီးဆုံးဖြစ်သော လောကီရေးသက်သက်ပါတီကြီး ဖြစ်သည်။ ထိုပါတီသည် မဟတ္တမဂန္ဓီ၊ ဂျဝါဟာလာနေရူးတို့၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် အိန္ဒိယ၏ ပြိုင်ဘက်မရှိပါတီကြီး ဖြစ်လာသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ကွန်ဂရက်ပါတီကို ဘက်ပြိုင်နေသည့် မွတ်ဆလင်လိဂ်ပါတီရှိနေသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် မွတ်ဆလင်လိဂ်သည် ပါကစ္စတန်မှ အလီဂျင်းနား၏ဦးဆောင်မှုနှင့်အတူ အိန္ဒိယမှ ခွဲထွက်ရာ ပါသွားခဲ့သည်။ ကွန်ဂရက်ပါတီသည်လည်း လစ်ဘရယ်ဖြစ်သူ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များနှင့်ပါ ရောနှောဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ လောကီရေးသက်သက်ဖြစ်ခြင်းကပင် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် ခုံးပျံ့ပညာရှင် ဒေါက်တာအဗ္ဗူကလမ်ကို သမ္မတအဖြစ်ပါဝင်စေခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီရှင်သန်မှု၏ အကြောင်းတရားတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ယနေ့ ကမ္ဘာကျော်အိန္ဒိယရုပ်ရှင်မင်းသား ရှာရွတ်ခန်းနှင့် အဗစ်ခန်းတို့ကဲ့သို့ အစ္စလာမ်

ဘာသာဝင်များကပင် အိန္ဒိယ၏ ဒီမိုကရေစီကို အပြည့် အဝထောက်ခံကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအခြေအနေ အရယခုအခါလောကီသက်သက်ဖြစ်သည့် ကွန်ဂရက် ပါတီကိုကျော်လွန်ကာ ဟိန္ဒူတို့ဖြင့် အဓိကဖွဲ့စည်း သည့် Bharatiya Janata Party(BJP) အမျိုးသား ရေးပါတီမှ အစိုးရဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ BJP ပါတီမှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် စတင်အနိုင်ရလိုက်ခြင်းသည် ဝန်ကြီးချုပ် နေရူး၊ သမီး အင်ဒီရာဂန္တီ၊ မြေး ရာဂျစ် ဂန္တီ စသော နေရူးမျိုးဆက်အား ရပ်တန့်လိုက်ခြင်းဖြစ် သည်။ ဤအချက်သည် အာဏာရှင်မဖြစ်ပေါ်ရေး ဟူသော သားစဉ်မြေးဆက်အုပ်စိုးမှုကို ရိုက်ချိုးလိုက် ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယခုအခါ အိန္ဒိယတွင် ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံး ကို လွှမ်းခြုံနိုင်သည့်ပါတီကြီး နှစ်ခုသာရှိပြီး ကွန်ဂရက် ပါတီနှင့် ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေး BJP ပါတီတို့ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့ မထွက်ခွာမီကာလတွင် အိန္ဒိယ၏ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ထိုဖွဲ့စည်းပုံ တွင် ဘာသာရေးအရ ကြီးသောလူနည်းစု (Big Minority) ဖြစ်သည့် အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များအတွက် တရားမဥပဒေ (Civil Law) များကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထား သည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင် အချင်းချင်းဖြစ်သည့် တရားရေးကိစ္စများတွင် အစ္စလာမ်တို့၏ ရှရီယတ် ဥပဒေနှင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖြင့်သာ စီရင်ရသည်။ ထို့ပြင် အစ္စလာမ်တို့၏ လူမှုဓလေ့ (Customs) များကိုလည်း လွတ်လပ်စွာကျင့်သုံးခွင့်ပြုထားသည်။ ဟိန္ဒူအမျိုးသား ရေးပါတီဖြစ်သော BJP ပါတီသည် ထိုအချက်များကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကြိုးစားလာခဲ့သည်။ ဥပမာအား ဖြင့် တရားရင်ဆိုင်မည့်သူများအတွက် အများစုဥပဒေ နှင့် အစ္စလာမ်ဥပဒေကို ရွေးချယ်စေသည့် ပြင်ဆင် ချက်မျိုးဖြစ်သည်။

BJP ပါတီသည် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီအစိုးရလက်ထက် တွင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အရယူကာ အိန္ဒိယ ပြည်သူတို့ကိုဦးဆောင်၍ ဒေသအင်အားကြီးနိုင်ငံ အဖြစ် တက်လှမ်းလျက်ရှိသည်။ သို့သော် အိန္ဒိယအား

“ယနေ့ကမ္ဘာတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ချို့ယွင်းချက် မကင်းသော်လည်း အကောင်းဆုံး စနစ်အဖြစ် ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံးက လက်ခံထားခဲ့သည်။ ”

အစွန်းရောက်ဟိန္ဒူနိုင်ငံအဖြစ်သို့ မရောက်ရှိစေခဲ့ပေ။ ထိုအချက်မှာ အိန္ဒိယတပ်မတော် သည် နိုင်ငံရေးအရောင်အသွေးမရှိသော တပ်မတော်ဖြစ်နေခြင်းနှင့် အိန္ဒိယတရားလွှတ်တော် ချုပ်၏ဥပဒေကို စောင့်ကြပ်ထိန်းသိမ်းမှုတို့က အခြေခံအချက်များဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယသည် ပါကစ္စတန်၊ ထိုင်း စသည်တို့ကဲ့သို့ ဒီမိုကရေစီရလဒ်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်သောအခွင့်အရေးများ အား ရွေးချယ်ခံအပေါ်ထပ်လွှာအဖွဲ့အစည်း (Selected Upper Layer Institutions) များ သို့ ပေးမထားခဲ့ပေ။

အိန္ဒိယအနေဖြင့် ယခုအခါ ဒီမိုကရေစီကမ္ဘာ၏ အဓိကပြယုဂ်နိုင်ငံကြီးတစ်ခုအဖြစ် သို့ ရောက်ရှိနေခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ယနေ့ကမ္ဘာတွင် ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ချို့ယွင်းချက်မကင်း သော်လည်း အကောင်းဆုံးစနစ်အဖြစ် ကမ္ဘာကြီးတစ်ခုလုံးက လက်ခံထားခဲ့သည်။ သို့သော် ဒီမိုကရေစီစနစ် ခိုင်မြဲရန်ဆိုသည့်အချက်က စိန်ခေါ်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်နေသည်။ စာရေးသူ၏ အမြင်မှာ နိုင်ငံ၏အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မူဝါဒရေးရာတို့တွင် လွတ်လပ်စွာဆန္ဒထုတ်ဖော်ခွင့်၊ အရာရာ၌ Check and Balance တို့ကသာ ဒီမိုကရေစီကို ရေရှည်ခံစေသည်။ ထိုသို့ရေရှည် ခံရန်အတွက်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ညီညွတ်မျှတသော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ဖို့ လိုသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် လစ်ဘရယ်ဝါဒထွန်းကားမှုနှင့် အချိုးကျနေပေသည်။ လစ်ဘရယ်ဆိုသည်မှာ နှုတ်မှ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီဟု တဖွဖွခေါ်ဝေါ်နေသည့်အတိုင်း အမြင်မတူခြင်းများကို သည်းမခံမှုမျိုးဟု မဆိုလိုပါ။ ထိုသို့ လစ်ဘရယ်ဝါဒ သို့မဟုတ် စစ် မှန်သော ဒီမိုကရေစီထွန်းကားရန်ဆိုရာတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ လူလတ်တန်းစားသည် အင်အားကောင်းရန်လိုသည်။ ယနေ့ အိန္ဒိယတွင် BJP ပါတီသည် ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒီ ပါတီဟု ဆိုသော်ငြားလည်း ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီ၏ စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရည်ကြောင့် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးကာ လူလတ်တန်းစားရာခိုင်နှုန်းမှာ အနှစ် ၂၀ ခန့်အတွင်း ၁၄ ရာခိုင်နှုန်း မှ ၃၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ဤအချက်သည်ကား ငြင်းမရသောအချက် ဖြစ်သည်။

သို့ပါ၍ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီခိုင်မြဲရသော အကြောင်းများကိုရှာဖွေသော် အောက် ပါ အချက်များကိုတွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (က) အတိတ်မှအစဉ်အလာနှင့် ရိုးရာယုံကြည်မှုများ၊
- (ခ) လူမျိုးအုပ်စုကွဲပြားမှုနှင့် လူနည်းစုကြီးများ (Big Minority) တည်ရှိနေမှု၊
- (ဂ) လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်များကို အရပ်သားနိုင်ငံရေးသမား များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ ဦးဆောင်မှုနှင့်သာရရှိခဲ့မှု၊
- (ဃ) ဂန္ဓီ၏အကြမ်းမဖက်ရေးဝါဒပျံ့နှံ့မှု၊
- (င) အိန္ဒိယ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးအားကောင်းမှု၊
- (စ) လူလတ်တန်းစား ကြီးမားလာမှုတို့ ဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယ၏ပုံစံကိုကြည့်ပြီး နိုင်ငံအားလုံးအနေဖြင့် ထပ်တူဖြစ်ရမည်ဟု မဆိုလိုပေ။ သို့သော် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအနေဖြင့်တိုင်းတာပြီး အခြေခံအချက်များကိုဆိုရပါမူ အောက် ပါအချက်များဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (က) လူမျိုးစုအလိုက် အပြန်အလှန်ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း၊

- (ခ) တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုကိုအခြေခံသော ပညာရေးစနစ်ဖြစ်ထွန်းခြင်း၊
- (ဂ) နိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုတွင် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ဦးဆောင်မှုကသာ အဓိကဖြစ်ခဲ့ခြင်း၊
- (ဃ) စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းရေးနှင့်အတူ လူလတ်တန်းစားအားကောင်းခြင်း၊
- (င) ဘက်မလိုက်သော ဗျူရိုကရေစီယန္တရားနှင့်တပ်မတော်၊
- (စ) တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊
- (ဆ) လူလတ်တန်းစားအင်အားကောင်းလာခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာအောင်မျိုး

Ref: - <https://www.quora.com>

- ဗော်လဂါမှဂင်္ဂါသို့၊ ပါရဂူ။
- [https://ia600104.us.archive.org/8/items/Volga to Camga-English/Volga To Camga-Emg-Rahul Sam Kritayam-pdf](https://ia600104.us.archive.org/8/items/Volga%20to%20Camga-English/Volga%20to%20Camga-Emg-Rahul%20Sam%20Kritayam-pdf).
- <http://en-m.wikipedia.org>.
- <http://eastasiqorum.org>.
- <http://m.ecmomistimes.com>news>.

တဲးတဲး - တဲးတဲးတဲးတဲး
ဟံးတဲးတဲး

KMA

“ အဆိပ်ပါစာချုပ်အရ ဂျန်နရယ်အီလက်ထရစ်သည်
ဟိန္ဒူစတန်အရိုနေ့တစ်နှင့်ပူးပေါင်းကာ
တိုက်လေယာဉ်ဂျက်အင်ဂျင်များကို
ထုတ်လုပ်သွားမည်ဖြစ်သည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အတိုက်အခံကွန်ဂရက်ပါတီသည် မိုဒီ၏ ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို စိန်ခေါ်မည့်ပုံမပေါ်ပါ။ သို့သော် မိုဒီအား တရုတ်နှင့် နယ်စပ်အငြင်းပွားမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဖိအားပေးလာနိုင်ပါသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲတွင် ထပ်မံအနိုင်ရရှိခဲ့သော ဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီသည် ၎င်း၏ တတိယသက်တမ်းအတွက် အစီအစဉ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်တချို့ကို ပြောကြားခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နိုင်ငံ၏ စစ်ရေးအဆင်သင့်ပြင်ဆင်ပြီးမှုနှင့် စစ်အင်အား မြှင့်တင်ရေးကို အဓိကအလေးထားကာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့်အကြောင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့ခြင်း မရှိပါ။ ဤသည်မှာ အမေရိကန်နှင့် မဟာမိတ်များအဖို့ သတင်းကောင်းဖြစ်သင့်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့သည် တရုတ်က အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသတစ်ခုလုံးကို ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု အခိုင်အမာပြောကြားနေခြင်းအား တစ်နေ့တခြား တိုး၍တိုး၍ အာရုံစိုက်လာကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များထွက်ပေါ်လာပြီးနောက် “အစိုးရက ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုနဲ့ တင်ပို့မှုတွေကိုတိုးချဲ့ဖို့ အာရုံစိုက်ထားမယ်”ဟု မိုဒီက ပါတီဌာနချုပ်၌ ၎င်းအား ထောက်ခံသူလူထုကြီးကို ပြောကြားခဲ့သည်။ အိန္ဒိယအနေဖြင့် လက်နက်များကို ပြည်ပမှတင်သွင်းနေရမှုများအပေါ် မှီခိုနေခြင်းကို လျှော့ချခြင်းအားဖြင့် လုံခြုံရေးကိုမြှင့်တင်ရန် ၎င်း၏စီမံကိန်းအကြောင်းကို ပြောကြားခဲ့သည်။ “ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍဟာ မိမိတို့အတွက် လိုအပ်ချက်တွေကို ကိုယ်တိုင်မဖြည့်ဆည်းနိုင်မချင်း ကျွန်တော်တို့ကတော့ ဒီစီမံကိန်းကို ရပ်ဆိုင်းမှာမဟုတ်ပါဘူး”ဟု မိုဒီက ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့သည်။

အမေရိကန်နှင့် ကာကွယ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် မိုဒီ၏လက်ထက်၌ များစွာ ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ဩစတြေးလျနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံတို့ပါဝင်သော Quad ခေါ် လုံခြုံရေးအုပ်စုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤသည်မှာ နှစ်လမ်းသွားဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ကို တရုတ်နှင့်အိမ်နီးချင်းဖြစ်သော အိန္ဒိယနှင့် ခိုင်မာသောမိတ်ဖက်ဖြစ်စေ သကဲ့သို့ အလွန်တရာ သာလွန်အင်အားရှိသောပြိုင်ဘက်ကို ရင်ဆိုင်နိုင်စွမ်းရှိအောင် အိန္ဒိယ ၏ ကာကွယ်ရေးအင်အားကိုလည်း တောင့်တင်းစေသည်။ တရုတ်ကို ဝါရှင်တန်က “ဖြေ ရှင်းရမည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခု”ဟု ရှုမြင်ထားသည်။

“အမေရိကန်တွေနဲ့ပတ်သက်လာရင် အိန္ဒိယက ရှေ့တန်းနိုင်ပါ”ဟု ဒေလီအခြေစိုက် ကာကွယ်ရေးလေ့လာသူ ရာဟူးလ်ဘေဒီက ပြောသည်။ “အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာဒေသမှာ အိန္ဒိယ ရေတပ်ဟာ အဓိကပါပဲ”။

အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က မိုဒီကို ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရသဖြင့် ဂုဏ်ပြုစကား ပြောကြားရာ၌ ကာကွယ်ရေးဆက်ဆံရေးမူသည် အမေရိကန်သမ္မတ၏ အာဂျင်ဒါတွင် ထိပ်ဆုံးမှာရှိသည်ဟု ပြောခဲ့သည်။

၎င်းတို့နှစ်ဦး၏ ဖုန်းခေါ်ဆိုမှုတစ်ခုတွင် “ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးဟာ အမေရိကန်နဲ့အိန္ဒိယ ရဲ့ ပြည့်စုံလွမ်းခြုံတဲ့၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာမြောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို နက်ရှိုင်းစေဖို့ရယ်၊ လွတ်လပ်ပြီး ပွင့်လင်းတဲ့၊ သာယာဝပြောတဲ့ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသဖြစ် စေရေးဆိုတဲ့ ဘုံမျှော်မှန်းချက်ကို မြှင့်တင်ဖို့ရယ်ကို အလေးထားပြီး ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါတယ်”ဟု အိမ်ဖြူတော်က ပြောကြားခဲ့သည်။

ဆက်လက်၍ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအကြံပေး ဂျိတ်ဆူလစ်ဗန်သည် မကြာမီ နယူး ဒေလီသို့သွားရောက်ကာ အိန္ဒိယအစိုးရသစ်နှင့်တွေ့ဆုံလျက် အမေရိကန်နှင့်အိန္ဒိယတို့၏ ဘုံဦးစားပေးအစီအစဉ်များကို ဆွေးနွေးမည်ဖြစ်ကြောင်း အိမ်ဖြူတော်က ပြောကြားခဲ့သည်။

မိုဒီ၏ ဒုတိယသက်တမ်းအဝင် တစ်နှစ်ခန့်ဖြစ်သော ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က အိန္ဒိယ၏ ကာကွယ်ရေးဦးစားပေးသည် တရုတ်ဘက်သို့လှည့်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယတို့ သည် အငြင်းပွားနေသော မြောက်ပိုင်းနယ်စပ် လာဒက်ရှိ ဂေါဝမ်တောင်ကြားမြစ်ဝှမ်းဒေသ တွင် နှစ်ဖက်တပ်များ တိုက်ပွဲဖြစ်ကြရာ၌ အိန္ဒိယစစ်သား ၂၀ ဦး သေဆုံးခဲ့သည်။

“တကယ်တော့ တရုတ်ဟာ နယ်စပ်မှာရော အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာထဲမှာပါ အိန္ဒိယအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်နေခဲ့တာ ကြာပါပြီ”ဟု မဟာဗျူဟာလေ့လာမှုနိုင်ငံတကာသိပ္ပံပွဲ လန်ဒန် အခြေစိုက်ကျွမ်းကျင်သူ ဗီရာဂျီဘိုလန်ကီက ပြောကြားခဲ့သည်။ “အဲဒီတော့ ရလဒ်က ဘာ ဖြစ်လဲဆိုရင် အိန္ဒိယရဲ့ကာကွယ်ရေးမိတ်ဖက်ဖွဲ့မှုတွေတော်တော်များများက လိုင်းပြောင်း သွားတယ်။ ဒါမှမဟုတ် လမ်းကြောင်းမပြောင်းဘူးဆိုရင်တောင်၊ အရင်ရှိနေတဲ့ မဟာမိတ် တွေနဲ့ပဲ ဆက်ပြီးပူးပေါင်းနေတယ်ဆိုရင်တောင် အာရုံစိုက်တဲ့အပိုင်းကတော့ အင်ဒို- ပစိဖိတ်ဒေသမှာ တရုတ်က တစ်နေ့တခြား ဩဇာကြီးမားလာတာကို တန်ပြန်ဖို့၊ တုံ့ပြန်ဖို့ ဖြစ်လာတယ်”ဟု ၎င်းက ဆက်လက်ပြောကြားခဲ့သည်။ ပေကျင်းသည် အိန္ဒိယ၏ အစဉ်အလာ ပြိုင်ဘက်ပါကစွတန်နိုင်ငံနှင့် နီးစပ်သော ဆက်ဆံရေးရှိနေသည်။ တစ်ဖန် အိန္ဒိယ၏အိမ်နီးချင်း နီပေါနှင့်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ၎င်းအပြင် မော်လဒိုက်၊ သီရိလင်္ကာတို့နှင့်လည်း တရုတ်သည်

ကာကွယ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးချဲ့နေခဲ့သည်။ “တရုတ်သည် အဆိုပါနိုင်ငံများနှင့် ပိုမိုထိတွေ့ဆက်ဆံရန် အမှန်တကယ်ကြိုးပမ်းနေပြီး ၎င်း၏ဩဇာကြီးထွားရန်နှင့် ၎င်း၏တည်ရှိမှုကိုခိုင်မာစေရန် ဆောင်ရွက်နေသည်” ဟုလည်း ဆိုလက်က ပြောကြားခဲ့သည်။ “ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်၊ ဒါက နယူးဒေလီအတွက် စိုးရိမ်မကင်း ဖြစ်စေတာပဲ။ ဒီတော့ လာမယ့်နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာမှာ ပြိုင်ဆိုင်မှုက ပိုတိုးလာမယ့် သဘောပဲ” ဟုလည်း ၎င်းကပြောကြားခဲ့သည်။

မိုဒီကို ရွေးကောက်ပွဲအောင်နိုင်မှုအတွက် ဂုဏ်ပြုစကားပြောကြားရာ၌ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနပြောရေးဆိုခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ် မော်နင်က အိန္ဒိယနှင့်တရုတ်ကြား ဆက်ဆံရေးသည် ခိုင်မြဲပြီး တည်ငြိမ်လျှင် နှစ်နိုင်ငံလုံးအကျိုးရှိမည်ဖြစ်၍ ဒေသတွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။ ဆက်လက်၍ ပြောရေးဆိုခွင့်ရ အမျိုးသမီးက တရုတ်သည် အိန္ဒိယနှင့်လက်တွဲဆောင်ရွက်ရန် အဆင်သင့်ရှိသည်ဟု ပြောကြားခဲ့သော်လည်း နယ်စပ်၌ တိုက်ပွဲမဖြစ်မီ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် မိုဒီရွေးကောက်ပွဲ အောင်နိုင်စဉ်က နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ မှတ်ချက်ပြုပြောကြားမှုလောက် အသံမထွက်ချေ။ ထိုစဉ်က နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနသည် နှစ်နိုင်ငံကို အရေးပါသော အိမ်နီးချင်းများဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကာ တရုတ်သည် နိုင်ငံရေးအရ အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှုကို နက်ရှိုင်းစေခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ အပြန်အလှန်အကျိုးရှိသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဆောင်ရွက်လိုကြောင်းနှင့် နှစ်နိုင်ငံအကြား ပိုမိုနီးကပ်သော မိတ်ဖက်ပြုမှုကို မြှင့်တင်လိုကြောင်းတို့ကို ပြောကြားသည်။

မိုဒီသည် ယခင်သက်တမ်း နှစ်ကြိမ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲ၌ မဲဆန္ဒနယ်အများစုတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့သဖြင့် အာဏာရပါတီမှ အမတ်များသက်သက်ဖြင့်သာ အစိုးရဖွဲ့နိုင်ခဲ့သော်လည်း ယခုတစ်ကြိမ်တွင်မူ ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့ရတော့မည်ဖြစ်သည်။ အတိုက်အခံတို့၏ ပြင်းထန်သောဆန့်ကျင်မှုကို ရင်ဆိုင်ရတော့မည်ဖြစ်သည်။

“မိုဒီ၏ စစ်တပ်ခေတ်မီရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အစီအစဉ်အရ ၎င်း၏အစိုးရသည် ပုဂ္ဂလိက ကာကွယ်ရေးပစ္စည်း ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍကို ဖွံ့ဖြိုးရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။”

အဓိကအတိုက်အခံပါတီဖြစ်သော ကွန်ဂရက်ပါတီသည် မိုဒီ၏ ကာကွယ်ရေးပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများကို စိန်ခေါ်မည့်ပုံမပေါ်သော်လည်း တရုတ်နှင့် နယ်စပ်ပြဿနာကို ကိုင်တွယ် မှုအပေါ် ဝေဖန်ခဲ့ရာ ယင်းကိစ္စတွင် မိုဒီကို ဖိအားပေးနိုင်သည်ဟု ရာဟူးလ်ဘောဒီကပြော ကြားခဲ့သည်။ “လာဒက်ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ရင်တော့ မိုဒီက အပြည့်အဝမမှန်ခဲ့ဘူး။ ဒါမှမဟုတ် ရင်လည်း အမှန်တရားနဲ့ပတ်သက်ပြီး အတော်လေးချွေတာတယ်လို့ ပြောရမှာပဲ”ဟု ၎င်း ကပြောသည်။ ဤသို့ မှတ်ချက်ပြုပြောကြားရာတွင် ရာဟူးလ်ဘောဒီသည် အွန်လိုင်းပေါ် တင်ထားသော ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စာရွက်စာတမ်းအထောက်အထားကို ကိုးကား ခဲ့သည်။ အဆိုပါစာရွက်ကို မကြာမီပင် ပို့စ်မှပြန်ဖြုတ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါအထောက်အထား က တရုတ်စစ်တပ်များသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တိုက်ပွဲတွင် အိန္ဒိယပိုင်နက် နယ်မြေအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။

“ကျွန်တော်သေချာပေါက်ပြောရဲ့ပါတယ်။ အတိုက်အခံက မေးခွန်းထုတ်မှာပဲ။ တကယ့်အဖြစ်မှန်က ဘာလဲဆိုတာကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိရအောင် အစိုးရကိုမေးမှာပဲ”ဟု ၎င်းက ပြောကြားခဲ့သည်။

မိုဒီ၏ စစ်တပ်ခေတ်မီရေးနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်အရ ၎င်း၏အစိုးရသည် ပုဂ္ဂလိကကာကွယ်ရေးပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍကို ဖွံ့ဖြိုးရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ကာကွယ်ရေး ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ရေးကို ယခင်ကအစိုးရဌာန၊ အဖွဲ့အစည်းများကသာ တာဝန်ယူလုပ်ဆောင် ခဲ့သည်။ ထိုသို့ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးစေရန် မိုဒီ၏အစိုးရသည် နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လျှော့ချပေးခဲ့သည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကုမ္ပဏီများ အိန္ဒိယတွင်ထူထောင်ရေးကို အားပေးရန်ဖြစ်သည်။

သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုစီမံကိန်းတစ်ခုတွင် အိန္ဒိယသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၌ ပထမ ဆုံး ပြည့်တွင်းဖြစ်လေယာဉ်ကို ထုတ်လုပ်ခဲ့သည်။ တရုတ်၏ ရေတပ်အင်အား ကြီးထွား လာမှုကိုတန်ပြန်ရန် လေယာဉ်တင် စစ်သင်္ဘောနှစ်စီးကို ဖြန့်ကြက်မည့်စီမံကိန်း၏ တစ် စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်။

“အိန္ဒိယ၏ စစ်လက်နက်ပစ္စည်းအများစုမှာ ရုရှားနိုင်ငံထုတ်ပစ္စည်းများဖြစ်ကြရာ ရုရှားက ယခုအခါ ယူကရိန်းကိုကျူးကျော်မှုကြောင့် ပစ္စည်းများပေးပို့မှုတွင် နှောင့်နှေး ကြန့်ကြာခြင်းများရှိသကဲ့သို့ အပိုပစ္စည်းများကိုဝယ်ယူရာတွင်လည်း အခက်အခဲများရှိလာ သဖြင့် အိန္ဒိယအနေဖြင့် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းများကို ရုရှားတစ်နိုင်ငံတည်းမှသာ ဝယ်ယူ နေရာမှ အမေရိကန်၊ ပြင်သစ်၊ အစ္စရေးနှင့် တခြားနိုင်ငံများဘက်သို့လှည့်၍ဝယ်ယူရေးကို စီစဉ်လာရတော့သည်” ဟု ဘိုလန်ကီက ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနှင့်ဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုခိုင်မာစေရန်ကြိုးပမ်းနေသော ဝါရှင်တန်သည်လည်း အိန္ဒိယနှင့်စာချုပ်တစ်ခုကိုချုပ်ဆိုရန် သဘောတူခဲ့သည်။ အဆိုပါစာချုပ်အရ ဂျန်နရယ် အီ လက်ထရစ်သည် ဟိန္ဒူစတန်အေရီနော့တစ်နှင့်ပူးပေါင်းကာ တိုက်လေယာဉ်ဂျက်အင်ဂျင် များကို ထုတ်လုပ်သွားမည်ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သောရက်သတ္တပတ်အကုန်၌ စင်ကာပူတွင် ကျင်းပသော ရုန်ဂရီလာကာကွယ်ရေးညီလာခံတွင် အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး လျှိုက်အော်စတင်က အမှာစကားပြောကြားရာ၌ နိုင်ငံများပူးတွဲ၍ သံချပ်ကာယာဉ်များ

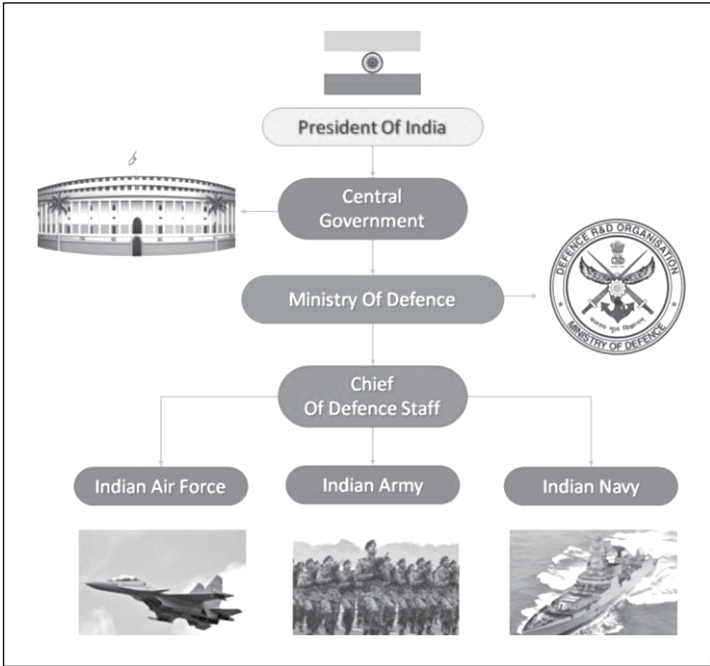
ထုတ်လုပ်နေခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ “အိန္ဒိယနဲ့ဆက်ဆံရေးဟာကောင်းတယ် ဒါမှမဟုတ် အရင်ထက်ပိုကောင်းတယ် တကယ်ပဲ ဆက်ဆံရေးက ခိုင်မာပါတယ်။ ” ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။

KMA

Ref: <https://thediplomat.com-2024/06/modis-third-treem-likely-to-see-colser-india-us-detense-ties>.

တစ်ပြည်လုံးဆိုင်ရာ အစည်းအဝေး
 ဝန်ထမ်းများ၏ အကျိုးစီးပွား

“အိန္ဒိယသည် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်း
 အများဆုံးတင်သွင်းသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး
 ရုရှား၊ အစ္စရေး၊ ပြင်သစ်နှင့် အမေရိကန်တို့က
 စစ်လက်နက်ပစ္စည်း ထိပ်တန်းတင်သွင်းသူများအဖြစ်
 နေရာယူထားသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် သို့ချည်းနင်းဝင်ရောက်လာခဲ့သည်နှင့်အမျှ ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ၏ သရုပ်သကန် တို့လည်း ပိုမိုပီပြင်လာခဲ့ပြီး တက်သစ်စအင်အားကြီးနိုင်ငံတို့ အပြိုင်အဆိုင်ပေါ်ထွန်းလာ ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါနိုင်ငံများစာရင်းတွင် တောင်အာရှ၌တည်ရှိပြီး ဧရိယာအကျယ်အဝန်း အရ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ သတ္တမနေရာကိုရယူထားသော အိန္ဒိယသည်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်လာ ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အများဆုံးနိုင်ငံအဖြစ်ခံချိန်တင်ခဲ့ပြီး အရှေ့ အလယ်ပိုင်းဒေသနှင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသကြား ကြားခံဖြစ်သလို အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ၏ ရေကြောင်းကုန်သွယ်မှုအတွက်လည်း အရေးပါသည်ဟုဆိုနိုင်ပါသည်။ ၁၈၅၈ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှကိုလိုနီအဖြစ် ကျရောက်ခဲ့ပြီး ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ-အိန္ဒိယ အင်ပါယာအောက် မှ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ် အိန္ဒိယအုပ်ချုပ်သော ဟိန္ဒူအများစုနေထိုင်ရာ နယ်မြေ နှင့် မွတ်ဆလင်အများစုနေထိုင်သော ပါကစ္စတန်လွှမ်းမိုးသည့် နယ်မြေတို့ ကွဲထွက်ပေါ်ပေါက် လာခဲ့သည်။ အဆိုပါဖြစ်စဉ်အတွင်း ကြီးမားသော အသက်ဆုံးရှုံးမှုများနှင့် ထူးခြားသော မကြုံစဖူးသည့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယသည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းက ဒီမိုကရေစီပါလီမန်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော ဖက်ဒရယ်သမ္မတနိုင်ငံဟုဆိုနိုင်သည်။ အိန္ဒိယတွင် ဗဟုဝါဒ၊ ဘာသာစကားပေါင်းစုံနှင့် လူမျိုးပေါင်းစုံ လူ့အဖွဲ့အစည်းများ ရှင်သန်နေထိုင်လျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏လူဦးရေ သည် ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ၃၆၀ သန်းမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံနီးပါးအထိ တိုးတက် လာခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ယေဘုယျတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ (Nominal per capita income) သည် နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၄ ဒေါ်လာမှ ၂၆၀၀ ဒေါ်လာသို့ တိုးလာပြီး

စာတတ်မြောက်မှုနှုန်း ၁၆ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းသို့ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ်က အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ဆင်းရဲနွမ်းပါးသောနိုင်ငံအဖြစ်မှ အိန္ဒိယသည် လျင်မြန်စွာကြီးထွားလာနေသော ပင်မစီးပွားရေး၊ သတင်းအချက်အလက်နည်းပညာ ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် အဓိကကျသော လူလတ်တန်းစားများနှင့်အတူ မြင့်မားတိုးတက်လာခဲ့သည်။ အိန္ဒိယတွင် အနာဂတ်အစီအစဉ်များစွာ ရေးဆွဲထားပြီးသော သို့မဟုတ် ပြီးမြောက်ခဲ့သည့် အကာသလေ့လာရေးဆိုင်ရာ ပင်မလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုရှိနေပါသည်။ အိန္ဒိယရုပ်ရှင်များ၊ ဂီတနှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာ လမ်းညွှန်သွန်သင်ချက်များသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာယဉ်ကျေးမှုတွင် အဆင့်တစ်ခုအဖြစ် တိုးတက်ရောက်ရှိလာသည်။ အိန္ဒိယအနေဖြင့် စီးပွားရေးမညီမျှမှု တိုးလာခြင်းကို တန်ဖိုးတစ်ခုအဖြစ် ပေးဆပ်ခဲ့ရသော်လည်း ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှုန်းကို သိသိသာသာ လျှော့ချနိုင်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသည် နျူကလီးယားလက်နက် ပိုင်ဆိုင်သည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး စစ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ မြင့်မားပါသည်။ ကက်ရှီမီးယားဒေသနှင့် ပတ်သက်ပြီး အိမ်နီးချင်း ပါကစ္စတန်၊ တရုတ်တို့နှင့် အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရာ ၂၀ ရာစု အလယ်လောက်မှ စတင်ခဲ့သည်ကို ယနေ့အထိ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။

အိန္ဒိယသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးပေါင်းစည်းမှုဟုဆိုနိုင်သည့် စီးပွားရေးအထူးပြု BRICS အဖွဲ့အစည်း၊ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအထူးပြု SCO အဖွဲ့အစည်းတို့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်နေသည်။ ထို့အပြင် နည်းပညာ၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် စီးပွားရေးတို့တွင် တိုးတက်လာခြင်းကြောင့် ဒေသတွင်းမှာသည် နိုင်ငံစုံအဆင့်ထိတက်လှမ်းနိုင်ရန်ကြိုးပမ်းနေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် နိုင်ငံတွင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေးတည်ဆောက်ရန်၊ ရန်ဘက်သဖွယ်ဖြစ်နေသော အချို့အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်ပြိုင်ရန်၊ ကမ္ဘာ့ရေးရာများတွင် အဆင့်ရှိစွာ ရပ်တည်နိုင်ရန်တို့မှာ အိန္ဒိယအတွက် မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရမည့် ကိစ္စရပ်များဖြစ်နေပါသည်။ ထို့အတွက် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် စစ်အင်အားတည်ဆောက်ခြင်းကိုလည်း လေ့လာသုံးသပ်ရန် အကြောင်းဖန်လာပါသည်။

အိန္ဒိယ စစ်ရေးအင်အား

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အဓိကစစ်အင်အားဖြစ်သော အိန္ဒိယတပ်မတော်ကို အိန္ဒိယကြည်းတပ်၊ အိန္ဒိယရေတပ်နှင့် အိန္ဒိယလေတပ်ဟူ၍ လေ့ကျင့်သားပြည့်ဝသည့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထို့ပြင် အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ အထောက်အကူအဖွဲ့များအဖြစ် ဗဟိုစစ်ရဲတပ်ဖွဲ့၊ ကမ်းခြေစောင့်တပ်ဖွဲ့နှင့် အထူးနယ်ခြားစောင့်တပ်ဖွဲ့များအပြင် ဗျူဟာကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ်၊ အက်ဒမန်နှင့် နီးကိုးဗားကျွန်းများကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ်၊ ပေါင်းစည်းကာကွယ်ရေးဦးစီးဌာနကဲ့သို့သော ကွပ်ကဲရေးအဖွဲ့အစည်းများကိုပါ ထည့်သွင်းထားသည်။ အိန္ဒိယသမ္မတသည် အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ စစ်သေနာပတိချုပ်ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအတွက် အုပ်ချုပ်မှုအာဏာနှင့်တာဝန်ကို အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ရွေးချယ်ထားသော အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများထံတွင် အပ်နှင်းထားသည်။ အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် အိန္ဒိယအစိုးရကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအောက်တွင်တည်ရှိနေသည်။ အမြဲတမ်း

စစ်သား အင်အား ၁ ဒသမ ၄ သန်းကျော်ဖြင့် အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ကမ္ဘာ့ဒုတိယအကြီးဆုံး စစ်သည်အင်အား စုဖွဲ့မှုအဖြစ်ရပ်တည်နေပြီး ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ပြည်သူ့စစ်ဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့လည်း ဖွဲ့စည်းထားရှိသည်။ အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တတိယအကြီးဆုံး ကာကွယ်ရေးဘတ်ဂျက် သုံးစွဲလျက်ရှိနေပြီး Global Firepower Index(GFP) အစီရင်ခံစာတွင် စတုတ္ထမြောက် စွမ်းအားအရှိဆုံး တပ်မတော်အဖြစ် မှတ်တမ်းပြုထားသည်။ (GFP အစီရင်ခံစာသည် ယေဘုယျသဘောမျှသာ ဖြစ်သည်။)

အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ၁၉၆၅ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၇၁ ခုနှစ်တို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အိန္ဒိယ-ပါကစ္စတန်စစ်ပွဲများ၊ အိန္ဒိယ-ပေါ်တူဂီစစ်ပွဲ၊ ၁၉၆၇ ခုနှစ် အိန္ဒိယ-တရုတ်စစ်ပွဲ (Nathu La and Cho La clashes ဖြစ်စဉ်ဟုလည်း အမှတ်အသားပြုထား)၊ ၁၉၈၇ ခုနှစ် အိန္ဒိယ-တရုတ် ထိတွေ့ပစ်ခတ်မှု၊ ၁၉၉၉ ခုနှစ် ကာဂီးလ်စစ်ပွဲ (ပါကစ္စတန်နှင့်ဖြစ်ပွား)၊ ၁၉၈၄ မှ ၂၀၀၃ ခုနှစ်အထိ Siachen Glacier ပဋိပက္ခ (ပါကစ္စတန်နှင့်ဖြစ်ပွား) စသည့် အဓိကစစ်ပွဲများစွာတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ အလံတင်အခမ်းအနားကို နှစ်စဉ် ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် တပ်မတော်နှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများကို ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ နျူကလီးယားဒုံးလက်နက်များ ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် အနာဂတ်စစ်မှုထမ်းစနစ်များ၊ ဒုံးကျည်ကာကွယ်ရေးစနစ်များ ကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထား၍ ခေတ်မီတိုးတက်ရေးကို စဉ်ဆက်မပြတ် အရှိန်မြှင့်တင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်မှ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုဦးစီးဌာနသည် အိန္ဒိယလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ အသုံးပြုသည့် ပြည်တွင်းဖြစ်လက်နက်များ ထုတ်လုပ်ရေးအတွက် တာဝန်ယူထားသည်။ အဆိုပါဌာနတွင် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းထုတ်လုပ်သည့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်း (Public Sector Undertakings - PSUs) ၁၆ ခု ပါဝင်သည်။ အိန္ဒိယသည် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်း အများဆုံး တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ရုရှား၊ အစ္စရေး၊ ပြင်သစ်နှင့် အမေရိကန်တို့က စစ်လက်နက်ပစ္စည်း ထိပ်တန်းတင်သွင်းသူများအဖြစ် နေရာယူထားသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရသည် "အိန္ဒိယတွင် ပြုလုပ်သည်" ဟူသော လုပ်ငန်းစဉ်အစပျိုးမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် စစ်လက်နက်များ ပြည်တွင်းမှထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ သွင်းကုန်များအပေါ် မှီခိုမှုလျှော့ချနိုင်ရေး ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။

အိန္ဒိယတပ်မတော် ကြည်းတပ်၊ ရေတပ်နှင့် လေတပ်အပါအဝင် အိန္ဒိယ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအကြောင်း နောက်ဆုံးရရှိထားသော အချက်အလက်များကို လေ့လာကြည့်ပါက အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရပါသည်-

- (၁) **တပ်ဖွဲ့ဝင်အင်အား**
တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့ အသီးသီးတွင် လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲတပ်ဖွဲ့ဝင် ၁၄၅၀၀၀၀ (၁ ဒသမ ၄ သန်းခန့်)၊ အရန်တပ်ဖွဲ့ဝင် ၁၁၅၅၀၀၀ (၁ ဒသမ ၁ သန်းခန့်)၊ ပြည်သူ့စစ်တပ်ဖွဲ့ဝင် ၂ ဒသမ ၅၂ သန်းနီးပါးခန့်တို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။
- (၂) **အိန္ဒိယကြည်းတပ်**
တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ တပ်ဖွဲ့ဝင် ၁၂၃၇၀၀၀ (၁ ဒသမ ၂ သန်းခန့်)၊ အရန်တပ်ဖွဲ့ဝင် ၉၆၀၀၀၀ ခန့်၊ ပင်မတိုက်ပွဲဝင်တင်္ဂါး ၄၇၃၀ စီးခန့် (T-90, T-72, Arjun

Tank အပါအဝင်)၊ သံချပ်ကာ တိုက်ခိုက်ရေးယာဉ် ၆၅၀၀ စီးခန့်၊ အမြောက် များတွင် ယာဉ်ဆွဲအမျိုးအစား ၄၀၄၀ လက်ခန့်၊ ကိုယ်တိုင်မောင်းနှင် ရွှေ့ပြောင်း နိုင်သည့်အမျိုးအစား ၁၀၀ လက်ခန့်၊ အတွဲလိုက်ခိုးပစ်လောင်ချာ (MLRS) ၂၆၆ စီးခန့်၊ တိုက်ခိုက်ရေးရဟတ်ယာဉ် ၂၃ စီးခန့် (HAL Rudra, AH-64 Apache အပါအဝင်)၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ရဟတ်ယာဉ်များ ၂၄၅ စီးခန့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်း ထားသည်။

(၃) အိန္ဒိယရေတပ်

တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ တပ်ဖွဲ့ဝင် ၆၇၂၅၂ ခန့်၊ အရန်တပ်ဖွဲ့ဝင် ၅၅၀၀၀ ခန့်၊ လေယာဉ်တင်သင်္ဘောနှစ်စီး (INS Vikramaditya, INS Vikrant)၊ ရေငုပ်သင်္ဘော ၁၇ စီး (ပဲ့ထိန်းခိုးကျည်တင်တစ်စီးနှင့် နျူကလီးယားစွမ်းအင်သုံး တိုက်ခိုက် ရေး သင်္ဘောနှစ်စီးအပါအဝင်)၊ ဖျက်သင်္ဘော ၁၀ စီး၊ ဖရီးဂိတ်စစ်ရေယာဉ် ၁၃ စီး၊ ကော်ဗက်စစ်ရေယာဉ် ၁၉ စီး၊ ကုန်းရေ နှစ်သွယ်သွား စစ်ရေယာဉ် ၈ စီး၊ ကင်းလှည့်ရေယာဉ် ၁၃၉ စီး၊ ရေတပ်သုံးလေယာဉ် ၃၀၀ စီးခန့် (တိုက်လေယာဉ် များ၊ ရဟတ်ယာဉ်များနှင့် ရေကြောင်းကင်းထောက်လေယာဉ်များ အပါအဝင်) ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည်။

(၄) အိန္ဒိယလေတပ်

တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲ တပ်ဖွဲ့ဝင် ၁၃၉၅၇၆ ခန့်၊ အရန်တပ်ဖွဲ့ဝင် ၁၄၀၀၀၀ ခန့်၊ တိုက်လေယာဉ် ၅၆၄ စီးခန့် (Su-30MKI, Mirage 2000, MiG-29, HAL Tejas အပါအဝင်)၊ မြေပြင်တိုက်ခိုက်ရေးလေယာဉ် ၁၃၀ စီးခန့် (Jaguars အပါအဝင်)၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလေယာဉ် ၂၅၀ စီးခန့် (C-17 Globemaster III, II-76, C-130J Super Hercules အပါအဝင်)၊ ရဟတ်ယာဉ်များ ၇၀၀ စီးခန့် (Mi-17, HAL Dhruv, CH-47 Chinook, AH-64 Apache အပါအဝင်)၊ လေ့ကျင့် ရေးလေယာဉ် ၂၅၀ စီးခန့်၊ ကင်းထောက်နှင့် စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲရေးလေယာဉ် ၇၀ စီးခန့်၊ မောင်းသူမဲ့လေယာဉ်များ (UAVs) ၁၀၀ စီးခန့် (IAI Heron, Searcher အပါအဝင်) ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည်။

(၅) မဟာဗျူဟာမြောက် ခိုးတပ်ဖွဲ့များ

ပဲ့ထိန်းခိုးကျည်များအနေဖြင့် Agni နာမည်စဉ်အောက်မှ Agni-I ၇၀၀ မှ ၉၀၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင်၊ Agni-II ၂၀၀၀ မှ ၃၅၀၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင်၊ Agni-III ၃၀၀၀ မှ ၅၀၀၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင်၊ Agni-IV ၃၅၀၀ မှ ၄၀၀၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင်၊ Agni-V ၅၀၀၀ မှ ၈၀၀၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင် သော(တိုက်ချင်းပစ်အမျိုးအစား)သော ပဲ့ထိန်းခိုးကျည်များ တပ်ဆင်ထားသည်။ Prithvi နာမည်စဉ်အောက်မှ Prithvi-I ၁၅၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင်၊ Prithvi-II ၃၅၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင်၊ Prithvi-III ၆၀၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင်

သော ပဲ့ထိန်းခုံးကျည်များ တပ်ဆင်ထားသည်။ ခရစ်ခုံးကျည်များအနေဖြင့် BrahMos (အိန္ဒိယနှင့် ရုရှားဖက်စပ်ထုတ်လုပ်) ၃၀၀ မှ ၅၀၀ ကီလိုမီတာထိ ပစ်ခတ်နိုင် (အသံထက်မြန်နှုန်းဖြင့်)နှင့် Nirbhay ၁၀၀၀ ကီလိုမီတာခန့်ထိ ပစ်ခတ်နိုင်သော (အသံအောက်မြန်နှုန်းဖြင့်) ခုံးကျည်များကို တပ်ဆင်ထားသည်။

(၆) နျူကလီးယား လက်နက်တိုက်

နျူကလီးယားလက်နက် ထိပ်ဖူးများအနေဖြင့် ခန့်မှန်းခြေ ၁၅၀ မှ ၁၆၀ ခုထိ ထုတ်လုပ်ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး ဖြစ်သည်။

(၇) အာကာသနှင့် ဆိုက်ဘာစွမ်းဆောင်ရည်များ

ဂြိုဟ်တုကဏ္ဍအနေဖြင့် ဆက်သွယ်ရေး၊ တည်နေရာပြနှင့် ထောက်လှမ်းရေး ကိစ္စရပ်များအတွက် မြောက်မြားစွာသော ဂြိုဟ်တုစနစ်များ (GSAT, RISAT Series)ကို လွှတ်တင်ထားပြီး အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ ဂြိုဟ်တုဖျက်လက်နက် များ (ASAT) အနေဖြင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် "Mission Shakti" ဖြင့် Anti-satellite weapons (ASAT) စွမ်းဆောင်ရည်ကို ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့သည်။

(၈) ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်

အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ နှစ်စဉ်ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်မှာ ခန့်မှန်းခြေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၂ ဒသမ ၉ ဘီလီယံခန့်ရှိကြောင်း ၂၀၂၃ ခုနှစ် (၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်အတွက် စစ်သုံးစရိတ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၃ ဒသမ ၉ ဘီလီယံ လျာထားကြောင်း သိရှိရ) ထုတ်ပြန်ချက်များအရ သိရှိရသည်။ (အထက်ပါ အချက်အလက်များသည် လက်ရှိအခြေအနေများအပေါ် မူတည်သုံးသပ်ထား သည့် အနီးစပ်ဆုံးခန့်မှန်းခြေ ကိန်းဂဏန်းများဖြစ်ပြီး အချိန်အခါပေါ်မူတည်၍ အပြောင်းအလဲများရှိနိုင်သည်။)

အိန္ဒိယစစ်ရေးအင်အား သုံးသပ်ချက်

အိန္ဒိယပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပနိုင်ငံများရှိ လေ့လာသူအများအပြားသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ဦးစားပေးမှုများကို ရေးသားဖော်ပြနေချိန်တွင် ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်ချက်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းထုတ်ပြန်ထားသည့် ပြီးပြည့်စုံသောအမျိုးသား အဆင့် မဟာဗျူဟာပြန်လည်သုံးသပ်မှုတစ်ခု အရေးပေါ်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေပြီ ဖြစ်ကြောင်း သတိပြုမိခဲ့ကြသည်။ အိန္ဒိယလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် လက်ရှိတွင် ပြည်တွင်းရော ပြည်ပပါ စိန်ခေါ်မှုများစွာကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ အိန္ဒိယ၏ အရှေ့မြောက် ကုန်းတွင်းပိုင်းရှိ သူပုန်ထမှုများ၊ လူဦးရေမငြိမ်သက်မှုအပြင် စစ်မက်ထူပြောသော ကက်ရှီ မီးယားဒေသနှင့် အိန္ဒိယ၏ ကျယ်ဝန်းသော နယ်မြေနေရာအနှံ့ရှိ မော်ဝါဒီတို့၏ လှုပ်ရှားမှု များသည် ပြည်တွင်းရေးရာ စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်လာ၍ ဧရာမပြည်သူ့စစ်အင်အားများကို အသုံးပြုပြီး ထိန်းချုပ်ထားလျက်ရှိသည်။ ပြည်ပပြဿနာများအဖြစ် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် မတည်မငြိမ်ဖြစ်နေသော ပါကစ္စတန်နိုင်ငံကို ထိပ်တိုက်တွေ့နေပြီး အိန္ဒိယ၏ကြီးထွားလာ နေသော သမားရိုးကျ စစ်အင်အားသာလွန်မှုကို ကျော်လွှားရန်အတွက် ကြီးမား၍ အချိုး

“အကယ်၍
 အိန္ဒိယသည်
 ကြီးမားသော
 စစ်ရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံ
 ဖြစ်လာရန်
 ဆန္ဒရှိလျှင်
 ကုန်းတွင်းအင်အား
 အရာတွင်သာမက
 အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကို
 ကျော်လွန်သည်အထိ
 ခြေဆန့်နိုင်ရန်
 လိုအပ်မည်
 ဖြစ်သည်။ ”

မညီသော စစ်ပွဲပုံစံနှင့် နျူကလီးယားတိုက်ခိုက်မှု စွမ်းရည်အပေါ် အရဲကိုးအန်တုလာခြင်းကို ရင်ဆိုင် နေရလျက်ရှိသည်။ ထို့ပြင် လျင်မြန်သော စစ်အင်အား တိုးတက်လာမှုနှင့်အတူ ၎င်း၏တံခါးပေါက်ဝတွင် အရိပ်အယောင်ပြနေသည့် တရုတ်နိုင်ငံကြောင့် အိန္ဒိယ၏ အစွန်အဖျားနယ်မြေများတွင် မကြာခဏ ဆိုသလို ထိတွေ့မှုများ ကြုံတွေ့ ရလျက်ရှိသည်။ အိန္ဒိယ၏ စစ်ရေးအသုံးစရိတ်သည် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်နှစ်အတွင်း သိသိသာသာတိုးတက်လာသော် လည်း အသုံးစရိတ် နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ နယူးဒေလီ နှင့် ပေကျင်းကြားရှိ ကွာဟချက်သည် ကျဉ်းမြောင်း လာရမည့်အစား ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။

အိန္ဒိယ၏စစ်ဘက်ခေတ်မီရေးသည်အရေးကြီး သောအကူးအပြောင်းတွင် ရောက်ရှိနေပြီး နယူး ဒေလီအနေဖြင့် မဟာဗျူဟာမြောက် လမ်းညွှန်မှု ပုံစံမရှိဘဲ အရင်းအမြစ်များကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဝံ့ပိုး ပေးရုံမျှဖြင့် ဖြေရှင်းမရနိုင်သည့် ပြည်ပနှင့်ပြည်တွင်း ရေး စိန်ခေါ်မှုများစွာကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ၎င်း တို့၏ ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာ မျှော်မှန်းချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန်နှင့် အိန္ဒိယတိုက်ငယ်အတွင်း ချိတ်ဆက်ထားသည့် မဖွံ့ဖြိုးသေးသည့်ဒေသများ၏ စိတ်ပျက်စရာ အခြေအနေများ ပြေပျောက်စေရန် ၎င်း၏အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ကို ပြုပြင်မွမ်းမံရန်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ လက်နက် ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအပေါ် ဗျူရိုကရေစီထိန်းချုပ်မှု လျော့ချခြင်းသည် လွယ်ကူချောမွေ့သည့် အရပ် ဘက်-စစ်ဘက် ဆက်ဆံရေးကို မွေးဖွားပေးမည် ဖြစ်ပြီး စစ်မက်ဖြစ်ပွားခြင်းနှင့် စစ်လက်နက်ဝယ်ယူ ရေးတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သောရလဒ်များကို ပေါ်ထွက် စေနိုင်ပါသည်။ ရှုပ်ထွေးနေသော ကာကွယ်ရေး ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ လိုအပ်နေ သော အဆင့်မြင့်စက်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူမှုကို ဟန့်တားလျက်ရှိပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် အရေး တကြီးလိုအပ်နေပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် ဗျူရိုကရေစီပျင်းရိမှုများဖြင့်

အစဉ်အလာရှိခဲ့သော ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် အရည်အချင်းပိုမိုရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကယ်၍ အိန္ဒိယသည် ကြီးမားသောစစ်ရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်လာရန်ဆန္ဒရှိလျှင် ကုန်းတွင်းအင်အားအရာတွင်သာမက အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာကိုကျော်လွန်သည်အထိ ခြေဆန့်နိုင်ရန်လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သောစွမ်းရည်ကိုရရှိပြီးမှသာ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာနှင့် ပြင်ပနေရာများရှိ လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်ဆိုင်ရာပံ့ပိုးပေးသူအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လောလောဆယ်တွင် အိန္ဒိယရေတပ်သည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု သို့မဟုတ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ စစ်ဆင်ရေးများစွာတွင် ကူညီပေးနေသည့် ရှေ့ပြေးကြိုးပမ်းမှုအဖွဲ့တွင် ပါဝင်နေသော်လည်း ၎င်း၏ကမ်းခြေနှင့်ဝေးကွာသော ပြိုင်ဆိုင်မှုပြင်းထန်သည့် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အင်အားထုတ်ပြနိုင်မှု အားနည်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ထိုအချက်များကို ထောက်ရှု၍ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ကြီးမားသောအင်အားအဆင့်သို့ ဦးတည်သည့်လမ်းကြောင်းပေါ်တွင် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့လာနိုင်မည့် အကြီးမားဆုံးသောစိန်ခေါ်မှုများထဲ၌ အိန္ဒိယအနေဖြင့် မပါဝင်လာနိုင်သေးကြောင်း မှတ်ချက်ပြုထားကြသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ပင်မလက်နက်ဖြစ်သော တပ်မတော်တစ်ရပ် အသွင်ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်များကို နိဂုံးချုပ်တိုင်းတွင် ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုကို မျှော်လင့်ထားသည့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသော ဆန့်ကျင်ဘက်လက်နက်ကိုင်များအကြောင်း မလွဲမရှောင်သာ အလေးအနက်ထား စဉ်းစားဆင်ခြင်ရမည် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ ရှုထောင့်အနေဖြင့် နျူကလီးယားထိန်းချုပ် လွှမ်းခြုံထားသည့် ကျယ်ပြန့်သော ရေပြင်ပိုင်နက်အပါအဝင် ကွဲပြားခြားနားသည့် မြေပြင်အနေထားများတွင် အကန့်အသတ်ရှိသော စစ်ပွဲများနှင့် သမားရိုးကျ ပဋိပက္ခများ လျော့ပါးသွားလိမ့်မည်မဟုတ်ဘဲ ကြီးမားသောသမားရိုးကျစစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားလာနိုင်ခြေမှာသည် ၂ ရာစု စစ်ပွဲပုံစံသစ်များ ရင်ဆိုင်ရသည်အထိ ကြိုတင်စဉ်းစားထားရမည် ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်း၌ ဝိဝါဒကွဲပြားမှုနှင့် အက်ကြောင်းများရှိနေပြီး နျူကလီးယားလက်နက်ပိုင်ဆိုင်သော အင်အားကြီးအိမ်နီးချင်းနှစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် တရုတ်၊ ပါကစ္စတန်တို့နှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ နယ်မြေတစ်လျှောက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဆက်ဆံရေးများကို ဆက်လက်ကြုံတွေ့နေရပါက ကွဲပြားခြားနားသော ခြိမ်းခြောက်မှုအလားအလာများကို ကြုံတွေ့လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ပြည်ပရန်ဘက်များကို ယုံကြည်စိတ်ချရသော ဟန့်တားထားမှုပြုလုပ်နိုင်ရန်လိုအပ်ပြီး အိန္ဒိယတိုက်ကြီး၏ လက်ရှိအနေအထားနှင့် တပ်ဖွဲ့ဝင် ၁ ဒသမ ၄ သန်းရှိသော စစ်သည်အင်အားများကို ကောင်းမွန်စွာထိန်းသိမ်းထားရန် ပြည်တွင်းမညီညွတ်ခြင်းနှင့် အက်ကြောင်းများကို ဖြေရှင်းပိတ်ဆို့သွားရန်လည်း လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

အနာဂတ်လုံခြုံရေး စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် အိန္ဒိယတပ်မတော်အား ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း အမှန်တကယ် ရှိမရှိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ ထွက်ပေါ်လာပြီးနောက် ဤအနေအထားကိုပြောင်းလဲလိုပါက ပြတ်သားသည့်နိုင်ငံရေးစွက်ဖက်မှု လိုအပ်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုကြသည်။ အလားတူပင် ရေတပ်နှင့် လေတပ်အင်အားစုကြီးများကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ဟန့်တားနိုင်စွမ်း၊ လျှို့ဝှက်ထားသည့် အကျပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း၊ အကျိုးစီးပွားနှင့် သြဇာလွှမ်းမိုးမှုချဲ့ထွင်ခြင်း စသည့် ပိုလွန်သည့် နောက်ခံအကြောင်းရင်းများစွာ ရှိနေ

ပါသည်။ ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ပြိုကွဲပြီးနောက် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ကို နှစ်ပေါင်းများစွာ ဖြတ်တောက်ခဲ့သည့် အကျိုးဆက်အဖြစ် နေတိုးနှင့် နေတိုးအဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သော နိုင်ငံများ သည် ဥရောပတွင် လက်ရှိဖြစ်ပျက်နေသည့် အခြင်းအရာများကို ကိုယ်တိုင်မြင်တွေ့ရပြီး နောက် သမားရိုးကျစွမ်းရည်များ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန်နှင့် ပြန်လည်နိုးထလာသော ရုရှားနိုင်ငံကို ရင်ဆိုင်တုံ့ပြန်ရန် ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်များ မြှင့်တင်နိုင်ရေး ရုန်းကန် ကြိုးစားနေကြရသည်။ အိန္ဒိယသည် အထက်ပါအကြောင်းအရာကို သင်ခန်းစာယူ၍ နယ်ပယ် အားလုံးတွင် ၎င်း၏အင်အားဖွဲ့စည်းပုံကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန် ကောင်းစွာလုပ်ဆောင်နိုင် သည်။ အဓိကရန်ဘက်ဖြစ်သော တရုတ်သည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသသို့ ခြေလှမ်းများ တိုး ချဲ့လာနေပြီး ခေတ်ပြိုင်စိန်ခေါ်မှုများနှင့်မိတ်ဖက်များကို ပေါင်းစည်းနိုင်စေရန် အိန္ဒိယ တပ်မတော်၊ ရေတပ်၊ လေတပ်တို့ကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခြင်း၊ တိုးတက်ပေါင်းစည်း ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား မဟာဗျူဟာမြောက် ကိုယ်ပိုင်စွမ်းဆောင်ခွင့်နှင့် တစ်ခုတည်းသော တပ်မတော်တည်ဆောက်ပုံဆိုင်ရာ တရားသေအယူဝါဒအချို့ကို တွန်းလှန် ရန် မဖြစ်မနေတွန်းအားပေးမည့် ရှောင်လွှဲ၍မရသော လိုအပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပါက အိန္ဒိယသည် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဆက်တိုက်ဖိအားပေး လာခြင်းကိုခံစားရန် လမ်းဖွင့်ပေးသည်နှင့်အတူတူသာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

အိန္ဒိယ၏ အကြီးဆုံးရန်ဘက်အဖြစ် သတ်မှတ်ရင်ဆိုင်နေရသော တရုတ်နိုင်ငံနှင့် စစ် ရေးအနေအထားကို လေ့လာကြည့်မည်ဆိုပါက နယ်စပ်ဒေသများတွင် မြေမျက်နှာသွင်ပြင် အနေအထားအားလုံးအတွက် အပေါ့စားတပ်ဖွဲ့များဖြင့် ခုခံကာကွယ်ရန်နှင့် ရှေ့တန်းအနေ အထားကို လျင်မြန်စွာအားဖြည့်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပြီး တရုတ်ပိုင်နက်အတွင်းသို့ တန်ပြန်တိုက်ခိုက်နယ်မြေသိမ်းပိုက်ခြင်းဖြင့် ပဋိပက္ခကို ရပ်စဲရန် သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခပြီး နောက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမည့် အနေအထားကို ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် ပိုမိုပြင်းထန်သော လေ့ကျင့်မှုများကို လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ “မြင့်မြတ်သောမြေ”၏ တစ်လက်မစီတိုင်းကို ခုခံကာကွယ်ခြင်းဆိုသည့် စိတ်အားထက်သန်စေသောစကားစုဖြင့် ဖော်ပြထားသည့် စစ် ရေးနည်းဗျူဟာကို လက်ခံကျင့်သုံးခြင်း နောက်ကွယ်တွင် ခိုင်မာသော နိုင်ငံရေးတွန်းအား ပေးမှုများ ရှိနေပါသည်။ သို့သော် ထိုနည်းဗျူဟာသည် အင်အားများကို ပါးလွှာသွားစေပြီး တပ်ရွှေ့ပြောင်းလှုပ်ရှားမှုနှင့် စုစည်းပေါင်းစပ်မှုတို့ကို တားဆီးထားခြင်းကြောင့် ရဲဖန်ရဲခါ တွင် ရန်သူ့အတွက် တိုက်ပွဲအချိန်နှင့်နေရာအား ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကို ပေးအပ်လိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်စေပါသည်။ တိဗက်ကုန်းပြင်မြင့်ပေါ်ရှိ တရုတ်ပိုင်နက်အတွင်းသို့ စစ်ရေးထိုးဖောက်ဝင် ရောက်မည့် အိန္ဒိယ၏ အယူအဆသည် သီအိုရီအရ အထက်ပါစိုးရိမ်မှုကို ကုစားနိုင်မည့် အလားအလာရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း တောင်တန်းဒေသများမှထွက်ခွာပြီး ကုန်းပြင်မြင့် ဆီသို့ ဝင်ရောက်ခြင်းသည် တရုတ်၏ တိကျသောတိုက်ခိုက်မှုနှင့် တန်ပြန်စစ်ဆင်ရေး စွမ်း ဆောင်ရည်ကြောင့် အိန္ဒိယတပ်ဖွဲ့များ၏ မြင့်မားသော စိတ်ဓာတ်ရေးရာ တက်ကြွမှုကို အားနည်းချည့်နဲ့သွားစေနိုင်သည်။ အကောင်းမြင်အရ မိုက်ရူးရဲဆန်မှုဖြစ်ပြီး အဆိုးမြင်အရ မူ မိမိကိုယ်ကိုယ် သေတွင်းထဲပို့ခြင်းမျှသာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤနည်းဗျူဟာများမှာ နိုင်ငံရေး သဘောသဘာဝအရ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော်လည်း အိန္ဒိယသည် နယ်စပ်တစ်ခုလုံးကို ထိထိ ရောက်ရောက်ကာကွယ်ရန်သာ ကြိုးပမ်းနေပြီး နယ်စပ်ကိုကျော်လွန်၍ ခြေဆန့်နိုင်ဦးမည်

မဟုတ်ကြောင်း စစ်ရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ကာကွယ်ရေးဗျူဟာပညာရှင်များက သတိပြု ရမည်ဖြစ်သည်။

ပင်လယ်ပြင်လမ်းကြောင်းတွင် အိန္ဒိယရေကြောင်း မဟာဗျူဟာကွပ်ကဲရေးမှူး အချို့ သည် တရုတ်ကို တိုက်ရိုက်တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုဘဲ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ရန် အရှေ့အလယ်ပိုင်းမှ စွမ်းအင်စီးဆင်းမှုကို ဖြတ်တောက်ပိတ်ဆို့ထားပြီး စီးပွားရေးစစ်ပွဲတွင် ပါဝင်နိုင်မည့် မျှော်မှန်း ချက်အား ထုတ်ဖော်ထားသည်။ သီအိုရီအရ ရေကြောင်းပိတ်ဆို့ခြင်းသည် အိန္ဒိယအတွက် အခွင့်သာသော သတ်မှတ်ချက်များဖြင့် ညှိနှိုင်းအဖြေရှာရန် တရုတ်နိုင်ငံကို တွန်းအားပေး စေနိုင်သည်။ ဤမဟာဗျူဟာကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် အိန္ဒိယသည် ကုန် သင်္ဘောများကိုသိမ်းပိုက်ပြီး အရှေ့အာရှသို့ စွမ်းအင်စီးဆင်းမှုကို လုံးလုံးလျားလျား ပိတ်ဆို့ ထားရမည်ဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ကုန်တင်ကုန်ချလုပ်ငန်းစဉ်များ ပြန်လည် မဖြစ်ပေါ်စေရန် သင်္ဘောများကို ကြားနေဆိပ်ကမ်းများသို့ ပို့ဆောင်ထားရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်သည် အိန္ဒိယရေတပ်အတွက် အလွန်လေးလံသည့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဖြစ်စေပြီး ဂျပန်နှင့်ဩစတြေးလျကဲ့သို့ အိန္ဒိယ၏ အဓိကမိတ်ဖက်များအတွက် စွမ်းအင် စီးဆင်းမှုကိုပါ အကြီးအကျယ် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေပါသည်။ အခြေအနေနှစ်ရပ်စလုံး တွင် အိန္ဒိယသည် ၎င်း၏ခံစစ်အနေအထားနှင့် ပထဝီဝင်အားသာချက်များကိုအသုံးပြုပြီး တရုတ်တပ်များကို ထိပ်တိုက်တွေ့ဆုံမှုတွင် အားနည်းစေရန်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း များ ရှည်လျားသွားစေရန် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။ သမားရိုးကျထိုးစစ်ဆင်မှုအစား အိန္ဒိယသည် တရုတ်တပ်မတော်၏ အရေးပါသောစနစ်များကိုတိုက်ခိုက်ရန်၊ တရုတ်တို့၏ စစ်ဆင်ရေးများကို နှောင့်ယှက်ရန်နှင့် တရုတ်အစိုးရအနေဖြင့် စစ်ရေးအသုံးစရိတ်များ ဝန်ပံစေရန် သမားရိုးကျမဟုတ်သည့် စစ်ဆင်မှုပုံစံများကို အသုံးပြုရမည်ဖြစ်သည်။ ပညာ ရှင်အများစု၏ အမြင်အရ အိန္ဒိယသည် တရုတ်ကို တိုက်ရိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်းထက် သွယ်ဝိုက် သော နည်းလမ်းများဖြင့် အသာစီးယူ အမြတ်ထုတ်နိုင်ခြင်းက ပိုမိုကောင်းမွန်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုထားကြသည်။

အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ

လာမည့် ၁၅ နှစ်မှ ၂၀ နှစ်တာ ကာလအတွင်း အိန္ဒိယခေါင်းဆောင်များသည် ဘက်စုံ နိုင်ငံတကာစနစ်တစ်ခုအတွက် နယူးဒေလီကို ဗဟုဝင်ရိုးစွန်းများထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ် ပြီး မြင့်တက်လာနေသော တရုတ်နှင့်အမေရိကန်ကြား နိုင်ငံရေးရောယဉ်ကျေးမှုပါ ပေါင်းကူးတံတားအဖြစ် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် အောင်မြင်သော ဒီမိုကရေစီမှတ်တမ်းများမှ အဓိကဆင်းသက်လာသည့် နိုင်ငံတကာယုံကြည် မှုမှာ နယူးဒေလီကို နိုင်ငံများစွာနှင့် မိတ်ဖက်များအဖြစ်ဆီသို့ တွန်းပို့နေသည်။ သို့သော် လည်း အဆိုပါပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် အိန္ဒိယ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ကို အမြင့် ဆုံးရရှိရန်ရည်ရွယ်ပြီး အိန္ဒိယကို မည်သည့်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့နှင့် မျှ ပေါင်းစည်းရန် ရည်ရွယ်ထားခြင်းမျိုး မဟုတ်ပေ။ အိန္ဒိယခေါင်းဆောင်များသည် ဝါရှင် တန်ကို စစ်ရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးခေါင်းကိုင်တစ်ဦးအဖြစ် မမြင်ကြဘဲ နိုင်ငံတကာ

အခြေအနေကလည်း ထိုသို့သောကျေးဇူးရှင်မျိုး မလိုအပ်ဟု ယုံကြည်ထားကြသည်။ သို့သော် နယူးဒေလီသည် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ရန်လိုသောဆက်ဆံရေး ကြီးထွားလာမှုကို ဟန့်တားနိုင် သည့် အတားအဆီး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် အားသာချက်ရှိသော အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ဆက်ဆံရေး၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို ဆက်လက်ရယူသွားမည်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အင်အားစုအဖြစ် အိန္ဒိယဆက်လက်တိုးတက်လာရန် အခွင့်အရေးအတွက် အမေရိကန်၏ အရင်းအနှီး၊ နည်းပညာနှင့် စေတနာသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ကြောင်း အိန္ဒိယမူဝါဒချမှတ် သူများက ယုံကြည်ထားသည်။ အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ဝါရှင်တန်နှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ တိုးချဲ့ဆက်ဆံမှုများမှ အကျိုးအမြတ်ရယူရန် စိတ်အားထက်သန်နေမည် ဖြစ်သည်။ တစ် ချိန်တည်းမှာပင် အိန္ဒိယခေါင်းဆောင်များသည် ဘက်စုံညှိမူဝါဒကို ကျင့်သုံးနေခြင်းကြောင့် မဟာမိတ်ဆက်ဆံရေးနှင့် ဆင်တူနိုင်သည့် ဆက်ဆံရေးမျိုးကို ရှောင်ရှားကြပေမည်။

ဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီ၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် အိန္ဒိယအစိုးရသည် စစ်ရေး ဆိုင်ရာ ခေတ်မီတိုးတက်ရေးအတွက် ရည်မှန်းချက်ကြီးမားပြီး ကျယ်ပြန့်သော အဆိုပြု ချက်များကို စတင်ခဲ့သည်။ သို့နှင့်တိုင် လွှမ်းခြုံထားသော စစ်ဆေးသုံးသပ်ချက်များအရ ကန့်သတ်ချက်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများစွာကို တွေ့ရှိခဲ့သည်။ မိုဒီအစိုးရ၏ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ခေတ်မီအောင် လုပ်ဆောင်မှုများသည် အိန္ဒိယစစ်တပ်၏ ထက်မြက်စေမှုအပေါ် အကောင်း မွန်ဆုံးသော သက်ရောက်မှုရှိသည်။ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော အသွင်ကူးပြောင်းမှုအတွက် အရင်းအမြစ်များ မလုံလောက်ခြင်း၊ အမျိုးမျိုးသော သက်ဆိုင်သူများကြားရှိ နယ်ပယ်များ ကို စီမံခန့်ခွဲရန် နိုင်ငံရေးအရ ကြီးကြပ်မှုညံ့ဖျင်းခြင်းနှင့် အစပြုခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များကိုအုပ်ချုပ်ရန် ထိရောက်သောဥပဒေများ မရှိခြင်းသည် ရည်ရွယ်ထားသော ပစ်မှတ် ပန်းတိုင်များဆီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းရေးလမ်းစဉ်ကို တစ်စထက်တစ်စ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်လာစေသည်။ အိန္ဒိယသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစတင်၍ မကြုံစဖူးသော စစ်ရေးအဆင့် မြှင့်တင်ခြင်းကို စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ခေတ်နှင့်လျော်ညီအောင် တပ်မတော်ကို အဆင့် မြှင့်တင်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထိပ်တန်းကာကွယ်ရေးအဖွဲ့ (Higher Defence Organization - HDO) နှင့် နိုင်ငံရေးအမှုဆောင်များ၊ အရပ်ဘက်အရာရှိများနှင့် စစ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သော အိန္ဒိယ၏ အမြင့်ဆုံးကာကွယ်ရေးစနစ်အတွင်း ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုကို ထက်မြက် စေရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ခေတ်မီရေးအစီအစဉ်များတွင် အဓိကရည်မှန်းချက် သုံးခုရှိ သည်။ ပထမအချက်မှာ ရှုပ်ထွေးသော အမျိုးသားလုံခြုံရေး စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ရာတွင် အိန္ဒိယတပ်မတော်အနေဖြင့် ၎င်း၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ပံ့ပိုးနိုင်စေရန်အတွက် ကာကွယ်ရေး ဆိုင်ရာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုမြှင့်တင်ရန်၊ ဒုတိယအချက်မှာ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းဝယ်ယူမှု မူဝါဒနှင့် ဝယ်ယူရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြန်လည်အသက်ဝင်လာစေရန်၊ တတိယ အချက်မှာ ကာကွယ်ရေးစက်မှုဂေဟစနစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်ဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာ လုံးဆိုင်ရာ အရေးပါမှုကို ထိန်းညှိရန် ဦးတည်ထားသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အိန္ဒိယကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး Rajnath Singh သည် အိန္ဒိယအား စစ်ရေး-စက်မှုစွမ်းအား ဖြစ်စေရန် ဒီဇိုင်း ထုတ်ထားသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လက်စွဲစာစောင် ၂၀ ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး အဆိုပါပန်းတိုင် သုံးခုကို သွယ်ဝိုက်၍ညွှန်ပြခဲ့သည်။ အိန္ဒိယ၏ စစ်ဘက်-စက်မှုဆိုင်ရာ စုပေါင်းတည်ရှိမှုကို

ထူထောင်ရန်သည် မိုဒီအစိုးရ၏ ဦးစားပေးဖြစ်ခြင်းမှာ ဒေသတွင်းအင်အားကြီး အဖြစ် သာမက ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် မိုဒီက အိန္ဒိယကို ရှုမြင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မိုဒီသည် ပိုမိုမြင့်မားသော ကာကွယ်ရေးစီမံခန့်ခွဲမှုကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ရန်၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်၊ ကာကွယ်ရေးကုန်ထုတ်လုပ်မှုကို အသွင်ပြောင်း ရန်နှင့် ၎င်းတို့အစိုးရအဖွဲ့၏ မျှော်မှန်းချက်နှင့် ဦးစားပေးမှုများ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်း ဝယ်ယူရေးမူဝါဒများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် အစောပိုင်းတွင် လုံခြုံရေးအဆင့်လျှော့ချထားသော အစီရင်ခံစာအချို့၌ အစိုးရသည် "ကာကွယ်ရေးကဏ္ဍ ဆက်လက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများအတွက် လမ်းညွှန်မှု" ကို သတ်မှတ် ပေးသည့် ကျွမ်းကျင်သူများကော်မတီ (Shekatkar Committee)၏ အကြံပြုချက် ၁၈၈ ချက်အနက် ၉၉ ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ နောက်ပိုင်း တွင် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာစီမံကိန်းကော်မတီ (Defence Planning Committee) ကို ကာကွယ်ရေးကိစ္စရပ်များအတွက် ပြီးပြည့်စုံသော ပေါင်းစပ်စီစဉ်မှုအား အဆင်ပြေချောမွေ့ စေရန် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားလုံခြုံရေး အကြံပေးဥက္ကဋ္ဌ လက်အောက်သို့ ထည့်သွင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားလုံခြုံရေး မဟာဗျူဟာများနှင့် မူဝါဒရေးရာများကို ပြင်ဆင်ရန်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကော်မတီကို ရှားပါး သောအရင်းအမြစ်များ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများကို အကျိုးရှိရှိအသုံးပြုခြင်းအပိုင်းနှင့် ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းများ မလိုအပ်ဘဲဝယ်ယူခြင်း၊ ကြုံရာကျပန်းဝယ်ယူခြင်းများကို လျှော့ချ ခြင်းအပိုင်းတို့၌ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ ထိထိရောက်ရောက် ကွပ်ကဲနိုင်စေရန် တာဝန် ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် ဆိုက်ဘာ၊ အာကာသနှင့် အထူးစစ်ဆင်ရေး များတွင် အရေးကြီးသော ခေတ်မီစစ်ပွဲဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြွယ် သုံးပွင့်အဆင့် အရာရှိများအား အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဦးတည်စေ မည့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် အေဂျင်စီသုံးခုကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် (Chief of Defence Staff - CDS) ကို အိန္ဒိယတပ်မတော်အတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဘက်စုံပေါင်းစည်းခြင်းနှင့် စစ်နယ်ဝန်းအဆင့်သို့ မြှင့်တင်နိုင်ရေး အသစ်ပြင်ဆင်ထားသော စစ်ဘက်ရေးရာဦးစီးဌာန (Department of Military Affairs - DMA) ကို ဦးစီးရန် တာဝန် ပေးအပ်ခဲ့သည်။

ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၏ အကူအညီမပါရှိဘဲ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် မြိမ်းခြောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ရန်နှင့် အကျပ်အတည်းများကို စီမံခန့်ခွဲရန် ပေါင်းစည်း ထားသော စစ်ရေးအမြင်ကို ရလဒ်မညီမဟုတ်ပေ။ စစ်ဘက်ရေးရာဦးစီးဌာနသည် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအတွင်း ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ရ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဌာနချုပ်များကို ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အိန္ဒိယပါလီမန်သည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲထားသော "ပေါင်းစည်းထားသောစနစ်"ကို ထိန်းချုပ်ကွပ်ကဲရန်နှင့် စစ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ထိန်းညှိရန် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် စစ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများကြား အက်ဥပဒေ Inter-Service Organizations Act (ISO Act) ကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ ISO Act ပြဋ္ဌာန်းခြင်း ဖြင့် ပေါင်းစည်းစစ်နယ်ဝန်း ကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ် Integrated Theatre Commands (ITCs)

ကို လည်ပတ်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ အမေရိကန်၏ စစ်နယ်ဝန်းကွပ်ကဲမှု ဌာနချုပ်ပုံစံကို များစွာစံနမူနာပြုထားသည့် ITCs သုံးခုအဖြစ် အိန္ဒိယ၏ လက်ရှိ စစ်ဆင်ရေးကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ် ၁၇ ခုကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန် မျှော်မှန်းထားပါသည်။ စစ်ဘက်ရေးရာဦးစီးဌာနနှင့် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်တို့သည် အချိန်တိုအတွင်း မြန်ဆန်သော စစ်ပွဲပုံစံများအတွက် ITCs များကို ပြုပြင်ဖန်တီးရန် တာဝန်ယူထားကြသည်။ စစ်ဘက်ရေးရာ ဦးစီးဌာနသည် "Aatmanirbhar Bharat" (ကိုယ့်ခြေထောက်ပေါ် ကိုယ်ရပ်မည့် အိန္ဒိယ) အစီအစဉ်ကိုလည်း တွန်းအားပေးလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ယခုအချိန်အထိ ၎င်းတို့သည် အလွန်ရှုပ်ထွေးသော လက်နက်စနစ်များ၊ အာရုံခံကိရိယာများ၊ ခဲယမ်းမီးကျောက်များနှင့် ပြည်တွင်းရင်းမြစ်များမှသာလျှင် ဝယ်ယူမည့်အခြားပစ္စည်းများ ၅၀၀ ကျော်ကို စာရင်းပြုစုထားပြီးဖြစ်သည်။ စစ်ဘက်ရေးရာဦးစီးဌာနသည် ကုန်ကျစရိတ်များ ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် တိုက်ခိုက်ရေး စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးအတွက် ရည်မှန်းချက်များပြည့်မီရန် ကြီးမားသောဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့သည် အကျိုးမရှိသည့်အပြင် အသုံးမပြုတော့သော ယိုပေါက်ဖြစ်နေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များစွာကိုပိတ်ပစ်ခဲ့ပြီး လေ့ကျင့်ရေးနည်းစနစ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ စစ်သားစုဆောင်းမှုများအတွက် အစီအစဉ်အသစ်များ (ဥပမာ၊ အသုံးစရိတ် လျှော့ချရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသည့် Agnipath Scheme အစီအစဉ်) ရှာဖွေခြင်းနှင့် အကန့်အသတ်ရှိသော အရင်းအမြစ်များအသုံးပြုမှုတို့တွင် ရလဒ်ကောင်းများထွက်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ထားသည်။

သို့သော်လည်း မျှော်မှန်းထားသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ခိုင်မာသော ဘဏ္ဍာရေးကတိကဝတ်များ ကင်းမဲ့နေပါသည်။ ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေမှုနှင့် သုံးစွဲမှုသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ကာကွယ်ရေးအစီအစဉ်များ၏ အပြောင်းအလဲမရှိသော ခေတ်ရေစီးကြောင်းများအတိုင်း ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့ပြီး မညီညာသောစီးဆင်းမှုများ၊ နိုင်ငံရေးအရ ခွင့်ပြုချက်များကြာမြင့်နေခြင်း၊ သုံးစွဲမှုနှုန်းမြင့်မားခြင်း၊ ခွဲဝေချထားပေးသည့် ကာကွယ်ရေးရန်ပုံငွေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များကို တိကျသေချာစွာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုမရှိခြင်းတို့ ပါဝင်နေသည်။ အိန္ဒိယ၏ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ်ခွဲဝေမှုသည် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် စုစုပေါင်းပြည်တွင်းထုတ်ကုန်(GDP)၏ ၂ ဒသမ ၅ မှ ၃ ရာခိုင်နှုန်းအောက်တွင်သာ ရှိနေသေးသည်။ လက်ရှိဘဏ္ဍာရေးနှစ် (၂၀၂၄-၂၅) တွင် လိုအပ်ချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်လျက် အိန္ဒိယ၏ ကာကွယ်ရေးရန်ပုံငွေခွဲဝေမှု ကျဆင်းသွားပြီး နောက်ဆုံးဆယ်နှစ်အတွင်း GDP ၏ ၁ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းထိ ရောက်ရှိသွားသည်။ HDO အတွင်းရှိ ယုံကြည်မှုပိုင်းလျော့ကျနေခြင်းသည် အစပြုခဲ့သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ၏ အဓိကအတားအဆီး ဖြစ်သည်။

သမိုင်းကြောင်းအရ အိန္ဒိယအဆင့်မြင့်ကာကွယ်ရေး စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်သည် အဓိကပါဝင်ပတ်သက်သူများကြား ရင်းနှီးသောတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုကို တည်ဆောက်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ ခိုင်မာစွာအမြစ်တွယ်နေသည့် အကျိုးစီးပွားများသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကြိုးပမ်းမှုများကိုကျော်လွှားပြီး အိန္ဒိယကာကွယ်ရေးမူဝါဒကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ စနစ်အတွင်းမှ အစပြုသော ကာကွယ်ရေးအစီအမံကို ဖော်ဆောင်ရမည့် ယာယီချဉ်းကပ်မှုသည် ရည်ရွယ်ချက်မဲ့ လက်နက်တပ်ဆင်ခြင်းဆီသို့ ဦးတည်သွားစေခဲ့သည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အကောင်

အထည်ဖော်ရာတွင် အဖွဲ့အစည်းများကြုံတွေ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ပြီးပြည့်စုံအောင် ဂရုမစိုက်ဘဲ အောင်ပွဲခံကြောင်းကြေညာခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကိုကြေညာခြင်း၊ ဂုဏ်ယူမှတ်တမ်းတင်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပြဿနာများဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။

အဆိုပါ ပုံစံတကျဖြစ်နေသော ချို့ယွင်းချက်များကြောင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် ကြုံရာကျပန်းအစီအစဉ်များတိုးပွားလာပြီး လမ်းစပျောက်နေခဲ့သည်။ ဤပြဿနာများ၏ မူလဇာစ်မြစ်ကိုရှာဖွေကြည့်ပါက HDO ၏ ချို့ယွင်းမှုရှိသည့် ပုံစံဒီဇိုင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု အဖြေထွက်လာသည်။ ဒီဇိုင်းအားဖြင့် HDO သည် စစ်ဘက်နှင့်အရပ်ဘက် ဗျူရိုကရေစီယန္တရားအကြား ရင်းနှီးသောဆက်ဆံရေးကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန်ခက်ခဲပြီး အထူးသဖြင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအောက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသောအရပ်သားများဖြစ်သည့် အိန္ဒိယအုပ်ချုပ်ရေးဝန်ဆောင်မှု (IAS) နှင့် ကာကွယ်ရေးငွေစာရင်းဆိုင်ရာ တပ်မတော်အရာရှိများကြားတွင် ဖြစ်သည်။ HDO သည် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၊ ဗျူရိုကရေစီနှင့် စစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်များအကြား ညှိနှိုင်းထားသော သုံးဦးသုံးဖလှယ် စဉ်ဆက်မပြတ် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုအခြေခံ ဆက်ဆံရေးအစား ကာကွယ်ရေးအစီအစဉ်၊ စစ်ဆင်ရေး၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး၊ လေ့ကျင့်ရေးနှင့် မူဝါဒချမှတ်ခြင်းများအတွက် သီးသန့်ယဉ်ကျေးမှုကိုသာ ပြုစုပျိုးထောင်ပေးခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များဖြစ်သည့် အိန္ဒိယကြည်းတပ် (IA)၊ အိန္ဒိယရေတပ် (IN) နှင့် အိန္ဒိယလေတပ် (IAF) တို့သည် သီးသန့်ဇုန်များ၌သာ ပြောင်းလဲအလုပ်လုပ်ဆောင်လျက် ရှိကြသည်။

မိုဒီအစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ တင်းကျပ်မှုများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် သမားရိုးကျမဟုတ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခဲ့သည်။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ကို တာဝန်ပေးအပ်မှုသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့သုံးခု၊ အရပ်သားကာကွယ်ရေးဗျူရိုကရေစီနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်မှုတို့ကြား ဆက်ဆံရေးကို ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို နိုင်ငံတော်၏လက်ရုံးအဖြစ် ပေါင်းစည်းရန် အထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့သည်။ ၎င်းသည် အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာဖြစ်နေသော အမျိုးသားလိုခြံရေး မဟာဗျူဟာမှသည် တက်ကြွမှု၊ ပေါင်းစည်းမှု၊ ဟန့်တားမှုနှင့် ကွန်ရက်ဗဟိုပြု စစ်ဆင်ရေးချဉ်းကပ်မှုများသို့ ကူးပြောင်းခြင်းကို လွယ်ကူချောမွေ့စေသည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ ၎င်းတို့၏ သမားရိုးကျမဟုတ်သည့် သဘောသဘာဝများကြောင့် မိုဒီ၏ ခေတ်မီတိုးတက်ရေး လှုပ်ရှားမှုများသည် အိန္ဒိယလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ အသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် မြင်သာထင်သာသည့်သက်ရောက်မှုကို မဖော်ပြနိုင်သေးပေ။ ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့် စစ်ဘက်ရေးရာဦးစီးဌာနတို့သည် ခန့်မှန်းထားသော သုံးနှစ်တာကာလအတွင်း ပေါင်းစည်းမှုအစီအစဉ်များကို အပြီးသတ်နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ၎င်းတို့တာဝန်ယူပြီး လေးနှစ်အကြာတွင်ပင် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၏ ကွပ်ကဲမှုနှင့် ထိန်းချုပ်မှုအာဏာများကို အတိအကျ မသတ်မှတ်ရသေးဘဲ စုစည်းခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုင်ရာ အဆိုပြုချက်အများအပြားသည် သက်ဆိုင်သူများအကြား မကြာခဏဆိုသလို ရှုပ်ထွေးမှု၊ ကွဲလွဲမှုများနှင့် ကြုံနေရသည်။ ဒုတိယကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ခန့်အပ်ရာတွင် နှောင့်နှေးခြင်းသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ သိသာထင်ရှားသော နိုင်ငံရေးပိုင်းနှင့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များကို မီးမောင်းထိုးပြပါသည်။ မလိုအပ်ဘဲ ကြန့်ကြာမှုသည် လျှို့ဝှက်ပူးပေါင်းကြံစည်မှု

နှင့် အမှားများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ အမည်မဖော်လိုသော တပ်မတော်အကြီးအကဲ
ဟောင်းတစ်ဦးက လုပ်ငန်းစဉ်များနှောင့်နှေးမှုသည် ခေတ်မီရေးကြိုးပမ်းမှုများအတွက်
ကြီးမားသော ဆုတ်ယုတ်မှုဖြစ်ပြီး အကြီးတန်းစစ်ဘက်ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကြားတွင်
မလိုလားအပ်သော ထင်မြင်ယူဆချက်များနှင့် စိတ်တထင့်ထင့်ကိစ္စရပ်များကို ဖြစ်လာ
စေသည်ဟု အခိုင်အမာဆိုခဲ့သည်။

အိန္ဒိယတပ်မတော် အနာဂတ်မျှော်မှန်းချက်များ

အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံမဟုတ်သေးသော်လည်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ
ထိပ်တန်းနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်လာရန် ပြိုင်ဘက်စာရင်းဝင်ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး ဖြစ်လာ
ရန် မျှော်မှန်းချက်လည်း ရှိနိုင်သည်။ အိန္ဒိယ၏ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးအဆင့်သို့ သွားရာလမ်း
ကြောင်းသည် တစ်ပြောင့်တည်းမဟုတ်ဘဲ ပြည်တွင်းနှင့်ပြည်ပမှ ကန့်သတ်ချက်များစွာ
ဖြင့် ဘောင်ခတ်ထားသည်။ ပြည်တွင်းတွင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးစိန်ခေါ်မှုများစွာရှိနေပြီး
အစိုးရအာဏာပိုင်များ၏ အဓိကအာရုံစိုက်မှုကို အတွင်းပိုင်းသို့ ပိုမိုသက်ရောက်စေသည်။
အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ခေတ်မီအောင် လုပ်ဆောင်နေသော်လည်း
နိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အားနည်းချက်အချို့ကိုလည်း ကြုံတွေ့နေရသည်။ အိန္ဒိယသည်
ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စစ်ရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံ ဖြစ်လာရန်အတွက် အရင်းအမြစ်များကို ပိုမို
ရှင်းလင်းသော မဟာဗျူဟာဦးတည်ချက်နှင့် အင်အားဖြန့်ဖြူးကြက်ခြင်းတို့တွင် လိုက်ဖက်ညီ
စွာ မြှင့်တင်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယ၏ အဓိကလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများသည် ဒေသ
တွင်းတွင် ဆက်လက်တည်ရှိနေပြီး မဖြေရှင်းရသေးသော နယ်မြေပြဿနာများနှင့် ပြိုင်ဆိုင်
မှုများကြောင့် နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအခန်းကဏ္ဍအတွက် ပိုမိုတက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်
နိုင်မှုကို ကန့်သတ်ထားသည်။ ဤကန့်သတ်ချက်များကြားမှ အိန္ဒိယ၏ အကျိုးစီးပွား
နယ်ပယ်ကို ဆက်လက်ချဲ့ထွင်နေကြောင်း ရှင်းလင်းစွာတွေ့မြင်နေရသည်။ မဟာအင်အား
ကြီး စရိုက်လက္ခဏာနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများ ရှာဖွေမှုတို့ကြောင့်
အိန္ဒိယ၏ စိတ်ဝင်စားမှုနယ်ပယ်သည် ကိုယ်ပိုင်နယ်နိမိတ်ကိုကျော်လွန်ပြီး ကျယ်ပြန့်လာ
ပါသည်။ အိန္ဒိယသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင်
၎င်း၏လွှမ်းမိုးမှုကို အမြင့်ဆုံးရယူရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ ယင်းအချက်ကို ရောင်ပြန်ဟပ်
သည့်အနေဖြင့် အခြားအင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့်ဆက်ဆံရေးသည် အထူးသဖြင့် တရုတ်၊
အမေရိကန်တို့အပြင် ရုရှားနှင့်အီးယူတို့ကလည်း မလျော့သောအနေအထားတစ်ခုသို့ ရောက်
ရှိလာသည်။ အိန္ဒိယသည် မဟာမိတ်ပုံစံပေါင်းစည်းမှုများကိုရှောင်ရှားရန် စိတ်အားထက်သန်
ပုံရပြီး ဟန်ချက်ညီသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းကိုသာ ထိန်းသိမ်းထားသည်။

ထွန်းသစ်စ အင်အားကြီးနိုင်ငံအားလုံးထဲတွင် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် နိုင်ငံ
စုံစနစ်ဖြင့် တည်ဆောက်ထားသော အိန္ဒိယသည် နိုင်ငံတကာစနစ်အား ထောက်ခံအားပေး
ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေအရှိဆုံး ကိုယ်စားလှယ်လောင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်တစ်ခုတည်းနှင့်ပင်
အိန္ဒိယ၏အရေးပါမှုကိုဖော်ပြထားပြီး ဟန်ချက်ညီသောအခန်းကဏ္ဍကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း
သွားနိုင်စေရန် သမိုင်းကြောင်းအရ ထုံးတမ်းစဉ်လာများနှင့် အေးစက်တင်းမာသော အစစ်
အမှန်နိုင်ငံရေး (Realpolitik) ကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုရန်လိုအပ်သည်။ ယနေ့ ဂလိုဘယ်လိုက်
ဇေးရှင်းတွင် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးဖြစ်လာခြင်းသည် အင်အားပြဿရုံနှင့် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်

ကို ထိန်းသိမ်းခြင်းမျှသာ မဟုတ်တော့ပေ။ ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံစုံစနစ်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို အခြေခံသည့် နိုင်ငံတကာစနစ်တစ်ခုအတွက် တာဝန်ရှိကြောင်းလည်း ပါဝင်လာသည်။ အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်လာရန် အလေးအနက် ထား ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ စစ်အင်အားအသုံးချခြင်းအပေါ် သဘောထားကွဲလွဲ မှုများရှိကြသော်လည်း အိန္ဒိယ၏ထွန်းသစ်လာမှုကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုက ကြိုဆိုကြသည်။ ရေရှည်တွင် အိန္ဒိယသည် မတူကွဲပြားမှုနှင့် အတွေးအမြင်သစ်များအတွက် ပွင့်လင်းမှုကြောင့် အခြားသော ထွန်းသစ်စ အင်အားကြီးနိုင်ငံများထက် ပိုမိုတည်ငြိမ်မှုကို ပြသနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အဆုံးစွန်သောစိတ်အားထက်သန်မှုနှင့် အနာဂတ်ကမ္ဘာ့စနစ်အပေါ် သက်ရောက်မှုအတွက် မေးခွန်းများစွာရှိနိုင်သော်လည်း ယေဘုယျ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်တွင် လည်းကောင်း၊ အထူးသဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများအတွက်လည်းကောင်း အရေးပါသော ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦး ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

လွန်ခဲ့သော ၆၇ နှစ်တာ ကာလအတွင်း အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် အကန့်အသတ်ဖြင့် စစ်တိုက်နိုင်စွမ်းရှိသော သေးငယ်သည့် အင်အားစုတစ်ခုအဖြစ်မှ ကြီးမား၍ခေတ်မီသော တိုက်ခိုက်ရေးယန္တရားတစ်ခုအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဤအသွင်ကူးပြောင်းမှုသည် အဆင့်များအလိုက် ဖြစ်ပျက်ခဲ့ပြီး အဓိကအားဖြင့် ဒေသတွင်း တိုးပွားလာသည့် ခြိမ်းခြောက် မှုများ၊ ပြောင်းလဲနေသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဗျူဟာမြောက်ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံရေး အထက်တန်းလွှာများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအပေါ် သဘောထားနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များက တုံ့ပြန်မှု အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၏ အကူအညီကြောင့် ပါကစ္စတန်စစ်တပ် သည် ပိုမိုအားကောင်းလာခဲ့ပြီး နျူကလီးယားပိုင်ဆိုင်သည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အဓိက ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ပါကစ္စတန်နှင့် တရုတ်တို့ကြား မဟာဗျူဟာ မြောက် ဆက်ဆံရေးကြောင့် အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ရှေ့တန်းစစ်ပွဲနှစ်ပွဲကို တစ်ပြိုင်နက် တိုက်ခိုက်နိုင်ရေး အသင့်ရှိနေရန်လိုအပ်သည်ဟုဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် မဟာဗျူဟာ လိုအပ်ချက်အရ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယကြည်းတပ်နှင့် လေတပ်ကို တိုးချဲ့ရေးနှင့်ခေတ်မီရေး လုပ်ဆောင်ရန်သာမက တရုတ်နိုင်ငံကို တန်ပြန်သွားရန် နျူကလီးယားဟန့်တားမှုကိုလည်း ဖော်ဆောင်ရန် ဖြစ်သည်။

ထောင်စုနှစ်သစ်တွင် အိန္ဒိယတပ်မတော်သည် ပုံစံတူအဖြစ်အပျက်များ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုအသစ်များ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း၊ ပုံသေမဟုတ်ဘဲ မရေရာ သော ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ မဟာဗျူဟာမြောက် လှုပ်ရှားမှုများ တွေ့ကြုံရခြင်းအပြင် အိန္ဒိယခေါင်းဆောင်များ၏ ခံယူချက်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကြောင့် အရှိန်အဟုန်နှင့် ကြီးမားသော အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ အိန္ဒိယတပ်မတော်အတွင်း တာဝန် ထမ်းဆောင်နေသော တပ်ဖွဲ့များသည် သမားရိုးကျထက်နိမ့်သောစစ်ပွဲ၊ သမားရိုးကျစစ်ပွဲ နှင့် နျူကလီးယားစစ်ပွဲများကို တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းရှိသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊ အထူး တပ်ဖွဲ့များ၊ နည်းပညာမြင့်တပ်ဖွဲ့များအဖြစ် ထပ်မံတိုးချဲ့ရန်နှင့် အသွင်ပြောင်းရန် ရည်မှန်း ချက်ကြီးသော အစီအစဉ်များရှိနေသည်။ အိန္ဒိယလေတပ်သည် မဟာဗျူဟာမြောက် ထိရောက်မှုကို သိသိသာသာချဲ့ထွင်ခဲ့ပြီး လက်နက်ဝယ်ယူမှု အစီအစဉ်သစ်များကြောင့် အိန္ဒိယအနီးတစ်ဝိုက်ဒေသထက်ကျော်လွန်၍ အင်အားကို ကောင်းစွာဖြန့်ချိနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။ အိန္ဒိယရေတပ်သည် တရုတ်ရေတပ်၏ လျင်မြန်သောတိုးချဲ့မှုနှင့် အိန္ဒိယ

သမုဒ္ဒရာဒေသတွင် ခြေဆန့်လာမှုကြောင့် တွန်းအားဖြစ်ပေါ်လာပြီး ကိုယ်ပျောက်ဖရီးဂိတ် သင်္ဘောများ၊ ကမ်းရိုးတန်းစောင့်နှင့် ကြားဖြတ်တိုက်ခိုက်ရေးသင်္ဘောများ၊ လေယာဉ် တင် သင်္ဘောများ၊ ရေတပ်ဂျက်တိုက်လေယာဉ်များ၊ နျူကလီးယားစွမ်းအင်သုံးနှင့် သာမန် တိုက်ခိုက်ရေး ရေငုပ်သင်္ဘောများတည်ဆောက်ရာတွင် အရင်းအနှီးများစွာကို မြှုပ်နှံ ထားသည်။ အိန္ဒိယ၏ ရေတပ်ဆိပ်ကမ်းများကို အဆင့်မြှင့်တင်ရန်၊ ရေငုပ်သင်္ဘောနှင့် အခြား စစ်ရေယာဉ်များ အတွက် ခေတ်မီသောအခြေစိုက်စခန်းသစ်များ တည်ဆောက်ရန်အတွက် လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်ထားသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ စုစုပေါင်း ကာကွယ်ရေးလိုအပ်ချက်၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ရေရှည်ရည်ရွယ်ချက်များပေါ်မူတည်ပြီး အိန္ဒိယပြည်တွင်း စစ်လက်နက် ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် ဒေါ်လာဘီလီယံနှင့်ချီ၍ မြှုပ်နှံခဲ့ သည်။

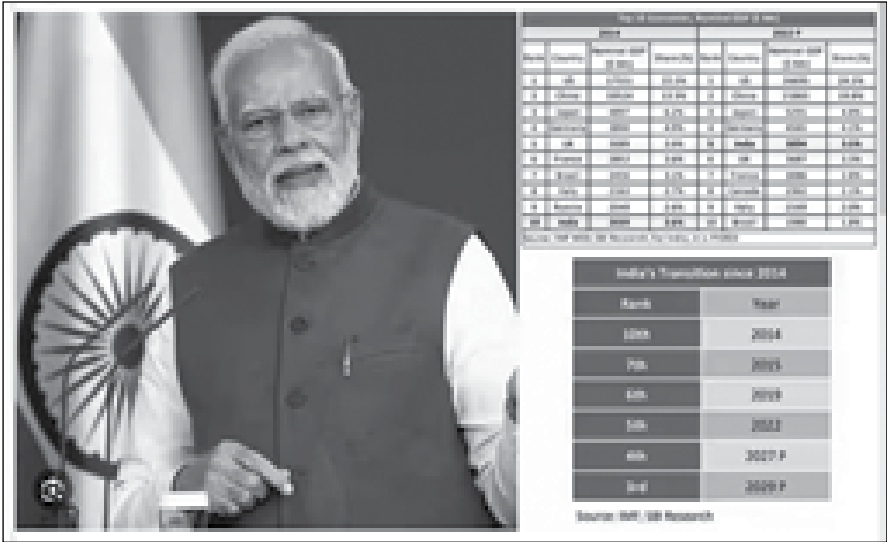
အိန္ဒိယနိုင်ငံအား မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်လာရန် ရည်မှန်းထားသည်နှင့်အညီ အိန္ဒိယတပ်မတော်ကို ခေတ်မီတိုက်ခိုက်ရေး အင်အားစုအဖြစ် အသွင်ပြောင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် သည် ပြဿနာများနှင့် အထစ်အငေါ့များကို ကျော်လွှားနိုင်လိမ့်မည်ဟု မှန်းဆရသည်။ သို့သော်လည်း အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ ထို့ထက်ပိုမိုသော ခေတ်မီရေးကြိုးပမ်းမှု၊ အင်အား ချဲ့ထွင်မှုနှင့် နည်းပညာပိုင်းအရ ကျွမ်းကျင်ပြီးထိရောက်သော တိုက်ခိုက်ရေးအင်အားစု အဖြစ် အသွင်ပြောင်းခြင်းသည် မျှော်မှန်းတောင့်တနေသော မဟာအင်အားကြီး တစ်နေရာ အတွက် မလွဲမသွေကြိုဆိုကျော်ဖြတ်ရဦးမည့် အနေအထားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းကြောင့် နှေးကွေးသွားသည့် အဆိုပါလုပ်ငန်းစဉ်သည် အိန္ဒိယ၏ လက်ရှိကျဆင်းနေသည့်အခြေအနေမှ ပြန်လည်နိုးထလာသည်နှင့်အမျှ အရှိန် မြှင့်တင်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်ပေသည်။

သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref: - India: the next superpower? : The military dimensions of India's rise (Iskander Rehman)

- Pushing Boundaries; Can the Indian Military Transform? (Air Vice Marshal (Dr.) Arjun Subramaniam, Indian Air Force)
- Force Development Options for India by 2030 (Chris Dougherty)
- Global Trends 2025: A Transformed World (National Intelligence Council, USA)
- India's Military Modernization Efforts under Prime Minister Modi (Dr. Ladhu R. Choudhary)
- India and the future global order (Department for Security Policy, Norwegian Ministry of Defense)
- India's Military: Evolution, Modernisation and Transformation (Rajat Ganguly)

ကဏ္ဍ ၁၀ - အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ အားထုတ်မှုသည်
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအား အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ
ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုရရှိစေခဲ့သည်။
သို့သော် လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံရှိသော
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲနိုင်သည့်
စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရရှိနိုင်ရေးမှာ
အခက်အခဲများစွာရှိနေသေးသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နရန်ဒရာမိုဒီ (Narendra Modi) သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အထိ တာဝန်ယူခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိလည်း ဒုတိယအကြိမ်မြောက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ယခု ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၁၉ ရက်နေ့မှ ဇွန်လ ၁ ရက်နေ့အထိ သီတင်းခြောက်ပတ်ကြာ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ရွေးကောက်ပွဲတွင်လည်း ပြန်လည်ရွေးချယ်ခြင်းခံခဲ့ရရာ တတိယအကြိမ် အိန္ဒိယနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် နိုင်ငံ့ကိစ္စအဝဝကို တာဝန်ယူရပေတော့မည်။ ယခုအကြိမ် မိုဒီဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ရွေးချယ်ခံရမှုမှာ ၎င်း၏ ဘီဂျေပီ(BJP) ပါတီမှ အမတ်နေရာများစွာ ဆုံးရှုံးမှုဖြင့် ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ပြီးပြည့်စုံသော အောင်မြင်မှုဟု ဆိုနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

မိုဒီ၏ တတိယအကြိမ် ဝန်ကြီးချုပ်သက်တမ်း တာဝန်ယူမှုနှင့်အတူ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် စိန်ခေါ်မှုများမှာ ရောထွေးလျက်ရှိနေသဖြင့် လေ့လာသူများအတွက် စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းလျက်ရှိနေ၏။ ထို့အတူ ဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီ၏ ဦးဆောင်မှုအောက်၌ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်နေသော အိန္ဒိယစီးပွားရေးအခြေအနေ မြင်ကွင်းကျယ်ကို နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများသာမက ပြည်တွင်းရှိပညာရှင်များ၊ သုတေသီများနှင့် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းကပါ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးဖြင့် ယခင်ထက် ပိုမိုလေ့လာမှုများ ပြုလုပ်လာနေကြသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်က အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့ပဉ္စမမြောက် စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံဟု နိုင်ငံတကာက ရှုမြင်ခဲ့ကြသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လအတွင်းက သွားရောက်ခဲ့သည့် တောင်အာဖရိက ခရီးစဉ်၌လည်း ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီက “အိန္ဒိယသည် ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အင်ဂျင်စက်တစ်လုံးဖြစ်လာမည်ဟု ကြွေးကြော်ခဲ့သေးသည်။

အမေရိကန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဘဏ် မော်ဂန်စတန်လေနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအင်စတီကျူးရှင်းအချို့ ကလည်း အိန္ဒိယ၏ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နောက်ဆုံးသုံးလတာ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု ၈ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းကိုကြည့်၍ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အမြန်ဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေ ပြီဖြစ်ကြောင်း၊ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အရောက်တွင် ဂျာမနီ၊ ဂျပန်နိုင်ငံတို့ကိုကျော်တက်ကာ တတိယ မြောက် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ထိပ်တန်းနိုင်ငံဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားကြသည်။

သို့သော်စီးပွားရေးသုတေသီအချို့က အိန္ဒိယစီးပွားရေးအဆောက်အအုံသည် စီးပွားရေး တိုးတက်မှုအရှိန်နှင့်အညီ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းဖန်တီးပေးနိုင်မှုမရှိဟု မှတ်ချက်ပြု ထားကြသည်။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဘဏ္ဍာရေးအင်စတီကျူးရှင်းဖြစ်သည့် HSBC ကလည်း အိန္ဒိယသည် တိုးတက်များပြားလာသည့် လူဦးရေနှင့်လျော်ညီသည့် အလုပ်အကိုင် အခွင့် အလမ်းအရေအတွက် သန်း ၇၀ ဖန်တီးပေးရန် လိုအပ်နေသည်ဟု ခန့်မှန်းသုံးသပ်ထား သည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအလားအလာမှာ သတိထားစရာ အများအပြားနှင့် ရောထွေးလျက်ရှိနေသည်ကို တွေ့ရသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြချက်များအပေါ် အနုတ် လက္ခဏာဆောင်သော ရှုမြင်သုံးသပ်ချက်များ ရှိနေသကဲ့သို့ အားပေးအားမြှောက်ပြု၍ ချီးကျူးလျက်ရှိသည့် သုံးသပ်ချက်များကိုလည်း တွေ့မြင်နေကြရသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ စီးပွားရေးသည် မြေပြင်အခြေအနေမှန်ထက် အပေါ်ယံတောက်ပနေမှုကိုသာ ဖော်ပြနေ သလော။ တိုးတက်မှုအချို့ကိုသာထုတ်နုတ်၍ အလေးထားဖော်ပြထားသဖြင့် ပြည်တွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော လက်တွေ့အခြေအနေနှင့် ကွဲပြားနေမှုများရှိနေသည်။ ဖြေရှင်းထားခြင်း မရှိသေးသော စီးပွားရေးနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသည့် စိန်ခေါ်မှုများလည်း အဆက်မပြတ် ပင် ပေါ်ထွက်နေသည်။ သို့သော် ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီအစိုးရအဖွဲ့ကမူ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များ ဆုံစည်းတတ်ကြသည့် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးများ၊ အခမ်းအနားများတွင် အိန္ဒိယ၏စီးပွားရေး၊ လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အညွှန်းကိန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ တိုးတက်ကောင်းမွန်သည့် အခြေအနေကို ထင်ဟပ်စေသည့် ကိန်းဂဏန်းများဖြင့်သာ သရုပ်ဖော်တင်ပြလေ့ရှိပြီး လက်တွေ့ကျ၍ ပိုမိုနက်နဲသော ပြဿနာများကိုမူ ဖုံးကွယ်ထားလေ့ရှိသည်ဟု သုံးသပ်သူ တချို့က ထောက်ပြကြသည်။ အထူးသဖြင့် ပြီးခဲ့သည့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလက နယူးဒေလီတွင် ကျင်းပခဲ့သည့် ဂျီ-၂၀ (G-20) အစည်းအဝေးကို လက်ညှိုးထိုးကြ၏။

ဂျီ-၂၀ (G-20) ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို အိမ်ရှင်အဖြစ် လက်ခံကျင်းပခြင်းမပြုမီတွင် အိန္ဒိယအာဏာပိုင်များသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ချီးကျူးမြှောက်ပင့်ထားသည့် ခေါင်းကြီးစာသား ကြီးဖြင့် ဂုဏ်ပြုရန်အားထုတ်ကြပြီး အဆင်မပြေသော မက်ခရိုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အချက် အလက်များကို ဖယ်ထုတ်ထားသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ စီစဉ်လုပ်ဆောင်မှုများသည် အိန္ဒိယ၏နိုင်ငံတကာပုံရိပ်ကို ခေတ္တခဏသာ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပြီး ဘေးအန္တရာယ်ကြီး၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားအများစု ရင်ဆိုင်နေရသောရုန်းကန်မှုများကို ဖုံးကွယ်ကာ နိုင်ငံတကာကို လှည့်စားခြင်းအားဖြင့် အိန္ဒိယအစိုးရသည် ရေရှည်စီးပွားရေးတည်ငြိမ်မှုကို ပျက်ပြားစေ မည့် အန္တရာယ်ရှိသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့်ဂိမ်းတစ်ခုကို စကားနေသကဲ့သို့ပင်ဖြစ် နေသည်ဟုလည်း ယူဆနေကြသည်။

အိန္ဒိယ၏ အမျိုးသားစာရင်းအင်းရုံး (National Statistical Office's-NSO) ၏ နောက်ဆုံးထုတ် အစီရင်ခံစာတွင် ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍမှဝင်ငွေသည် ဧပြီလမှ ဇွန်လအထိ နှစ်စဉ် ၇ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တိုးလာသော်လည်း အသုံးစရိတ်သည် ၁ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းသာ တိုးလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ကွာဟချက်သည် နိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အစီရင်ခံထားသော တိုးတက်မှုကိန်းဂဏန်းများအပေါ် တိကျမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးကြီးသောမေးခွန်းများ ပေါ်ပေါက်စေသည်။ US Bureau of Economic Analysis မှ အသုံးပြုသည့် နည်းစနစ်အတိုင်းတွက်ချက်ရာ၌ အိန္ဒိယ၏တိုးတက်မှုနှုန်းသည် အစီရင်ခံတင်ပြထားသော ၇ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၄ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းသွားသည်။ ယခုကဲ့သို့ ထူးထူးခြားခြားဖြစ်ပေါ်နေသော ခြားနားချက်သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ တိကျသောအခြေအနေရရှိရန် ဘက်ပေါင်းစုံအမြင်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်နေကြောင်းကို ဖော်ပြနေသည်။

ပြီးခဲ့သည့် နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ တိုးတက်မှုကို ဆန်းစစ်ကြည့်ပါက လက်ရှိအိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အခြေအနေများအပေါ် ပိုမိုနားလည်ရခက်ခဲစေသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်က အိန္ဒိယ၏ ဂျီဒီပီ(GDP)တိုးတက်မှုသည် ၃ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းသာ ဖြစ်သည်။ ထိုကိန်းဂဏန်းသည် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ကူးစက်မှုစတင်ဖြစ်ပေါ်လာပြီး နောက် (၂၀၂၂ ခုနှစ်လယ်တွင် ပြန်ပြန်တက်လာသည့်တိုင်) ပျမ်းမျှတိုးတက်မှုနှုန်းအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေသည်။ ကိန်းဂဏန်းများသည် အစိုးရ၏ အကောင်းမြင်လွန်းသော ခန့်မှန်းချက်များနှင့် သိသိသာသာ ဆန့်ကျင်လျက်ရှိသည်။ အစီရင်ခံထားသော တိုးတက်မှုနှုန်းများနှင့် ပြည်သူလူထုတွေ့ကြုံခံစားရသည့် စီးပွားရေးအခြေအနေများကြား ကွာဟမှုသည် ပိုမိုပွင့်လင်းပြီး တိကျသော စီးပွားရေးအစီရင်ခံမှု ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်နေကြောင်းကိုလည်း ဖော်ပြနေသည်။

အိန္ဒိယအမျိုးသားစာရင်းအင်းရုံး(NSO)သည်ဂျီဒီပီ (GDP)နှင့်ပတ်သက်၍ အသုံးစရိတ်ကိန်းဂဏန်းများထက် ဝင်ငွေကိန်းဂဏန်း အချက်အလက်များပေါ်တွင် မှီခိုအသုံးပြုတွက်ချက်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဝင်ငွေနှင့်အသုံးစရိတ် အချက်အလက်နှစ်မျိုးစလုံးကို ဟန်ချက်ညီညီ လေ့လာတွက်ချက်ကြသည့် နိုင်ငံတကာမှ အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်များနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်ရာ ရောက်နေသည်။ ထိုသို့ ရွေးချယ်တွက်ချက်ထားသော အစီရင်ခံစာ၌ ဖော်ပြထားသည့် စီးပွားရေးကိန်းဂဏန်း၏ တိကျမှု၊ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုနှင့်ပတ်သက်၍ မေးခွန်းများစွာ ပေါ်ထွက်လာနေသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အလုံးစုံသောအခြေအနေများကို ရှုမြင်နိုင်ရေးအတွက် မှန်ကန်သော အကဲဖြတ်ချက်များပြုလုပ်နိုင်ရန် ဝင်ငွေနှင့်အသုံးစရိတ် ကိန်းဂဏန်းနှစ်မျိုးစလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ အသုံးစရိတ် ကိန်းဂဏန်းများထက် ဝင်ငွေကိန်းဂဏန်း အချက်အလက်များကိုသာ အသုံးပြုတွက်ချက်ထားသည့် လက်ရှိအခြေအနေသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုများအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏အထင်မြင်လွှဲမှားမှုကို ရရှိစေရုံသာမက အိန္ဒိယနိုင်ငံစီးပွားရေးစာရင်းအင်းများ၏ ယုံကြည်စိတ်ချရမှုကိုလည်း ထိခိုက်စေသည်ဟု ထောက်ပြကြသည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအခင်းအကျင်းထဲတွင် စိုးရိမ်စရာအကောင်းဆုံး အခြေအနေ တစ်ရပ်ရှိနေသည်ဟု အများစုကရှုမြင်ကြသည်။ ထိုအခြေအနေမှာ စီးပွားရေးမညီမျှမှုကြီး ထွားလာနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်းအသုံးစရိတ်ပမာဏတိုးမြှင့်လာမှု၌ သွင်းကုန်ပမာဏ မြင့်တက်လာခြင်းသည် အဓိကအကြောင်းတရားဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယလူချမ်းသာများသည် နိုင်ငံခြားဇိမ်ခံပစ္စည်းများကို ပိုမိုသုံးစွဲနေကြ၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားအများစုသည် နေ့စဉ် နေထိုင်ရပ်တည်မှုအတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်များနှင့် ရုန်းကန်နေကြရ၏။ ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှုသည် ပိုမိုကြီးလာလျက်ရှိနေသည်။ ချမ်းသာသူများက ဇိမ်ခံပစ္စည်းများတင်သွင်း ခြင်းကို ပိုမိုနှစ်သက်လာနေချိန်တွင် ကံမကောင်းအကြောင်းမလှသည့် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများ မှာ တဖြည်းဖြည်း ပိုမိုဆိုးရွားလာသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ခက်ခဲကျပ်တည်းမှုများကို ဆက်လက်ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ ထိုသို့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်လာသော ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟချက် ကြီးမားလာသည်နှင့်အမျှ လူမှုပေါင်းစည်းညီညွတ်မှု ပိုမိုပျက်စီးလာကာ ရေရှည် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအလားအလာများ မှေးမှိန်လာတော့သည်။

အိန္ဒိယအမျိုးသားစာရင်းအင်းရုံး၏ အစီရင်ခံစာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုကို ဖော်ပြထားသော်လည်း စီးပွားရေးအဆောက်အအုံထဲတွင် လုံလောက်သော အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ မရှိဟုဆိုသည်။ အထူးသဖြင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ရှင်သန် ရပ်တည်နေထိုင်နိုင်သည့် လူနေမှုအဆင့်အတန်းကိုရရှိနိုင်သော အလုပ်အကိုင်များဖန်တီး ပေးနိုင်မှု မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဘဏ္ဍာရေး (Finance)၊ အိမ်ခြံမြေ(Real Estate)နှင့် ပြည်သူ့ ရေးရာအုပ်ချုပ်ရေး(Public Administration)ကဲ့သို့ ဝင်ငွေတိုးတက်မှုကို အများဆုံးပံ့ပိုး ပေးနိုင်သည့် ကဏ္ဍများသည် သိသာသော အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးပေးနိုင်မှု မရှိပေ။ ဤသို့ ဖြင့် အလုပ်အကိုင်ရရှိမှုနှင့် အလုပ်လက်မဲ့အခြေအနေ မညီမျှမှု ပိုမိုကြီးထွားလာလျက်ရှိ နေသည်။ အလုပ်ခွင်တည်ငြိမ်မှုမရှိ၊ ကောင်းမွန်သောလစာ မရရှိမှုတို့ကြောင့် အိန္ဒိယ နိုင်ငံသားအများစုသည် ပြည်ပနိုင်ငံများသို့ ပိုမိုထွက်ခွာသွားနေကြသည်။ အလုပ်အကိုင် ရရှိမှုသည် တည်ငြိမ်သော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးကြီး၏။ စီးပွားရေး အဆောက်အအုံအတွင်း အဓိကကျသောကဏ္ဍများ၌ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း နည်းပါး လာခြင်းသည် ရေရှည်တည်တံ့သော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရှိစေရန် အရေးကြီးသော ပြဿနာဖြစ်လာနေသည်။ လုံလောက်သော အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများမရှိခဲ့လျှင် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုသည် မညီမညာဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံသားတို့၏ အကျိုးစီးပွား ကိုလည်း ထိထိရောက်ရောက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည် မဟုတ်ပေ။

အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများပံ့ပိုးမှုတွင် အရေးပါသောကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ တိုးတက်မှုသည်လည်း အိန္ဒိယစီးပွားရေးအဆောက်အအုံအတွင်းတွင် အားနည်းနေဆဲ ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးကွာဟမှု အခြေအနေကြီးထွားလာမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပြည်တွင်းဝယ်လိုအား နိမ့်ကျလာခြင်း၊ နိုင်ငံတကာဈေးကွက်များတွင် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းအား နည်းလာခြင်းတို့သည် အိန္ဒိယစီးပွားရေးအဆောက်အအုံအတွင်းရှိ ကဏ္ဍများအားလုံး တိုးတက်မှုအတွက် သိသာထင်ရှားသော အတားအဆီးများ ဖြစ်နေသည်။ ခိုင်မာအားကောင်း သော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအခြေခံမရှိဘဲ ရေရှည်တည်တံ့သော အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးမှုနှင့်

“ ၂၀၂၃ ခုနှစ်က
ဖော်ညွှန်းခဲ့သော
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏
စီးပွားရေး
အခြေအနေများသည်
မြေပြင်အခြေအနေနှင့်
ကွဲလွဲနေသော်လည်း
တိုးတက်မှု
အလားအလာအတွက်
အကောင်းမြင်
နေကြဆဲဖြစ်၏။ ”

စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့ရရှိရန် လွယ်ကူမည် မဟုတ်။ အစိုးရအနေဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့်အိမ်ခြံမြေ ကွဲသို့သော ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍများအပေါ် အာရုံစိုက် လုပ်ဆောင်နေခြင်းသည်လည်း နိုင်ငံစီးပွားရေး အကျိုးအမြတ်ဖြစ်ထွန်းမှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြောင်းလဲနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် အလုပ် အကိုင်များဖန်တီးပေးရေးနှင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့် အလမ်းများ ပိုမိုဖြစ်ထွန်းစေမည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု ကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ပိုမိုအလေးပေးလုပ် ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီဦးဆောင်သောအစိုးရအဖွဲ့ ၏အားထုတ်မှုသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအား အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုရရှိ စေခဲ့သည်။ သို့သော် လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ ရှိသော အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲနိုင် သည့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုရရှိနိုင်ရေးမှာ အခက်အခဲများစွာရှိနေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအစိုးရ သည် အင်အားကြီး နိုင်ငံခေါင်းဆောင် အတော်များ များ စုံစုံညီညီတွေ့ရသည့် G-20 ကဲ့သို့ ထိပ်သီး အစည်းအဝေးများတွင် စိတ်ကြိုက်ခြယ်လှယ် ပြင်ဆင်ပြီးသော၊ တိုးတက်သည့်အခြေအနေရှိသော စာရင်းအင်း၊ ကိန်းဂဏန်းများကိုရွေးချယ်ထုတ် နုတ်၍ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး အပေါ်ယံအခြေအနေများ ကိုသာ ပြသလေ့ရှိသည်ဟု ရှုမြင်ထားကြသည်။ ထိုသို့ စီစဉ်လုပ်ဆောင်နေခြင်းသည် အိန္ဒိယစီးပွား ရေးအဆောက်အအုံထဲ၌ အမှန်တကယ် ရင်ဆိုင်နေ ရသော စိန်ခေါ်မှုများကို ဖုံးကွယ်ထားသည့် မိုဒီ အစိုးရ၏ မျက်တောင်မွှေးတစ်ဆုံးသာရှိသည့် မဟာ ဗျူဟာများဖြစ်သည်ဟုလည်း ဝေဖန်ကောက်ချက်ချ နေကြသည်။

တိုးတက်မှုနှေးကွေးခြင်း၊ မညီမျှမှုများ မြင့် တက်လာခြင်းနှင့် အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးမှု မလုံ လောက်ခြင်း အခြေအနေတို့ကို လက်ခံအသိအမှတ် ပြုရန် တွန့်ဆုတ်နေခြင်းသည် ယုံကြည်စိတ်ချရ သောစီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက် များကို ရှာဖွေနေကြသော အိန္ဒိယနိုင်ငံသားများ

အတွက်သာမက နိုင်ငံတကာမှလာရောက်ကြမည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက်ပါ မည်သို့မျှအကျိုးမရှိနိုင်ပေ။ စဉ်းစားစရာများစွာရှိနေသော အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုသည် လက်တွေ့ကျကျ မဖြေရှင်းနိုင်သော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာပြဿနာများနှင့်အတူ အန္တရာယ်ရှိသောတံလျှပ်တစ်ခုသာဖြစ်သည်ဟုလည်း တင်စားကြသည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်က ဖော်ညွှန်းခဲ့သော အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအခြေအနေများသည် မြေပြင်အခြေအနေနှင့် ကွဲလွဲနေသော်လည်း တိုးတက်မှုအလားအလာအတွက် အကောင်းမြင်နေကြဆဲဖြစ်၏။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် တိုးတက်မှုနှုန်းကျဆင်းနေဆဲ၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှုန်းမြင့်မားနေဆဲ၊ ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍသည် တိုးတက်နိုင်ခြေရှိသော်လည်း စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍတိုးတက်မှုနှုန်းမှာ နိမ့်ကျနေဆဲဖြစ်၏။ တရုတ်နှင့် အခြားသော ခေတ်မီအင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအားထုတ်မှုတွင် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာပြဿနာများမှာ ပိုမိုပြင်းထန်လျက်ရှိနေပေသည်။

ငွေကြေးဆိုင်ရာ မူဝါဒနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် မဟာဗျူဟာမြောက်လုပ်ဆောင်မှုများ၊ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ကဏ္ဍနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံကဏ္ဍ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၊ ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟချက် ကျဉ်းမြောင်းစေရေးအားထုတ်မှုများနှင့် နိုင်ငံသားအားလုံးပါဝင်နိုင်သည့် စီးပွားရေးဝန်းကျင်ဖန်တီးပေးနိုင်မှုတို့သည် အဓိကကျသောကိစ္စရပ်များဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာဝန်းကျင်တွင် နိုင်ငံတကာရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ယုံကြည်မှု ပြန်လည်ရရှိလာနိုင်ရေးနှင့် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်တွင် အိန္ဒိယ၏ နှိုင်းယှဉ်အားသာချက် မြင့်မားလာရေးတို့အတွက် ပိုမိုအလေးထားထည့်သွင်း၍ စဉ်းစားလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီအစိုးရအနေဖြင့် လာမည့်တတိယအကြိမ်သက်တမ်းတွင် အတိုက်အခံအဖွဲ့များမှ ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များ(အမတ်များ)နှင့်အတူ စစ်မှန်ခိုင်မာပြီး အားလုံးပါဝင်နိုင်သည့် ရေရှည်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တည်ဆောက်ရန်အတွက် ကျားကုတ်ကျားခဲအားထုတ်ရလိမ့်မည်ဟု မှန်းဆနေကြသည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တိကျသောစီရင်ခံမှုနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းရှားပါးမှု၏ မူလဇာစ်မြစ် အကြောင်းတရားများကို ဖြေရှင်းပေးမည့်မူဝါဒများအား ဦးစားပေးချမှတ်ရမည်။ သို့မှသာ အခွင့်ထူးခံလူနည်းစုမျှသာမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံသားအားလုံးကို ပိုမိုအကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ရရှိနိုင်မည်။ အပေါ်ယံစီးပွားရေးအောင်မြင်မှုများကိုသာ အလေးပေးဖော်ပြလျက် နိုင်ငံတကာဝန်းကျင်ကို ချဉ်းကပ်နေမှုသည် နိုင်ငံတကာ၏ အထင်အမြင်လွဲမှားမှုကို ခံရုံသာမက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး တည်ငြိမ်မှုနှင့်ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အားထုတ်မှုများကိုပါ ထိခိုက်စေပါလိမ့်မည်။

စောနိုင် (အသုံးချဘာဝဂဗေဒ)

တရားစီရင်စွမ်းစွမ်း၊
တရားစီရင်စွမ်းစွမ်း၊ တရား

၂၀၁၆

“ လွန်ခဲ့တဲ့ဆယ်စုနှစ်အတွင်း
မိုဒီဟာ ရုရှားသို့
ခြောက်ကြိမ်သွားရောက်ခဲ့ပြီး
ပူတင်နဲ့ အနည်းဆုံး
၁၇ ကြိမ်တွေ့ဆုံခဲ့ပါတယ်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီဟာ (၂၂) ကြိမ်မြောက် အိန္ဒိယ-ရုရှား နှစ်ပတ်လည် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတက်ရောက်ဖို့ ပြီးခဲ့တဲ့လက ရုရှားနိုင်ငံကို သွားရောက်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ မိုဒီရဲ့ တတိယအကြိမ်ဝန်ကြီးချုပ်သက်တမ်းစတင်ပြီး ပထမဆုံး နိုင်ငံခြားခရီးစဉ် ဖြစ်ပါတယ်။

ယူကရိန်းစစ်ပွဲစတင်ကတည်းက အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် နရန်ဒရာမိုဒီရဲ့ ရုရှားနိုင်ငံကို ပထမဆုံးလာရောက်လည်ပတ်မှုဟာ ပထဝီနိုင်ငံရေး စိုးရိမ်မှုထက် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားအတွက် ထိန်းကျောင်းပေးမယ့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ထိန်းသိမ်းထားလိုတာဖြစ်တယ်လို့ လေ့လာသူ တွေက သုံးသပ်ကြပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ဆယ်စုနှစ်အတွင်း မိုဒီဟာ ရုရှားသို့ ခြောက်ကြိမ် သွားရောက်ခဲ့ပြီး ပူတင်နဲ့ အနည်းဆုံး ၁၇ ကြိမ် တွေ့ဆုံခဲ့ပါတယ်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲအား ရှုတ်ချဖို့ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့တောင်းဆိုမှုကို အိန္ဒိယကငြင်းဆိုထားပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေ၊ အချုပ်အခြာအာဏာနဲ့ နယ်မြေစိုးမိုးရေးကို လေးစားဖို့လိုအပ်ကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ပါတယ်။ မိုဒီက “စစ်ပွဲတွေဟာ ပြဿနာကို မဖြေရှင်းနိုင်ဘူး၊ ရှေ့ဆက်သွားရမယ့်လမ်းမှာ တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးရေးနဲ့ သံတမန်ရေးသား ဖြစ်တယ်” လို့ဆိုပါတယ်။

ရုရှားနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Sergey Lavrov က “အိန္ဒိယနဲ့ ရုရှားဆက်ဆံရေးဟာ မဟာ ဗျူဟာမြောက်မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး” လို့ဆိုပါတယ်။ အိန္ဒိယပြည်ပရေးရာဝန်ကြီး Subrahmanyam Jaishankar က ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးမှာ တစ်ခုတည်းသော အဆက်မပြတ်ရှိနေတာက အိန္ဒိယနဲ့ရုရှားကြားဆက်ဆံရေးပဲလို့ ဆိုပါတယ်။ တကယ်တော့ ဒါဟာ အိန္ဒိယ-ရုရှား/ ဆိုဗီယက် ချစ်ကြည်ရေး ဆယ်စုနှစ် ခုနစ်ခုရဲ့ ရလဒ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယ-ရုရှား-အနောက်

“ တရုတ်ရဲ့
 ခြိမ်းခြောက်မှု
 သို့မဟုတ်
 အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့
 ဆက်ဆံရေးအပေါ်
 အိန္ဒိယရဲ့
 မကျေနပ်မှုဟာ
 အင်ဒို-ဆိုဗီယက်
 ဆက်ဆံရေး
 ပိုကောင်းလာ
 စေခဲ့ပါတယ်။ ”

နဲ့ အိန္ဒိယ-ရုရှား-တရုတ် တြိဂံပုံဆက်ဆံရေးနှစ်ခု
 ရဲ့ ကြီးမားတဲ့ဆက်ဆံရေးကို နားလည်နိုင်ဖို့လိုပါတယ်။ အိန္ဒိယနဲ့ရုရှားတို့ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်
 လည်ပတ်မှုမှာ အနောက်နဲ့ တရုတ်တို့ရဲ့ဆွဲငင်အား
 ဟာ အမြဲလိုလို သက်ရောက်မှုရှိပါတယ်။

အိန္ဒိယ-ရုရှားဆက်ဆံရေး ရှည်လျားတဲ့သမိုင်း
 ကြောင်းကိုပြန်ကြည့်ရင် အခြေခံအားဖြင့် မတူညီ
 တဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်တွေရှိပေမယ့် နယူးဒေလီနဲ့
 မော်စကိုဟာ စတာလင်ကွယ်လွန်ပြီး ၁၉၅၃ ခုနှစ်
 မှာ တည်ငြိမ်တဲ့ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်ခဲ့ပါ
 တယ်။ အိန္ဒိယမှ Bhilai နဲ့ Bokaro တို့မှာ သံမဏိ
 စက်ရုံတွေထူထောင်ဖို့နဲ့ အိန္ဒိယရေနံလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုး
 တိုးတက်မှုအတွက် ဆိုဗီယက်က အကူအညီပေးပြီး
 နောက်ပိုင်း နှစ်နိုင်ငံစီးပွားရေးဆက်ဆံရေးမှာ ပိုမို
 ခိုင်မာလာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် Sino-Indian War
 သို့မဟုတ် China-India War လို့သိကြတဲ့ တရုတ်-
 အိန္ဒိယ နယ်စပ်ပြဿနာစစ်ပွဲမှာ တရုတ်တို့
 ခွက်ခွက်လန်အောင်ရှုံးနိမ့်ကာ တရုတ်တပ်တွေ
 ဆုတ်ခွာသွားပြီးနောက် အင်ဒို-ဆိုဗီယက် စစ်ရေး
 ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဟာ သိသိသာသာ တိုးတက်
 လာခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယရဲ့ ပြုလွယ်ပြင်လွယ်တဲ့
 စီးပွားရေးစည်းမျဉ်းတွေကြောင့် အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယ
 အတွက် လေယာဉ်ထုတ်လုပ်ခွင့်လိုင်စင်ပေးလိုတဲ့
 ဆန္ဒနဲ့ အနောက်အုပ်စုအပေါ် ဒေလီရဲ့မှီခိုမှုကို
 လျှော့ချလိုတဲ့ဆန္ဒကြောင့် ဆိုဗီယက်ယူနီယံဟာ
 အိန္ဒိယနိုင်ငံရဲ့ အဓိကလက်နက်ရင်းမြစ် ဖြစ်လာခဲ့
 ပါတယ်။ အိန္ဒိယစစ်တပ်ဟာ ပြောင်းလဲမှုတွေလုပ်
 ဖို့ ကြိုးပမ်းမှုတွေရှိခဲ့ပေမယ့် ရုရှားရဲ့လက်နက်
 ထောက်ပံ့မှုအပေါ် ဒီကနေ့အချိန်အထိ ဆက်လက်
 မှီခိုနေရဆဲဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်း
 Sino-Soviet Split လို့ခေါ်တဲ့ တရုတ်-ဆိုဗီယက်
 အကွဲအပြဲကြောင့် တရုတ်ကို နှစ်နိုင်ငံလုံးအတွက်
 ဘုံခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြပြီး နှစ်နိုင်ငံ
 ဆက်ဆံရေး ပိုမိုခိုင်မာလာခဲ့ပါတယ်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်
 တွင် အမေရိကန်နဲ့ တရုတ်တို့သင့်မြတ်လာမှုကြောင့်

သူတို့နဲ့ နီးနီးကပ်ကပ်ရှိတဲ့ အဓိကပြိုင်ဘက် ပါကစ္စတန်ဟာ အားကောင်းလာခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ပါဝါချိန်ခွင်လျှာ ဟန်ချက်ညီစေဖို့ အိန္ဒိယဟာ မော်စကိုနဲ့ နှစ်နိုင်ငံချစ်ကြည်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ပါတယ်။ ဒီစာချုပ်ကြောင့် အမေရိကန်က အိန္ဒိယ အတွက် လုံခြုံရေးကတိကဝတ်တွေကို တိတ်တဆိတ် လျှော့ချလိုက်ပါတယ်။ ဒီလို အနောက် နိုင်ငံတွေက တုံ့ဆိုင်းနေချိန်မှာ မော်စကိုက အိန္ဒိယကို နျူကလီးယားနည်းပညာ မျှဝေခြင်း ဖြင့်ကူညီခဲ့ပါတယ်။

ပြန်လည်သုံးသပ်ရရင် တရုတ်ရဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ ဆက်ဆံရေးအပေါ် အိန္ဒိယရဲ့ မကျေနပ်မှုဟာ အင်ဒို-ဆိုဗီယက်ဆက်ဆံရေး ပိုကောင်းလာ စေခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယ-ဆိုဗီယက် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဟာ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်နဲ့ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွေမှာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကိုဗဟိုပြုတဲ့ ကမ္ဘာ့အရင်းရှင်စနစ်ကနေ အိန္ဒိယကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ထိန်းထားနိုင်တာကြောင့် ဆက်လက်အားကောင်းခဲ့ ပါတယ်။ စစ်အေးနောက်ပိုင်းမှာ အင်ဒို-ရုရှားဆက်ဆံရေးဟာ မော်စကိုရော၊ နယူးဒေလီ ရော အနောက်ဘက်သို့ လှည့်ကြရတာကြောင့် အင်ဒို-ရုရှားဆက်ဆံရေးဟာ အောက်ဆုံး ကိုရောက်ရှိခဲ့ပါတယ်။

အိန္ဒိယ-ရုရှား-အနောက် တြိဂံဆက်ဆံရေးမှာ နောက်ထပ်တစ်ဖန် ချစ်ကြည်ရင်းနှီး မှု ပြန်လည်တည်ဆောက်ဖို့ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုနီးပါး အချိန်ယူခဲ့ရပါတယ်။ ရုရှားသမ္မတ ဗလာ ဒီမာပူတင်ဟာ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်မှာ အိန္ဒိယ-ရုရှား မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး သဘောတူညီချက်ကို အဆိုပြုကာ “ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ” ကိုမြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ကြောင်း ကြေညာ ခဲ့ပါတယ်။ မော်စကိုဟာ အမေရိကန်ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို စိန်ခေါ်လိုပါတယ်။ နယူးဒေလီကလည်း ဝါရှင်တန်အပေါ် ယုံကြည်စိတ်ချရတဲ့ မဟာမိတ်အဖြစ် သံသယရှိနေပြီး ရုရှားရဲ့ စိန်ခေါ်မှု ကို ထောက်ပံ့လိုပါတယ်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း အိန္ဒိယခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ ရုရှားနဲ့ ပူးတွဲ ထုတ်ပြန်ချက်တွေမှာ အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်ကိုဝေဖန်ပြီး ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ ကို လိုလားကြောင်းသာ ပြသခဲ့ပါတယ်။ မော်စကိုဟာ အမေရိကန်ရဲ့ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်မှု ကို တွန်းလှန်ဖို့ မိတ်ဖက်အဖြစ်သာမက တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် မှီခိုအားထားမှုကို တန်ပြန်ဖို့ တွန်းအားပေးတဲ့အနေနဲ့ အိန္ဒိယကိုရေးရှုခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ယူကရိန်းစစ်ပွဲစတင်ပြီး အင်ဒို-ရုရှား ဆက်ဆံရေးခိုင်မာမှုကို သက်သေပြတဲ့အနေနဲ့ အိန္ဒိယဟာ ပဋိပက္ခမှာ ကြား နေအဖြစ် ကြေညာခဲ့ပါတယ်။ ယူကရိန်းကို ကျူးကျော်မှုအတွက် ရုရှားကိုရှုတ်ချတဲ့ ကုလသမဂ္ဂ ရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို ရှောင်ခဲ့တယ်။ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုတွေကို အခွင့်ကောင်းယူပြီး ရုရှားစွမ်းအင်ကို ဈေးပေါပေါနဲ့ တင်သွင်းခဲ့ပါတယ်။

ဝါရှင်တန်ကို ပိုမိုစိတ်ပျက်စေတာက အိန္ဒိယဟာ ယူကရိန်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကြားနေ မှုဝါဒကို ကိုင်စွဲထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ဆွစ်ဇာလန်မှာ ကျင်းပတဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲကို တက်ရောက်ဖို့တောင် ဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီက ငြင်းဆန်ခဲ့ပါတယ်။ ရုရှား-ယူကရိန်းပဋိပက္ခ အပေါ် အိန္ဒိယဟာ ရုရှားကိုရှုတ်ချခြင်း သို့မဟုတ် ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုတွေ ချမှတ်တာမှာ အနောက်နိုင်ငံတွေနဲ့ ပူးပေါင်းတာမျိုးမရှိတဲ့အပြင် ရုရှားထံမှရေနံဝယ်ယူပြီး ဥရောပနိုင်ငံ တွေကို ရောင်းချခြင်းဖြင့် အမြတ်အစွန်းတွေရရှိခဲ့ပါတယ်။ ရုရှားထံမှ အိန္ဒိယရဲ့ ရေနံတင်

သွင်းမှုဟာ စစ်မဖြစ်မီ ၂ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့ရာကနေ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိခုန်တက်သွားပြီး ရုရှား ရေနံ အများဆုံးဝယ်ယူသူ ဖြစ်လာပါတယ်။ အိန္ဒိယဟာ ပင်လယ်ရေကြောင်းမှ ရုရှားရေနံ ကို အများဆုံးဝယ်ယူသူလည်း ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ ဇွန်လအတွင်း အိန္ဒိယဟာ ရုရှားထံမှ ရေနံစည်ပေါင်း ၂ ဒသမ ၁၃ သန်းအထိ ဝယ်ယူခဲ့ပါတယ်။

သမိုင်းကိုပြန်ကြည့်ရင် ရုရှားဟာအိန္ဒိယကို MiG နဲ့ Sukhoi ဂျက်တိုက်လေယာဉ်တွေ၊ အခြားကာကွယ်ရေးပစ္စည်းတွေကို အကြီးမားဆုံး ထောက်ပံ့ခဲ့ပါတယ်။ ရုရှားရဲ့ အိန္ဒိယကို ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းတင်သွင်းမှုမှာ ၂၀၁၃-၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း ၆၂ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၀၁၉-၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း ၃၆ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းသွားပေမယ့် Stockholm International Peace Research Institute မှအချက်အလက်တွေအရ အိန္ဒိယရဲ့ အကြီးဆုံး လက်နက်ရောင်းချ သူဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ လူသိရှင်ကြားခြိမ်းခြောက်မှုတွေကို လျစ်လျူရှု ပြီး မိုဒီဟာ အိန္ဒိယ-ရုရှား စစ်ဘက်ရေးရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို သိသိသာသာမြှင့်တင် ခဲ့ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယဟာ ရုရှားထံမှ S-400 ဒုံးကျည်ကာကွယ်ရေးစနစ်ကို ဝယ်ယူခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိုပြီးထူးခြားတာက အိန္ဒိယနဲ့ ရုရှားတို့ဟာ လက်နက်ပူးတွဲ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံတွေကို အပြန်အလှန်ဝင်ရောက်ခြင်း၊ တပ်ဖွဲ့ဝင်တွေ၊ စစ်သင်္ဘောတွေနဲ့ တိုက်လေယာဉ် ပူးတွဲဖြန့်ကြက်ခြင်းစတဲ့ မဟာဗျူဟာ မြောက် နယ်ပယ်များစွာမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့ စဉ်းစားနေကြပါတယ်။ နောက်ပြီး စစ် ဘက်ဆိုင်ရာ ဆီဖြည့်ခြင်း၊ ပြုပြင်ခြင်းနဲ့ ပြန်လည်ထောက်ပံ့ခြင်းအတွက် အပြန်အလှန် အားဖြင့် စစ်အခြေစိုက်စခန်းတွေကိုအသုံးပြုခြင်း စသည်ဖြင့် ပါဝင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

ရုရှား-အိန္ဒိယ ကုန်သွယ်ရေးနဲ့စပ်လျဉ်းပြီး နောက်ထပ် အသွင်ကူးပြောင်းမှု သဘောတူ ညီချက် နှစ်ခုရှိပါတယ်။ ချန်နိုင်း-ဗလာဒီဗိုစတော့ ရေလမ်းကြောင်းနဲ့ အိန္ဒိယ-ရုရှား နှစ် နိုင်ငံ ရေရှည်စီးပွားရေး ပေါင်းစည်းမှုအတွက် ရည်ရွယ်ထားတဲ့ နိုင်ငံတကာတောင်မြောက် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစင်္ကြံ (International North-South Transport Corridor-INSTC) တို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ Win-Win ပါရာဒိုင်းဖြစ်တယ်ဆိုတာ ငြင်းမရပါဘူး။ INSTC မှာ နောက်ထပ် အမေရိကန်ရန်ဘက်ဖြစ်တဲ့ အီရန်ကိုလည်း ပါဝင်စေပါတယ်။ အီရန်ရဲ့ Chabahar ဆိပ်ကမ်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ၁၀ နှစ် သဘောတူညီချက်ကို ချိုးဖောက်ဖို့ အိန္ဒိယက အမေ ရိကန်ကို ဖိဆန်ခဲ့ပါတယ်။ နျူကလီးယားစွမ်းအင်၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးနဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမြှင့်တင်ရေး အပါအဝင် စွမ်းအင်ကဏ္ဍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကို ဦးစားပေး ကဏ္ဍများအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ပါတယ်။

ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီရဲ့ ရုရှားခရီးစဉ်ကို အမေရိကန်နဲ့အနောက်နိုင်ငံတွေက သတိထား စောင့်ကြည့်ခဲ့ကြပါတယ်။ “ရုရှားနဲ့ ခိုင်မာတဲ့ဆက်ဆံရေးဟာ အိန္ဒိယအတွက် “ဆိုးရွားတဲ့ လောင်းကြေးထပ်မှုဖြစ်တယ်” လို့ အမေရိကန်အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေးက သတိပေး ခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဌာန ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ Matthew Miller က အိန္ဒိယ နဲ့ ရုရှားတို့ရဲ့ဆက်ဆံရေးအပေါ် အမေရိကန်ကစိုးရိမ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် အိန္ဒိယနိုင်ငံဆိုင်ရာ အမေရိကန်သံအမတ် အဲရစ်ဂါဆက်တီကလည်း ဝါရှင်တန်နဲ့ဒေလီ

ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကို အာမခံနိုင်ကြောင်း သတိပေးခဲ့ပါတယ်။ ယူကရိန်းသမ္မတ ဇေလန် စကီးကလည်း ပိုပြီးပေါ်ပေါ်ထင်ထင်ပြောခဲ့ပါတယ်။ မိုဒီရဲ့ မော်စကိုခရီးစဉ်တစ်ရက်အလို ယူကရိန်းရဲ့ အကြီးဆုံးကလေးဆေးရုံကို အသေခံခုံးကျည်ဖြင့်တိုက်ခိုက်မှုအား ရည်ညွှန်းပြီး "ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင်က မော်စကိုမှာ သွေးစွန်းနေတဲ့ရာဇဝတ်သားကို ပွေဖက်နေတာမြင်ရတာဟာ ငြိမ်းချမ်းရေးကြိုးပမ်းမှုအတွက် စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာနဲ့ ဆိုးရွားတဲ့ ထိုးနှက်ချက်ဖြစ်တယ်" လို့ သူ့ရဲ့ X စာမျက်နှာကနေပြီး ရေးသားခဲ့ပါတယ်။

ဒါကြောင့် အိန္ဒိယဟာ မိုဒီရဲ့ ခရီးစဉ်အတွက် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးအရတုံ့ပြန်မှုကို လွဲမှားစွာ တွက်ချက်ခဲ့လေသလား။ မော်စကိုကို လာရောက်လည်ပတ်ပြီး ပူတင်အပေါ် နွေးထွေးမှုကို ပြသတာဟာ အမေရိကန်နဲ့အိန္ဒိယရဲ့ ဆက်ဆံရေးကို ပျက်စီးစေသလား။ အိန္ဒိယဟာ အမေရိကန်နဲ့ဆက်ဆံရေးမှာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံပြီးနောက် ရုရှားနဲ့ဆက်ဆံရေးကို ဘာကြောင့်လောင်းကြေးထပ်လိုက်သလဲ။ လေ့လာသူတွေကတော့ လာမယ့် အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲမှာ သမ္မတဟောင်း ဒေါ်နယ်ထရမ်က အာဏာပြန်ရနိုင်ပြီး ရုရှားအပေါ် ဝါရှင်တန်ရဲ့ တင်းမာတဲ့ရပ်တည်ချက်ကို ပျော့ပျောင်းစေမယ့် အလောင်းအစားတစ်ခုလို့ ဆိုပါတယ်။ Pennsylvania မှာကျင်းပတဲ့ မဲဆွယ်စည်းရုံးပွဲတစ်ခုမှာ စနိုက်ပါသမားတစ်ဦး လက်ချက်နဲ့ သမ္မတဟောင်းဒေါ်နယ်ထရမ်အား ကျည်ဆန်ထိမှန်ပြီးနောက် ထရမ်ကို "ငါ့ သူငယ်ချင်း" လို့ဖော်ပြထားပြီး တိုက်ခိုက်မှုကိုရှုတ်ချတဲ့ ပို့စ်တစ်ခုကို မိုဒီက X မှာဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးဟာ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်အနည်းငယ်က Houston နှင့် India မြို့ Ahmedabad မှာ ပူးတွဲလူထုတွေ့ဆုံပွဲတွေ ကျင်းပခဲ့ကြပြီး ထိပ်တန်းအိန္ဒိယအစိုးရအရာရှိ တစ်ဦးက မိုဒီအစိုးရဟာ နိုဝင်ဘာလမှာ ထရမ် အာဏာပြန်ရနိုင်တယ်လို့ ပိုမိုယုံကြည်လာကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ ထရမ်အနိုင်ရခြင်းဟာ အိန္ဒိယကို မော်စကို-ဒေလီ ဆက်ဆံရေးအပေါ် ဖိအားတွေ ဖြေလျှော့နိုင်တယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။ "ဒုတိယအကြိမ် ထရမ် အုပ်ချုပ်ရေးက ရုရှား-အိန္ဒိယ ဆက်ဆံရေးကို အာရုံစိုက်မှာ သေချာပါတယ်" လို့ University of Albany မှ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ လက်ထောက်ပါမောက္ခ Christopher Clary က ဆိုပါတယ်။ ထရမ်ရဲ့ ပထမသက်တမ်းမှာ အိန္ဒိယထက် ဝါရှင်တန်ရဲ့ ပြိုင်ဘက်ဖြစ်တဲ့ ပေကျင်းနဲ့ မော်စကိုအပေါ်တွင် အမေရိကန်ရဲ့ ဗျူဟာမြောက်အာရုံစိုက်မှု ပိုမိုရရှိခဲ့ပါတယ်။ နယူးဒေလီကလည်း ပေကျင်းကို သူ့ရဲ့အဓိကခြိမ်းခြောက်မှုလို့ ယူဆပါတယ်။

ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီရဲ့ ရုရှားခရီးစဉ်အပေါ် အိန္ဒိယနဲ့ အမေရိကန်ကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုဟာ အခြားရင်းမြစ်တွေနဲ့လည်း တိုက်ဆိုင်နေပါတယ်။ ကနေဒါနဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံသား ကတ်နှစ်ခု ကိုင်ဆောင်ထားတဲ့ ဆစ်ခ်ခွဲထွက်ရေးသမား Gurpatwant Singh Pannun ကို လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ရန် အိန္ဒိယအစိုးရကိုယ်စားလှယ်က ကြိုးကိုင်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့တယ်လို့ အမေရိကန် အစိုးရရှေ့နေတွေက စွပ်စွဲခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံတကာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အမေရိကန်ကော်မရှင် (USCIRF) က အိန္ဒိယနိုင်ငံကို အထူးစိုးရိမ်စရာနိုင်ငံအဖြစ် လွန်ခဲ့တဲ့ငါးနှစ်က စာရင်းသွင်းထားပြီး နယူးဒေလီဟာ ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့် ချိုးဖောက်မှုတွေကို စနစ်တကျကျူးလွန်နေပြီး ဆက်လက်ခွင့်ပြုထားတယ်လို့ အခိုင်အမာဆိုပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ အိန္ဒိယနဲ့ မိုဒီတို့မှာ ကြံ့ကြံ့ခံရင်ဆိုင်ဖို့ လက်ထဲမှာ ကတ်အလုံအလောက် ရှိ တယ်လို့ လေ့လာသူတွေကဆိုပါတယ်။ အမေရိကန်ကို စူပါဝါဝါဖြစ်စေတဲ့ အမေရိကန် ဒေါ်လာကို နန်းချပြီး Dedollarization လုပ်မယ့် BRICS ရဲ့အစီအစဉ်မှာ အိန္ဒိယက စိတ် အားထက်သန်စွာ ပါဝင်နေပါတယ်။ မကြာသေးမီက အိန္ဒိယနဲ့ အာဆီယံလေးနိုင်ငံတို့ဟာ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ငွေပေးချေမှုမှာ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းတစ်ခုအသုံးပြုဖို့ ကြေညာ ခဲ့ပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့နှစ်က အိန္ဒိယနဲ့ ယူအေအီးတို့ဟာ သူတို့ရဲ့ ပြည်တွင်းသုံးငွေကြေးတွေနဲ့ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ဖို့ သဘောတူညီချက်တစ်ရပ်ကို တရားဝင်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါတယ်။ ရုရှား-အိန္ဒိယ ကုန်သွယ်မှုရဲ့ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းဟာ အိန္ဒိယရူပီး သို့မဟုတ် ရုရှားရူဘယ်နဲ့ ကုန်သွယ်မှုလုပ်နေပါတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ လေးနှစ်အတွင်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအဖြစ်အပျက်တွေ က အိန္ဒိယရဲ့နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ရိုက်ခတ်မှုတွေရှိခဲ့ပါတယ်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံဟာ စက်မှုအင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ်ကနေ လျှော့ကျသွားလိမ့်မယ်လို့ ခန့်မှန်းခဲ့ကြပါတယ်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများအပြားဟာ တရုတ်နိုင်ငံကထွက်ခွာပြီး တခြားနိုင်ငံ တွေမှာ ကုန်ထုတ်လုပ်ဖို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားကြလိမ့်မယ်လို့ ယူဆခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ တရုတ် ရဲ့ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဟာ ဆက်လက်မြင့်တက်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့ကားတင်ပို့မှု အများဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာ ခဲ့ပါတယ်။

နောက်ပြီး ရုရှားကိုပြိုကွဲသွားစေဖို့အထိ မျှော်မှန်းထားတဲ့ ယူကရိန်းစစ်ပွဲနဲ့ ပူတင်ကို အာဏာမှဖယ်ရှားမယ့် အပြောင်းအလဲဖြစ်လာပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စစ်မျက်နှာပြင်မှာတော့ ရုရှားကသာ အောင်မြင်မှုရနေတယ်။ ဒါ့အပြင် ရုရှားရဲ့စီးပွားရေးက ဆက်လက်ကြီးထွား လာပြီး ဂျာမနီထက် (ဝယ်လိုအားပါဝါ ညီမျှမှုအရ) ကျော်လွန်သွားခဲ့ပါတယ်။ ရုရှားရဲ့ နိုင်ငံခြားအရန်ငွေ ဒေါ်လာ ၃၀၀ ဘီလီယံကို အမေရိကန်က ထိန်းထားလိုက်တဲ့အခါ ဖွံ့ဖြိုး ဆဲနိုင်ငံတွေက ခေါင်းဆောင်တွေဟာ အမေရိကန်ကို စီးပွားရေးအကြမ်းဖက်သမားအဖြစ် မြင်လာကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် BRICS ချဲ့ထွင်ပြီး ဒေါ်လာကိုနန်းချမယ့်အစီအစဉ်ဟာ အရှိန် အဟုန်နဲ့ ရှေ့ရောက်လာခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီနောက် ဂါဇာမှာ အမျိုးသမီးနဲ့ကလေးတွေ သတ်ဖြတ်မှုခံရမှုနဲ့ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံးနဲ့ နိုင်ငံတကာတရားမျှတမှုတရားရုံးတို့က အစွဲရေးရဲ့လုပ်ရပ်တွေ ကို လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုအဖြစ် ပုံဖော်စပြုလာတယ်။ ဒါကို အနောက်နိုင်ငံတွေက ချက်ချင်း ပယ်ချခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာစည်းမျဉ်းများကို အခြေခံတဲ့အစီအစဉ်ဟာ အချည်းနှီးသာဖြစ်တယ် ဆိုတာ ကမ္ဘာကသိလာခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သည် လက်တွေ့မှာ ပိုမိုကင်းကွာလာတာကိုပြပြီး အိန္ဒိယဟာ တခြားဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေလို ဝင်ရိုး စုံကမ္ဘာကိုသာ လက်ခံလိုပုံရပါတယ်။ ဒီအချက်တွေကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် မိုဒီရဲ့ရုရှားခရီးစဉ်ဟာ သိပ်ပြီးတော့ အံ့ဩစရာမရှိဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။

နယူးဒေလီဟာ အခုနှစ်နှောင်းပိုင်းမှာ Quad ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို လက်ခံကျင်းပ ဖို့ မျှော်လင့်ထားတယ်လို့ အမည်မဖော်လိုတဲ့ အိန္ဒိယအစိုးရအရာရှိတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့ ပါတယ်။ အခြားတစ်ဖက်မှာ ဘရာဇီး၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်၊ တောင်အာဖရိက၊ ဆော်ဒီ

အာရှေဗျ၊ အီဂျစ်၊ အီရန်၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စုနဲ့ အိသီယိုပီးယားတို့ပါဝင်တဲ့ BRICS အဖွဲ့ရဲ့ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို ဒီနှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ရုရှားနိုင်ငံ Kazan မှာ လက်ခံကျင်းပဖို့ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီသုံးလအတွင်းမှာ မိုဒီအနေနဲ့ ရုရှားနိုင်ငံကို ဒုတိယအကြိမ်ပြန်လာ၊ မလာကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် အိန္ဒိယဟာ အမေရိကန်နဲ့ရုရှားကြား ဘယ်လောက်ထိ ဟန်ချက်ညီညီ ကြိုးတန်းလျှောက်နိုင်မလဲဆိုတာ အကဲဖြတ်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ထွန်းမင်းသိန်း

- Ref: - Global Times; Modi starts Russia visit; West's attempt to sow discord among China, India and Russia underscores its growing disapproval:
- Global Times; Despite irritating US, India deepens Russia ties, embraces multipolarity
- Bloomberg; Why India walks a tightrope between US and Russia
- Aljazeera; Behind Modi's Putin hug: Is India betting on Trump winning in November?
- SLAVIC REVIEW; Back to the Future: The Past and Present State of Close India-Russia Ties

အမေရိကန်ပြည်သူ့အဖွဲ့အစည်းများ

အဖွဲ့အစည်းများ

“ယူကရိန်းစစ်ရဲ့ ဆိုးကျိုးကထွက်လာတဲ့ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုက
အမေရိကန်ပြည်သူတွေကို ဒေါသထွက်စေသလို
အမေရိကန်ရဲ့ စီးပွားရေးကျဆင်းပြီး
အကြွေးတွေလည်း တိုးပွားလာစေတာတွေ့ရတယ်။”

ဘက်စုံ-အင်တာနက်

အမေရိကန်ဟာ ၁၇၇၆ ခုနှစ်မှာ အင်္ဂလိပ်တွေဆီက လွတ်လပ်ရေးရခဲ့တယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့နှစ် ၂၀၀ နီးပါးလောက်ကစပြီး ဒီနေ့အထိ ရှင်သန်အားကောင်းနေတဲ့ ပါတီကြီးနှစ်ခုကတော့ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ (Democratic Party) နဲ့ ရီပတ်ဗလီကန်ပါတီ (Republican Party) ပဲဖြစ်ပါတယ်။ DOJ လို့ခေါ်တဲ့ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီရဲ့အမှတ်အသားက မြည်းရုပ်လေးဖြစ်ပြီး အပေါ်အပြာ၊ အောက်အနီဖြစ်ပါတယ်။ ၁၈၂၈ ခုနှစ်မှာ Andrew Jackson နှင့် Martin Van Buren တို့က တည်ထောင်ခဲ့ကြပြီး သက်တမ်းအားဖြင့် ၁၉၆ နှစ်ရှိပါပြီ။ အရောင်အနေနဲ့တင်စားရင် DOJ က အပြာရောင်ဖြစ်ပါတယ်။

ဒုတိယသက်တမ်းအရင့်ဆုံးကတော့ ၁၈၅၄ ခုနှစ်မှာ Abraham Lincoln + (5) ဦးတည်ထောင်ကြတဲ့ ရီပတ်ဗလီကန်ပါတီ (Republican Party) ဖြစ်ပြီး ဒီမိုကရက်ထက် ၂၆ နှစ်နောက်ကျပါတယ်။ ပါတီရဲ့အမှတ်အသားက ဆင်ရုပ်ဖြစ်ပြီး အနီရောင်ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ်စားပြုအရောင်ကလည်း အနီရောင်ဖြစ်ပါတယ်။

ကောင်းခဲ့တဲ့အတိတ်သမိုင်း

အမေရိကန်ရယ်လို့ ကမ္ဘာ့အဆင့် (၁) နိုင်ငံကြီးဖြစ်လာအောင် အမေရိကန်ရဲ့ပထမဦးဆုံးသမ္မတ George Washington က ၁၇၈၉ ခုနှစ် အချိန်ကတည်းကစပြီး ဦးဆောင်လာခဲ့တာ နှစ်ပေါင်း ၂၃၅ နှစ် ရှိခဲ့ပါပြီ။ နှစ်ပေါင်း ၂၃၅ နှစ်အတွင်း သမ္မတအဆက်ဆက်ဟာ ရွေးကောက်ပွဲတွေကိုကျော်ဖြတ်ပြီး ပြောင်းလဲလာခဲ့တာ ဒီနေ့ လက်ရှိသမ္မတ ဂျိုးဘိုင်အန်ဟာ (၄၆) ယောက်မြောက် သမ္မတဖြစ်ပါတယ်။

ရှေးသမ္မတအဆက်အဆက် မှန်ကန်တဲ့ Liberalism ကို ကျင့်သုံးလာခဲ့ရမှာ “ အာဖရိက - အမေရိကန် ” သွေး၊ Barack Obama ဟာ အမေရိကန်ရဲ့ (၄၄) ယောက် မြောက်သမ္မတဖြစ်လာခဲ့ပြီး (၂၀၀၉-၂၀၁၇) အထိ သက်တမ်းနှစ်ကြိမ် တာဝန်ထမ်းဆောင်သွားခဲ့တယ်။ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီကဖြစ်ပြီး အမေရိကန်သမိုင်းမှာ ပထမဦးဆုံးသော လူမည်းသမ္မတအဖြစ် ကမ္ဘာကအံ့ဩသွားခဲ့ရတယ်။ Obama ကို သမ္မတပြိုင်ပွဲမှာရှုံးသွားတဲ့ Hillary Clinton ကို နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် ပြန်ခန့်အပ်ပေးတဲ့အတွက် Obama ဟာ ပွဲဦးထွက်ချီးကျူးခံသမ္မတ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။

ယေဘုယျပြောရရင် အမေရိကန်ဟာ သမိုင်းကြောင်းအလွန်ကောင်းခဲ့တယ်။ သမ္မတအဆက်ဆက် National Interest ဆိုတဲ့ နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားအပေါ်မှာ အခြေခံထားနိုင်ခဲ့ကြတာရယ်၊ Vision ကောင်းတာရယ်၊ မူဝါဒနှင့်မဟာဗျူဟာတွေ မှန်ကန်ခဲ့တာရယ်ကြောင့် အမေရိကန်ဟာ ကမ္ဘာ့အဆင့် (၁) ဖြစ်ခဲ့ရတာပါ။ ရှေးအမေရိကန်ကြီးတွေဟာ အခြားနိုင်ငံခေါင်းဆောင်တွေထက် ခေါင်းတစ်လုံးပိုမြင့်အောင် စဉ်းစားနိုင်ခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း အမေရိကန်ခေတ်ရယ်လို့ ပီပီပြင်ပြင်ဖြစ်လာခဲ့ပြီး Ronald Reagan သက်တမ်းအကုန် ၁၉၈၉ ခုနှစ်မှာ ဆိုဗီယက်ယူနီယံကြီးကို ဖြိုချလိုက်နိုင်ပြီး ကမ္ဘာမှာ အမေရိကန်ကို ဘယ်သူကမှ မော်မကြည့်ရဲတဲ့အခြေအနေကို ရောက်လာရတဲ့အထိ သမိုင်း ကောင်းခဲ့တယ်။ တစ်နည်းပြောရရင် အမေရိကန်တွေလွတ်လပ်ရေးရတဲ့ ၁၇၇၆ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၈၉ ခုနှစ်အထိ နှစ်ပေါင်း ၂၁၃ နှစ် တအိအိ၊ တစ်ဆင့်ဆင့် တိုးတက်လာတဲ့ သမိုင်းကြောင်းကောင်းကြီး ရှိခဲ့တယ်။

အမေရိကန်ရဲ့ စံနမူနာယူစရာ သမိုင်းကြောင်းကောင်းကြီး နှစ် ၂၀၀ ကျော်ကို ဒီနေ့ သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်နှင့် သမ္မတဟောင်း ဒေါ်နယ်ထရမ်တို့လက်ထက်မှာ အပြီးမြေမြုပ်ဖို့ အခြေအနေတွေ ဖြစ်လာတာကိုတွေ့ရတဲ့အတွက် အတော်စိတ်မကောင်းစရာပါပဲ။

အတော်ဆုံးသမ္မတနှင့် အညံ့ဆုံးသမ္မတ

သူများတွေထက် ခေါင်းတစ်လုံးပိုစဉ်းစားလေ့ရှိကြတဲ့ အမေရိကန်ပညာရှင်တွေဟာ သမ္မတတွေရဲ့ လုပ်ရပ်နဲ့ ရလဒ်အပေါ်မူတည်ပြီး အတော်ဆုံးသမ္မတကနေ အညံ့ဆုံးသမ္မတအဖြစ် စာရင်းထုတ်ပြန်လေ့ရှိတယ်။

အတော်ဆုံးသမ္မတစာရင်းမှာ ရုတ်ဗဲလ်က နံပါတ် (၁) ဖြစ်ပါတယ်-

- (၁) Franklin D. Roosevelt (၁၉၃၃ - ၁၉၄၅)
- (၂) Abraham Lincoln (၁၈၆၁ - ၁၈၆၅)
- (၃) George Washington (၁၇၈၉ - ၁၇၉၇)
- (၄) Theodore “Teddy” Roosevelt (၁၉၀၁ - ၁၉၀၉)
- (၅) Thomas Jefferson (၁၈၀၁ - ၁၈၀၉)

အညံ့ဆုံးလို့သတ်မှတ်တဲ့ သမ္မတ (၅) ဦးကိုတန်းစီတဲ့အခါမှာ-

- (၁) Andrew Johnson (၁၈၆၅ - ၁၈၆၉)
- (၂) James Buchanan (၁၈၅၇ - ၁၈၆၁)

- (၃) Donald Trump (၂၀၁၇ - ၂၀၂၁)
- (၄) Warran G. Harding (၁၉၂၁ - ၁၉၂၃)
- (၅) Franklin Dierce (၁၈၅၃ - ၁၈၅၇)

ဒီနေ့ရေပန်းစားနေတဲ့ Donald Trump ဟာ အညံ့ဆုံး (တတိယအညံ့ဆုံး) ဖြစ်နေတာတွေ့ရပြီး လက်ရှိသမ္မတ Biden က အတော်ဆုံးကနေ အညံ့ဆုံးစာရင်းရဲ့ နံပါတ် (၁၉) မှာရှိနေတာတွေ့ရတယ်။ လူမည်းသမ္မတ Barack Obama က အဆင့် (၁၁) မှာရှိနေတယ်။

သာမန်မဟာဗျူဟာ Strategy ထက်ပိုမြင့်တဲ့ Advanced Strategy တွေကိုသုံးပြီး ကမ္ဘာကို ကောင်းကောင်းကြီးကစားခဲ့တဲ့ Dwight D. Eisenhower (၁၉၅၃-၁၉၆၁) က အတော်ဆုံးသမ္မတအဆင့် (၆) နဲ့ Harry Truman (၁၉၄၅-၁၉၅၃) တို့က အဆင့် (၇) မှာရှိနေပါတယ်။

Harry Truman လက်ထက်က ကွန်မြူနစ်တွေကို တားဆီးထိန်းချုပ်ခဲ့တဲ့ Coalescence Containment မဟာဗျူဟာကို ဒီနေ့အထိ သုံးစွဲနေရတုန်းရှိပါတယ်။ (မူလတင်ပြသူက George Kennan ဖြစ်ပါတယ်။) Marshall Plan ဆိုတဲ့ ဆင်းရဲတဲ့နိုင်ငံတွေကို အကူအညီပေးသလိုလိုနဲ့ ကွန်မြူနစ်စနစ် မကူးစက်အောင် တားဆီးသွားခဲ့တာတွေက တကယ်မဟာဗျူဟာမြောက်တဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေပါ။ (အမေရိကန်သမိုင်းမှာ Grand Strategy ဆိုတဲ့ အဂ္ဂဗျူဟာကို စတင်သုံးစွဲခဲ့တဲ့အချိန်လို့ စာရေးသူအနေနဲ့ သတ်မှတ်ထားပါတယ်။)

ကမ္ဘာကျော်ခဲ့ပြီး ယနေ့အထိ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်အသုံးပြုနေတဲ့ “Association with Friendly Dictators” ဆိုတဲ့ အာဏာရှင်တွေနဲ့မိတ်ဆွေဖွဲ့တဲ့ အဂ္ဂဗျူဟာကိုလည်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဟောင်း အိုက်စင်ဟောင်းဝါကစပြီး အသုံးပြုခဲ့တယ်။ “ရန်သူရဲ့ရန်သူဟာ မိမိမိတ်ဆွေ” ဆိုတာရဲ့မွေးဖွားရာအစဦးလို့ ပြောရပါလိမ့်မယ်။

အဲဒီလိုအစဉ်အလာကောင်းတွေ၊ သမိုင်းကောင်းတွေ၊ မဟာဗျူဟာကောင်းတွေနဲ့ တည်ဆောက်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ရဲ့ နှစ် ၂၀၀ ကျော် သမိုင်းဟာ ဘိုင်ဒန်နှင့် ထရမ်တို့လက်ထက်မှာ ရှောင်နိုင်၊ တိမ်းနိုင်ဖို့ အခွင့်အလမ်းသိပ်နည်းသွားပြီး သင်္ဂြိုဟ်ခံရတော့မယ့်အခြေအနေကို ရောက်ရှိသွားခဲ့ပါပြီ။

အမေရိကန်ရဲ့လက်ရှိအခြေအနေ

အမေရိကန်ရဲ့လက်ရှိအခြေအနေက မွန်းတည့်ချိန်ဟုတ်တော့တာ သေချာပါတယ်။ မွန်းလွဲချိန်လည်းမကတော့ပြန်ပါဘူး။ နေဝင်ချိန်ရဲ့နိဒါန်းလား။ နိဂုံးရဲ့အစလား ဆိုတာကိုပဲ ဆုံးဖြတ်ရမယ့်အချိန် ဖြစ်နေပါတယ်။ တစ်ချိန်တုန်းက Power မျိုးစုံမှာ အမေရိကန်ကို ဘယ်သူကမှမယှဉ်နိုင်ကြပေမယ့် ဒီနေ့ Diplomatic Power မှာ တရုတ်က အမေရိကန်ကို ကျော်ဖြတ်သွားခဲ့ပါပြီ။ GDP - PPP အရလည်း တရုတ်က နံပါတ် (၁) နေရာမှာရှိနေပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံးကိုလွှမ်းမိုးထားတဲ့ အမေရိကန် USD ရဲ့ နိုင်ငံအသီးသီးရန်ပုံငွေနဲ့ ပါဝင်မှုဟာလည်း ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကနေ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ကျဆင်းသွားတာ တွေ့ရတယ်။

အမေရိကန်ရဲ့ ဒေါ်လာ နန်းချရေးတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် BRICS မှာ ဒေါ်လာဖယ်ရှားမှုကလည်း အထိုက်အလျောက်အောင်မြင်နေပြီး ရုရှား-တရုတ် ကုန်သွယ်မှုမှာ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ယွမ်း ရှုဘယ်ကိုသုံးနေတာ တွေ့ရတယ်။

အမေရိကန်မျက်နှာမညှိအောင်နေခဲ့ရတဲ့ ကမ္ဘာကြီးဟာ ဒီနေ့ နေရာပေါင်းစုံကနေ သူပုန်ထနေကြတာ တွေ့ရတယ်။ တရုတ်က အမေရိကန်ကို ခပ်တင်းတင်းဆက်ဆံနေပြီး အမေရိကန်ကတောင် မျက်နှာချိုပြန်သွေးနေရတဲ့ အခြေအနေကိုရောက်နေတာ အံ့ဩစရာ ပါပဲ။ လျင်လျင်မြန်မြန်ဆိုးဝါးသွားတာက ယူကရိန်းစစ်လို့ပြောရပါလိမ့်မယ်။ မျှော်လင့်ထား သလိုဖြစ်မလာဘဲ ပြောင်းပြန်အကျိုးတွေထွက်လာခဲ့တဲ့ ယူကရိန်းစစ်ကြောင့် အမေရိကန် နှင့် NATO အကြား အက်ကြောင်းတွေ အထင်းသားတွေ့လာရပြီး သမ္မတနဲ့ပြည်သူအကြား မှာလည်း ယုံကြည်မှုကျဆင်းသွားတာတွေ့ရတယ်။ ယူကရိန်းစစ်ရဲ့ ဆိုးကျိုးကထွက်လာ တဲ့ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုက အမေရိကန်ပြည်သူတွေကို ဒေါသထွက်စေသလို၊ အမေရိကန်ရဲ့ စီးပွားရေးကျဆင်းပြီး အကြွေးတွေလည်း တိုးပွားလာစေတာတွေ့ရတယ်။

၅-၆-၂၀၂၄ ရက်နေ့မှာ ရုရှားရဲ့ပြောရေးဆိုခွင့်ရ Dmitry Peskov က အမေရိကန် အပေါ် သုံးစွဲလိုက်တဲ့နာမ်စားက အတော့်ကို တုန်လှုပ်စရာလို့ပြောရင် မှားမယ်မထင်ပါဘူး။ US ကိုရုရှားက An Enemy (ရန်သူတစ်ဦး)လို့ ခပ်ကြမ်းကြမ်း တဲ့တိုးခေါ်တွင်လိုက်တာဟာ သည်းခံစိတ် ကုန်ခန်းသွားတာကြောင့် သံတမန်အသုံးကိုတောင် သတိမထားတော့တဲ့ အခြေ အနေကိုရောက်သွားပြီလို့ ခန့်မှန်းရပါလိမ့်မယ်။ အရင်တုန်းကဆိုရင် ရုရှားက အမေရိကန် ကို Unfriendly States Opponent (အဆင်မပြေတဲ့နိုင်ငံ၊ ပြိုင်ဘက်) စတဲ့ အသုံးအနှုန်း ကိုပဲသုံးခဲ့တာ တွေ့ရတယ်။ ဒီနေ့မှာတော့ အမေရိကန်ဟာ ရုရှားရဲ့ ရန်သူဆိုတာကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ကမ္ဘာကိုကြေညာလိုက်တဲ့သဘော ဖြစ်နေတယ်။

အဏုမြူပိုင်ကြတဲ့နိုင်ငံတွေလည်းဖြစ်ပြီး ယူကရိန်းစစ်မှာ တင်းမာမှုအဆင့်အမြင့်ဆုံး အခြေအနေကိုလည်း ရောက်နေတဲ့အချိန်မျိုးမှာ “ရန်သူနိုင်ငံ” လို့ သုံးလိုက်တာဟာ အမေ ရိကန်အတွက် ရုရှားဟာ “ချွန်းဖွင့်ဆင်” ဖြစ်သွားပြီလို့ ပြသလိုက်တဲ့သဘောဖြစ်နေတယ်။ ယူကရိန်းစစ်မှာ ယူကရိန်းနယ်မြေထဲက ရုရှားကို တိုက်ထုတ်လို့မရတော့ဘူးဆိုတာ အမေ ရိကန်ရော၊ NATO ပါသဘောပေါက်သွားခဲ့ကြပါပြီ။ ဒါဆိုရင် လုပ်ဆောင်ဖို့ နှစ်မျိုးပဲရှိပါ တော့တယ်။

ရုရှားနယ်မြေအတွင်းဘက်ကို တာဝေးပစ်တွေနဲ့တိုက်ခိုက်မယ်နဲ့ (ရုရှားထဲကိုတိုက် ရင် နျူကလီးယားသုံးမယ်လို့ ရုရှားဘက်က ကြေညာထားတယ်။ အလွန် စွန့်စားရပါလိမ့် မည်။) ယူကရိန်းနယ်ကိုကျော်ပြီး ထိစပ်နေတဲ့ NATO နိုင်ငံတွေကို ရုရှားဘက်ကကျူးကျော် လာရင် ခံစစ်အနေနဲ့ပြင်ဆင်မလား။ ဒုတိယနည်းကိုလည်း မျှော်လင့်ထားတဲ့အတွက် NATO နှင့် အမေရိကန်က ယူကရိန်းနဲ့ထိစပ်နေတဲ့ နိုင်ငံတွေကို စစ်သည် ၃၀၀၀၀၀ နဲ့ လက်နက် တွေကို ပေးပို့ဖို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။ အဲ့ဒီအခြေအနေနှစ်ခုလုံးဖြစ်လာ ရင် တားဆီးမရတဲ့ WW-3 ဖြစ်ဖို့က သေချာသလောက်ဖြစ်သွားပြီလို့ ပြောရပါလိမ့်မယ်။

ကြောက်စရာကောင်းတဲ့စကားတစ်ခွန်း

၅-၆-၂၀၂၄ ရက်နေ့မှာ တက်လာတဲ့သတင်းတစ်ခုက အတော့်ကိုထိတ်လန့်စရာပါ။ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးရဲ့အခြေအနေ၊ လာမယ့်ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဖြစ်လာနိုင်တဲ့အနေအထား၊

အမေရိကန်နိုင်ငံရေးသမိုင်း ဘယ်လိုတွေဆိုဆိုဝါး ဝါးဖြစ်လာမလဲဆိုတာကို ပေါ်လွင်စေနေပါတယ်။

World Leaders Urge Bidens: “You can’t let Trump win the 2024 election.”

ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်တွေက ဘိုင်ဒန်ကို တိုက်တွန်းကြတယ်။ “၂၀၂၄ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဘိုင်ဒန်အနေနဲ့ ထရမ်ကို အနိုင်ပေးလို့မဖြစ်ဘူး” ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပါ။ သွယ်ဝိုက်စကားတောင်မှ မဟုတ်ဘဲ တဲ့တိုးကြီးဖြစ်ပါတယ်။ အဓိပ္ပာယ်က လိုသလိုတွေးလို့ရနေတာကို သတိထားမိကြပါလိမ့်မယ်။ အရင်းချုပ်သဘောကတော့ “ဘယ်လိုနည်းနဲ့ဖြစ်ဖြစ် ထရမ်ကို သမ္မတဖြစ်ခွင့်မပေးနဲ့” လို့ အဓိပ္ပာယ်ထွက်ပါတယ်။ အဲ့ဒီတော့ လုပ်ရမှာက နှစ်နည်းပဲရှိတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲမှာ လူထုထောက်ခံမှုပိုရအောင်လုပ်။ လူထုထောက်ခံမှုမရရင်လည်း ထရမ်တက်မလာစေနဲ့။ အဲ့ဒီအထိသဘောသက်ရောက်သွားတယ်။

Hillary Clinton ၊ Bill Gates တို့ရဲ့ စကားနဲ့ ဆက်စပ်ကြည့်ရင် အတော်ရင်လေးစရာဖြစ်တာကို တွေ့ရတယ်။ ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်းသူဌေးကြီးကရော၊ First Lady လည်းဖြစ်ပြီး Obama လက်ထက်မှာ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးလည်းဖြစ်ခဲ့တဲ့ Hillary Clinton ကရော Trump သာ တစ်ကျော့ပြန်သမ္မတဖြစ်လာရင် သူတို့အမေရိကန်က ထွက်ခွာသွားကြပါမယ်လို့ပြောထားတာ အလကားမဟုတ်ပါဘူး။

ထရမ်ရဲ့ ကြွေးကြော်သံကလည်း ကြောက်စရာပါပဲ။

My revenge will be success. (ငါ့လက်စားချေမှုအောင်မြင်ရမယ်။) ထရမ်ဘက်ကလည်း “လက်စားချေမယ်” လို့ အတိအလင်းကြေညာလိုက်တဲ့ စကားဆိုလိုက်ပါပြီ။ သမ္မတအဖြစ်ကိုရောက်ပြီး လက်စားချေမယ်ဆိုရင် ဘယ်လောက်ပြင်းထန်မယ်ဆိုတာ စဉ်းစားကြည့်နိုင်ကြပါလိမ့်မယ်။ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီက ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင် ထောင်ထဲဝင်ရမည့်ကိန်း ဖြစ်နေပါပြီ။

“နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော် ထိန်းသိမ်းလာခဲ့တဲ့ အစဉ်အလာ ကြီးမားတဲ့ အမေရိကန် နိုင်ငံရေးဟာ ဘိုင်ဒန်နှင့် ထရမ် လက်ထက်မှာ ပျက်စီးပြီး စုန်းစုန်းမြုပ် ကြရတော့မှာ ဖြစ်လာတယ်။”

ထရမ်ကို ရာဇဝတ်မှုပေါင်း ၃၄ မှုမှာ အပြစ်ရှိကြောင်း တရားရုံးက စီရင်ချက်ချပြီး ချင်းမှာ အောက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ (ရီပတ်ဗလီကန်) Johnson ကလည်း ဘယ်လိုတပ်လှန့် ကြွေးကြော်လိုက်သလဲဆိုရင်-

“တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ကြပါ။ ရီပတ်ဗလီကန်တွေမှာရှိတဲ့ ရှိသမျှအင်အားလက်နက်တွေ ကို အကုန်ထုတ်သုံးပြီး တိုက်ပွဲဝင်ကြပါ။” လို့တစ်နိုင်ငံလုံးကို တိုက်တွန်းလိုက်တာတွေ့ရ တယ်။ တစ်နည်းပြောရရင်တော့ ဒီမိုကရက်တစ်နဲ့ဘိုင်ဒန်ကို ရီပတ်ဗလင်ကန်တွေဘက် က အတိအလင်း စစ်ကြေညာလိုက်တာပါပဲ။ ချက်ချင်းဘယ်လိုတုံ့ပြန်လိုက်သလဲဆိုရင် အစ္စရေးကို ICC ကအရေးယူမယ်လို့လုပ်တာကို ဘိုင်ဒန်က ICC အပေါ် အရေးယူပိတ်ဆို့ဖို့ ပြန်လုပ်တယ်။ ဘိုင်ဒန်ရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အောက်လွှတ်တော်က ပယ်ချလိုက်တာဖြစ်ပါ တယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံအတွက် စဉ်းစားကြတာထက် ပုဂ္ဂိုလ်စွဲတွေပါလာပြီး “ရန်-ငါ” ပြတ်ပြတ်သားသားခွဲပြီး အမှန်အမှားထက် ဆန့်ကျင်ရေးဘက်ကို ဦးတည်နေကြတာ ထင် ထင်ရှားရှားဖြစ်လာတာတွေ့တယ်။ ဒီလိုအခြေအနေမှာမှမပျက်ရင် ဘယ်အခြေအနေမှာ ပျက်မှာပါလဲ။

နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော် ထိန်းသိမ်းလာခဲ့တဲ့ အစဉ်အလာကြီးမားတဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံရေး ဟာ ဘိုင်ဒန်နဲ့ထရမ်လက်ထက်မှာ ပျက်စီးပြီး စုန်းစုန်းမြုပ်ကြွရတော့မှာဖြစ်လာတယ်။

အောက်လွှတ်တော်မှာ အများစုက ရီပတ်ဗလီကန်တွေဖြစ်ပြီး ထိန်းချုပ်ထားနိုင်တာ တွေ့ရတယ်။ အဲဒီအချက်က “ထိန်းကျောင်းမှုအသွင်နဲ့” အမေရိကန်နိုင်ငံရေးကို “စန်း”ပွင့် စေခဲ့ပေမယ့် ဒီနေ့ အောက်လွှတ်တော်ဟာ ထိန်းကျောင်းမှု၊ ထိန်းချုပ်ရေး၊ ဆန့်ကျင်ရေး ဘက်ကို အဓိကထားလာတာ တွေ့ရပါတယ်။

“အမေရိကန်နိုင်ငံရေးပျက်စီးသွားပြီ”လို့ မြန်မာ့စာဖတ်ပရိသတ်နဲ့ မိတ်ဆက်ပေးလာ တာ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုရှိလာပါပြီ။ ဘာကြောင့် ပျက်စီးသွားတယ်၊ ဘယ်လိုတွေ ပျက်စီးသွား တယ်ဆိုတာကို ဒီနေ့ မျက်ဝါးထင်ထင်တွေ့လာရပါပြီ။ သာမန်ပျက်စီးရုံသာမကတော့ဘဲ နှစ် ၂၀၀ ကျော် သမိုင်းကြီးခဲ့တဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးဟာ မကြာခင် လပိုင်းအနည်းငယ် အတွင်းမှာ သမိုင်းမြေမြှုပ်ခံရတော့မယ့် အခြေအနေကို ရောက်ရှိသွားတော့မယ်လို့ မြင်မိ ပါကြောင်း။

နေဇင်လတ်

Global South with a Difference

“တရုတ်နိုင်ငံက များစွာအလားအလာရှိတဲ့
အနာဂတ်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနဲ့
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် နယ်မြေများအဖြစ်
အဲဒီဒေသတွေကို ရှုမြင်ထားပါတယ်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

သံတမန်ရေးရာစာရေးဆရာ Mercy A.Kuo သည် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများ၊ မူဝါဒရေးရာကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးနေသူများ၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ မဟာဗျူဟာမြောက်တွေးခေါ်ပညာရှင်များ၏ အမေရိကန်-အာရှ မူဝါဒအပေါ် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများကို ပုံမှန်တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။ ဤစကားပိုင်းသည် US National War College မှ အမျိုးသားလုံခြုံရေးတွဲဖက် ပါမောက္ခ Dr.Dawn Murphy နှင့် Mercy A.Kuo တို့၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုဖြစ်သည်။

Dr.Dawn Murphy သည် “China's Rise in the Global South: The Middle East, Africa and Beijing's Alternative World Order” (Standford 2022) စာအုပ်ကို ရေးသားခဲ့သော စာရေးဆရာဖြစ်သည်။ ဤအင်တာဗျူးကို “ပစိဖိတ်ဖြတ်ကျော်ရှုမြင်မှုစီးရီး” တွင် အမှတ်စဉ် (၄၂၀) ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။ ဤအင်တာဗျူးတွင် ဖော်ပြထားသော အမြင်များသည် စာရေးသူ Mercy A.Kuo ၏ အမြင်များသာဖြစ်ပြီး အမျိုးသားကာကွယ်ရေးတက္ကသိုလ်၊ ကာကွယ်ရေးဌာန သို့မဟုတ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ တရားဝင်မူဝါဒ သို့မဟုတ် အနေအထားပေါ်တွင် ထင်ဟပ်ခြင်းမပြုချေ။

မေး။ တရုတ်နိုင်ငံအနေနဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ ဆာဟာရအာဖရိကရဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက် ဆက်စပ်မှုကို ရှင်းပြပေးပါ။

ဖြေ။ အဲဒီဒေသတွေမှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ အဓိကမဟာဗျူဟာအကျိုးစီးပွားကတော့ ကျယ်ပြန့်လာတဲ့ ကဏ္ဍအသီးသီးမှာ တရုတ်ကုန်ပစ္စည်းတွေနဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေအတွက် အရင်းအမြစ်များ (ဥပမာ-ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ သတ္တုများ၊ စိုက်ပျိုးရေး)နဲ့ ဈေးကွက်များရယူခြင်းပဲ

ဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ရေနံတင်သွင်းမှု ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ အာဖရိကမှဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် အဲဒီဒေသရှိနိုင်ငံတွေကို အရေးပါတဲ့စီးပွားရေး မဟာမိတ်များအဖြစ် ရှုမြင်ထားပါတယ်။ များပြားလှတဲ့ အနာဂတ်စားသုံးသူအခြေခံဒေသ များအဖြစ်လည်း ရှုမြင်ထားပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံဟာ နိုင်ငံတကာစနစ်မှာ အဲဒီနိုင်ငံတွေ မှ ပံ့ပိုးကူညီမှုတွေကိုလည်း ကြိုးပမ်းရှာဖွေလျက်ရှိပါတယ်။ နိုင်ငံတကာအစိုးရအဖွဲ့အစည်း များ (ဥပမာ-ကုလသမဂ္ဂ၊ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့)၊ တရားဝင်အုပ်စုဖွဲ့တဲ့နိုင်ငံများ (ဥပမာ-BRICS Plus နှင့် G-20) မှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် တရုတ်ဦးဆောင်သော နိုင်ငံပေါင်းစုံ အဖွဲ့အစည်းများ၊ တရုတ်-အာဖရိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဖိုရမ် (FOCAC)၊ တရုတ်-အာ ရပ်နိုင်ငံများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဖိုရမ် (CASCF)၊ ရုရှဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အဖွဲ့ (SCO)၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို အသိအမှတ်ပြုတဲ့ အဲဒီဒေသများရှိနိုင်ငံ ၆၅ နိုင်ငံဟာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ရပ်တည်ချက်တွေကို ပံ့ပိုးဖို့ မရှိမဖြစ်မိတ်ဖက်တွေဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ ရှင်ကျန်း၊ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)၊ ဟောင်ကောင်၊ တောင်တရုတ်ပင်လယ် အချုပ်အခြာအာဏာဆိုင်ရာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ကိစ္စရပ်တွေနဲ့ပတ်သက်တဲ့ဇာတ်ခုံမှာ တရုတ် နိုင်ငံရဲ့ ရပ်တည်ချက်ကို ပံ့ပိုးပေးဖို့ မရှိမဖြစ် မိတ်ဖက်တွေဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံဟာ အမေရိကန်၊ အနောက်ဥရောပတို့နဲ့ ဆက်ဆံရေး ခပ်တန်းတန်းဖြစ်လာတဲ့အတွက် အရှေ့ အလယ်ပိုင်း၊ အာဖရိကနဲ့ Global South မှ နိုင်ငံတွေဟာ တရုတ်နိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံရေး အရ ထောက်ခံမှုရရှိဖို့နဲ့ စီးပွားရေးမိတ်ဖက်များအဖြစ် စုစည်းဖို့ ပိုမိုအရေးကြီးလာပါတယ်။

မေး။ အာဖရိကနဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းသို့ တရုတ်ရဲ့အထူးသံတမန်တွေ စေလွှတ်ခြင်းကို နှိုင်းယှဉ်ပြီး ကွဲပြားခြားနားမှုအား ပြောပြပေးပါ။

ဖြေ။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်ကတည်းက တရုတ်နိုင်ငံဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ အာဖရိကဆိုင်ရာ အထူးသံတမန်လေးဦးကို အခြေခိုင်အောင်ထူထောင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ အထူး သံတမန် တွေရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကတော့ ဒေသတွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ လုံခြုံရေးအတွက် တရုတ်နိုင်ငံကို အထောက်အကူဖြစ်စေဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ပြီးတော့ တရုတ်အကျိုးစီးပွားကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေ တဲ့ ခက်ခဲတဲ့နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းရန်ကြိုးပမ်းဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။

အနှစ် ၂၀ ကျော်အတွင်း အရှေ့အလယ်ပိုင်းအရေးဆိုင်ရာ တရုတ်အထူးသံတမန် (၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ဖန်တီးထားတဲ့ရာထူး)ဟာ ပါလက်စတိုင်း-အစ္စရေးပဋိပက္ခနဲ့ အခြား ပြဿနာတွေကိုဖြေရှင်းရာမှာ ပါဝင်ကူညီဖို့ ကြိုးပမ်းခဲ့ပါတယ်။

တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ အာဖရိကအရေးဆိုင်ရာ အထူးသံတမန်ကို ဒါဖာမှာ တင်းမာမှုတွေ လျော့ချရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီဖို့ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ကနဦးစတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါတယ်။ အချိန် ကြာလာတာနဲ့အမျှ အစောပိုင်း ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်များမှာ ဆူဒန်နဲ့တောင်ပိုင်းဆူဒန်အကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးအပါအဝင် တိုက်ကြီးတစ်ဝန်းရှိ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းဖို့လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ တရုတ်နိုင်ငံဟာ ပြည်တွင်းစစ်အတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် အစ ပျိုးမှုအမျိုးမျိုးမှာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ဖို့ ဆီးရီးယားအတွက် အထူးသံတမန်တစ်ဦးကို ခန့်အပ် ခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့စာအုပ်ဖြစ်တဲ့ China's Rise ဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်း၊ အာဖရိကနဲ့ ဆီးရီးယားအတွက် အဲဒီသံတမန်သုံးဦးကို ဆန်းစစ်ထားပါတယ်။ သူတို့အားလုံးဟာ အငြင်းပွားမှုပဋိပက္ခတွေကို ဖြေရှင်းဖို့၊ ဘက်ပေါင်းစုံမှယန္တရားတွေကိုအသုံးချဖို့ ထောက်ခံ အားပေးခဲ့ကြပါတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်စေ အရှေ့အလယ်ပိုင်းကိုအာရုံစိုက်တဲ့ သံတမန်တွေ ဟာ အာရပ်နိုင်ငံတွေရဲ့တိုက်တွန်းချက်တွေကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သလို အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ ဖိအားတွေကို တုံ့ပြန်တဲ့အနေနဲ့ အာဖရိကသံတမန်ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ သာဓကတစ်ခုစီမှာ တရုတ်နိုင်ငံဟာ ပြဿနာတွေအတွက် သီးခြားရပ်တည်ချက် မရှိခဲ့ပါဘူး။ သို့မဟုတ် ၎င်းရဲ့ကိုယ်ပိုင်ဖြေရှင်းနည်းတွေကို ကမ်းလှမ်းခဲ့ခြင်း မရှိပါဘူး။ အဲဒါအစား တရုတ်နိုင်ငံဟာ ဆွေးနွေးပွဲအတွက် သက်ဆိုင်ရာကိုယ်စားလှယ်တွေကို အတူတကွစုစည်းဖို့ ၎င်းရဲ့သံတမန်တွေကို အသုံးပြုခဲ့ပါတယ်။

“China's Rise” စာအုပ် ထုတ်ဝေပြီးနောက် တရုတ်နိုင်ငံဟာ ဆိုမာလီကျွန်းဆွယ်လို လူသိများတဲ့ Horn of Africa အတွက် အထူးသံတမန်တစ်ဦးကို ခန့်အပ်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအထူးသံတမန်ဟာ အိသီယိုပီးယား၊ အီရီထရီးယား၊ ဆိုမာလီယာ၊ ဆူဒန်နဲ့ တောင်ဆူဒန် အပါအဝင် ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးစိန်ခေါ်မှုတွေကို အဓိကအာရုံစိုက်ခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်မှာ ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားနဲ့အီရန်တို့ကို ဆက်ဆံရေးပြန်လည်ပုံမှန်ဖြစ်စေဖို့ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ကြိုးပမ်းမှုတွေအဖြစ် ဒီအထူးသံတမန်တွေဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့အာဖရိကမှာ စေ့စပ်ဖျန်ဖြေမှုအဖြစ် ထမ်းဆောင်ဖို့ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံရဲ့ တိုးတက်လာတဲ့ဆန္ဒအတွက် အညွှန်းကိန်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ အာဖရိကတို့ဟာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ သမားရိုးကျမဟုတ်တဲ့ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်မှာ ဘယ်လိုအံဝင်ခွင်ကျဖြစ်ပြီး လုပ်ဆောင်မလဲဆိုတာကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ပေးပါ။

ဖြေ။ ဒီဒေသတွေဟာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ သမားရိုးကျမဟုတ်တဲ့ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်အတွက် အရေးကြီးပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အဲဒီဒေသတွေမှာ နိုင်ငံများစွာပါဝင်ပါတယ်။ အဲဒီနိုင်ငံတွေဟာ ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရေး၊ ကြားဝင်မစွက်ဖက်ရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာနဲ့ တောင်-တောင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး (South-South Cooperation) မြှင့်တင်ရာမှာ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့အကျိုးစီးပွားကို မျှဝေပေးပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံက များစွာအလားအလာရှိတဲ့ အနာဂတ်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် နယ်မြေများအဖြစ် အဲဒီဒေသတွေကို ရှုမြင်ထားပါတယ်။

ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုကျော်အတွင်း တရုတ်နိုင်ငံဟာ FOCAC၊ The CASCF နဲ့ SCO အပါအဝင် အဲဒီဒေသတွေနဲ့ အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေးတွေ အဆင်ပြေချောမွေ့စေဖို့ ခိုင်မာတဲ့ ဘက်ပေါင်းစုံယန္တရားတွေကို တည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဖိုရမ်တွေမှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံဟာ ၎င်းရဲ့ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးတွေကို အဲဒီနိုင်ငံတွေနဲ့ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပါတယ်။ ရေရှည်မှာ လစ်ဘရယ်နိုင်ငံတကာအစီအစဉ်က တရုတ်ကိုဖယ်ထုတ်ပါက အဲဒီပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဖိုရမ်တွေက အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ အာဖရိက၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့ ဆက်ဆံရေးတွေရဲ့ အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက် ကြီးမားတဲ့ ပါဝါဖြိုင်ဆိုင်မှုကြီးအဖြစ် ကွဲပြားခြားနားပြီး Global South သို့မဟုတ် တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ချဉ်းကပ်မှုရဲ့ ထိရောက်မှုကို အကဲဖြတ်ပါ။

ဖြေ။ တရုတ်နိုင်ငံဟာ Global South နဲ့ ၎င်းရဲ့ဆက်ဆံရေးတွေကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းမှာ မယုံနိုင်လောက်အောင် အောင်မြင်ခဲ့တယ်လို့ ကျွန်တော်အကဲဖြတ်ပါတယ်။ ကြီးမားတဲ့ပါဝါအနေနဲ့ ၎င်းရဲ့ကွဲပြားခြားနားမှုပြုလုပ်ရာမှာလည်း အောင်မြင်ခဲ့ပါတယ်။ တရုတ်ဟာ ၎င်းရဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကိရိယာတွေကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ခဲ့ပြီး အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ Sub-Saharan အာဖရိကတို့ရဲ့ ဆက်ဆံရေးကို နက်ရှိုင်းစေခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီအထဲမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဖိုရမ်များ၊ အထူးသံတမန်များ၊ မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက်များနဲ့ လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်များ ပါဝင်ပါတယ်။

ယင်းသို့ တိုးတက်လာတာနဲ့အမျှ တရုတ်နိုင်ငံဟာ အဲဒီဒေသများရှိ နိုင်ငံအများစုရဲ့ ထိပ်တန်းစီးပွားရေးမိတ်ဖက်ဖြစ်လာပြီး အရေးကြီးတဲ့နိုင်ငံရေးဇာတ်ဆောင် ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒီအချက်က အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကဲ့သို့ လုံခြုံရေးအခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်ရန် သို့မဟုတ် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ Sub-Saharan အာဖရိကတွင် အမေရိကန်နေရာ၌ အစားထိုးရန် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံက လိုလားတဲ့အရိပ်အယောင်မရှိပါလို့ ဆိုလိုပါတယ်။

အောင်မြင်စည်သူ

Ref: China's Rise in the Global South by Mercy A.Kuo

တစ်နေ့မှာ ကျွန်ုပ်တို့
တွေ့ရတဲ့ အခြေအနေအထား

အချက်အလက်

“ ရှိတယ်ဟာစီနာက
ဦးဆောင်ဆန္ဒပြသူ ကျောင်းသားများ၏
တောင်းဆိုမှုကိုပယ်ချခဲ့ပြီး
တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း
ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ အကျပ်အတည်းမှာ
အရှိန်မြင့်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ယခုရက်ပိုင်း နိုင်ငံတကာသတင်းစာမျက်နှာများတွင် လှုပ်လှုပ်ခတ်ခတ်ရှိသည့်သတင်းများအနက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတစ်ဝန်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြမှုများလည်း အပါအဝင် ဖြစ်သည်။ အစိုးရအလုပ်အကိုင်အား ခွဲတမ်းစနစ်ချထားပေးခြင်းအပေါ် မကျေနပ်ရာမှအစပြု၍ ကျောင်းသားများဦးဆောင်၍ စတင်ဆန္ဒပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဆန္ဒပြမှုများအပေါ် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များက အင်အားသုံးနှိမ်နင်းခဲ့ရာ လူဦးရေ ၁၀၀ ကျော်အထိ သေဆုံးခဲ့သည်။ ဆန္ဒပြသူများသည် အစောပိုင်းတွင် အစိုးရအလုပ်အကိုင်ခွဲဝေမှုအပေါ်တွင်သာ ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ဝန်ကြီးချုပ် ရှိတ်ဟာစီနာ နုတ်ထွက်ပေးရန်အထိ တောင်းဆိုလာခဲ့ကြသည်။ ဆန္ဒပြမှုများသည် တဖြည်းဖြည်းအရှိန်မြင့်လာခဲ့ရာ ရှိတ်ဟာစီနာ၏ အိမ်တော်ထဲအထိ စီးနင်းဝင်ရောက်ခဲ့ကြသည်။

အသက် ၇၆ နှစ်အရွယ် ရှိတ်ဟာစီနာသည် ဩဂုတ်လ ၅ ရက်နေ့တွင် ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ကာ ပြည်ပသို့ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တပ်မတော်ကလည်း ကြားဖြတ်အစိုးရတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း သတင်းထုတ်ပြန်ထားပြီးဖြစ်သည်။ ရှိတ်ဟာစီနာသည် ပြည်ပသို့မထွက်ခွာမီ မိန့်ခွန်းတစ်ရပ် အသံသွင်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း အခွင့်မသာခဲ့ဟု သတင်းအရင်းအမြစ်များကို ကိုးကားဖော်ပြကြသည်။ ရှိတ်ဟာစီနာသည် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံအား ၁၅ နှစ်ကြာအုပ်ချုပ်ခဲ့ရာ ယခုအခါ အဆုံးသတ်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ရှိတ်ဟာစီနာသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့သူ ရှိတ်မူဂျီဘာရာမန်၏ သမီးဖြစ်သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၁ ခုနှစ်အထိ ဝန်ကြီးချုပ်သက်တမ်းကို ပထမအကြိမ်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလမှ ၂၀၂၄

ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လအထိ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့ရာ နိုင်ငံ၏သမိုင်းတွင် သက်တမ်း အရှည်ကြာဆုံး ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ယောက်လည်း ဖြစ်သည်။

ကြားဖြတ်အစိုးရ

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တပ်မတော်အကြီးအကဲ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဝါကာအူဇ်ဇမန်ကမူ ကြားဖြတ် အစိုးရဖွဲ့စည်းရေးအတွက် သမ္မတထံ တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပြီး တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု အခြေအနေ ပိုကောင်းလာပါက အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာသွားရန် မရှိသေးကြောင်း ထုတ်ဖော် ပြောဆိုထားသည်။

ဆန္ဒပြကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များကမူ ယာယီအစိုးရအဖွဲ့ (ကြားဖြတ်အစိုးရအဖွဲ့) ကို ၂၀၀၆ ခုနှစ် ငြိမ်းချမ်းရေးနိဗ္ဗာန်ဆုရရှိလည်းဖြစ်၊ စီးပွားရေးပညာရှင်လည်းဖြစ်သူ မိုဟာမက်ယူးနစ်ဇ် ဦးဆောင်ပေးရန် တောင်းဆိုနေကြကြောင်း DhaKa Tribune သတင်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သမ္မတ မိုဟာမက်ရှာဟာဘူဒင်သည် အကျဉ်းကျနေသည့် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင် ခါလီဒါဇီယာအား ပြန်လွှတ်ပေးရန် အမိန့်ပေးထားသည်။ နိုင်ငံရေး ပါတီအားလုံးကလည်း လွှတ်တော်ကိုဖျက်သိမ်းပြီး ယာယီအစိုးရ (ကြားဖြတ်အစိုးရ) တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းရန် သဘောတူကြောင်း သမ္မတရုံးက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ အတိုက်အခံ ခေါင်းဆောင် ခါလီဒါဇီယာသည် အသက် ၇၈ နှစ်အရွယ်ရှိပြီး အတိုက်အခံပါတီ BNP ၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သကဲ့သို့ နိုင်ငံ၏ ပထမဆုံးအမျိုးသမီးဝန်ကြီးချုပ်လည်း ဖြစ်ခဲ့၍ ဝန်ကြီးချုပ် တာဝန်ကို နှစ်ကြိမ်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ဝန်ကြီးချုပ် နုတ်ထွက်ပြီး ပြည်ပသို့ ထွက်ခွာသွားပြီးနောက် ဖွဲ့စည်းသည့် ကြားဖြတ် အစိုးရအနေဖြင့် အားလုံးပါဝင်သည့် ဒီမိုကရေစီအသွင်ကူးပြောင်းရေးကို ဖော်ဆောင်ရန် အမေရိကန်နှင့် အီးယူတို့က တိုက်တွန်းခဲ့သည်။

တိုင်းပြည်အကြီးအကျယ်နစ်နာပြီး စီးပွားရေးထိခိုက်ရုံမကဘဲ ပြည်သူများလည်း သေဆုံးနေရပြီဖြစ်သည့်အတွက် အကြမ်းဖက်မှုများရပ်ဆိုင်းရန် အချိန်တန်ပြီဖြစ်ကြောင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် စစ်ဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဝါကာအူဇ်ဇမန်ကလည်း ပြောဆိုထားသည်။

ရိုက်ဟာစီနာကို တစ်လျှောက်လုံး ထောက်ခံပေးခဲ့သည့် အိန္ဒိယ

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် အလွန်နီးကပ်သည့် ဆက်ဆံရေးရှိသည်။ ဘာသာစကား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးအရ ထိစပ်မှုများစွာရှိသည်။ နောက်ဆုံးထုတ်ပြန် ခဲ့သည့် စာရင်းများအရ နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်ရေးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၆ ဘီလီယံအထိရှိ ပြီး အိန္ဒိယသည် အာရှဒေသတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ ထိပ်တန်းပို့ကုန်တင်ပို့သည့် နိုင်ငံ လည်းဖြစ်သည်။ သို့သော် မည်မျှပင် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်စေကာမူ အဖုအထစ် တချို့ လည်း ရှိနေသည်။ အဓိကကျသည့်အချက်များမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နီးကပ်သည့် ဆက်ဆံရေးရှိလာခြင်း၊ နယ်စပ်လုံခြုံရေး၊ ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားကိစ္စနှင့် အိန္ဒိယ ဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီ၏ ဟိန္ဒူအမျိုးသားရေးဝါဒ ကျင့်သုံးလာမှုတို့ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဆန္ဒပြမှုများအား တစ်စုံတစ်ရာ ဝေဖန်ခြင်းမရှိဘဲ ပြည်တွင်းရေးကိစ္စအဖြစ် သတ်မှတ်ထားဆဲ ဖြစ်သည်။

သို့သော် အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများကို သတိကြီးစွာထားပြီး စောင့်ကြည့်နေမှာ သေချာသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ တည်ငြိမ်မှုသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့်လည်း များစွာသက်ဆိုင်နေသည်။ နိုင်ငံတည်ငြိမ်ရေးအားနည်းနေသည့်တိုင် အတိုက်အခံ BNP ပါတီ ပြန်လာမည်ကိုမူ အလိုရှိပုံမရပါ။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် အိန္ဒိယဆန့်ကျင်ရေး စိတ်ဓာတ်ရှိသူအချို့လည်းရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအပေါ် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်သည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်များရှိသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ၁၄ နှစ်တာ ကာလပတ်လုံး ရိုတ်ဟာစီနာအစိုးရကို မူအားဖြင့် ကျားကန်ပေးခဲ့သည့် အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်းမှာ အံ့အားသင့်ဖွယ်ရာမဟုတ်ဟု အီလီဗျိုက်ပြည်နယ်တက္ကသိုလ်မှ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်-အမေရိကန်နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်ဖြစ်သူ Ali Riaz က ဘီဘီစီသတင်းဌာနကို ပြောဆိုခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် လက်ရှိဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အတိုက်အခံနှင့် ၎င်း၏မဟာမိတ်များကို အန္တရာယ်ကြီးသည့် အစွလာမ်အဖွဲ့များအဖြစ် ရှုမြင်ထားသည်။ ရိုတ်ဟာစီနာသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ အိန္ဒိယဆန့်ကျင်ရေး စစ်သွေးကြွများကိုနှိမ်နင်းခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ဆက်စပ်နေသည့် ပြည်နယ် ၅ ခုနှင့် ဆက်သွယ်သည့် ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ လုံခြုံရေးကို အာမခံပေးခဲ့သည်။

လူဦးရေ သန်း ၁၇၀ ရှိသည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် လူငယ် ၁၈ သန်းနီးပါးမှာ အလုပ်လက်မဲ့များ ဖြစ်နေသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာတွင် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အမြန်ဆုံးနိုင်ငံများတွင် တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်သို့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိ အဝတ်အထည်များ တင်ပို့နေသည့်နိုင်ငံလည်းဖြစ်သည်။ အသေးစား၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများအပါအဝင် ပြည်သူလေးသန်းကျော် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။ သို့သော် ယင်းမှာ ပညာတတ်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ပြည်သူများအတွက် အလုပ်အကိုင်များ ရရှိနေသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသည့် စစ်မှုထမ်းများမှ ဆင်းသက်လာကြသူများအတွက် အလုပ်အကိုင်ခွဲတမ်း ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း သီးသန့်ဖယ်ထားမှုအပေါ် မကျေနပ်သည့်အတွက် စတင်ဆန္ဒပြခဲ့ကြရာမှ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်း ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်မှာ အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်နေသည့် လူငယ်များကြား စိုးရိမ်မှုများ ဖြစ်လာစေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ရိုတ်ဟာစီနာက ဦးဆောင်ဆန္ဒပြသူ ကျောင်းသားများ၏ တောင်းဆိုမှုကိုပယ်ချခဲ့ပြီး တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ အကျပ်အတည်းမှာ အရှိန်မြင့်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ရိုတ်ဟာစီနာ၏ အကြီးမားဆုံးအမှားမှာ ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြကြသူများအား Razakars များအဖြစ် မှတ်ချက်ပြုခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ Razakars ဆိုသည်မှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးလှုပ်ရှားမှုအား ဖြိုခွင်းရန် ပါကစ္စတန်တို့ အသုံးပြုခဲ့သည့်တပ်ဖွဲ့များကို ရည်ညွှန်းပြောဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ အတိုက်အခံများကလည်း ရိုတ်ဟာစီနာ အနိုင်ရရှိခဲ့သည်ဆိုသည့် ရွေးကောက်ပွဲသုံးခုလုံးသည် လွတ်လပ်၊ သန့်ရှင်း၊ မျှတသည့်ရွေးကောက်ပွဲများ မဟုတ်ကြဟု အမြဲတစေ စွပ်စွဲပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ လူမှုမီဒီယာများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်

ဆဲ ထိပ်တန်းအရာရှိများ၊ အငြိမ်းစားယူခဲ့ကြသူများ သည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများရှိခဲ့ကြောင်း ဝေဖန်မှု များရှိခဲ့သည်။ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများရှိခဲ့ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရှိတ်ဟာစီနာကိုယ်တိုင်ကလည်း ပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ်ဝန်ခံခဲ့ပြီး အရေးယူဆောင်ရွက် သွားမည်ဟု ကတိပြုခဲ့သည်။

နောက်ကွယ်မှာ ဘာတွေရှိလဲ

ရှိတ်ဟာစီနာ ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ရ လောက်သည်အထိ ဖြစ်စေခဲ့သည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းမှာ ဒီမိုကရေစီရေး၊ ဒေသ တွင်းတည်ငြိမ်ရေး၊ နိုင်ငံတကာနိုင်ငံရေးတို့နှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းသည် အမေ ရိကန်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်မှုအဖြစ် ယူဆချက်များလည်းရှိ သည်။

ရှိတ်ဟာစီနာ၏နုတ်ထွက်မှုသည် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်၏ အနာဂတ်အပေါ်တွင်လည်း မေးခွန်းထုတ် စရာများ တစ်ပုံတစ်ပင် ရှိနေသည်။ ရှိတ်ဟာစီနာသည် ဒီမိုကရေစီနှင့် အစွန်းရောက်ဝါဒကြားတွင် ဟန်ချက် ညှိပေးနိုင်သူဖြစ်သည်။ ရှိတ်ဟာစီနာ၏ နုတ်ထွက် မှုသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရှိ ဟိန္ဒူလူနည်းစုတို့အပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများ ပိုမိုဖြစ်လာနိုင်သည်။ မကြာသေး မီအချိန်ကပင် ဒါကာတက္ကသိုလ်မှ ထုတ်ပြန်သည့် အစီရင်ခံစာတစ်စောင်တွင် လက်ရှိအတိုင်းသာဦးတည် သွားပါက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရှိ ဟိန္ဒူလူနည်းစုတို့သည် ဆယ်စုနှစ်သုံးစုအတွင်း ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၏ လက်ရှိအကျပ်အတည်းသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် စတင်ဖြစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်အားကြီးနိုင်ငံအချို့သည် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် စစ်အခြေစိုက်စခန်းချခြင်းကို ခွင့်ပြု ချက်ရရှိရေး ဖိအားပေးရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြောင်း ရှိတ်ဟာစီနာက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ဖူးသည်။ အဆိုပါ

“ရှိတ်ဟာစီနာ ဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ရ လောက်သည်အထိ ဖြစ်စေခဲ့သည့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းမှာ ဒီမိုကရေစီရေး၊ ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်ရေး၊ နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံရေးတို့နှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်လာခဲ့သည်။”

အင်အားစုများသည် အရှေ့တီမော ခွဲထွက်သကဲ့သို့ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံမှ နိုင်ငံသစ်တစ်နိုင်ငံခွဲထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်ဟု ရိုတ်ဟာစီနာက ထုတ်ပြောခဲ့သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူ ရိုတ်မူဂျီဘာရာမန်ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် အခြေအနေမျိုး ကြုံတွေ့ရနိုင်ကြောင်း ကြိုတင်တွက်ဆထားပြီး ဖြစ်သည်။ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ ၁၉၇၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် မိသားစုဝင် အများစုနှင့်အတူ လုပ်ကြံခံခဲ့ရသည်။ ရိုတ်ဟာစီနာအပါအဝင် သမီးနှစ်ဦးသာ လွတ်မြောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ရိုတ်ဟာစီနာပြောခဲ့သည့်အတိုင်း သူမဦးဆောင်သည့် အစိုးရအားဖြုတ်ချရန် ကြိုးစားမှုမှာ လက်တွေ့ဖြစ်လာခဲ့သည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် မတည်မငြိမ်ဖြစ်ခြင်းမှာ အမေရိကန်အတွက် မည်သို့အကျိုးရှိနိုင်သနည်းဟု မေးခွန်းထုတ်ကြည့်သင့်သည်။ အမေရိကန်အနေဖြင့် ဒေသတွင်းမတည်မငြိမ်ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ကောင်းပြုလုပ်နိုင်သည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကို မတည်ငြိမ်အောင်ပြုလုပ်ပြီး အိန္ဒိယကို ကြိုးကိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။

အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ်မိုဒီသည် နေတိုးမဟာမိတ်အဖွဲ့၏ (၇၅) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့တွင် ရုရှားနိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့ခြင်းအပေါ် မကျေနပ်ခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း ရိုတ်ဟာစီနာ၏ “အိန္ဒိယသည်သာ ပထမဦးစားပေးမှုဝါဒ”အပေါ်တွင်လည်း တရုတ်နိုင်ငံက မကျေနပ်ချက်ရှိနိုင်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက်မူ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၏အခြေအနေမှာ မဟာဗျူဟာမြောက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်နေပါသည်။ အိမ်နီးချင်းဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် မတည်ငြိမ်မှုများ တိုးမြှင့်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အလားအလာသည် ထိလွယ်လွယ်ဖြစ်သည့် အရှေ့မြောက်ဒေသနှင့် အနောက်ဘန်ဂေါဒေသတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအနေဖြင့် ပြည်တွင်းတွင်လည်း အလားတူနည်းဗျူဟာကျင့်သုံးသည့် ဆန္ဒပြမှုမျိုး၊ မတည်ငြိမ်မှုမျိုး ကြုံတွေ့နိုင်သည်ဟု လေ့လာသူများ၏ သတိပေးချက်များလည်းရှိသည်။ ယင်းကဲ့သို့ဖြစ်လာခဲ့ပါက မိုဒီအစိုးရအတွက်လည်း အလှုပ်အရှမ်းများနှင့် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်ကို သတိပြုသင့်သည်ဟု ထောက်ပြသည်များလည်းရှိသည်။ ကြားဖြတ်အစိုးရဖွဲ့ရာတွင် မိုဟာမက်ယူးနစ်စ်က ဦးဆောင်ပေးရန် ဆန္ဒပြ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များ၏ တောင်းဆိုချက်ကိုကြည့်ပါကလည်း နောက်ကွယ်တွင် ကြိုးကိုင်သူ လက်မည်းကြီးရှိနေနိုင်သည်ဟု ယူဆနေကြခြင်းဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရေး မတည်ငြိမ်မှုမှန်တိုင်းသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုရှိမည်ဖြစ်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ အခြေအနေကို အနီးကပ်စောင့်ကြည့်နေမည်သာ ဖြစ်ပါကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြရသည်။

ကျော်နိုင်တင့်

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့

ပေးအပ်ပါသည်။

“ တကယ်တော့ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုစနစ်ကို
လိုအပ်သလိုကျင့်သုံးပြီး အကြမ်းဖက်ဝါဒကို ကိုင်စွဲထားလျှင်
လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများ မကြာခဏဖြစ်ပေါ်တတ်သည်ကို
လူသမိုင်း၏ကြေးမုံပြင်ပုံရိပ်ပေါ်တွင်
တွေ့ရှိရသည်။ ”

ခေတ်ပို-အင်တာနက်

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးချိန်ခွင်လျှာ (Balance of Power) ကို တစ်ဖက်စောင်းနင်းမဖြစ်အောင် ထိန်းညှိရန် အမေရိကန်ဦးဆောင်သော လက်ယာအုပ်စု (နေတိုးစစ်အုပ်စု)နှင့် ဆိုဗီယက် ပြည်ထောင်စုဦးဆောင်သော လက်ဝဲအုပ်စု (ဝါဆောစစ်အုပ်စု)ဟူ၍ အုပ်စုကြီးနှစ်စု ပေါ်လာခဲ့ပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအသီးသီးရှိနေကြသည်။ ထိုသို့ လက်ယာအုပ်စုခေါ် အနောက်အုပ်စုနှင့် လက်ဝဲအုပ်စုခေါ် အရှေ့အုပ်စုတို့ အားပြိုင်မှုများနှင့်ကင်းဝေးအောင် ဘက်မလိုက်နေထိုင်ရေးမူဝါဒ (Non-Alignment Policy) ကိုကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

ထို့နောက် စစ်အေးကာလ (Cold War) တွင် ၁၉၉၁ ခုနှစ် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြီးပြိုကွဲသွားသောအခါ ကမ္ဘာ့စစ်အုပ်စုကြီးတစ်ခုတည်းကသာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစုအပေါ် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးဝါဒ (Hegemonism) နှင့် ခေတ်သစ်ကိုလိုနီဝါဒ (Neo-colonialism) ကို ယှဉ်တွဲကျင့်သုံးသောအခါ ခေတ်သစ်ဖက်ဆစ်ဝါဒ (Neofascism) ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု နိုင်ငံရေးသုတေသီတို့က ဆိုကြသည်။ သုတေသီအချို့ကမူ လူမျိုးခွဲခြားရေးဝါဒ (Racism)၊ နယ်ချဲ့စနစ် (Imperialism)နှင့် အကြမ်းဖက်ဝါဒ (Terrorism) တို့ကို ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် ခေတ်သစ်ဖက်ဆစ်ဝါဒ ဟူ၍ သတ်မှတ်နိုင်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုနှင့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု

ကမ္ဘာ့ကျော် တစ်ကိုယ်တော်စစ်အုပ်စုနိုင်ငံကြီးက လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီ (Liberal Democracy) နှင့် လူ့အခွင့်အရေး (Human Rights) ကို လိုသလိုသုံးစွဲကာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအချို့ကို သူတို့အလိုမကျလျှင်၊ ဩဇာမညောင်းလျှင် အမျိုးမျိုးထိုးနှက်ပြီး လူမျိုးရေးဝိရောဓိအနည်းငယ်ဖြစ်ပေါ်သောနိုင်ငံအချို့ကို လူမျိုးရေးပဋိပက္ခအဖြစ်ပုံဖော်ကာ လူမျိုးတုံး

သတ်ဖြတ်သည် (Genocide) ဟု တစ်ဖက်သတ် ပြစ်တင်စွပ်စွဲရှုတ်ချပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံး (International Criminal Court-ICC) ၌ စွဲချက်တင်ရန် တွန်းအားပေးလျက်ရှိ သည်။

တကယ်တော့ လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုစနစ်ကို လိုအပ်သလိုကျင့်သုံးပြီး အကြမ်းဖက်ဝါဒ ကိုကိုင်စွဲထားလျှင် လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများ မကြာခဏဖြစ်ပေါ်တတ်သည်ကို လူ့သမိုင်း၏ ကြေးမုံပြင်ပုံရိပ်ပေါ်တွင် တွေ့ရှိရသည်။ လူမျိုးခွဲခြားရေးဝါဒ၊ ခေတ်သစ်ကိုလိုနီဝါဒနှင့် အကြမ်းဖက်ဝါဒကို လိုအပ်သလိုပေါင်းစည်းသုံးစွဲနေသော တစ်ကိုယ်တော်စစ်အုပ်စုနိုင်ငံ ကြီးက သူတို့ဩဇာမခံ၊ အလိုမကျသောနိုင်ငံအချို့ရှိ လူမျိုးရေးဝိရောဓိအနည်းငယ်ကို လူမျိုး ရေး ပဋိပက္ခကြီးတစ်ခုအဖြစ် ပုံဖော်ကာ လက်ညှိုးထိုးရှုတ်ချနေသော်လည်း ထိုနိုင်ငံကြီး ကိုယ်တိုင်ကပင် ခေတ်သစ်ဖက်ဆစ်ဝါဒ(Neofascism)ကို ကျင့်သုံးနေသည်ကို မသိကျိုးကျွန် ပြုနေရောသလားဟု ဆိုရမည်ဖြစ်နေသည်။ ထိုနိုင်ငံကြီးသည် အနောက်တိုင်းကိုလိုနီဝါဒ သစ် (Western Neocolonialism) သို့မဟုတ် ခေတ်သစ်ဖက်ဆစ်ဝါဒ (Neofascism) ကို ဦးတည်ကျင့်သုံးနေသည်ကို မြင်တွေ့ရသည်ဟု နိုင်ငံရေးသုတေသီတို့က ဝေဖန်သုံးသပ် လျက်ရှိသည်။

သာမကအားဖြင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် လူဖြူရဲအာဏာပိုင်တို့က လူမည်း ရာဇဝတ်သားများအား ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေကိုသွေဖည်၍ တစ်ဖက်သတ်ရက်စက်စွာ ဖိနှိပ်နှိမ်နင်း မှုများကို ကျူးလွန်နေကြသည်။ အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခများတွင် ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို သွေဖည်ဆန့်ကျင်ကာ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ငြိမ်းချမ်းရေး ထက် တစ်ဖက်သတ် ဘက်လိုက်ကာ ပံ့ပိုးပေးနေသည့် လုပ်ရပ်များသည်လည်း လူမျိုးရေး အကြမ်းဖက်ဝါဒနှင့် ခေတ်သစ်ဖက်ဆစ်ဝါဒကို ပုံဖော်ရာရောက်နေသည်ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်အစိုးရ၏ အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်းပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ရာ၌ တစ်ဖက်သတ် ဘက်လိုက်ကာ မီးစတစ်ဖက်၊ ရေမှုတ်တစ်ဖက် မှောက်ချည်၊ လှန်ချည် လုပ်ရပ်များကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ဝါရှင်တန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူ များက ရှုတ်ချဟစ်ကြွေး ဆန္ဒပြလျက်ရှိကြသည်။

ပါလက်စတိုင်းနယ်မြေနှင့်အတူ အစ္စရေးနိုင်ငံပေါ်ပေါက်လာရေးအတွက် ၁၉၅၇ ခုနှစ် တွင် Theodor Herzl က စတင်ဖော်ထုတ်ခဲ့သော ဇီယွန်နစ်ဝါဒ (Zionism) ရှင်သန်နေ အောင် ပံ့ပိုးလျက်ရှိသည်မှာလည်း အမေရိကန်ဦးဆောင်သော အနောက်အုပ်စုနိုင်ငံအစ ခရီးပင် ဖြစ်သည်။ အဓိကပံ့ပိုးနေသည်မှာ အင်္ဂလိပ်နှင့်အမေရိကန်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အမေ ရိကန်အစိုးရသည် အစ္စရေးနှင့် ပါလက်စတိုင်းတို့ဖြစ်ပွားသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ တွင် အစ္စရေးအား ငွေကြေး၊ လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များ ပံ့ပိုးဖြည့်ဆည်းလျက်ရှိ သကဲ့သို့အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကြီးတွင်အမတ်လောင်းများ၏ရွေးကောက်ပွဲ ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း သန်းကြွယ်သူဌေးများက ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။

ထို့ကြောင့် အစ္စလာမ်အစွန်းရောက်ဝါဒီများက အမေရိကန်အစိုးရကို ပစ်မှတ်ထား ကာ အကြမ်းဖက်ဝါဒဖြင့် တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်ခြင်းပြုလုပ်လျက်ရှိရာ ထင်ရှားသောသာမက အားဖြင့် ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ထိုစဉ်က အမေရိကန်သမ္မတ

“ အမေရိကန်
 ကြေးစားစစ်သားများသည်
 ဒေသခံပြည်သူများ၏
 လူ့အခွင့်အရေးကို
 ချိုးဖောက်
 စော်ကားလျက်ရှိကြသဖြင့်
 အမေရိကန်
 စစ်စခန်းများ
 ရုပ်သိမ်းပေးရေးအတွက်
 မကြာခဏ
 ဆန္ဒပြ
 တောင်းဆို
 ကန့်ကွက်လျက်
 ရှိသည်။ ”

ဂျော့ဒဗလျူဘူရှီလက်ထက်၌ အိုစမာဘင်လာဒင်က ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဆောက်အအုံနှစ်ခုကို အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အပြစ်မဲ့ပြည်သူ ထောင်ပေါင်းများစွာ အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရခြင်း ဖြစ်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ စစ်အေးကာလတွင် အမေရိကန်အစိုးရများ အစဉ်တစိုက်ကျင့်သုံးလာခဲ့သော ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးဝါဒ (Hegemonism)၏ တန်ပြန်ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်သုံးသပ်ကြသည်။ ဟားမားစ်အပါအဝင် ပါလက်စတိုင်း အစွန်းရောက်အကြမ်းဖက်သမားများ၊ အိုင်အက်စ်အစွန်းရောက် အကြမ်းဖက်အုပ်စုများကလည်း ပြည်သူတို့ မျက်နှာ၊ မိမိတို့နိုင်ငံ၊ ဒေသအဖွဲ့အစည်းမျက်နှာတို့ကို ထောက်ထားကြည့်ရှုပြီး ပြည်သူများ ကြားခံမြေစာပင် မဖြစ်ရအောင် ငြိမ်းချမ်းရေးကိုရှေးရှုပြီး အာဃာတများကို ခဝါချကြဖို့ အထူးလိုအပ်ပါသည်။

လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုဝါဒနှင့် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးဝါဒ

အမေရိကန်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ဦးဆောင်သော အနောက်အုပ်စုမှ နယ်ချဲ့ဝါဒီတို့သည် လူမျိုးခွဲခြားရေးဝါဒ (Rascism) နှင့် လူသားမဆန်မှု (Brutality) တို့ကြောင့် အာဖရိက၊ တောင်အမေရိကနှင့် အာရှဒေသရှိနိုင်ငံအချို့၌ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများနှင့်အတူ လူမှုအန်ဋ္ဌာရုံများ ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအတွင်းမှာပင် FBI အဖွဲ့ကြီးသည် လူမည်းရဲများ၊ လူမည်းပြည်သူများအပေါ် တစ်ဖက်သတ် အကြမ်းဖက်စီမံကွပ်ကဲနေလျက်ရှိသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် အင်္ဂလိပ်လက်အောက်မှ ၁၇၇၆ ခုနှစ်တွင် လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့ရာ ထိုနှစ်မှစတင်၍ ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်သိမ်းခဲ့သည်ဟု ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုသို့ တရားဝင်ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော်လည်း လက်တွေ့၌ ၁၈၆၅ ခုနှစ်အထိ ၈၉ နှစ်ကြာမြင့်သည့်တိုင်အောင် လူမည်းများသည် ကျွန်ုပ်တို့၏သားကောင်များ ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။ ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ်အထိလည်း ကျွန်ုပ်တို့ လုံးဝပျောက်ကွယ်သွားခြင်း မရှိသေးချေ။ မစ္စစ္စပီပြည်နယ်တွင် ကျင့်သုံးသောဥပဒေအရ ၁၉၉၅ ခုနှစ်အထိ ကျွန်ုပ်တို့ကို တရားဝင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

အမေရိကန်အစိုးရတို့သည် မိမိ၏ဩဇာခံနိုင်ငံများတွင် စစ်အခြေစိုက်စခန်းများဖွင့်လှစ်ကာ ကြေးစားစစ်သားများ သိန်းချီထားရှိသည်။ အမေရိကန်ကြေးစားစစ်သားများသည် ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်စော်ကားလျက်ရှိကြသဖြင့် အမေရိကန်စစ်ခန်းများ ရုပ်သိမ်းပေးရေးအတွက် မကြာခဏ ဆန္ဒပြတောင်းဆိုကန့်ကွက်လျက်ရှိသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံရှိ အိုကီနာခါကျွန်းစစ်စခန်းတွင် အမေရိကန်စစ်သားအချို့က ဒေသခံဂျပန်အမျိုးသမီးများကို ကာယိန္တေပျက်အောင် နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း၊ အကြမ်းဖက်ရိုက်နှက်ခြင်း၊ လူသတ်မှု စသည့် ရာဇဝတ်မှုများ မကြာခဏကျူးလွန်လျက်ရှိကြသည်။ အလားတူ တောင်ကိုရီးယားရှိ အမေရိကန်စစ်စခန်းများတွင်လည်း လူမှုအနိဋ္ဌာရုံ ပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံရှိ အမေရိကန်စစ်စခန်းနှင့် တောင်ကိုရီးယားရှိ အမေရိကန်စစ်စခန်းများရှိ အမေရိကန်ကြေးစားစစ်သားများနှင့် ဒေသခံအမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်လူရွယ်များနှင့် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် ရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပွားမှုနှုန်းမှာ တစ်ရက်လျှင် ပျမ်းမျှ သုံးမူနှုန်းဖြင့် တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှအမှုပေါင်း ၂၀၀ ကျော် ရှိသည်ဟုဆိုသည်။

တစ်ကိုယ်တော်ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးကို တွင်ကျယ်စွာကျင့်သုံးနေသည့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လက်နက်အများဆုံး ထုတ်လုပ်ရောင်းချဖြန့်ချိပေးနေသည့် နိုင်ငံကြီးဖြစ်သောကြောင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၊ စစ်ပွဲများ ပိုမိုဖြစ်ပွားရန် အကြောင်းတစ်ခုဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကြီးသည် “သေမင်းတမန်ကုန်သည်ကြီး”ဟု V&A Today စာစောင်ကပင် ဝေဖန်ထောက်ပြထားသည်။

အမေရိကန်အစိုးရအဖွဲ့တာဝန်ရှိသူများက လွတ်လပ်သောဒီမိုကရေစီ(Liberal Democracy)နှင့် လူ့အခွင့်အရေး(Human Rights)ကို နှုတ်ကတဖွဖွရေလဲသုံး ပြောဆိုနေသော်လည်း ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး၌ နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များကို အမေရိကန်အစိုးရက လုံးဝလက်မခံဘဲ ငြင်းဆိုနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး၏ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များမှာ-

- (၁) စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် (International Convention on Economic, Social and Cultural Rights)
- (၂) အသားအရောင်ခွဲခြားသောနိုင်ငံများကို နှိမ်နင်းခြင်း၊ ဟန့်တားခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက် (International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid)
- (၃) အမျိုးသမီးများအပေါ်ဖိနှိပ်မှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံးကို ချုပ်ငြိမ်းအောင် ဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women)
- (၄) ကလေးသူငယ်များရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (Convention on the Rights of the Child) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးဝါဒကြောင့် ၂၁ ရာစုတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကြီးသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများစု၏ ရှုတ်ချအခံရဆုံး၊ နာမည်အဆိုးရွားဆုံး

နိုင်ငံကြီး ဖြစ်နေပေပြီ။ အခြားနိုင်ငံများ၏ တစ်ဆိတ်စာအမှားကို တစ်အိတ်လုပ် ပုံကြီးချဲ့ အပြစ်ရှာတတ်လေ့ရှိပြီး မိမိကိုယ်မိမိ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ဝေဖန်ခြင်း (Self-Criticism) မရှိသည့် နိုင်ငံကြီးမှာလည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကြီးသာဖြစ်နေသည်။ မိမိကိုယ်ကို ဆန်းစစ်ကာ အမှားပြင်ဆင်နေကြရမည့်အစား မိမိကိုယ်ကို ကမ္ဘာ့တရားသူကြီးသဖွယ် ထင်မှတ်နေပုံရသည်။

ယုတ်စွအဆုံး ကမ္ဘာပေါ်၌ စွန့်ပစ်ပစ္စည်း အများဆုံးထုတ်လွှတ်စွန့်ပစ်နေသော နိုင်ငံကြီးမှာလည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံကြီးသာဖြစ်နေပြီး ကမ္ဘာ့လေထုညစ်ညမ်းမှု များစွာဖြစ်ပေါ်လာကာ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုကို ဖောက်ပြန်စေသည်ဟု ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ ရာသီဥတုနှင့် မိုးလေဝသပညာရှင်တို့က ဝေဖန်ထောက်ပြကြသည်။ အထူးသဖြင့် နျူကလီးယားအလေအလွင့်များ (Nuclear Waste)၊ ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို အမေရိကန်နှင့်ဆက်ဆံရေးမပြေလည်သောနိုင်ငံများသို့ ပေါင်ချိန်သန်း ၂၀၀ ကျော် စွန့်ပစ်လျက်ရှိသည်ဟု သုတေသီတို့ကဆိုသည်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးချိန်ခွင်လျှာ (Balance of Power) ကို ညီမျှနေအောင် ထိန်းညှိသွားရမည်

တစ်ချိန်က ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးချိန်ခွင်လျှာသည် မျှခြေရှိနေခဲ့ရာ ထိုစဉ်က အမေရိကန်ဦးဆောင်သော နေတိုးအုပ်စု (NATO) နှင့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုဦးဆောင်သော ဝါဆောအုပ်စု (Warsaw) တို့ စင်ပြိုင်ရှိနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ၁၉၉၁ ခုနှစ် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြီး ပြိုကွဲသွားခဲ့သောအခါ အမေရိကန်ဦးဆောင်သော နေတိုးအုပ်စုသည် တစ်ကိုယ်တော်သူရဲကောင်းကြီးလုပ်လာကာ ကမ္ဘာ့ပုလိပ်ကြီးဟု သတ်မှတ်ခံထားရအောင် ပင် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးဝါဒ၊ ကိုလိုနီလက်သစ်နယ်ချဲ့ဝါဒ၊ အကြမ်းဖက်ဝါဒတို့ကိုပါ ရောသမ မွေနှောက်၍ လက်တွေ့ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ကျင့်သုံးလာခဲ့သည်။

“မပြေးသော်လည်းကန်ရာရှိ”ဆိုစကားကဲ့သို့ တစ်ကိုယ်တော် ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးအုပ်စုကြီးကို ခုခံကာကွယ် တန်ပြန်ထိုးနှက် ထိန်းညှိနိုင်ရန် ရုရှ်ဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ (Shanghai Cooperation Organization-SCO)၊ ဘရစ်အဖွဲ့ (BRICS) အဖွဲ့ကြီးတို့ ဖွဲ့စည်းပေါ်ပေါက်လာပြီး စစ်ပြိုင်အင်အားအဖြစ် ခုခံကာကွယ်နိုင်မည်ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးချိန်ခွင်လျှာကို ပြန်လည်ထိန်းညှိနိုင်မည်မှာ မြေကြီးလက်ခတ်မလွဲ ဖြစ်ပါသည်။

စန်းနီလၢဝင်း

Ref: - To Fight Global 5 ascism, We Must Corfront 2: onism by stepanic Guilloud (24.3.2024)
- The latest current events in the world (CNN, AP, Rewter, Chinadaily)
- A Dictionary of Palitics (Penguin Books)

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိုင်ငံငယ်တစ်ခု၏ သင့်တင့်မျှတသော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ အရွယ်ပမာဏအားဖြင့် သေးငယ်ပြီး နိုင်ငံလူဦးရေမှာ ၁ ဒသမ ၅ သန်းနှင့်အောက် အရေအတွက်ရှိသောနိုင်ငံဟု ဆိုပေသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း ၂၃၇ နိုင်ငံအနက် ၁၆၄ နိုင်ငံတို့သည် ထို စံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုနိုင်ငံများတွင် အာရှအရှေ့ဖျား ဒေသ၊ တောင်အာရှဒေသနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ မပါရှိပေ။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအနက် ထက်ဝက်ကျော်မျှသောနိုင်ငံများ၏ နယ်နိမိတ် (အကျယ်အဝန်း)မှာ ပေါ်တူဂီနိုင်ငံထက် သေးငယ်ကြသည်။ ထို့ပြင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံပေါင်း ၄၁ နိုင်ငံတို့သည် လူဦးရေ တစ်သန်းအောက်နည်းပါးသော အလွန်သေးငယ်သည့် နိုင်ငံငယ်လေးများ ဖြစ်ကြသည်။ (ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးသည့်အချိန်က ထိုကဲ့သို့ အလွန်သေးငယ်သည့် နိုင်ငံများမှာ အိုက်စလန်နှင့် လူဇင်ဘတ် နှစ်နိုင်ငံသာရှိသည်။)

ထိုနိုင်ငံငယ်လေးများမှာ တိုးတက်လာနေသည့် ဆန့်ကျင်ဘက်ပေါင်းစုံ ကမ္ဘာ့အင်အားစု ကြီးများ၏ တော်ပီတိုဖြင့် တိုက်ခိုက်နေသကဲ့သို့ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ပြောင်းလဲနေသည့် နိုင်ငံရေး၊ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုများ၏ အစီအစဉ်၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သတ်မှတ်ချက်များကြောင့် အနိုင်နိုင်ပင် ရပ်တည်နေကြရကြောင်း Armen Sarkissian က နိုင်ငံငယ်လေးများဘက်မှ ခုခံ (ငြင်းခုံ) ပြောကြားခဲ့သည်။ ပြောင်းလဲ မှုအရှိန် (ခြေလှမ်း)က အထူးသဖြင့် နိုင်ငံငယ်လေးများအတွက် စိန်ခေါ်မှုအသစ်များကို ဖြစ် ပေါ်စေခဲ့သည်။ ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိနိုင်ငံကြီးများဖြစ်သည့် ငါးမန်းကြီးများက တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ အချင်းချင်း အလစ်အပိုက် ချက်ကောင်းကို တိုက်ခိုက်နေကြရာ ခြင်ကောင်စား

ငါးကလေးများ(နိုင်ငံငယ်လေးများ)က သန္တာကျောက်တန်းများအကြားတွင် ပုန်းအောင်းနေကြရုံမျှထက် ဘာမျှပို၍ မလုပ်ဆောင်နိုင်ကြပေ။ Sarkissian က ထိုကဲ့သို့ပင် မှတ်ယူတွေးထင်ခဲ့သည်။ ၎င်းက အောင်မြင်နေသော နိုင်ငံငယ်ဆယ်ခု၏ (နိုင်ငံတည်ဆောက်ရပ်တည်ရေး) အတွေ့အကြုံများကို ဆန်းစစ်လေ့လာခဲ့သည်။

Sarkissian က ဘော့စ်ဝါနာ၊ အက်စ်တိုးနီးယား၊ အိုင်ယာလန်၊ အစ္စရေး၊ ဂျော်ဒန်၊ ကာတာ၊ စင်ကာပူ၊ ဆွစ်ဇာလန်၊ အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စု (UAE) နှင့် သူ့မိခင်နိုင်ငံဖြစ်သည့် အာမေးနီးယားနိုင်ငံတို့ကို သွားရောက်လေ့လာခဲ့သည်။ ထိုနိုင်ငံများအနက် အများစုသည် သူတို့၏ တည်နေရာအနေအထား၊ ဒေသခံများ၏ ပင်ကိုစွမ်းရည်ရှိမှု၊ တီထွင်ဉာဏ်၊ စဉ်းစားဉာဏ်များ၊ သဘာဝသယံဇာတများနှင့် အခြားသောအားသာချက်များ၏ ကုတ်အားကန်အား အရှိန်အဝါစွမ်းပကားအရ တိုးတက်ပြောင်းလဲနိုင်သောစီးပွားရေးကို တည်ဆောက်ရန်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ပထဝီနိုင်ငံရေးတွင် အခါအားလျော်စွာ ဩဇာညောင်းသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အခြေအနေများရရှိစေရန် သူတို့၏ အရွယ်ပမာဏအရ ရှိနေသည်ဟုထင်သော ခလုတ်ကန်သင်းများထက် သာလွန်ကောင်းမွန်အောင် အမှန်ပင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ Sarkissian က အာမေးနီးယန်းလူမျိုးတို့၏ ကိုယ့်ကြံစွာကိုယ် ဖန်တီးပိုင်ခွင့်ကို ရှာဖွေခြင်းသည် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုကြီး၏ ပြိုကွဲပျက်စီးခြင်းကို အစပျိုးစေရန် အထောက်အကူပေးလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြခဲ့သည်။ Sarkissian က သူ့နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အမြော်အမြင်ရှိမှု၊ ကျွမ်းကျင်သော အစိုးရအုပ်ချုပ်ပုံစနစ်တို့အတွက် ဘော့စ်ဝါနာကို ချီးကျူးခဲ့သည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံကို စီးပွားရေးအင်အားတက်ကြွထက်သန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မှုနှင့် ပြဿနာများကို သံတမန်ရေးရာအရ အဖြေရှာဖြေရှင်းပေးနိုင်မှုအတွက်လည်းကောင်း၊ UAE နိုင်ငံကို စတင်တည်ထောင်ခဲ့သူ ရှိတ်ဇေယက်ဘင်ဆူလတန်အယ်လ်နာရန်ကို အခြားသော မတူညီသည့် စော်ဘွားနိုင်ငံများနှင့် ရှည်ကြာစွာ အငြင်းအခုံပြုပြီး တစ်ခုတည်းသော သီးခြားရပ်တည်နေသူဖြစ်သည့်အတွက်လည်းကောင်း ချီးကျူးခဲ့သည်။ ထိုနိုင်ငံအသီးသီးတို့တွင် အောင်မြင်မှုတည်ဆောက်ကြရာတွင် ကြိုတင်ခန့်မှန်းရုံမျှသာ ခန့်မှန်းနိုင်ကြသည်။ Sarkissian က အောင်မြင်သော မူဝါဒသည် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အခြေအနေများကို ယထာဘူတကျပြီး လက်တွေ့ကျသည့် နားလည်မှုနှင့် အမြော်အမြင်ရှိသော ခေါင်းဆောင်တစ်ယောက်၏ မြဲမြံသောစိတ်က မူဝါဒရည်မှန်းချက်များကို ရှာဖွေမှုတို့အပေါ်တွင် အခြေခံနေသည်ဟု တွေ့ရှိခဲ့သည်။

အဆိုပါ အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ဒေသတွင်း၌ ဆူဆူပူပူ လှုပ်လှုပ်ရှားရှားဖြစ်နေကြသော ဆွဲအား၊ ဆန့်အား၊ ဖိအား၊ တွန်းအားများကို ကာဆီးဖုံးဖိထားသည်။ သို့သော် နမူနာအနေဖြင့် ကျပန်းကောက်ယူထားသော စာရင်းများက အကျိုးဆက် (ရလဒ်) ကို ဆုံးဖြတ်ပေးသည်။ ထိုနိုင်ငံများကို ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် သူသည် အောင်မြင်မှု အကြောင်းကိစ္စများကို ရွေးချယ်ခဲ့သည်။ အမှန်အားဖြင့် ထိုအောင်မြင်မှုအကြောင်းကိစ္စတို့မှာ နိုင်ငံငယ်များရှိ စံသတ်မှတ်ချက်များထက် ခြွင်းချက်များကိုသာ ကိုယ်စားပြုပေသည်။ ထိုနမူနာများသည် သူတို့ဘာသာသူတို့ အသေအချာ မျက်စိဖွင့်ပေး (ဗဟုသုတပေး) ခဲ့သည်။ သို့သော် ပိုမိုဆင်းရဲမှုကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အခြားသော နိုင်ငံများစွာကို ချန်လှပ်ထားခဲ့ခြင်း၊ ထည့်မတွက်ခြင်း

သည် စာဖတ်သူများအား ကျဆုံးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အောင်မြင်မှုကိုလည်းကောင်း လေ့လာနိုင်မှုအတွက် အဟန့်အတား ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထိုခြွင်းချန်ထားခဲ့သော နိုင်ငံများ၏ (နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေး) အတွေ့အကြုံများသည် တစ်ထေရာတည်းတူသော အချိုးကျပုံစံ ငယ်မျိုး ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကိုလည်းကောင်း၊ လွှဲပြောင်း ပေးနိုင်၊ မပေးနိုင်ကိုလည်းကောင်း သို့မဟုတ် ကုတ်ကပ်တက်နိုင် မတက်နိုင်ကိုလည်းကောင်း မရှင်းလင်းပေ။ Sarkissian အနေဖြင့် နိုင်ငံငယ်များအားလုံးတို့အကြောင်းပြောဆိုရန် ကြမ်းတမ်းသော ဝေါဟာရမရှိ (မသုံးခဲ့) သော်လည်း ယင်းတို့အနက် တစ်နိုင်ငံအတွက်မူ ရှိနေသည်။ ယင်းနိုင်ငံမှာ (သူ၏ ဇာတိ) အာမေးနီးယားနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ သူက အာမေးနီးယားနိုင်ငံအနေဖြင့် ၁၉၉၄ ခုနှစ် က အဇာဘိုင်ဂျန်နိုင်ငံနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးပြုလုပ်ရန် ရရှိသည့်အခွင့်အရေးကို အသုံး မချခဲ့ဘဲ အောင်မြင်မှုကို ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးအဖြစ် ပြောင်းလဲရန် ပျက်ကွက်မှုဖြင့် ဖြုန်းတီး ခဲ့ခြင်းအတွက် ပြင်းပြင်းထန်ထန် (ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း) ဝေဖန်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် အင်အားတောင့်တင်းလာသော အဇာဘိုင်ဂျန်က နှစ်နိုင်ငံ အငြင်းပွား နေသော Nagorno-Karabakh (နာဂေါ့နို-ကာရာဘက်) နယ်နိမိတ်ဒေသကို သိမ်းယူလိုက် ပြီး ထိုဒေသနေ အာမေးနီးယားလူမျိုးများကို ထိထိရောက်ရောက်နှင့်ထုတ်ခဲ့ရာ မကြာသေး မီနှစ်များအတွင်း၌ ဆိုးကျိုးဒုက္ခများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အမှန်အားဖြင့် ထိုဒေသတွင် ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ မဆီလျော်မှုကြောင့် အန္တရာယ်သတိပေးချက်တစ်ခု အသေအချာ ရှိနေ ပေသည်။ ယင်းမှာ အာမေးနီးယားနိုင်ငံ၏ အရွယ်ပမာဏ သေးငယ်မှုကြောင့် သီးခြားနိုင်ငံ လေးတစ်ခုအဖြစ် ကျန်ရှိနေခဲ့ပြီး ဒေသတွင်းပြိုင်ဘက်၊ ရန်ဘက်များ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများ ကို ရှောင်တိမ်းနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

Sarkissian အဖို့တွင်မူ ပျော်ရွှင်နေကြသော နိုင်ငံငယ်လေးများမှာ အားလုံးတူညီ နေပေသည်။ ထိုနိုင်ငံငယ်များ၏ မူဝါဒများသည် နိုင်ငံတော်ကို ပွဲကိုင်ထိန်းကျောင်းပေး သွားမည့် ကြည်လင်ပြတ်သားသည့် အမျိုးသားရေးအမြင်တစ်ခုကို ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားနေသည်။ Sarkissian က နမူနာအဖြစ်တင်ပြထားသည့် သစ်လွင်တောက်ပနေကြသော နိုင်ငံငယ် များအားလုံးတို့သည် အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ခိုင်မြဲစွာ ဆက်သွယ်ထားကြသည် သို့မဟုတ် သူတို့၏ အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ရင်းနှီးမှုက စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေ ကြောင်းနှင့် သူတို့သည် ထိုအကျိုးအမြတ်များကို ကောင်းစွာအသုံးချတတ်သူများ ဖြစ်ကြ သည် ဆိုသည့်အချက်ကိုမူ ထည့်သွင်းဖော်ပြမထားပေ။ Sarkissian က သူတို့ (နိုင်ငံငယ် များ) ၏ အောင်မြင်မှုအတွက်အရေးပါပြီး သူတို့၏ကံကြမ္မာကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော အကြောင်းအချက် လေးမျိုးကို ဖော်ပြထားသည်။ ယင်းတို့မှာ ခိုင်မာသော အမျိုးသား ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရှိခြင်း၊ ဒူပေနာပေခံနိုင်ပြီး လူ့သဘောလူ့အကြောကို နောကျေနေသော ခေါင်းဆောင်မှုရှိခြင်း၊ တည်ထောင်နိုင်ခြင်း၊ သူတို့နိုင်ငံအတွက် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထုတ်ဖော် ပြောဆိုနိုင်သော အမြင်နှင့် နည်းစနစ်ကျသော မဟာဗျူဟာစီမံကိန်းရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားမှုမှာလည်းစနစ်ကျပြီး အဆီအငေါ်တည့်စွာ တည်ဆောက်ထားခြင်း၊ ပြည်တွင်းအင်အားချိန်ခွင်လျှာမှာလည်း ကြံ့ခိုင်သောအဖွဲ့အစည်း များ၊ ဒီမိုကရေစီမူဝါဒများနှင့် ညီညွတ်မျှတမှုရှိနေသည့် အစွဲအမူနိုင်ငံသည် နိုင်ငံငယ်များ အောင်မြင်တိုးတက်အောင် အကူအညီပေးနိုင်သည်။

Sarkissian က နိုင်ငံငယ်လေးများသည် မိမိတို့တည်ရှိနေသောပထဝီအနေအထား၊ ပြည်တွင်းအင်အားချိန်ခွင်လျှာ၊ နိုင်ငံရေးနှင့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ခြယ်လှယ်လွှမ်းမိုး နှောင့်ယှက်ခြင်းများဖြစ်သည့် အစဉ်အလာပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးအနေအထားတို့၏ ကန့်သတ် ချက်များကို များစွာသောသိပ္ပံနှင့်နည်းပညာတို့အရ ကျော်လွှားဖြတ်ကျော်နိုင်ခဲ့ကြသည် များကိုတွေ့မြင်ရပြီး နည်းပညာအရ အကောင်းမြင်သူတစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အနှံ့ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးစနစ်များ ကူးယှက်ဆင်တူလာမှုဖြစ်စဉ်သည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သဘောမှ Virtual လောကသို့ ရွေ့လျားလာခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ နိုင်ငံငယ်လေးများအနေဖြင့် ဥပဒေ များကိုရှောင်ကွင်းလိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် သီးသန့်ထားရန် ပိုမိုလွယ်ကူလာကြောင်း တွေ့ရှိ လာခဲ့ကြသည်။ အင်အားချိန်ခွင်လျှာသည် နိုင်ငံကြီးများဘက်တွင်သာ တာရှည်တည်ရှိ မနေတော့ဘဲ နိုင်ငံငယ်လေးများဘက်တွင်လည်း တည်ရှိလာပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စင်ကာပူနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ သုတေသနလုပ်ငန်းကိုပြောင်းလဲခဲ့ရာ ၁၉၈၆ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့ပြီး ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် စင်ကာပူ၌ (ကာယ) လုပ်သားအသုံးပြု၍ ကုန်ပစ္စည်း ထုတ်လုပ်သောစနစ်မှ နည်းပညာကိုဗဟိုပြု၍ ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သော မဟာဗျူဟာ မြောက်စီမံကိန်းကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအထွက်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိလာ ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု Sarkissian က မှတ်ယူထားပေသည်။

အစွဲရေးနိုင်ငံ၏ ပညာရေးနှင့် နည်းပညာဘက်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းက သူ၏နိုင်ငံကို အမျိုးစုံသော ရန်သူများ၏အန္တရာယ်မှ လုံခြုံမှုရရှိအောင် ကူညီပေးနိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံကြီးများသည် သူတို့၏ စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ စွမ်းအားများပေါ်တွင် သာ အမှီပြု၍ အခြားနိုင်ငံဒေသများအပေါ် ဩဇာအာဏာလွှမ်းမိုးနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံငယ်များသည် အရပ်ဘက်နှင့်စစ်ဘက်တွင်ပါ ဆက်စပ်နေသည့် အလွယ်တကူ ရရှိနိုင်သော ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာ၊ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုမှုနည်းစနစ်၊ ဒရုန်းနည်းပညာ များကိုအသုံးပြု၍ စီးပွားရေးနှင့် နည်းပညာလောကတွင် ကုတ်အား၊ ကန်အား ဩဇာအရှိန် အဝါတို့ကို ရရှိနေကြပေပြီ။ “Bloomberg တီထွင်သူများအညွှန်း”တွင် ဖော်ပြထားသည့် ထိပ်တန်းနိုင်ငံ ၁၀ နိုင်ငံအနက် ခုနစ်နိုင်ငံသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသီးသန့်မှ ဆန်းသစ် ပြောင်းလဲတီထွင်မှုများကိုသာ တိုင်းတာအကဲဖြတ်ထားရာ ထိုနိုင်ငံများမှာ နိုင်ငံငယ်များ ချည်းသာ ဖြစ်သည်။ ၁၀ နိုင်ငံအနက် အဋ္ဌမမြောက်နိုင်ငံဖြစ်သော နယ်သာလန်နိုင်ငံသည် လည်း နိုင်ငံငယ်များတွင်ရှိရမည့် သတ်မှတ်ထားသော လူဦးရေအရေအတွက်ထက် ပိုရုံ ကလေးမျှသာရှိသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ Sarkissian က AI (ဥာဏ်ရည်တု) နည်းပညာသည် နိုင်ငံကြီးများနှင့် နိုင်ငံငယ်များအကြား၌ တန်းတူရည်တူအဆင့် ခံစားခွင့်များရရှိနိုင်အောင် ဖန်တီးပေးသည်ဟု ထင်မြင်နေသည်။

လက်တွေ့နိုင်ငံရေးသမားတစ်ယောက်လည်းဖြစ်နေသော Sarkissian က နိုင်ငံငယ် များ၏ အင်အားချိန်ခွင်လျှာသည် သူတို့နိုင်ငံ၏ ဆက်လက်ရှင်သန်ရပ်တည်နေနိုင်ရေး သေချာစေရန် ဒေသတွင်း အင်အားချိန်ခွင်လျှာ ညီမျှမှုကိုအသုံးပြုရေး၊ သူတို့နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး နှင့် စစ်ရေးတည်ဆောက်မှုကိစ္စတွင် ပြိုင်ဘက်နိုင်ငံများကို ဟန့်တားရေး၊ အခြားသောနိုင်ငံ များကို သူတို့နှင့်အတူ အလုပ်လုပ်ကိုင်ရေး၊ အခြားနိုင်ငံများက သူတို့နိုင်ငံတွင် လာရောက်

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလုပ်ကိုင်ရေးပေါ်တွင်သာ တည်မှီနေသည်ဟု ရှုမြင်ထားသည်။ အင်အားချိန်ခွင် လျှာ အသာစီးရရေး ယှဉ်ပြိုင်နေရသည့် ကာလတွင်လည်းကောင်း၊ ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး အနေ အထားအရ မှားယွင်းသော အနေအထားရှိနေလျှင်သော်လည်းကောင်း နိုင်ငံငယ်လေးများ သည် ကြီးပွားအောင်မြင် စီးပွားဖြစ်ထွန်းနိုင်ပြီး မိမိနိုင်ငံသားများကို တည်ငြိမ်မှု၊ အေးချမ်း သာယာမှုပေးနိုင်သည်ဟု Sarkissian က အခိုင်အမာ ပြောဆိုခဲ့သည်။

အရွယ်အစားကြီးခြင်း၊ သေးခြင်း ပြဿနာ

Sarkissian ၏ အမြင်တွင် နိုင်ငံငယ်ကလေးများသည် နည်းပညာဆိုင်ရာအောင်မြင် မှု အခြေခံကောင်းများ ရှိမနေကြဘဲ နိုင်ငံတကာစနစ်တွင် အမှားအမှန်ခွဲခြားနိုင်သော အခန်း ကဏ္ဍလောက်တွင်သာ ရှိနေကြသည်။ “နိုင်ငံကြီးများက လွှမ်းမိုးဖို့ ဆန္ဒရှိကြတယ်။ နိုင်ငံ ငယ်လေးတွေက တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကို ရှာဖွေကြတယ်” ဟု သူက ရေးသားခဲ့သည်။ နိုင်ငံ ငယ်များအဖွဲ့သည် ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွား တိုးတက်ရန် ရှာဖွေရေးနှင့် ၎င်းတို့၏ ဆက်လက် ရှင်သန်ရပ်တည်နေရေးအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးမှာ အဓိကတည်နေသောကြောင့် နိုင်ငံများ အားလုံးအကြား၌ ချစ်ကြည်မှုအတွက် အစဉ်အမြဲ ခိုင်ခိုင်မာမာ ထောက်ခံကြရန်၊ စုစည်း စည်းဝေးရန် စီမံဆော်ဩသောအဖွဲ့အဖြစ် ထောက်ခံခဲ့သည်ဟုလည်း ဆိုထားသည်။ ယင်း ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းကသာ ကမ္ဘာအား သူ၏ အစွန်းရောက်သော ဗီဇကွေ့ကွေးများမှ ကူညီကယ်ဆယ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ဤယူဆချက်က နိုင်ငံငယ်လေးများသည် အစဉ် သဖြင့် အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ဆောင်ရွက်လေ့ရှိသည်။

သို့တိုင်အောင် Roberts ရော၊ Sarkissian ကပါနိုင်ငံငယ်ကလေးများ ပေါ်ထွက်လာ ခြင်းနှင့် ဆက်လက်ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်မှုကို ကမ္ဘာကြီး၌ သွေးထွက်သံယိုနည်းပါးမှုနှင့် ပိုမို စနစ်တကျရှိလာခြင်း၏ သက်သေအထောက်အထားအဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်ဟန် ရှိနေကြသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် စစ်ဖြစ်ခြင်း၏ တရားဝင်မှု (စစ်ဖြစ်ခြင်း သည် သဘာဝ ကျ မကျ၊ တရားဝင် မဝင်)နှင့်ပတ်သက်၍ အကြီးအကျယ် သဘောထား ပြောင်းလဲလာပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်စံနှုန်းများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တွေ့ရှိလာရ သည်။ ထိုယုံကြည်မှုသည် အနောက်နိုင်ငံများတွင် ရေပန်းစားပေလိမ့်မည်။ ကိုယ့်ကိုယ် ကိုယ် အထင်ကြီးနေကြသော အနောက်နိုင်ငံအများစုအတွက် ယင်းယုံကြည်မှုသည် အစို့ အညောက်တစ်ခုဖြစ်လာရာ စစ်အေးတိုက်ပွဲသည်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အေးချမ်း လာသည်။ သို့သော် ယင်းသည် အာရှဒေသ၏ ပင်လယ်ရေကြောင်း သွားလာမှုတည်းဟူသော သတ်ကွင်းများကိုမူ မသိကျိုးကျွန်ပြုထားသည်။ ထိုအာရှဒေသ ပင်လယ်ရေကြောင်းသွားလာ မှု၏ စစ်အေးတိုက်ပွဲတွင် နေ့စဉ်လူပေါင်း ၁၂၀၀ ခန့်မှာ သတ်ဖြတ်ခြင်းခံနေကြရသည်။ “ခင်ဗျားတို့ သဘောတူချင်မှတူ၊ မတူချင်နေ စစ်ပွဲက နိုင်ငံများကိုပေါ်ထွန်းစေပြီး နိုင်ငံများ က စစ်ပွဲများကိုဖြစ်ပွားစေသည်”ဟု သမိုင်းပညာရှင် ချားစ်တီလီက ဆိုခဲ့သည်။ ထိုအဆို ကို “နိုင်ငံငယ်များကို ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်စေခြင်းသည် စွမ်းအားကြီးနိုင်ငံများ၊ အင်အားကြီး နိုင်ငံများ၏ လိုအပ်ချက်ဖြစ်သော စစ်အေးတိုက်ပွဲကို အသုံးတော်ခံသည်” ဟူ၍ ငြင်းဆိုနိုင် မည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆိုဗီယက်
ပြည်ထောင်စုတို့သည် ကိုလိုနီနိုင်ငံများကို လွတ်လပ်
ရေးပေးရန်နှင့် ရှေးဟောင်းဥရောပအင်ပါယာကြီး
များ ပြိုကွဲစေရန် ၁၉၅၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှင့် ၁၉၆၀
ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း၌ အားပေးကူညီခဲ့ကြသည်။
အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကဲ့သို့ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်
အနည်းဆုံး တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် သူတို့
(အမေရိကန်၊ ဆိုဗီယက်)အတွက် ဖောက်သည်များ
ရနိုင်ပြီး နိုင်ငံတကာရေးရာကိစ္စများတွင်လည်း
ဆက်လက်ထိန်းချုပ်နိုင်မည့်အပြင် စစ်ပွဲများကို
မိမိ၏ဒေသနှင့်ဝေးရာ သူတို့ဖြစ်စေချင်သည့်နေရာ
များ၌သာ ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ယခုအခါ ကမ္ဘာတစ်ခုတည်းရှိ အင်အားကြီး
နိုင်ငံများ၏ စည်းစနစ်များ ပြိုင်ဆိုင်မှုသည် နိုင်ငံ
ကြီးများရော၊ နိုင်ငံငယ်များပါ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေ
ကြသည့် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာ
အခြေအနေများကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ အင်အား
ကြီးနိုင်ငံများ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုသည် ပို၍ငယ်သော နိုင်ငံ
များအဖို့ မိမိတို့နိုင်ငံနယ်နိမိတ်များ လုံခြုံအောင်
ကာကွယ်ရန်အခွင့်အရေးနှင့် နိုင်ငံကြီးများ အချင်း
ချင်းအား ရန်တိုက်ပေးခွင့်တို့ကို ရရှိစေသည်။
သို့သော် နိုင်ငံငယ်ပေါင်းများစွာ မှီခိုနေကြရသော
ကမ္ဘာ့အနှံ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးစနစ်များ
ကူးလူးဆက်ယှက်လာမှုဖြစ်စဉ် (ဂလိုဘယ်လိုက်
ဇေးရှင်း)မှ ဝေးကွာသွားစေခြင်းမှာမူ မိမိတို့
အကျိုးဆက်များကို ပျက်စီးစေနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံ
အားလုံးတို့သည် နိုင်ငံတကာ ပြီးပြည့်စုံသော
(ဆက်ဆံရေး)စနစ်မရှိသော၊ ဘက်ပေါင်းစုံပါဝင်
သောစနစ်၏ မထိရောက်ခြင်း၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်
အလွန်က စံနှုန်းများ ဆုတ်ယုတ်အားလျော့လာခြင်း
တို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ခံစားနေကြရသည်။
သို့သော် ထိုအလားအလာများသည် နိုင်ငံငယ်လေး
များကို ပိုမိုအခက်ကြုံစေပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့်
နိုင်ငံတကာစနစ်တွင် နိုင်ငံကြီးများ၏ နိုင်ငံခြားရေး
မူဝါဒ၌ အင်အားနှင့် စစ်တပ်များဖြန့်ကြက်ချထား

“ ကမ္ဘာ့အနှံ့
ယဉ်ကျေးမှုနှင့်
စီးပွားရေးစနစ်များ
ကူးလူးဆက်ယှက်လာမှု
ဖြစ်စဉ်
(ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း)မှ
ဝေးကွာသွား
စေခြင်းမှာမူ
မိမိတို့
အကျိုးဆက်များကို
ပျက်စီးစေ
နိုင်ပါသည်။ ”

ခြင်းတို့အပေါ် ပိုမိုမှီခိုအားထားလာခြင်းကဲ့သို့ လက်ရှိအချိန်အထိ မပီပြင်သေးသည့် အစီအစဉ်များသည် စာရေးဆရာတို့၏အမြင်နှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်နေသည်။

နိုင်ငံကြီးများက ပေါင်းစည်းညီညွတ်မှု ပြဿနာကို ကြုံတွေ့ခံစားနေချိန်တွင် နိုင်ငံငယ်များမှာ အင်အားချည့်နဲ့ခြင်း အကျိုးဆက်များကို ကြုံတွေ့ခံစားနေကြရသည်။ နိုင်ငံကြီးများသည် နိုင်ငံငယ်များအပေါ် သူတို့၏ သဘောဆန္ဒအတိုင်း ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် အဆင်မပြေမှုများနှင့် မကြာခဏ ကြုံတွေ့ခဲ့ရကြောင်း မကြာသေးမီကာလ မှတ်တမ်းတင်ထားချက်များက ဖော်ပြနေသည်။ ယူကရိန်းတွင် ရုရှား၏ အတွေ့အကြုံနှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်တွင် အမေရိကန်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော မှတ်တမ်းများအရ မြင်တွေ့နိုင်ပေသည်။ ထို့အတူ နိုင်ငံ၏ အရွယ်ပမာဏသေးငယ်မှု၊ သူ့ထက်ပို၍ အင်အားကြီးသော ပြိုင်ဘက်ရန်ဘက်နိုင်ငံထံ သူ၏နယ်နိမိတ်နယ်မြေများ ဆုံးရှုံးခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် အာမေးနီးယားကဲ့သို့သော နိုင်ငံငယ်လေးက ရုန်းကန်တိုက်ခိုက်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် ယနေ့ခေတ် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေး စနစ်တကျမရှိခြင်းသည် နိုင်ငံကြီး၊ နိုင်ငံငယ်မရွေး နိုင်ငံအားလုံးကို သက်ရောက်မှုရှိနေစေသည်။ နိုင်ငံကြီးများရော၊ နိုင်ငံငယ်များပါ မိမိတို့ဖြစ်စေလိုသော အကျိုးရလဒ်များကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် ပို၍ခက်ခဲမှုများနှင့် ကြုံတွေ့နေကြရသည်။

စိုးစိုး (ပန်းတောင်း)

Ref: - All Powers Great and Small-Why Bigger Isn't Always Better in Geopolitics by-Shivashankar Menon

၂၁။ အထွေထွေအကျဉ်းချုပ်

“ ၂၁ ရာစု ဒီမိုကရေစီစနစ်ဟာ သမားရိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်အပြင်
ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းနဲ့ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုယန္တရားမှာ
ပြည်သူများရဲ့တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခွင့် စတဲ့
ပုံစံမျိုးစုံနဲ့ပေါင်းစပ်မှသာ အနှစ်သာရပြည့်ဝတဲ့
ဒီမိုကရေစီစနစ်အဖြစ် ပုံဖော်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ”

Workplace Democracy for the 21st Century

With special guest speaker **ED BROADBENT** and presentation of discussion paper by **RAFAEL GOMEZ**, professor & director of The Centre for Industrial Relations and Human Resources at the University of Toronto, and **JUAN GOMEZ**, senior partner, policy and public affairs at ThinkTank Toronto.

Thursday, June 16, 2-5 PM
Reception to follow
Innis College Town Hall
2 Sussex Avenue

EVENT SPONSORED BY:
BROADBENT INSTITUTE
UNIVERSITY OF TORONTO

TO REGISTER FOR FREE EVENT, VISIT broadbentinstitute.ca/workplace_democracy_for_the_21st_century

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို နိုင်ငံသားတွေ ဘာကြောင့်လိုလားတောင့်တကြတယ်။ ဒီစနစ်ကနေ ဘာတွေမျှော်လင့်ထားကြတယ်ဆိုတာနဲ့ ၂၁ ရာစုရဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်က ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စိတ်ကူးအိပ်မက်တွေကို ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မယ်ဆိုတာကတော့ ဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့အစည်းတွေအတွက် အပြောင်းအလဲများပြုလုပ်ဖို့နဲ့ နိုင်ငံရေးရုန်းကန်မှုတွေအတွက် အရေးပါတဲ့မေးခွန်းများ ဖြစ်လာပါတယ်။

ဒါကြောင့်လည်း ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုစနစ်ရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် အကဲဖြတ်ခြင်းနဲ့ သမားရိုးကျနှစ်သက်မှုတွေကိုကျော်ပြီး ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုပုံစံများအပေါ် သုတေသနလေ့လာမှုတွေက လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်များမှာ ဒီမိုကရက်တစ်အဖွဲ့အစည်းများရဲ့ ရှေ့တန်းကို ရောက်ရှိလာခဲ့ပါတယ်။ ဒါဟာ လေ့လာသူပညာရှင်တွေအတွက် မတူညီတဲ့အခြေအနေတွေအောက်မှာရှိပြီး နိုင်ငံအသီးသီးမှာနေထိုင်ကြတဲ့ နိုင်ငံသားများအတွက် ဘယ်လိုဒီမိုကရေစီပုံစံတွေက အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်မယ်ဆိုတာကို လေ့လာဖို့တွန်းအား ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။

“နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအလိုဆန္ဒမပြည့်မှု” နဲ့ “နိုင်ငံရေးအယူအဆသစ်” ဆိုင်ရာအဆိုများက ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီစနစ် (Representative Democracy) ရဲ့ အုပ်ချုပ်မှုအစီအမံများမှာ ပြည်သူများပိုမိုပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ဖို့ အဆိုပြုထားသလို အခြားတစ်ဖက်ကလည်း ဒီလိုပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ဖို့နဲ့ အချေအတင်ဆွေးနွေးနိုင်ဖို့အတွက် ပြည်သူများဟာ ထိရောက်သေချာတဲ့ မူဝါဒများချမှတ်ဖို့ လိုလားတယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ၂၁ ရာစုမှာ ဒီအယူအဆတွေကိုပေါင်းစပ်ထားတဲ့ ဗဟုဝါဒဒီမိုကရေစီပုံစံသစ် (Pluralist Democracy) ကို အဆိုပြုလာကြပါတယ်။ ဒီစနစ်က ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီစနစ်မှာ မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူများကို ပိုမိုပေါင်းစပ်ပါဝင်လာစေမယ်လို့ အကြံပြုထားပါတယ်။

ဒီမိုကရေစီပုံစံသစ်များကိုလေ့လာရာမှာ မျက်မှောက်ခေတ် ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှု ဆိုင်ရာယူဆချက်များကို နားလည်သဘောပေါက်ဖို့လိုအပ်လှပါတယ်။ ဂျာမနီနိုင်ငံသားတွေ အနေနဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် ရှုမြင်ပုံကိုလေ့လာရာမှာတော့ အများစုက ဒီမိုကရေစီပုံစံ တစ်ခုကို သတ်သတ်မှတ်မှတ် တိတိကျကျ သဘောတွေ့ပုံမရှိဘူးလို့ လန်ဒန်တို့ကဆိုပါတယ်။ သူတို့ရဲ့လေ့လာဆန်းစစ်မှုက ဂျာမနီပြည်သူများရဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် မတူကွဲပြားတဲ့ သဘောထားပုံစံ လေးမျိုးကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ပထမအုပ်စုက ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် အပြည့်အဝယုံကြည်သူများ ဖြစ်တယ်။ သူတို့က ရွေးကောက်ပွဲများမှ တစ်ဆင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသူ ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်တဲ့ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတွေ နဲ့ ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းများဟာ သူတို့ရဲ့အကျိုးစီးပွားများကို ဖော်ဆောင်နိုင်တယ်လို့ အပြည့်အဝ ထောက်ခံယုံကြည်သူများဖြစ်တယ်။ ဒုတိယအုပ်စုကတော့ ဗဟုပါဝင်မှုကို ဆန့်ကျင်တဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ်သံသယရှိသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ခံယူချက်က ပထမအုပ်စုနဲ့ ပြဒါးတစ်လမ်းသံတစ်လမ်းဆိုသလို ဆန့်ကျင်လျက်ရှိပါတယ်။ သူတို့က ဒီမိုကရေစီရွေးကောက်ပွဲများမှ ကတိကဝတ်ပြုထားတဲ့အချက်တွေကို လွှတ်တော်မှာအပြိုင် အဆိုင် အဆိုပြုကြရာမှာ အင်အားကြီးတဲ့နိုင်ငံရေးအဖွဲ့များကပဲ အမြဲတမ်းအသာစီးရနေ မှာကို စိုးရိမ်သူများဖြစ်ကြပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အချေအတင် ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် အဖြေရှာလိုသူများပါဝင်တဲ့ တတိယအုပ်စုကတော့ အများရဲ့ပါဝင်မှုကို အလေးအနက်တန်ဖိုးထားသူများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ သူတို့ကတော့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအဆုံး အဖြတ်ပြုသူများအား ဆုံးဖြတ်ချက်များမချခင် ပြည်သူများရဲ့ဆန္ဒသဘောထားများ၊ လွှတ်တော်အတွင်း အကျယ်တဝင့်ဆွေးနွေးတင်ပြချက်များပြုလုပ်ပြီး ထိန်းကျောင်းပေး လိုသူများဖြစ်ပါတယ်။ စတုတ္ထအုပ်စုကတော့ သာမန်လူထုကိုကိုယ်စားပြုသည့် နိုင်ငံရေးသမား အများစု ပါဝင်မှုကိုလိုလားသူများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ သူတို့ကတော့ လူနည်းစုတွေရဲ့ သဘော ထားဆန္ဒတွေအပေါ် ဥပေက္ခာပြုကာ အများစုရဲ့လိုအပ်ချက်နဲ့အကျိုးစီးပွားများကို အကောင် အထည်ဖော်ဖို့ ထောက်ခံသူများဖြစ်ကြပါတယ်။

ဒီနားလည်သဘောပေါက်မှုတွေက ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် ပညာရှင်များလေ့လာတွေ့ ရှိချက်တွေကနေ ထောက်ခံတင်ပြထားတဲ့ ဒီမိုကရေစီပုံစံများလောက်တော့ ကျယ်ပြန့်မှု မရှိလှပါဘူး။ နိုင်ငံရေးပညာရှင်များကတော့ ပိုမိုပြည့်စုံကောင်းမွန်တဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်ဖြစ်လာ ဖို့ အစဉ်တစိုက် မျှမျှတတ လေ့လာသုံးသပ်ကြပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် ယုံကြည် ထောက်ခံတဲ့ ပထမအယူအဆက လစ်ဘရယ်ပုံစံနဲ့ အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်တယ်လို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။ အလားတူပဲ အချေအတင်ဆွေးနွေးခြင်းနဲ့ ဒီမိုကရေစီလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အဖြေရှာလို တဲ့ တတိယယူဆချက်က ဒီမိုကရေစီစနစ်ရဲ့ အချေအတင်ဆွေးနွေးခြင်းဆိုင်ရာသီအိုရီများ နဲ့ ဆင်တူတယ်လို့ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် ဒီစစ်တမ်းမှာ ပါဝင်ဖြေဆိုသူ အများ စုက ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုပုံစံကို အပြည့်အဝမနှစ်သက်တဲ့ သဘောထားများဖော်ပြခဲ့ကြပါ တယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှာ ဂိုလ်ဘတ်ချ်နဲ့အဖွဲ့ဝင်များဟာ ဒီထက်ပိုမိုကောင်းမွန် တဲ့ရလဒ်တွေ ထွက်ပေါ်လာဖို့ရှည်ရွယ်ပြီး စစ်တမ်းတစ်ခုပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့က အနာဂတ် ဖြစ်နိုင်ခြေအပေါ် စိတ်ကူးနဲ့မှန်းဆဖော်ပြတဲ့ အချေအတင်ဆွေးနွေးမှု ပုံစံတစ်ခုကိုဖန်တီး

ခဲ့ပါတယ်။ ဆွေးနွေးမှုမှာပါဝင်သူများဟာ တစ်ချိန်တည်း၊ တစ်ပြိုင်တည်း ပါဝင်ဆွေးနွေးကြခြင်းမဟုတ်ဘဲ မိမိတို့အဆင်သင့်ဖြစ်ချိန်မှာ ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်တဲ့ပုံစံဖြစ်ပါတယ်။ ဒါဟာ နိုင်ငံသားများအနေနဲ့ ဘယ်လိုဒီမိုကရေစီပုံစံမျိုးကိုနှစ်သက်ကြောင်း ကိုးကားချက်တွေနဲ့ ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနည်းနဲ့သူတို့ဟာ ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီစနစ်ရဲ့ ရှိရင်းစွဲပုံသဏ္ဍာန်နဲ့အတူ လွှဲများတဲ့ယုံကြည်ချက်တွေနဲ့ သိသာတဲ့အကြောင်းအရာတွေကနေ ထွက်ပေါ်လာစေတဲ့ ဘယ်လိုဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုပုံစံကို သူတို့နှစ်သက်တယ်ဆိုတာ တွေ့ရှိနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ သာမန်လူထုကို ကိုယ်စားပြုမယ်လို့ ကြွေးကြော်တဲ့နိုင်ငံရေးသမားများ (Populists) ကို ထွက်ပေါ်စေတဲ့အချက်အလက်တွေကို စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင်ကြသလို ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုပုံစံရဲ့ အစွမ်းအာနိသင်နိမ့်ကျမှုနဲ့ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများရဲ့ နှစ်သက်မှုလျော့နည်းလာတဲ့အခါ အများပါဝင်နိုင်တဲ့အုပ်ချုပ်မှုပုံစံသစ်ကို ပိုမိုထောက်ခံလာကြပါတယ်။ ခြုံကြည့်လိုက်ရင်တော့ သာမန်ပြည်သူအများစုဟာ ကိုယ်စားပြုပါဝင်နိုင်မှု၊ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးနိုင်မှုတွေနဲ့ ဒီမိုကရက်တစ်အစီအမံများကို တိုက်ရိုက်ပေါင်းစပ်၍ဖြစ်စေ၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုအပြန်အလှန်ဖြည့်ဆည်း၍ဖြစ်စေ ပေါင်းစပ်ထားတဲ့ “အများပါဝင်နိုင်သည့် ဗဟုအုပ်ချုပ်မှုပုံစံ” ကို ပိုမိုအလေးထားနှစ်သက်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါတယ်။

ဒီလို “အများပါဝင်နိုင်တဲ့အုပ်ချုပ်မှုပုံစံ” တစ်နည်းအားဖြင့် “ဗဟုဝါဒဒီမိုကရေစီပုံစံသစ်” ကသာ ၂၁ ရာစုလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဒီမိုကရေစီပုံစံကို ပြန်လည်ဆန်းသစ်ရာ၌ အလိုက်ဖက်ဆုံးဖြစ်မယ်လို့ ပညာရှင်များက ဆိုကြပါတယ်။ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်များ ဖြစ်ကြတဲ့ ဝါရင်းနဲ့ပီယာဆေးတို့က လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း နိုင်ငံရေးအာဏာများကို တစ်စည်းတစ်လုံးတည်း ဖြစ်စေမယ့်စနစ်များဟာ ပုံမှန်လုပ်ဆောင်ချက်များ လုပ်ဆောင်နိုင်မှုမရှိခြင်းက တိုးသထက်တိုးလာပြီး ဒါဟာအစဉ်အလာအားဖြင့် လက်ခံကျင့်သုံးနေတဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေကာ မတူကွဲပြားတဲ့ပုံစံများ အဖြစ်ကွဲထွက်စေတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ ဒီလို ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုပုံစံသစ်များ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုက တကယ့်လက်တွေ့မှာအလုပ်ဖြစ်လား၊ မဖြစ်ဘူးလားဆိုတဲ့ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းတဲ့မေးခွန်းတစ်ခု ထွက်ပေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ပြန်လည်မွမ်းမံဖို့အဆိုပြုလာတဲ့အခါမှာတော့ ပညာရှင်များကြားမှာ ပြည်သူများတိုက်ရိုက်ပါဝင်နိုင်တဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်ပုံစံ (Direct Democratic Model) ကို ဦးတည်တဲ့ ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများက အဓိကဖြစ်လာပါတယ်။ ဒီစနစ်ရဲ့ အားသာချက်က နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များမှာ နိုင်ငံသားများရဲ့ပါဝင်နိုင်စွမ်းနဲ့ နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ချက်များမှာ သူတို့ရဲ့ချိတ်ဆက်ပါဝင်နိုင်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းစေရန် အခြေပြုထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရဲ့ လက်တွေ့ကျတဲ့ သက်သေအချက်အလက်များက တစ်ဆင့် ပြည်သူများတိုက်ရိုက်ပါဝင်နိုင်တဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်ဟာ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုပုံစံကို နှစ်သက်ကျေနပ်မှုတွေ မြင့်တက်လာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်တယ်လို့ ဖော်ပြနေပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီစနစ်မှာသူ့ရဲ့အဓိကအားနည်းချက် သုံးချက်ကိုသတိပြုနိုင်ပါတယ်။ ပထမအချက်အနေနဲ့ ရှုပ်ထွေးလှတဲ့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများအပေါ် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်စွာ တွေးခေါ်နိုင်စွမ်းမရှိတဲ့၊ ကာယဉာဏ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေခံအားနည်းတဲ့ နိုင်ငံသားများ ပါဝင်

နိုင်ခြင်း၊ ဒုတိယအနေနဲ့ ထောက်ခံသူအများစုရဲ့ အကျိုးစီးပွားများကသာ ရှေ့တန်း တင် နေရာယူထားခြင်းကြောင့် လူနည်းစုများရဲ့တောင်းဆိုချက်များအတွက် အားနည်းချက်များ ရှိနိုင်ခြင်း၊ တတိယအနေနဲ့ အချေအတင် ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများအတွက် လုံလောက် ပြည့် စုံမှုမရှိနိုင်ခြင်း စတဲ့ အားနည်းချက်များ ရှိနိုင်ပါတယ်။ ဒီစနစ်ရဲ့အချေအတင်ဆွေးနွေးပွဲများ ဟာ “ထောက်ခံမှုများတဲ့အဆိုအနိုင်ရ” ဆိုတဲ့အချက်ကို ဦးတည်ထားတာကြောင့်ပဲ ထောက်ခံ သူများတဲ့ အဆိုပြုချက်များဟာ လူနည်းစုတွေရဲ့ထောက်ခံမှုကို ကိုယ်စားပြုတဲ့အဆိုပြု ချက်များနဲ့ ဆွေးနွေးလုပ်ကိုင်တတ်တဲ့ အလေ့အကျင့်များမရှိဘဲ လူများစုရဲ့အလိုဆန္ဒနဲ့ အကျိုးစီးပွားကိုသာ အာမခံပေးလို့ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီဆောင်းပါးမှာ ပြည်သူများတိုက်ရိုက်ပါဝင်မှုဒီမိုကရေစီစနစ်ရဲ့ အကောင်းအဆိုးများ ကို စကားရည်လှမပြောလိုဘဲ မူဝါဒများချမှတ်ရာမှာ ပြည်သူများရဲ့ ပါဝင်မှုပုံစံနှစ်မျိုးဖြစ် တဲ့ ပြည်သူများကသာအဓိကအဆုံးအဖြတ်ပေးတဲ့ ပြည်သူ့ခုံသမာဓိအဖွဲ့ (Citizens Juries) နဲ့ ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့များရဲ့ပါဝင်ပြောဆိုဆွေးနွေးနိုင်ခွင့် (Deliberative Mini-publics) ဆိုတဲ့ပုံစံသစ်နှစ်ခုကိုသာ အဓိကထားဆွေးနွေးသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးနိုင်ခွင့်က သမားရိုးကျမဟုတ်တဲ့ အခြားနည်းလမ်းတွေ ပါဝင် နေခြင်းကြောင့်ပဲ နိုင်ငံသားများကို မူဝါဒများချမှတ်ရာမှာ ပါဝင်နိုင်မယ့် အခွင့်အလမ်းများ ကို ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ ဒီပုံစံသစ်ကို ဆန်းသစ်တီထွင်နိုင်ခြင်းက နိုင်ငံသားများကို နိုင်ငံ့အရေးကိစ္စများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်စေနိုင်မယ်လို့ ကတိကဝတ်ပြုသလို ဒီ လိုပါဝင်လာခြင်းကြောင့်ပဲ နိုင်ငံရေးမူဝါဒများအဆုံးအဖြတ်ပြုရာမှာ အရည်အသွေးများ မြင့်တက်လာမှုနဲ့ အများပြည်သူလက်ခံလာအောင် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေမယ်လို့ ဆိုထား ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ပညာရှင် ခရစ္စတီးနားလာဖော့န့်က “နိုင်ငံရေးအကျပ်ကိုင် မှုများကိုတစ်ချိုးတစ်ချ လက်တွေ့ဖြေရှင်းရင်းနဲ့ပဲ ပြည်သူများဟာ သူတို့ကိုယ်တိုင်က ဥပဒေရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းတဲ့ လွှတ်တော်အမတ်များရဲ့ တွဲဖက်လုပ်ကိုင်သူများ၊ ဒါမှမဟုတ် မိမိ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်စီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ရတဲ့ ဒီမိုကရေစီရဲ့စံတန်ဖိုးတွေကို သိမြင်နားလည်လာပြီး အပြန်အလှန်အားဖြင့် သမာသမတ်ကျအောင် ဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့ အတိုင်းအတာအထိ တိုးတက် လာမယ်” လို့ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။

အခြားတစ်ဖက်ကလည်း ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြုလူနည်းစုများရဲ့ ပါဝင်ဆွေးနွေးပြောဆို ခွင့်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဝေဖန်မှုတွေထွက်ပေါ်ခဲ့ပါတယ်။ သာမန်နိုင်ငံသားများက ဒီလိုပါဝင် ဆွေးနွေးခွင့်ကို မလိုလားကြဘူးလို့ဆိုကြသလို ဒီအခွင့်အရေးက မဲပေးတာထက်ပိုပြီး လိုအပ် တယ်လို့ဆိုတဲ့ ယူဆချက်များလည်းထွက်ပေါ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်လည်း ဒီအခွင့်အရေးက ပညာနဲ့ဓနဥစ္စာ ကြွယ်ဝသူတို့အတွက်သာ တစ်ပန်းသာတဲ့အခွင့်အရေး ဖြစ်လိမ့်မယ်လို့ လည်းဝေဖန်ထောက်ပြကြပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် အချို့ပညာရှင်များက လူမှုစီးပွားနိမ့် ကျသူများဟာ နှုတ်မှုရေးရာပြောဆိုမှုအတတ်ပညာ၌ အားနည်းတတ်ကြတယ်လို့ ဆိုပါ တယ်။ အပြန်အလှန် အချက်ကျဆွေးနွေးနိုင်တဲ့ အရည်အချင်းလည်း နိမ့်ကျတယ်လို့ဆို ပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆွေးနွေးရာမှာ တစ်ဖက်လူအာရုံစိုက်လောက်အောင် လွှမ်းမိုး နိုင်မှုအားနည်းတယ်လို့ ထောက်ပြကြပါတယ်။ အဖွဲ့လိုက်ဆွေးနွေးရာမှာလည်း ဦးဆောင်

ဆွေးနွေးသူများဟာ မိမိအဖွဲ့ရဲ့သဘောထားနဲ့ ဝိဝါဒကွဲပြားစွာဆွေးနွေးမိခြင်းကြောင့် မလိုလားအပ်တဲ့ရလဒ်များ ထွက်ပေါ်စေပါတယ်။ ကိုယ်စားပြုလူနည်းစုအဖွဲ့ဝင်များ၏ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသောစံတန်ဖိုးများ၊ ပြည့်မီမှုမရှိသည့်ရလဒ်များကို ဖြစ်စေနိုင်တယ် လို့ဆိုကြပါတယ်။

ခေတ်ပြိုင်ဒီမိုကရေစီစနစ်မှာ ဒီလိုလူသိများလှတဲ့ ပညာရပ်ဆိုင်ရာအမြင်တွေကို စိုးရိမ် စရာကောင်းလှတဲ့ အယူမှားမှုတစ်ခုအဖြစ် စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့ပါတယ်။ ပထမအချက် အနေနဲ့ သာမန်ပြည်သူများဟာ ဒီလိုပါဝင်ဆွေးနွေးခွင့်ကို မလိုလားဘူးလို့ဆိုကြရာမှာ ဒါ ဟာ လိုတာထက်ချဲ့ကားလွန်းမှုတစ်ခုသာဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အမေရိကန်နိုင်ငံသား တွေနဲ့ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အမတ်တွေပါဝင်တဲ့ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုတွေကို လက်တွေ့ လေ့လာရာမှာတော့ နက်ဗ်လိုနဲ့အဖွဲ့က ဒီလိုဆွေးနွေးလိုစိတ်က အမေရိကန်ပြည်သူအများ စု၌ အာသီသထက်သန်ကြတယ်လို့ ကောက်ချက်ချခဲ့ပါတယ်။ “အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးလို စိတ်အပေါ် စိတ်အားထက်သန်မှု”က နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအမှုအကျင့်များအပေါ် လေ့လာတဲ့ သုတေသနစစ်တမ်းများကဖော်ပြတဲ့ သွယ်ဝိုက်အထောက်အထားများထက် ပိုမြင့်မားတယ် လို့လည်းဆိုပါတယ်။ အတိအကျဆိုရလျှင် အုပ်စုဖွဲ့နိုင်ငံရေးဖြင့် အကျိုးခံစားခွင့်ရသူများနဲ့ ဘက်လိုက်တဲ့ဥပဒေများကြောင့် မိမိတို့ရဲ့ရပိုင်ခွင့်များ ဆုံးရှုံးထားရသူများဟာ ဆွေးနွေး လိုစိတ်ပြင်းပြလှပါတယ်။ ဒီထက်ပိုတာကတော့ ဒီလိုဆွေးနွေးပွဲတွေမှာပါဝင်သူများဟာ ကျား မ လိင်ကွဲပြားမှု၊ အသက်အရွယ်၊ ပညာအရည်အချင်း စတဲ့ ခွဲခြားခံရမှုတွေကနေ ကင်း ဝေးနေလို့ဖြစ်ပါတယ်လို့” နက်ဗ်လိုနဲ့အဖွဲ့က သက်သေပြခဲ့ပါတယ်။

ဒုတိယအချက်အနေနဲ့ လက်တွေ့ကျတဲ့သုတေသနလုပ်ငန်းများအရ သာမန် ပြည်သူများဟာ စနစ်တကျစဉ်းစားတဲ့အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးပွဲများ၌ ဆွေးနွေးနိုင်စွမ်း မြင့်မားတာကို တွေ့ရတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ အထူးသဖြင့်ဆွေးနွေးပွဲများဟာ လိုအပ်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်များပြည့်စုံမှု၊ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များတက်ရောက်နားထောင်နိုင်မှု၊ ပွဲစဉ်တင်ဆက်သူများ၏ အပြုသဘောဆောင် ကြားဝင်ပံ့ပိုးပေးမှု စတဲ့လိုအပ်ချက်များ ပံ့ပိုးပေးထားလျှင် ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်မှုစွမ်းရည် မြင့်မားတာကို တွေ့မြင်ရပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဆွေးနွေးမှုပုံစံ မတူကွဲပြားမှုကလည်း ဆွေးနွေးတဲ့အကြောင်းအရာနဲ့ဆက်နွှယ်တဲ့ ယူဆချက် တွေအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိဟုဆိုပါတယ်။ နိုင်ငံသားများရဲ့ပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်စွမ်းနဲ့ သက်ဆိုင်တဲ့အခြားသောလေ့လာမှုတွေကနေလည်း အလားသဏ္ဍာန်တူတဲ့အဖြေကိုသာ ရရှိခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးရှုထောင့်မှကြည့်လျှင်လည်း ပြည်သူများဟာ အပြန်အလှန်ဆွေးနွေး ပွဲများ၌ ပါဝင်ပြီးတဲ့နောက်မှာတော့ သူတို့ဟာ လူထုကိုကိုယ်စားပြုပါဝင်မယ်လို့ ကြွေးကြော် နေတဲ့နိုင်ငံရေးသမားတွေထက် သူတို့ကိုယ်တိုင် ပါဝင်ဆွေးနွေးရခြင်းကို ပိုမိုနှစ်သက်တာ ကို တွေ့မြင်ရပါတယ်။ ဒီအချက်ကို ဆွစ်ပြည်သူပါတီရဲ့ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေး ရေးဆိုင်ရာဥပဒေကြမ်းအဆိုတင်သွင်းမှုနဲ့ လွှတ်တော်နဲ့အစိုးရတို့က ယင်းဥပဒေအဆိုကြမ်း ပြင်ဆင်အစားထိုးခြင်းတို့မှာ ပြည်သူများရဲ့ပါဝင်မှုကို သိသာထင်ရှားစွာ မြင်တွေ့ရပါတယ်။ ဒီဆောင်ရွက်မှုက နိုင်ငံအတွင်း၌ ရာဇဝတ်မှုများကျူးလွန်တဲ့ နိုင်ငံခြားသားများကို တိုင်းပြည် တွင်းမှနှင်ထုတ်စေတဲ့ အလိုအလျောက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စုံစမ်းမေးမြန်းတဲ့ပုံစံဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအစားထိုးဥပဒေကြမ်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးမှုတွေက လူမှုကွန်ရက်နဲ့ အင်တာနက်

ဆက်သွယ်မှုများကနေ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပါဝင် ဆွေးနွေးကြတာကို တွေ့ရှိရပါတယ်။

အစိုးရများအနေနဲ့ မူဝါဒများချမှတ်ရာမှာ ပြည်သူများပါဝင်ဆွေးနွေးခြင်းကပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ အကျိုးသက်ရောက်မှုတွေရှိတယ်လို့ လေ့လာမှုများက ဆိုပါတယ်။ ထင်ရှားတဲ့ဥပမာတစ်ခုအနေနဲ့ အိုင်ယာလန်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဦးစွာ နိုင်ငံသား ၆၆ ဦးနဲ့ နိုင်ငံရေးသမား ၃၃ ဦးတို့က လိင်တူများ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခွင့်ကို အကျယ်တဝင့် ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး ဒီဥပဒေကိုအတည်ပြုနိုင်ဖို့အတွက် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပသည်အထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရတာကို တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။ တကယ့်လက်တွေ့မှာလည်း ပြည်သူ့ကိုယ်စားပြုသူများ ပါဝင်ဆွေးနွေးခြင်းနဲ့ ပြည်သူများတိုက်ရိုက်ပါဝင်နိုင်တဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်က ယှဉ်တွဲလျက်ရှိနေပြီး တစ်ခုရဲ့ ဟာကွက်ကို တစ်ခုက ကုစားပေးနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် ပြည်သူ့အများစုကို ကိုယ်စားပြုထားတဲ့ နိုင်ငံသားများရဲ့ ပါဝင်ဆွေးနွေးခြင်းက မူဝါဒများချမှတ်ရာ၌ပါဝင်ခြင်းအပြင် အခြားသော တာဝန်များလည်းရှိနိုင်ပါတယ်။ ထင်ရှားတဲ့ တာဝန်တစ်ခုကတော့ ပြည်သူ့အများစုရဲ့ ဆန္ဒကို ကိုယ်စားပြု ဆွေးနွေးနိုင်လောက်တဲ့ ယုံကြည်ထိုက်သူများဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ဟာ ပြည်သူ့အများစုကြားမှ ကျပန်းရွေးချယ်ထားတဲ့ လူနည်းစုနိုင်ငံသားများဖြစ်ခြင်းနဲ့ သူတို့ရဲ့ ဆွေးနွေးချက်တွေဟာ ရွေးကောက်ခံကိုယ်စားလှယ်များလို ပါတီစွဲစိတ်ဖြင့် ဆွေးနွေးခြင်းမဟုတ်ဘဲ ပြည်သူ့အများစုရဲ့ စိုးရိမ်ပူပန်မှုကိုသာ အလေးပေးဆွေးနွေးသွားဖို့ဆိုတဲ့ လိုအပ်ချက်ကြောင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုရဲ့ လက်တွေ့ သာဓကတွေကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်၌ ကနေဒါနိုင်ငံနဲ့ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အိုင်ယာလန်နိုင်ငံများ၌ တွေ့မြင်ခဲ့ရပါတယ်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၌ မြီတီသျှကိုလံဘီယာနိုင်ငံသားများအစည်းအရုံးနဲ့ အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ၌ အိုင်းရစ်ရှ်ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်

“ထင်ရှားတဲ့ တာဝန်တစ်ခုကတော့ ပြည်သူ့အများစုရဲ့ ဆန္ဒကို ကိုယ်စားပြု ဆွေးနွေးနိုင်လောက်တဲ့ ယုံကြည်ထိုက်သူများ ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ”

အဖွဲ့များက လက်တွေ့ကျကျ သူတို့ကိုယ်စားပြုနေတဲ့ ပြည်သူများအပေါ် သစ္စာရှိရှိဆောင်ရွက် ခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း သူတို့ထောက်ခံတင်ပြတဲ့ နိုင်ငံရေးမူဝါဒတွေကို နောက်ပိုင်း ကျင်းပတဲ့ ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲများမှာ မဲဆန္ဒရှင်ပြည်သူတွေက တစ်ခဲနက်ထောက်ခံ မဲ ပေးခဲ့ကြတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု အိုရီဂွန်ပြည်နယ်မှာ ဒီလိုပြည်သူ့ ကိုယ်စားပြုအဖွဲ့များက မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးကာလအတွင်း မည်သူ့ဘက်ကိုမဲပေးသင့်ကြောင်း အမြဲတမ်းထောက်ခံပြောဆိုလေ့ရှိသလို မဲဆန္ဒရှင်အများစုကလည်း သူတို့ရဲ့ထောက်ခံချက် တွေကို လမ်းညွှန်ချက်တွေအဖြစ် အသုံးပြုကြတာကို သတိပြုနိုင်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် ၂၁ ရာစု ဒီမိုကရေစီစနစ်ဟာ သမားရိုးကျကိုယ်စားပြုစနစ်အပြင် ဆွေးနွေး တိုင်ပင်ခြင်းနဲ့ ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုယန္တရားမှာ ပြည်သူများရဲ့တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခွင့် စတဲ့ ပုံစံ မျိုးစုံနဲ့ပေါင်းစပ်မှသာ အနှစ်သာရပြည့်ဝတဲ့ ဒီမိုကရေစီစနစ်အဖြစ် ပုံဖော်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ကိုယ်စားပြုဒီမိုကရေစီစနစ် တစ်မျိုးတည်းဖြင့်သာ ပြဿနာများကို ချဉ်းကပ်ဖြေ ရှင်းနေခြင်းက ဒီမိုကရက်တစ်အစိုးရများအတွက် ကြီးမားသောစိန်ခေါ်မှုတစ်ခု ဖြစ်နေပါ ပြီ။ စတုတ္ထမဏ္ဍိုင်ဖြစ်သည့် မီဒီယာ၊ တတ်သိပညာရှင်များ၊ လူထုအကျိုးပြုအဖွဲ့အစည်း များနဲ့ အလွှာအသီးသီးမှာရှိကြတဲ့ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားများကြား အသိအမြင်များ ပေါင်းစပ် ဖလှယ်ခြင်းဖြင့် အများပါဝင်နိုင်တဲ့ စုပေါင်းဆုံးဖြတ်နိုင်မှု (Collective Decisions) ကသာ ၂၁ ရာစုအတွက် အသင့်တော်ဆုံးနှင့် အကောင်းမွန်ဆုံးသော ဒီမိုကရေစီအုပ်ချုပ်မှုပုံစံကို ဖော်ဆောင်ပေးနိုင်မှာဖြစ်ပါတယ်။

ဒေါက်တာသူရမွန်

Ref: Bachtiger, A., & Lendwehr, C., (2018). "Democracy in the Twenty First Century: Toward New Models of Democratic Governance". Democracy Papers, Social Science Research Council.

၁၀၂၀၁၁၇
၁၀၂၀၁၁၇

၁၀၂၀၁၁၇

“တရုတ်နဲ့ပါကစတင်တို့ကတော့ သူတို့နှစ်နိုင်ငံရဲ့
ဆက်ဆံရေးတွေကို ဘယ်လိုအခြေအနေဆိုးတွေကိုမဆို
ကျော်လွှားနိုင်မယ့် မဟာဗျူဟာမြောက်
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး မိတ်ဖက်ဆက်ဆံမှုအဖြစ်
သုံးသပ်ကြပါတယ်။ ”

ဘက်မဲ-အင်တာနက်

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံရဲ့ ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်တဲ့ ရှီဘတ်ဇ်ရှရစ်ဖ်ဟာ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လအတွင်း မှာပဲ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို တရားဝင်ချစ်ကြည်ရေးခရီး သွားရောက်ခဲ့တယ်လို့ သိရပါတယ်။ ရှီဘတ်ဇ်ရှရစ်ဖ်အနေနဲ့ သူ့ရဲ့ ချစ်ကြည်ရေးခရီးစဉ်အတွင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံ သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်၊ ဝန်ကြီးချုပ် လီကျင်းနဲ့ တခြားအစိုးရတာဝန်ရှိသူတွေကို တွေ့ဆုံခဲ့တဲ့ အပြင် တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ စီးပွားရေးနယ်ပယ်ကပုဂ္ဂိုလ်တွေနဲ့လည်း ရှင်ကျန်းမြို့မှာကျင်းပတဲ့ တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖိုရမ် ၂၀၂၄ မှာ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ပါ သေးတယ်။

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံရဲ့ မီဒီယာတွေပြောကြားချက်အရ ပါကစ္စတန်ဝန်ကြီးချုပ်အနေနဲ့ တရုတ်-ပါကစ္စတန်စီးပွားရေးစင်္ကြံ (CPEC) အတွက် ရှင်းလင်းပြတ်သားပြီး ခိုင်မာတဲ့ ကတိကဝတ်လည်းပြုခဲ့တယ်လို့ သိရပါတယ်။ ဝန်ကြီးချုပ်ရှီဘတ်ဇ်ရှရစ်ဖ်အနေနဲ့ ပန်ဂျပ် ပြည်နယ် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်ရှိနေစဉ်ကပဲ ပြည်နယ်အတွင်း တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေး စင်္ကြံအတွက်စီမံကိန်းတွေကို လျင်လျင်မြန်မြန်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့မှုတွေကြောင့် တရုတ်ဘက် ကလည်း တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံအပေါ် အသိအမှတ်ပြုမယ်လို့ ရှုမြင်ထားပါ တယ်။ အဲဒီတုန်းက ပန်ဂျပ်ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်ရှိစဉ်မှာသူ့ဆောင်ရွက်ချက်တွေကိုတရုတ် သံတမန်တွေက ရှီဘတ်ဇ်ရှရစ်ဖ်ရဲ့လျင်မြန်မှုအရှိန်လို့တောင် ခေါ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ ပါကစ္စတန်ဝန်ကြီးချုပ် ရှီဘတ်ဇ်ရှရစ်ဖ်ရဲ့ ချစ်ကြည်ရေးခရီးစဉ်မှာ အရေးကြီး တာက သူ့အနေနဲ့ တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံ (CPEC) အတွက် ကတိကဝတ်တွေ ပြုလုပ်လောက်တင်မဟုတ်ပါဘူး။ တရုတ်နိုင်ငံဘက်က တစ်သမတ်တည်းမြင့်တက်နေတဲ့

“တရုတ်အနေနဲ့
 ၂၀၂၃ ခုနှစ်
 နှစ်နိုင်ငံ
 ပူးတွဲကြေညာချက်
 နောက်ပိုင်းမှာ
 တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့်
 ပါကစ္စတန်နဲ့
 သူ့ရဲ့
 ဆက်ဆံရေးတွေအပေါ်
 သုံးသပ်ရှုမြင်မှုတွေ
 ပြောင်းလဲလာတယ်လို့
 ဆိုရမှာပါ။ ”

Qin Gang ရဲ့ ခရီးစဉ်အပြီးမှာတော့ ပါကစ္စတန် နိုင်ငံမှာ အင်မရန်ခန်းကိုဖမ်းဆီးမှုအပြီး နိုင်ငံရေး အခြေအနေ ကသောင်းကနင်းဖြစ်မှုတွေနဲ့ နိုင်ငံ တစ်ဝန်း အဓိကရုဏ်းတွေ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြန် ပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ဒီကာလကို “နိုင်ငံရဲ့ အဆိုး ဝါးဆုံး အမည်းရောင်နေ့တွေ”အဖြစ် အာဏာပိုင်တွေ ကဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေး စင်္ကြံအတွက် တရုတ်အစိုးရက အစီအစဉ်ချ ထောက်ပံ့ မှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ပေမယ့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း လုံခြုံ မှုမရှိတဲ့အခြေအနေကြောင့် နှစ်နိုင်ငံအကြား ဆက်ဆံ ရေးတွေသာ ပျက်စီးဆုံးရှုံးတဲ့ အခြေအနေရောက်ခဲ့ရ ပါတယ်။

တရုတ်နဲ့ပါကစ္စတန်တို့ကတော့ သူတို့နှစ်နိုင်ငံ ရဲ့ ဆက်ဆံရေးတွေကို ဘယ်လိုအခြေအနေဆိုးတွေ ကိုမဆိုကျော်လွှား နိုင်မယ့် မဟာဗျူဟာ မြောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး မိတ်ဖက်ဆက်ဆံမှုအဖြစ် သုံးသပ်ကြပါတယ်။ ပါကစ္စတန်အတွက်ဆိုရင် သူ့ရဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအတွက် တရုတ်နိုင်ငံက အခြေခံမှီ တည်ရာ အုတ်မြစ်လို့ဆိုရမှာပါ။ သက်သေအနေနဲ့ နှစ် နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက်လေးခုမှာ စစ်ဆေးတွေ့ရှိနိုင် ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာ ချက်နောက်ပိုင်းမှာ ပါကစ္စတန်နဲ့ သူ့ရဲ့ဆက်ဆံရေး တွေအပေါ် သုံးသပ်ရှုမြင်မှုတွေ ပြောင်းလဲလာတယ် လို့ ဆိုရမှာပါ။

၂၀၁၈ ခုနှစ်နဲ့ ၂၀၂၂ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာ ချက်တွေမှာဆိုရင် တရုတ်အစိုးရက ပါကစ္စတန်နဲ့ ဆက်ဆံရေးတွေကို “တရုတ်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ရဲ့ အမြင့်မားဆုံးဦးစားပေးမှု”အဖြစ် သုံးသပ်ဖော်ပြခဲ့ ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာ ချက်မှာရော၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက် မှာပါတရုတ်နိုင်ငံအတွက် တရုတ်-ပါကစ္စတန်ဆက်ဆံ ရေးကို “တရုတ်နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒရဲ့ ဦးစားပေး မှုတစ်ရပ်”အဖြစ်ပြောင်းလဲဖော်ပြခဲ့တာတွေ့ရပါတယ်။ ပါကစ္စတန်နဲ့ဆက်ဆံရေးမှာ “အမြင့်မားဆုံးအဆင့်” ဆိုတဲ့ နာမဝိသေသနကို နောက်ပိုင်းပူးတွဲကြေညာချက် တွေမှာ တရုတ်အစိုးရက ချန်လှပ်ထားခဲ့တာ တွေ့ရ နိုင်ပါတယ်။

ဒါက ထင်မြင်ယူဆချက်မေးခွန်းတွေ တစ်ပြုံတစ်ခေါင်းကြီးထွက်ပေါ်လာစေခဲ့တယ် လို့ဆိုရမှာပါ။ ဒါက တရုတ်အနေနဲ့ သူ့နိုင်ငံရဲ့ ပါကစ္စတန်နဲ့ဆက်ဆံရေးကို “အမြင့်မားဆုံး ဦးစားပေးမှု” အဆင့်ကနေ “နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒရဲ့ ဦးစားပေးမှုတစ်ရပ်”အဖြစ် လျှော့ချ ကျင့်သုံးသွားဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့တာဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ တကယ်လို့ တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံစီမံကိန်းကို တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ရပ်ဝန်းနဲ့ပူးလမ်းမစီမံချက်ရဲ့ အဓိကအကောင် အထည်ဖော်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ရွေးချယ်ခဲ့ပြီး ဆယ်နှစ်ကြာအချိန်ကျမှ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ပါကစ္စတန်နဲ့ဆက်ဆံရေးကို ခုလိုသုံးသပ်မှုက ဘယ်လိုရောင်ပြန်ဟပ်မှုတွေရောရှိလာနိုင် မလဲ စဉ်းစားစရာပါ။

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံသားတွေအတွက် လုံခြုံမှု

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း ဒါဆူဆည် (Dasu Dam) စီမံကိန်းမှာလုပ်ကိုင်နေကြတဲ့ တရုတ်အင်ဂျင်နီယာတွေကို အသေခံတိုက်ခိုက်မှုလို့ လုံခြုံမှုနှင့်ဆက်စပ်နေတဲ့ကိစ္စရပ်တွေ ကို ရည်ညွှန်းထားတဲ့ ၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက်က အရင်ပူးတွဲကြေညာချက် တွေနဲ့နှိုင်းယှဉ်မယ်ဆိုရင် အခြားပြောင်းလဲမှုတွေရှိခဲ့တာလည်း တွေ့မြင်ရမှာပါ။ ဒီလို အဖြစ်အပျက်တွေက တရုတ်နိုင်ငံအဖို့ သူ့ရဲ့နိုင်ငံသားတွေအတွက် လုံခြုံရေးအခြေအနေ ကို ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း ဖန်တီးပံ့ပိုးပေးမှုအပေါ် ကြီးစွာသောစိုးရိမ်မှုတွေဖြစ်စေခဲ့တယ် လို့ဆိုရမှာပါ။ တရုတ်အစိုးရအရာရှိတွေအနေနဲ့ ပါကစ္စတန်အစိုးရကို ဒီလိုရာဇဝတ်မှုကျူးလွန် သူတွေကို နောက်ယောင်ခံလိုက်လံဖမ်းဆီးရုံတင်မကဘဲ ပြင်းပြင်းထန်ထန် အရေးယူ အပြစ်ပေးဖို့ပါ လိုလားခဲ့ကြပါတယ်။

ပါကစ္စတန်နိုင်ငံ ဘီရှမ်မြို့ (Bisham City) မှာဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ ဘီရှမ်တိုက်ခိုက်မှု (Bisham Attack) ခေါ် တရုတ်အင်ဂျင်နီယာတွေကို အသေခံတိုက်ခိုက်မှုမှာတော့ အမျိုးသမီးတစ်ဦး အပါအဝင် တရုတ်အင်ဂျင်နီယာ ငါးဦးသေဆုံးခဲ့ရတာပါ။ တရုတ်အင်ဂျင်နီယာတွေရဲ့ ယာဉ် တန်းတိုက်ခိုက်ခံရမှုမှာ တာဝန်ရှိခဲ့တဲ့လုံခြုံရေးအရာရှိတွေနဲ့ ရဲအရာရှိတွေကိုလည်း ပထမ ဆုံးအနေနဲ့ ပါကစ္စတန်အစိုးရက အလုပ်ဖြုတ်ခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၆ ရက်မှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ အစ္စလာမ်စစ်သွေးကြွတို့ရဲ့ အဲဒီအသေခံတိုက်ခိုက်မှုအပြီးမှာတော့ တရုတ် အစိုးရကလည်း ပါကစ္စတန်အစိုးရကို ခုခံတိုက်ခိုက်နေတဲ့စစ်သွေးကြွတို့အား အဆင့်မြင့် ကြီးမားတဲ့ စစ်ဘက်စစ်ဆင်ရေးကြီးတစ်ရပ်ပြုလုပ်ဖို့ ဖိအားပေးပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

တရုတ်အစိုးရအနေနဲ့ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း စစ်သွေးကြွဝါဒကို စူးစိုက်အလေးထား မှုပြုနေနိုင်သော်ငြားလည်း ပါကစ္စတန်အနေနဲ့တော့ အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း ဖြစ်ပျက် နေတာတွေကို ပိုပြီးအာရုံစိုက်နေပုံရတယ်ဆိုတာ ၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက် က ရောင်ပြန်ဟပ် ဖော်ပြနေတယ်။ ပူးတွဲကြေညာချက်မှာ အာဖဂန်နစ္စတန်အပေါ် နှစ်နိုင်ငံ အကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနဲ့ ညှိနှိုင်းမှုပြုရေးတို့ကိုဖော်ပြထားပေမယ့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်နဲ့ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ပူးတွဲကြေညာချက်တွေလိုပဲ အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံရဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ဘယ်လိုထောက်ပံ့မှုပြုမလဲဆိုတာ မဖော်ပြခဲ့ပါဘူး။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်မှာ ပါကစ္စတန်ဝန်ကြီးချုပ် ရှီဘတ်ဇ်ရစ်ဖ် တရုတ်နိုင်ငံခရီးစဉ်အတွင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့တဲ့ ပူးတွဲကြေညာချက်မှာလည်း

တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံကို အာဖဂန်နစ္စတန်အထိတိုးချဲ့ဖို့ ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၂၃ ခုနှစ်နဲ့ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ပူးတွဲကြေညာချက်တွေမှာတော့ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်လို့ တစ်စုံတစ်ရာ ရည်ညွှန်းဖော်ပြမှု မရှိခဲ့တော့ပါဘူး။

ဒါပေမယ့်လည်း ၂၀၂၄ ခုနှစ် ပူးတွဲကြေညာချက်က ဘာတွေလုပ်ဆောင်လိုသလဲဆို ရင် အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံရဲ့ တာလီဘန်ကြားဖြတ်အစိုးရအနေနဲ့ အကြမ်းဖက်ဝါဒကို ခိုင်မာစွာ ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်သွားဖို့နဲ့ နိုင်ငံကိုအကြမ်းဖက်လှုပ်ရှားမှုတွေ ပြုလုပ်ရာမြေအဖြစ် မခံဖို့ ပထမဆုံးဖော်ပြထားပါတယ်။ ဒါကလည်း အာဖဂန်နစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း စီစဉ်ခဲ့တဲ့ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်တွေအတွက်နဲ့ တရုတ်နိုင်ငံသားများ မကြာမီက တိုက်ခိုက်ခံရမှု အပါအဝင် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း အကြမ်းဖက်ဆောင်ရွက်မှုတွေအတွက် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကြောင့်လို့ ဆိုရမှာပါ။ ပါကစ္စတန်ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးကလည်း သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတစ်ခုမှာ တရုတ်အင်ဂျင်နီယာငါးဦးနဲ့ သူတို့ရဲ့ ယာဉ်မောင်း အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရတဲ့ ဘီရိမ် အသေခံအကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုကို စီစဉ်ညွှန်ကြားသူအားလွှဲပြောင်းပေးဖို့ ပြောကြားသွားခဲ့တာ တွေ့ရပါတယ်။

ပူးတွဲကြေညာချက်တွေမှာ တရုတ်နဲ့ပါကစ္စတန် နှစ်နိုင်ငံစစ်တပ်တွေအကြား ဆက်ဆံရေးအတွက်တော့ “ယုံကြည်အားကိုးမှု” နဲ့ “ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု” ဆိုတဲ့စကားလုံးတွေကို အကြိမ်ပေါင်းများစွာအသုံးပြုခဲ့တာ စိတ်ဝင်စားစရာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံ ပူးတွဲကြေညာချက်မှာတော့ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး အနီးကပ်ညှိနှိုင်းမှုကို ဘယ်လိုဖွံ့ဖြိုးလာအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်ဆိုတာ ထုတ်ဖော်ပြောထားပါတယ်။ အမှန်တကယ်ကတော့ ဒါက နှစ်နိုင်ငံစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့တာကို ရည်ညွှန်းတာပါပဲ။ ဒီလိုစစ်ဘက်ရေးရာအနီးကပ်တည်ရှိမှုက တရုတ်-ပါကစ္စတန်ဆက်ဆံရေးရဲ့ အစဦးမဟာမိတ်အဖြစ် တည်ရှိမှုလို့လည်း ဆိုရမှာပါ။

တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံ(CPEC)

၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက်မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့ တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံစီမံကိန်းတချို့က အငယ်စားစီမံကိန်းတွေသာဖြစ်တာ တွေ့ရပါတယ်။ ဒီအရင်ဖြစ်တဲ့ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ပူးတွဲကြေညာချက်မှာ ML-1 ရထားလမ်းစီမံကိန်းကပါဝင်လာခဲ့ပြီး ကရာချိုမြို့ပတ်ရထားလမ်း စီမံကိန်းကိုတော့ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ပူးတွဲစီမံချက်မှာ အရေးကြီးလိုအပ်ချက်တစ်ရပ်အနေနဲ့ ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။

ML-1 ရထားလမ်းစီမံကိန်းက ဝန်ကြီးချုပ် ရှီဘတ်ဇ်ရှုရစ်ဗ်လက်ထက်မှာ တိုးတက်လာခဲ့တယ်လို့ ဆိုရမှာပါ။ ဒါပေမဲ့ တရုတ်က စီမံကိန်းပထမအဆင့်အတွက်ပဲ သဘောတူခဲ့သေးတာပါ။ တရုတ်နိုင်ငံပိုင် အာမခံကုမ္ပဏီဖြစ်တဲ့ Sinosure က တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံ အဓိကစီမံကိန်းတွေအတွက် ဥပဒေစည်းမျဉ်းအရ လုပ်ဆောင်ရမယ့်အာမခံတွေကို အတည်ပြုပေးတာပါ။ ဒီမှာ Sinosure အနေနဲ့ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံအောက်မှာဆောင်ရွက်နေတဲ့ တရုတ်စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီတွေကို ပါကစ္စတန်က အခွန်အကောက်တွေမပေးသေးတာအတွက် စိုးရိမ်မှုတွေပြခဲ့ပါတယ်။ သူတို့

ရဲ့ ဒီလိုငွေကြေးဆိုင်ရာစိုးရိမ်မှုတွေက ML-1 စီမံကိန်းလို ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားတဲ့ စီမံကိန်းတွေမှာ တိုးတက်ပြီးစီးမှုနှေးကွေးစေခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက်မှာ စီမံကိန်းကြီးတွေမပါဝင်ခဲ့ခြင်းရဲ့ အကြောင်းရင်းလို့လည်းဆိုရမှာပါ။ ပါကစ္စတန်ရဲ့ မြင့်တက်လာတဲ့ ကြွေးမြီအကျပ်အတည်းကလည်း နိုင်ငံရဲ့ဖွံ့ဖြိုးမှုကို အတားအဆီးဖြစ်စေပြီး ကုန်ကျစရိတ်ကြီးမားတဲ့ စီမံကိန်းတွေ၊ စီမံကိန်းအသစ်တွေ ထပ်မံအကောင်အထည်ဖော်ဖို့ နှေးကွေးစောင့်ဆိုင်းနေခဲ့ရပါတယ်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက်မှာ စိုက်ပျိုးရေး၊ သတင်းနှင့်နည်းပညာ၊ စက်မှု၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ စတဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေမှ စီမံကိန်းတွေပါဝင်ပေမယ့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်ပူးတွဲကြေညာချက်မှာပါဝင်ခဲ့တဲ့ ရေနံနဲ့သဘာဝဓာတ်ငွေ့တို့ ပါဝင်မလာဘဲ သတ္တုကဏ္ဍစီမံကိန်းတွေ အစားထိုးပါဝင်လာတာတွေ့ရပါတယ်။ ဒီမှာသတိပြုစရာက ပါကစ္စတန်မှာ ကမ်းလွန်ရေနံနဲ့သဘာဝဓာတ်ငွေ့လို စီမံကိန်းတွေက စည်းကမ်းတင်းကျပ်တဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းမျိုးတွေလည်းဖြစ်ပါတယ်။ တရုတ်အစိုးရအနေနဲ့ ပါကစ္စတန်မှာ ဒီလိုစီမံကိန်းတွေ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖို့ကို တရုတ်အစိုးရအနေနဲ့ များစွာအလေးထားပုံမရသေးဘူးလို့ ယူဆရပါတယ်။

တရုတ်နဲ့ပါကစ္စတန် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက် ထုတ်ပြန်မှုတွေကို လေ့လာရင် တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံစီမံကိန်းတွေက ဘယ်ဘက်ကိုဦးတည်နေသလဲဆိုတာ သိနိုင်တယ်လို့ ဆိုရမှာပါ။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ပူးတွဲကြေညာချက်မှာ အရေးကြီးတဲ့ အကြီးစား စီမံကိန်းတွေ ပါဝင်မလာခြင်းက ပါကစ္စတန်အနေနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ဖိတ်ခေါ်ရာမှာ အဓိကဦးစားပေးလိုအပ်ချက်နှစ်ရပ်ကို ပံ့ပိုးပေးဖို့လိုနေတယ်လို့ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ဒါတွေကတော့ အထက်မှာဆိုခဲ့တဲ့ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုနဲ့ လုံခြုံမှုတို့ပါပဲ။ ဒါကြောင့်လည်း လက်ရှိမှာတော့ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအနေနဲ့ နှစ်နိုင်ငံကြားသဘောတူထားကြတဲ့ တရုတ်-ပါကစ္စတန် စီးပွားရေးစင်္ကြံကို အောင်မြင်စွာ အရှိန်အဟုန်မပျက်ဆက်လက်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ဖို့ရာ ပါကစ္စတန်အနေနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံအတွင်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံသားတွေအတွက် လုံခြုံမှုတို့အပေါ် စိုးရိမ်မှုနှစ်ရပ်ကို ဖြေသိမ့်ပေးနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ဖို့လိုနေတယ်လို့ သုံးသပ်လိုပါတယ်။

ထွေးကိုထွန်း

Ref: ဆောင်းပါးရှင် Eran Ashraf ၏ The Diplomat သတင်းစာပါ Is China Souring on Pakistan? ဆောင်းပါးကိုမှီငြမ်း ဘာသာပြန်ဆိုသည်။

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးအတွက် အားပေးခြင်း

“ အာဆီယံတစ်ဝန်းရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက်
တိုးတက်မှုလမ်းကြောင်းသစ် ဖွင့်လှစ်ရန်၊
အခွင့်အလမ်းများ ချဲ့ထွင်ရန်နှင့်
လူသန်းပေါင်းများစွာအတွက်
ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလုပ်အကိုင်၊
ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများ
သယ်ဆောင်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အရှေ့တောင်အာရှဒေသ၏ အဓိကကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက်ကို အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကြီးမားသောအလားအလာကောင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်ကို အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းသည် ပြောင်းလဲနေသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေပါသည်။

အရှေ့တောင်အာရှသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များ (Global Supply Chains) ပြန်လည်ချိန်ညှိခဲ့သောကြောင့် လုပ်ငန်းအောင်မြင်မှုများ ရရှိခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အာဆီယံ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကြောင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ သိသိသာသာ ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။

အစိုးရများစွာက အတားအဆီးများချမှတ်နေသည့်အချိန်တွင် အာဆီယံ၏ ကုန်သွယ်မှုဖွင့်လှစ်ခဲ့ခြင်းက ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ ဒေသတွင်း စုစုပေါင်းပို့ကုန် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း နီးပါးတိုးတက်လာခဲ့သည်။ လေးနှစ်အတွင်း ဒေသတွင်းစုစုပေါင်းပို့ကုန်တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၉၆ ထရီလီယံအထိ ရောက်ရှိမြှင့်တက်ခဲ့သည်။ ဤကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုစာချုပ် (Regional Comprehensive Economic Partnership) အပါအဝင် အရေးပါပြီး ကြီးထွားတိုးတက်နေသည့် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်များ (Free Trade Deals) က ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။ အဆိုပါ ဒေသတွင်းဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုစာချုပ်၌ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် ၁၀ နိုင်ငံအပြင် ဩစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန်၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် တရုတ်တို့ ပါဝင်သည်။

အာဆီယံ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များသည် အီးယူ-ဗီယက်နမ် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက် (EU-Vietnam Free Trade Agreement) ကဲ့သို့သော နှစ်နိုင်ငံ

သဘောတူစာချုပ်များနှင့် ပစ်ဖိတ်ဖြတ်ကျော် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် ဘက်စုံတိုးတက် ရေးသဘောတူညီချက် (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership) တို့ကို စိတ်ဝင်စားပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အဆိုပါ သဘောတူ စာချုပ်များက ဈေးကွက်သစ်များ ထပ်မံရရှိစေပြီး ဒေသတွင်းအခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေး သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်နိုင်ငံနှင့် ဒေသတွင်း FTAs ကွန်ရက်များ တိုးချဲ့ခြင်းနှင့်အတူ အာဆီယံအဖွဲ့အတွင်း ပိုမိုနီးကပ်စွာပေါင်းစည်းခြင်းက နိုင်ငံတကာစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ နှင့် ဈေးကွက်တိုးချဲ့ရာဗဟိုများကို ပိုမိုဆွဲဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ဒေသဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

အာဆီယံပေါင်းစည်းမှု၏ ဗဟိုချက်မှာ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် အာဆီယံကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ် (2010 Asean Trade in Goods Agreement - ATIGA) ဖြစ်သည်။ ATIGA အစီအစဉ်အရ ဒေသတွင်း အကောက်ခွန်များ ဖယ်ရှားလျက်ရှိရာ အဓိကအရေးပါသည့် ကုန်စည်များ၏ ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းကို သုညရာခိုင်နှုန်းသို့ လျှော့ချပြီး အခွန်ကောက်ခံခြင်း မပြုတော့ပေ။

ပိုမိုကောင်းမွန်သောသတင်းမှာ အာဆီယံကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူစာချုပ် (ATIGA)ကို ATIGA 2.0 အဖြစ် အဆင့်မြှင့်တင်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုအများအပြား ပြုလုပ် နေခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းမှုလုပ်ငန်းစဉ်များ ယခု ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း ပြီးမြောက်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ ATIGA 2.0 အရ အာဆီယံဈေးကွက်၏ နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှုကို ဆက်လက်ကန့်သတ်ထားသည့် အကောက်ခွန်မဟုတ်သော အဟန့်အတား အချို့ ဖယ်ရှားမည်ဖြစ်သည်။ ATIGA 2.0 က ၎င်းနှင့် အကျုံးဝင်သည့်ကဏ္ဍရှိ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအတွက် ကုန်သွယ်မှုအခွင့်အလမ်းသစ်များဖန်တီးပေးပြီး တိုးတက်မှုလှိုင်းသစ် (New Wave of Growth) ဖော်ဆောင်ပေးမည်ဖြစ်သည်။

ATIGA အဆင့်မြှင့်တင်မှုနှင့်အတူ အာဆီယံသည် စီးပွားရေးစနစ်သစ် (New Economy) သို့ လျင်မြန်စွာ ကူးပြောင်းနေသောကြောင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီ ချက်က ဒေသတွင်းအခွင့်အလမ်းများဖန်တီးရန် အလားအလာရှိပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် အာဆီယံခေါင်းဆောင်များသည် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးမူဘောင် ဆိုင်ရာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများကို နှစ်နှစ်အတွင်း အပြီးသတ်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။ ဒစ်ဂျစ် တယ်စီးပွားရေးမူဘောင်က အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ကုန်သွယ်မှု (Digital Trade)၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် အီလက်ထရောနစ်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး(Cross-Border E-Commerce) နှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေကြေးပေးချေမှုများ (Digital Payments) ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို စီမံဆောင်ရွက်ပါမည်။

ဤအရာအားလုံးက အာဆီယံတစ်ဝန်းရှိ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် တိုးတက်မှု လမ်းကြောင်းသစ် ဖွင့်လှစ်ရန်၊ အခွင့်အလမ်းများ ချဲ့ထွင်ရန်နှင့် လူသန်းပေါင်းများစွာအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလုပ်အကိုင်၊ ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများ သယ်ဆောင်လာမည် ဖြစ် ပါသည်။

အခွင့်ကောင်းကို အသုံးပြုခြင်း

ဤအားကောင်းသော FTA ကွန်ရက်များနှင့် ဒေသတွင်း နက်ရှိုင်းသော ပေါင်းစည်းမှုတို့ကြောင့် အာဆီယံ၏ ဆွဲဆောင်မှု ဆက်လက်တိုးမြှင့်လာ ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လေ့လာတွေ့ရှိချက်များက အာဆီယံ၌လည်ပတ်နေသော လုပ်ငန်းပေါင်း ၃၅၀၀ ၏ ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထက် ယခုနှစ် တွင် ပိုမိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်စီစဉ်နေကြောင်း ညွှန်ပြ နေသည်။

သို့သော်လည်း ဒေသတွင်း၌တည်ရှိနေသည့် အာဆီယံစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ ကုမ္ပဏီများသည် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများ (Trade Regulations) နှင့် အကောက်ခွန်မဟုတ် သောအစီအမံများ(Non-tariff Measures)ပြောင်းလဲ နေခြင်းကို သတိရှိရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသတွင်း နှင့် နှစ်နိုင်ငံ FTA များတိုးပွားလာချိန်တွင် တိုးတက် ပြောင်းလဲလာသော စည်းမျဉ်းများသိရှိနေမှသာလျှင် လုပ်ငန်းများအတွက် အကျိုးကျေးဇူးရှိပါမည်။

စီးပွားရေးလောက၌ ကံကောင်းခြင်းဟူသော စကားလုံးမရှိကြောင်း မကြာခဏ ပြောဆိုလေ့ရှိ ပါသည်။ အာဆီယံသည် ၎င်း၏ ခိုင်မာသောအခြေခံ အုတ်မြစ်များကြောင့် ယခုအချိန်တွင် ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များအတွက် အချက် အချာကျသောနေရာ၌ တည်ရှိနေပါသည်။ ယှဉ်ပြိုင် နိုင်သောလုပ်သားစရိတ် (Competitive Labour Costs)၊ အရည်အချင်းရှိသော လုပ်သားပေါများခြင်း၊ ဒစ်ဂျစ်တယ် အသွင် ကူးပြောင်းခြင်း အပြင် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့သည် နှစ်ပေါင်းများစွာ ချမှတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော စီမံကိန်းနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ ရလဒ်ဖြစ်သည်။

အာဆီယံ ၏ စီးပွားရေး တိုးတက်မှုနှင့် နိုင်ငံတကာချိတ်ဆက်မှု ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုတွင် သမိုင်းဝင်အခွင့်အလမ်း တစ်ရပ်အဖြစ် ၎င်း၏ ရိုးရာကဏ္ဍများဖြစ်သည့် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို ပိုမိုအားကောင်း

“ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ရှိ လျှပ်စစ်ကားများ၊ ဗီယက်နမ်ရှိ လူသုံးအိလက်ထရောနစ် ပစ္စည်းများ၊ မလေးရှားရှိ တစ်ပိုင်း လျှပ်ကူးပစ္စည်းနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ကျန်းမာရေး နည်းပညာများ ဖြစ်သည်။ ”

လာစေသည်။ ထို့ပြင် အာဆီယံ၏ အလွန်စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ်ကောင်းသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း သစ်များကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ရှိ လျှပ်စစ်ကားများ၊ ဗီယက်နမ်ရှိ လူသုံးအီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်းများ၊ မလေးရှားရှိ တစ်ပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းနှင့် စင်ကာပူနိုင်ငံရှိ ကျန်းမာရေးနည်းပညာများ ဖြစ်သည်။

ဒေသ၏အချက်အချာနေရာ၌ တည်ရှိနေခြင်းက ဤအရာအားလုံး အသက်ဝင်စေမည့် အခွင့်ထူးကြီးဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဂေဟစနစ်သစ်များ (New Ecosystems) ကြောင့် မိရိုးဖလာလုပ်ငန်းကဏ္ဍများ တိုးတက်လာခြင်း၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်အသွင်ကူးပြောင်းမှု လျင်မြန်ခြင်းနှင့် စားသုံးသူ၏ ဥစ္စာဓနတိုးပွားလာခြင်းတို့ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အမှန်စင်စစ် ဤအချိန်သည် အာဆီယံ၏ အချိန်အခါကောင်း ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံ-အိန္ဒိယ ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းများ အကောက်ခွန်မဲ့တင်သွင်းခွင့် (Zero-Tariff Concessions) ရရှိရေးအတွက် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်းနှင့် ၎င်း၏ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်(FTA)ပြန်လည်သုံးသပ်ဆွေးနွေးပွဲကို အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဂျကာတာမြို့တော်၌ ဇူလိုင်လ ၂၉ ရက်မှ ၃၁ ရက်အထိ ကျင်းပခဲ့သည်။ အိန္ဒိယသည် သဘောတူညီချက် သုံးသပ်ဆွေးနွေးခြင်းကို ယခုနှစ်မကုန်မီ အပြီးသတ်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။

FTA ပြန်လည်သုံးသပ်ရာတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန အဆင့်မြင့်အရာရှိ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ပါဝင်သည်။ မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းအစိတ်အပိုင်းများ အကောက်ခွန်မဲ့ တင်သွင်းခွင့်ပြုထားသည့် ဗီယက်နမ်အပါအဝင် အာဆီယံနိုင်ငံများသို့ ပေးအပ်သည့် အကောက်ခွန်လိုက်လျောမှုများကို အိန္ဒိယက ပြန်လည်သုံးသပ်ခဲ့သည်။ ဤအကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ လိုက်လျောမှုများ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအားဖြင့် အိန္ဒိယသည် ၎င်း၏ ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းများ ကြီးထွားလာမှုကို ကာကွယ်နိုင်ပြီး အားပေးအားမြှောက်လည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။

လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကျော်က လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော အာဆီယံကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူစာချုပ်(ATIGA)ကို ခေတ်မီစေရန်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ATIGA ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၁၀-၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ ATIGA အစီအစဉ်အရ အကောက်ခွန်လိုင်း ၇၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းအတွက် အကောက်ခွန်ပယ်ဖျက်ရန်နှင့် နောက်ထပ်အကောက်ခွန်လိုင်း ၁၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်းအတွက် အကောက်ခွန်လျှော့ချရန် သဘောတူညီခဲ့ပါသည်။ ကျန်ရှိသော အကောက်ခွန်လိုင်း ၁၁ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းအတွက် အကောက်ခွန်သက်သာခွင့်ရှိမည်မဟုတ်ပေ။ အကောက်ခွန်လိုင်းများ (Tariff Lines) သည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အကောက်ခွန်ဇယား (Tariff Schedule) ၌ ဖော်ပြထားသော ကုန်ပစ္စည်းများဖြစ်သည်။

အိန္ဒိယ-အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှု

သဘောတူညီချက် လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက် အာဆီယံနှင့် အိန္ဒိယ၏ ကုန်သွယ်မှု သိသိသာသာ တိုးတက်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၉ ဘဏ္ဍာနှစ်နှင့် ၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်ကြားတွင် အိန္ဒိယမှ

အာဆီယံသို့ ပို့ကုန်တန်ဖိုး ၁၃၀ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာပြီး သွင်းကုန်တန်ဖိုး ၂၃၄ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာခဲ့သည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများထံမှ ဝယ်ယူသော အိန္ဒိယ၏ သွင်းကုန်ပစ္စည်း ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် တွင် ကျောက်မီးသွေး၊ စားအုန်းဆီနှင့် အခြားကုန်ကြမ်းများပါဝင်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် သန့်စင်ပြီး ရေနံထွက်ပစ္စည်း၊ လုပ်ငန်းသုံးယာဉ်၊ ဆက်သွယ်ရေးစက်၊ အမဲသား၊ တိရစ္ဆာန် အစား၊ စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်၊ သံမဏိ၊ ပလတ်စတစ်နှင့် အင်ဂျင်နီယာပစ္စည်းများ တင်ပို့နေပါသည်။ လက်ရှိအနေအထားအရ အိန္ဒိယသည် အာဆီယံနိုင်ငံများဖြစ်သော အင်ဒိုနီးရှား၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ထိုင်း၊ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့နှင့် အဓိကကုန်သွယ်လျက်ရှိသည်။

ဥရောပသမဂ္ဂနှင့် မတူညီသောအချက်မှာ အာဆီယံသည် လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှု သဘောတူစာချုပ်အရ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်းကို ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်အကောက်ခွန် သတ်မှတ်ကောက်ခံခွင့်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ FTA ညှိနှိုင်းမှုအရ အာဆီယံနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်းသည် ၎င်း၏ အကောက်ခွန်အစီအစဉ်ကို သီးခြားစီ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းလေ့ရှိသည်။ သို့သော်လည်း အိန္ဒိယသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်အားလုံးအတွက် အကျုံးဝင်သည့် တစ်ခုတည်းသော အကောက်ခွန်စည်းကြပ်မှုစနစ် (Single Tariff System) ကို ကမ်းလှမ်းထားသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံအားလုံးအတွက် စည်းကြပ်ခွန်တစ်ခုတည်းရှိခြင်းသည် အိန္ဒိယ၏ သီးသန့် ချန်လှပ်ထားသည့် ပစ္စည်းစာရင်း (Exclusion List) ၏ ထိရောက်မှုကို ကန့်သတ်ထားသည်ဟု ကျွမ်းကျင်သူများက ပြောဆိုကြသည်။ အာဆီယံနှင့် အိန္ဒိယ၏ တစ်ခုတည်းသော အကောက်ခွန်စည်းကြပ်မှုစနစ်သည် သီးခြားအချိန်ဇယားများအတိုင်း နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီ၏ အကောက်ခွန်ကိစ္စရပ်ကို ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်းလည်း ကျွမ်းကျင်သူများက ပြောဆိုပါသည်။

အာဆီယံနှင့်ကုန်သွယ်သော အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှုလိုငွေမှာ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး နှစ်စဉ်အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇ ဒသမ ၅ ဘီလီယံအထိ မြင့်တက်ခဲ့ရာမှ ၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၄၄ ဘီလီယံခန့်အထိ သိသိသာသာမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အာဆီယံတွင် ဘရူနိုင်း၊ မြန်မာ၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ လာအို၊ မလေးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ စင်ကာပူ၊ ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတို့ပါဝင်သည်။ ၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် အိန္ဒိယနှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ကုန်သွယ်မှုသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကုန်သွယ်မှု၏ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပါသည်။

သိန်းမြင့်ဝေ

Ref: : livemint.com; bangkokpost.com

[နှစ်စဉ်၊ နှစ်စဉ်
ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုရန်]

၂၀၁၆

“ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ရေးရှင်းသည်
၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အကြား
ချမ်းသာသောနိုင်ငံများနှင့်
ဆင်းရဲသည့်နိုင်ငံများအကြား ပေါင်းစည်းမှုအတွက်
အရေးပါဆုံးဖြစ်ရပ်တစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ”

ဘက်ပို-အင်တာနက်

ဘာလင်တံတိုင်းပြုလဲမှုသည် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေးသမိုင်းတွင် ထူးခြားသည့်အခိုက်အတန့် ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာ့ဩဇာအကြီးဆုံးနိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လာကာ တစ်နိုင်ငံတည်းက ကြီးစိုးသောခေတ်ကို စတင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ယင်းကပင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပေါင်းစည်းခြင်းဆိုသည့် အခြင်းအရာတစ်ခု မကြုံစဖူး ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ၁၅ ရာစု အစောပိုင်းအထိ ယခင် မက်ဆီကိုအမေရိကမှ တရုတ်နိုင်ငံအထိ ချမ်းသာသောလူ့အဖွဲ့အစည်းများ သည် ကံဇာတာပြောင်းပြန်ဖြစ်ကာ အနောက်နိုင်ငံများ၏ အနောက်တွင်ကျန်ရစ်ခဲ့ရသည်။ စက်မှုတော်လှန်ရေး ထွန်းကားလာသည်နှင့်အမျှ ချမ်းသာသောနိုင်ငံများနှင့် ဆင်းရဲသော နိုင်ငံများ၏ တိုးတက်မှုနှုန်းသည် ပို၍ပင် ကွဲပြားသွားခဲ့သည်။ သို့သော် စစ်အေးတိုက်ပွဲသို့ ချဉ်းကပ်လာခဲ့သည်နှင့်အမျှ ဤဆိုးရွားလှသည့် သမိုင်းပုံစံပျက်ယွင်းသွားကာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများသည် ပိုမိုလျင်မြန်စွာ တိုးတက်လာသည်။ နောက်ထပ် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအကြာ တွင် ချမ်းသာသည့်အနောက်နိုင်ငံများသို့ တဖြည်းဖြည်းချင်း လိုက်မီလာခဲ့သည်။

အချို့သော ဆင်းရဲသည့်နိုင်ငံများသည် ၂၀ ရာစုအတွင်း အောင်မြင်တိုးတက်ခဲ့ကြ သည်။ တောင်ကိုရီးယားနှင့် ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ)တို့သည် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်အလွန်များ တွင် ချမ်းသာလာကြပြီး ၎င်းတို့၏အနောက်တွင် အင်ဒိုနီးရှား၊ ဟောင်ကောင်၊ စင်ကာပူနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့သည်လည်း အသီးသီးချမ်းသာလာကြသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်တွင် စတင်ခဲ့ သည့် ပေါင်းစည်းမှုများနောက် နေရာအနှံ့တွင် သိသာထင်ရှားသည့် တိုးတက်မှုများ ရရှိခဲ့ ပြီး နိုင်ငံအနှံ့အပြားသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ ကမ္ဘာကြီးတွင် ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှုန်းကျ ဆင်းမှုကို တရုတ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့တွင်သာမက လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများတွင်ပါ

တွေ့ခဲ့ရပြီး ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များမှစတင်၍ ဆာဟာရဒေသနှင့် အာဖရိကဒေသများတွင်ပါ စတင်ခံစားခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံတိုင်းသည် မိမိကြိုက်နှစ်သက်သည့် ပေါ်လစီကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ သို့သော် မျက်နှာသာပေးသည့် မေခရိုစီးပွားရေးအခြေအနေများက ပေါင်းစည်းခြင်းခေတ်ကို ကူညီပံ့ပိုးခဲ့ပြီး အရေးကြီးဆုံးသောအရာမှာ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ခေတ်စားလာပြီး လျင်မြန်သည့် ကုန်သွယ်မှုအခွင့်အလမ်းများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း၏အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနှင့် ပေါင်းစည်းမှုမှာ အံ့ဩဖွယ်အချိန်ကိုက်ဖြစ်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များနှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အစပိုင်းတွင် သိသာစွာဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ကုန်သွယ်ရေးကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပြီး ချမ်းသာကြွယ်ဝသည့် ၎င်းတို့၏ကုန်သွယ်ဖက်များထက်ပင် တိုးတက်မှုပိုမိုမြန်ဆန်ခဲ့သည်။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းနှင့် ပေါင်းစည်းမှုမှာ ထိပ်ဆုံးသို့အတူတူရောက်ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ပြီးဆုံးချိန်မှစ၍ ဖြစ်စဉ်နှစ်ခုစလုံး ရပ်စဲသွားပုံရသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ GDP အပေါ် ကုန်သွယ်မှုဝေစုမှာ ၂၁ ရာစုအစောပိုင်းကာလအခြေအနေသို့ ရောက်သွားခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ တိုးတက်မှုနှုန်းမှာ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများနှင့်စာလျှင် လွန်စွာနှေးကွေးသွားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်များမတိုင်မီက လွှမ်းမိုးခဲ့သည့် ပုံသဏ္ဍာန်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။

စီးပွားရေးပညာရှင်အချို့နှင့် နိုင်ငံရေးသမားများက ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် ပြည်တွင်းမညီမျှမှုများ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ၌ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း ဆုံးရှုံးမှုများအတွက် တာဝန်ရှိသည်ဟု ကောက်ချက်ချပြီး မကြာခဏဆိုသလို ဆင်းရဲသည့်နိုင်ငံများနှင့် ချမ်းသာသည့်နိုင်ငံများအကြား မညီမျှမှုများတွင်လည်း လျစ်လျူရှုထားသည်ဟု ဆိုသည်။ နိုင်ငံလုံခြုံရေးနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်မှုကွင်းဆက် ထိခိုက်နိုင်မှု စသည့်စိုးရိမ်မှုများကြောင့် ချမ်းသာသည့်နိုင်ငံများအနေနှင့် မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရေးနှင့် တရုတ်၏ ကြီးထွားလာမှုကို ကာကွယ်ရန်ဦးတည်လာခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် အရေးပါသည့် နည်းပညာနှင့် ထုတ်ကုန်ကဏ္ဍများတွင် ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ ခေါင်းဆောင်များသည် အနောက်နိုင်ငံများတွင် လက်ရှိရေပန်းစားနေသည့် သို့မဟုတ် ခေတ်ဆန်သော မူဝါဒများကို ကျင့်သုံးခြင်း သို့မဟုတ် အတုယူခြင်းဖြင့် တုံ့ပြန်ကြသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်သည့် မူဝါဒများကို ချမှတ်လာကြသည်။

မြန်ဆန်လှသည့်အရှိန်

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် နိုင်ငံတကာကုန်စည်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ အရင်းအနှီး၊ နည်းပညာနှင့် အတွေးအမြင်များ လျင်မြန်စွာ တိုးမြှင့်လာခြင်းမှတစ်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဆိုသည်မှာ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို ဟော်မုန်းဆေးထိုးပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းကာလများတွင် အရေးကြီးသည့်အချက် သုံးခု ဆပွားကိန်းနှင့် တိုးတက်လာခဲ့သည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ကုန်သွယ်မှုနှင့် ဆက်သွယ်မှု စရိတ်များ အဆမတန်ကျဆင်းလာခြင်း၊ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များ တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်ဆက်သွယ်

သည့် မူဝါဒများချမှတ်ကျင့်သုံးလာခြင်းနှင့် အခြေခံ အကျဆုံးဖြစ်သည့် စစ်အေးတိုက်ပွဲပြီးဆုံးခြင်းတို့ ပင်ဖြစ်သည်။

ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်အကြား ချမ်းသာသော နိုင်ငံများနှင့် ဆင်းရဲသည့်နိုင်ငံများအကြား ပေါင်းစည်းမှုအတွက်အရေးပါဆုံးဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ် နိုင်ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင်ထုတ်ဝေသည့် Journal of Development Economics တွင် သုတေသနပြု ချက်တစ်ခု၏ ရလဒ်ကိုထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ နိုင်ငံများ ပေါင်းစည်းခြင်းမှ ထူးခြားပြီး ထင်ရှားသည့်ဖြစ်ရပ် သုံးခုရှိခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဆင်းရဲသော နိုင်ငံများလျင်မြန်စွာတိုးတက်လာမှု၊ နိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်း အတက်အကျ တည်ငြိမ် လာခြင်းနှင့် ဝင်ငွေအလယ်အလတ်ရှိသည့်နိုင်ငံ များ၏ တိုးတက်မှုကောင်းမွန်လာခြင်းနှင့်အတူ အဆိုပါနိုင်ငံများသည် တစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ သတ်မှတ် အဆင့်တစ်ခု (အလယ်အလတ်ဝင်ငွေထောင် ချောက်)ကိုကျော်သည်နှင့် ထပ်မံ၍ရုန်းကန်ရဦး မည့် အယူအဆတစ်ရပ်ပါ ဒွန်တွဲပါလာသည်။

ဘုံအမြင်တစ်ခုမှာ ဘာလင်တံတိုင်းပြိုလဲပြီး နောက် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် တစ်ခါတစ်ရံမိမိ ကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း၊ မကြာခဏဆိုသလို IMF နှင့် World Bank တို့၏ ညွှန်ကြားမှုဖြင့် လည်းကောင်း “Neoliberalism” ဟုခေါ်သည့် “ဈေးနှုန်းထိန်းချုပ်မှုလျှော့ချခြင်း၊ အရင်းအနှီး ဈေးကွက်ထိန်းချုပ်မှုများကိုလျှော့ချခြင်း၊ ကုန်သွယ် မှုအတားအဆီးများကိုလျှော့ချခြင်း” စသည့် စီးပွားရေးမူဝါဒများကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ရော် နယ်ရီဂင်နှင့် မာဂရက်သက်ချာတို့၏ စီးပွားရေး အတွေးအခေါ်များ ကမ္ဘာတောင်ဘက်အခြမ်းသို့ ယုံနှံ ခဲ့သည်။

သို့သော် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ မူဝါဒအရွေ့မှာ နီယိုလစ်ဘရယ်အယူဝါဒကို ချက်ချင်းလက်ငင်း ပြောင်းရွှေ့လိုက်ခြင်းသာဖြစ်ပြီး သာမန်အသိဖြင့်

“ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံအများစုသည် အမေရိကန် သမ္မတဟောင်း ဘားရတ်အိုဘားမား၏ ကျော်ကြားသော နိုင်ငံခြားရေး ပေါ်လစီဖြစ်သည့် ‘မိုက်မဲသော အကျင့်ကိုမကျင့်ကြနှင့်’ ဟူသောစကားကို စတင်ကျင့်သုံး လာကြသည်။ ”

ခေါင်းညိတ်လက်ခံလိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဘာလင်တံတိုင်းမပြုလဲမီ ဆယ်စုနှစ်သုံးစု အတွင်း ကိုလိုနီခေတ်လွန် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများအပြားသည် လူကြိုက်များပြီး ဆင်ခြင်မှု မရှိသည့် မက်ခရိုစီးပွားရေးမူဝါဒများကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြကာ အကျပ်အတည်းများနှင့် မတည်ငြိမ်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ ရှုပ်ထွေးလှသည့်ကုန်သွယ်ရေးစနစ်၊ အတိုးနှုန်းနှင့် ငွေလဲလှယ်နှုန်းမူဝါဒများကျင့်သုံးကာ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ကျဆင်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး တစ်ဖက်တွင် နိုင်ငံတော်နှင့်ဆက်သွယ်နေသည့် အရုံးပေါ်နေသော ကုမ္ပဏီများကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြီးဆုံးသွားသည့်အချိန်တွင် မူဝါဒများယွင်းမှု၏ အထောက်အထားများ ထင်ထင်ရှားရှား ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအများစုသည် အမေရိကန်သမ္မတဟောင်းဘားရတ်အိုဘားမား၏ကျော်ကြားသော နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီဖြစ်သည့် “မိုက်ခဲသော အကျင့်ကို မကျင့်ကြနှင့်” ဟူသောစကားကို စတင်ကျင့်သုံးလာကြသည်။ ၎င်းတို့သည် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၊ ဈေးကွက်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးဘက်ကိုခြေဦးပြန်လှည့်ကြကာ အစိုးရကြီးမားစွာပါဝင်ပြီး စီးပွားရေးတုံ့နိုးမှုကိုဖြစ်စေသည့် မူဝါဒများကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်အစ ကာလများတွင် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ၏ အတိုးနှုန်းများ ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်းနှင့်အတူ စတင်ကျဆင်းခဲ့သည်။ ၂၁ ရာစု ရောက်ရှိချိန်တွင် အတိုးနှုန်းအနိမ့်မှာ အမြစ်တွယ်နေပြီဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အခြားလုပ်ငန်းများအတွက် သက်သာသည့် အတိုးနှုန်းများနှင့်ချေးယူခွင့်ရရှိသွားပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် ရင်းနှီးငွေတောင့်တနေသည့် ဆင်းရဲသည့်နိုင်ငံများသို့စီးဆင်းကာ အမြတ်ပြန်လည်ထုတ်ခွင့်များရရှိသွားသည်။

သို့သော် ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းက အဓိကတွန်းအားဖြစ်သည်။ လျင်မြန်စွာ တိုးတက်နေသည့် ခေတ်တုန်းက နိုင်ငံတိုင်းနီးပါးသည် ကုန်သွယ်ရေးကို ချဲ့ထွင်ခဲ့ကြသည်။ အထင်ရှားဆုံးမှာ တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယတို့ဖြစ်ပြီး ယင်းနောက်တွင် ဗီယက်နမ်နှင့်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တို့နောက်ကလိုက်သည်။ တရုတ်နှင့်အရှေ့အာရှ၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုတိုးတက်ခြင်းနှင့် အိန္ဒိယ၏ ဝန်ဆောင်မှုကဏ္ဍတိုးတက်မှုတို့က စီးပွားရေးတိုးတက်မှု အံ့ဖွယ်ဖြစ်ရပ်များကို မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ အာဖရိကအောက်ခြမ်းအပါအဝင် ပို့ကုန်တင်ပို့သည့်နိုင်ငံများသည် ကုန်စည်ဈေးနှုန်းမြင့်တက်ခြင်းမှ အကျိုးအမြတ်များစွာရရှိခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အရှိန်အဟုန်ဖြင့်ကြီးထွားလာသည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ရေနံ၊ ကြေးနီ၊ သံနှင့် အခြားတွင်းထွက်ပစ္စည်းများ၏ ဝယ်လိုအားမြင့်တက်မှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။

အများစု၏ အတွေး

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်း ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ရပ်တန့်သွားသည်။ တရုတ်နှင့်အမေရိကန်မှာ ခွဲခွာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းမှာ ဆက်လက်ရှိနေသည်ဟု စီးပွားရေးပညာရှင် Brad W.Setser က ဝင်ရောက်ပြောဆိုခဲ့သော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ကုန်သွယ်မှုနှင့် GDP အချိုးအစား ကြီးမားစွာကျဆင်းနေသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ပေါင်းစည်းမှုများလည်းရပ်တန့်သွားပါသည်။ ၂၀၀၈-၂၀၀၉ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဘဏ္ဍာရေး

အကျပ်အတည်းနောက်ပိုင်းတွင် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများနှင့် ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများ၏ တိုးတက်မှုနှုန်း ကွာခြားချက်ကျဉ်းမြောင်းခဲ့သည်။ သို့သော် ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှုန်းသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများထက် ကျော်လွန်ခဲ့ပြီးနောက် ပေါင်းစည်းမှုသည် အမှန်တကယ် ပြီးဆုံးသွားခဲ့ပါသည်။ ဤစီးပွားရေးကံကြမ္မာအပြောင်းအလဲသည် ယာယီဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကုန်သွယ်မှုနှင့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းအပေါ် သဘောထားပြောင်းလဲမှုများ ဆက်လက်တည်မြဲနေမည့် လက္ခဏာများကို ပြုလျက်ရှိသည်။

အနောက်တိုင်းပညာရှင်များက ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို လက်ရွံ့ခဲ့ကြခြင်းမှာ ချမ်းသာသောနိုင်ငံများတွင် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများရရှိမှုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ကြီးထွားလာမှုတို့ ပြောင်းပြန်အကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ မကြာသေးမီကပင် ထိပ်တန်းဘောဂဗေဒပညာရှင်များက ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် အမှန်တကယ် နိုင်ငံအားလုံးအတွက် အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက်ပင် လုံလောက်သည့် အကျိုးရှိဖြစ်ထွန်းမှုမရှိခဲ့ဟု အချေအတင်ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။ စီးပွားရေးပညာရှင် Angus Deaton ကမူ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကုန်သွယ်ရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ တိုးတက်မှုဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ချရေးတို့ကို အကျိုးဖြစ်စေသည်ဟု ခုခံငြင်းဆိုခဲ့သည်။

ဤသိမ်မွေ့သည့်အယူအဆမှာ လက်ခံနိုင်သော်လည်း အထူးသဖြင့် ကုန်သွယ်မှုတိုးမြှင့်လာခြင်းကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည့်တိုင် အဆိုပါတိုးတက်မှုတွင် တရုတ်အလုပ်သမားများမပါဝင်ဟု စောဒကတက်ခဲ့သည်။ တရုတ်၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုအားသာချက်ရရှိခဲ့ခြင်းမှာ အဖွဲ့အစည်းများကိုဖိနှိပ်ထားခြင်းနှင့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများကို ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု စီးပွားရေးပညာရှင် Daron Acemoglu က ဆိုခဲ့သည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များနှင့် ရာစုနှစ်အစပိုင်းကာလအထိ ကုန်သွယ်မှုသည် ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျော့ကျရေးနှင့် တိုးတက်မှုအင်ဂျင်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကုန်သွယ်မှုမြှင့်တင်ရေးမှာ နီယိုလစ်ဘရယ်အယူဝါဒကို အလေးအနက်ဆုပ်ကိုင်ထားပါက အမြဲတမ်းအောင်မြင်မှု မရရှိနိုင်ပါ။ သို့သော် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ အကာအကွယ်ပေးရေးမူဝါဒ အများစုကို ငြင်းဆိုခဲ့ကြပြီး အနောက်နိုင်ငံများကလည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ပို့ကုန်အခွင့်အလမ်းများကိုရရှိနိုင်ရေးအတွက် ၎င်းတို့၏ဈေးကွက်များကို ဖွင့်ထားခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ အဆိုအရ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် အလွန်အမင်းဆင်းရဲမွဲတေမှုအတွင်း နေထိုင်သူဦးရေသည် ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ၂ ဘီလီယံဝန်းကျင်မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ၁ ဒသမ ၃ ဘီလီယံခန့်သို့ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် ဆင်းရဲတွင်းနက်နေသည့် လူဦးရေ၏ အချိုးကို ထက်ဝက်မှ သုံးပုံတစ်ပုံအထိ လျော့ချနိုင်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် သုံးပုံနှစ်ပုံမှ ငါးပုံတစ်ပုံအောက်သို့ လျော့ချနိုင်ခဲ့သည်။

ဝေဖန်မှုတစ်ခုမှာ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းက “Trickle Down” ဟုခေါ်သည့် “ချမ်းသာသူများမှ ဆင်းရဲသူများသို့ ဓနဥစ္စာခွဲဝေ မျှတသည့်အကျိုးရလဒ်များ” မရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းခေတ်အစတွင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ၌ ရှိနေသည့် တရုတ်အလုပ်သမားများ၏ တစ်နာရီလုပ်ခမှာ ပဲနီ (ဗြိတိန်ပေါင်၏အစိတ်အပိုင်း) လောက်သာရရှိပြီး ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် တစ်နာရီလျှင် ငါးဒေါ်လာအထိ ရှိလာ

ခဲ့သည်။ တရုတ်သည် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများကို နှိပ်ကွပ်ခဲ့ပြီး အခွင့်အရေးထက် အရင်းအနှီးကို ဦးစားပေးထားခဲ့သည်။ သို့သော် ကြီးထွားလာသည်နှင့်အမျှ တရုတ်လုပ်သား များ၏ ပျမ်းမျှကုန်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ခသည် တစ်ဦးကျ GDP အချိုးအစားတွင်ပါဝင်မှု မြင့်မား နေခဲ့ပြီး ဂျပန်နှင့်တောင်ကိုရီးယားတို့ကဲ့သို့သော အရှေ့အာရှနိုင်ငံများထက်ပင်လုပ်အားခ ပိုမိုမြင့်မားနေခဲ့သည်။

ပို၍အံ့အားသင့်စရာတစ်ခုမှာ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို ဦးဆောင်ပစ်ပယ် သူများမှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ မူဝါဒချမှတ်သူများ ဖြစ်ပါသည်။ “အောင်မြင်မှုတွင် မိဘများ စွာရှိသော်လည်း ရှုံးနိမ့်ခြင်းသည် မိဘမဲ့ဖြစ်သည်” ဟူသည့် ရှေးဆိုရိုးစကားတစ်ခုရှိပါသည်။ ၎င်းတို့သည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအရှိဆုံးအချိန်များကို ဖြတ်သန်းပြီးနောက် ဈေး ကွက်မှ လှည့်ထွက်သွားကြပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းပြီးနောက် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ နိုင်ငံများတွင် ကုန်သွယ်မှု၏အခန်းကဏ္ဍ ကျဆင်းလာခဲ့သည်။ ဆယ်စုနှစ်လေးစုဆက်တိုက် တိုးတက်လာပြီးနောက် ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ GDP အပေါ် ကုန်သွယ်မှု တန်ဖိုး စတင်ကျဆင်းလာပြီး ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါမဖြစ်မီအခြေအနေသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ သည်။

သမ္မတ ရီကျင့်ဖျင်လက်ထက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍကို ပိတ်ဆို့ခဲ့ပြီး စွန့်ဦးတီထွင်မှုလုပ်ငန်းများကို ကန့်သတ်ခဲ့သည်။ နရန်ဒရာမိုဒီလက်ထက်တွင် အိန္ဒိယသည် မိမိကိုယ်ကိုအကာအကွယ်ပေးရေးမူဝါဒကိုအားပေးခဲ့ပြီး အနှစ် ၃၀ ကြာ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် လွတ်လပ်သည့်ကုန်သွယ်မှုမူဝါဒကို စွန့်လွှတ်ခဲ့သည်။ Global Trade Alert မှ အချက်အလက် များအရ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အတွင်း တစ်နှစ်ပျမ်းမျှ သွင်းကုန် အပေါ် စည်းကြပ်သည့်အခွန်အမျိုးအစားအသစ် ၁၀၁ ခုချမှတ်ခဲ့ပြီး ချမ်းသာသောနိုင်ငံများ တွင် ပျမ်းမျှတစ်နှစ်လျှင် ၈၉ ခု သာရှိခဲ့သည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများနှင့် နောက်ပြန်ဆုတ်စီးပွားရေး

ပဟေဠိတစ်ခုမှာ အဘယ်ကြောင့်ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအနေနှင့် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း မှ နောက်ပြန်ဆုတ်ကြသနည်းဆိုသည်ပင်။ ဤသည်မှာ ခိုင်မာသည့်စီးပွားရေးအကြောင်း ပြုချက်များမရှိဘဲ ပြောင်းပြန်လှန်မှု ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်သွယ်ရေးသံသယအမြင်များကို အမေရိကန်မှ တင်သွင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် သမားရိုးကျကုန်ထုတ် လုပ်မှုလုပ်ငန်းများကို အားနည်းသွားစေသည်ဆိုသည့် အပြစ်ဆိုစကားကို ဂလိုဘယ်လိုက် ဇေးရှင်းဖြင့် ချမ်းသာခဲ့သည့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများက စတင်ပြောဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ဖြစ်နိုင် သောအကြောင်းအရင်းတစ်ခုမှာ ခြေရာတိုင်းခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

အနောက်နိုင်ငံများမှသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသို့ စီးပွားရေးစိတ်ခံစားမှုများ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့ စေခဲ့သည့်သာဓကများရှိပါသည်။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကာလအတွင်းက စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများသည် အတိုးနှုန်းနိမ့်ကျမှုကိုအခွင့်ကောင်းယူကာ မေခရိုစီးပွားရေးလှုံ့ဆော် မှုအစီအစဉ်များကို လိုအပ်သည်ထက်ပိုပြီးလုပ်ပြုကြကြောင်း Olivier Blanchard နှင့် အခြား ပညာရှင်များက စောဒကတက်ခဲ့သည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများက သူတို့သည်လည်း ဖွံ့ဖြိုးပြီး

နိုင်ငံများကဲ့သို့ လူ့သားလွန်သောရှိမည်ဟုယုံကြည်ပြီး ရေရှည်တည်တံ့မှုမရှိသည့် ငွေပမာဏ မြောက်မြားစွာကို ချေးယူခဲ့သည်။ ထို့အတူပင် အဆိုပါကာလများတွင် ချေးငှားခြင်းမှာ နဂို ထင်ထားသလို ထိခိုက်မှုမများဘဲ ယူထားသည့်နိုင်ငံများ၏ ပြည်တွင်းငွေကြေး များဖြင့်ပင် ဖြေရှင်းနိုင်သည်ဟူသည့် မေခရိုစီးပွားရေးပညာရှင်များ၏ တူညီသည့်သဘောထား ထွက် လာခဲ့သည်။ အာဂျင်တီးနား၊ ပါကစ္စတန်၊ သီရိလင်္ကာ၊ တူကီယိုနှင့် အာဖရိက အောက်ခြမ်း ဒေသများအနေနှင့် ဘဏ္ဍာရေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် အကျပ်အတည်းဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်းမှာ ချမ်းသာ သည့်နိုင်ငံများ၏ မေခရိုစီးပွားရေးမူများကို အပြည့်အဝနားလည်ခြင်းမရှိဘဲ လက်ခံကျင့်သုံး ခြင်းမှ အစပြုခြင်းဖြစ်သည်။

အထွက်အင်တာဗျူး

ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းမှထွက်ခွာမှုတွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် ထွန်းသစ်စ နိုင်ငံကြီးများ ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းသည် မိမိကိုကျွေးသောလက်ကို ပြန်လည်ကိုက်သည့် ကြံ့ရာပါများပင်ဖြစ်သည်။ အနောက်တိုင်း တိုးတက်ရေးဝါဒီများက ကျယ်ပြန့်သည့် အမျိုးသား ရေးအမြင်နှင့် နိုင်ငံချစ်စိတ်တို့ကို သက်သေသက်သာပင် အလဲအထပ်လုပ်ခဲ့ကြပြီး ဂလို ဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းက ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကိုထိခိုက်စေသည်ဟူသည့် အကြောင်းပြချက်ပေး ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ကမ္ဘာကြီးသည် အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ ပေါင်းစည်းခြင်းခေတ်ကို ပြန်လည်တမ်းတကောင်းတမ်းတကြမည် ဖြစ်သည်။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ကျ ဆုံးမှုအတွက် ရောထွေးသောခံစားချက်များရှိသင့်သည်။ လွှမ်းမိုးမနေလျှင်တောင် ဩဘာပေးရန်မသင့်ပါ။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းသည် စစ်အေးတိုက်ပွဲအလွန် စီးပွား ရေးပြန်လည်ရှင်သန်သည့်ခေတ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် အရေးပါသည့်အခန်းကဏ္ဍ မှ ပါဝင်ခဲ့သည်ဆိုသည်ကို မည်သူမျှမငြင်းနိုင်ပါ။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း၏ အလှည့် အပြောင်းတစ်ခုမှာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ဒေသတွင်းကုန်သွယ်ရေးအုပ်စုများအတွင်း ပိတ် လှောင်ခံနေရပြီး ယင်းတို့မှ ရုန်းထွက်နိုင်ရန်အတွက် ပိုမိုထိရောက်သည့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု နှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

တစ်ခုတည်းသော သွင်းကုန်ခွန်ကောက်ခံမှု သို့မဟုတ် ကုန်သွယ်ရေးအငြင်းပွားမှု များက ယနေ့ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏အနာဂတ်ကို မခန့်မှန်းနိုင်ပါ။ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် မဟာ ဗျူဟာအမြင်ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ စီးပွားရေးပညာရှင်များနှင့် ထိပ်တန်းနိုင်ငံရေးသမား များအနေနှင့် ပိုမိုစုစည်း၍ တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ဖြစ်စဉ်သည် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်သည့် အလယ်အလတ်ပန်းတိုင်ဖြစ်သေးသလား သို့မဟုတ် ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း၏ အသုံးဝင်မှု ရပ်ဆိုင်းသွားပြီလားဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရမည့်အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအနာဂတ် ဗိသုကာပညာရှင်များအနေနှင့် အင်အားကြီးမားသော ပြိုင်ဆိုင် မှုအပေါ် အာရုံစိုက်မှုကို ခဏလျှော့ချပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ရှုထောင့်မှကြည့်ရှုရမည့်အချိန် ဖြစ်သည်။

ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများသည် ရာစုနှစ်များစွာကျင့်သုံးခဲ့သည့် စီးပွားရေးပုံစံမှ ဆယ်စုနှစ် အနည်းငယ်အတွင်း လျင်မြန်သည့်တိုးတက်မှုကိုရရှိစေခဲ့သည်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ

မည်မျှများကျဆင်းခဲ့ပြီး ပြည်သူတို့အတွက် သက်သာဖူလုံမှု အကျိုးဆက်များရှိခဲ့သည်။
ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းက နိုင်ငံများအတွက် ထူးခြားသောရလဒ်များရှိခဲ့ခြင်းကြောင့်
၎င်းကိုအမြင့်ဆုံးမဟုတ်လျှင်တောင်မှ သင့်လျော်သည့်ချီးမွမ်း ထောပနာပြုသင့်ပါသည်။

သက်ထွန်းဦး

Ref: <https://www.foreignaffairs.com/china/requiem-hyperglobalization>

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ၆၆ ရာခိုင်နှုန်းသော

၀၀၀၀၀၀၀၀

ရေနံစိမ်းနှင့် သန့်စင်ပြီးသည့် ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့များကို
ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့်
သယ်ယူပို့ဆောင်ဖြန့်ဖြူးပေးနေခြင်း
ဖြစ်ပါသည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ကုန်ပစ္စည်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းများတွင် ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်း၊ လေကြောင်းလိုင်းများဖြင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို သယ်ယူပို့ဆောင်နေသကဲ့သို့ ရေနံစိမ်း၊ ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်နှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့များကိုလည်း ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်နေပါသည်။

ရေနံပိုက်လိုင်းများသည် ခေတ်သစ် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် အရေးပါသော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အခြေခံအဆောက်အအုံလမ်းကြောင်းများအဖြစ် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၁၆၀ ကျော်ကတည်းက စတင်ခဲ့ပါသည်။ ရှည်လျားစွာ သွယ်တန်းဆက်သွယ်ထားသော ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် ရေနံစိမ်း၊ ရေနံထွက်ပစ္စည်းများနှင့် ဓာတ်ငွေ့များကို နေရာဒေသတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ပို့ဆောင်ပေးနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရေနံစိမ်းများကို ရေနံတွင်းများမှ တူးဖော်ထုတ်ယူ၍ ရေနံချက်စက်ရုံသို့ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ သန့်စင်ချက်လုပ်ပြီးသော ရေနံထွက်ပစ္စည်းများကို သုံးစွဲသူများထံသို့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် သိုလှောင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ရေနံပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် စစ်တမ်းများအရ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ နိုင်ငံပေါင်း ၁၂၀ တွင် ဆက်သွယ်ထားသော ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း ကွန်ရက်များအရှည်သည် မိုင်ပေါင်း ၂၇၅၀၀၀ မိုင် ရှိပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိပိုက်လိုင်းများအားလုံး၏ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ပိုင်ဆိုင်ဆက်သွယ်ထားပါသည်။ ရုရှားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိပိုက်လိုင်းအားလုံး၏ ၈ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကနေဒါနိုင်ငံသည် ၃ ရာခိုင်နှုန်း ပိုင်ဆိုင်ပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံအတွင်း ဆက်သွယ်ထားသော ပိုက်လိုင်းကွန်ရက် အရှည်သည် မိုင်ပေါင်း ၂၈၀၀၀၀၀ ကျော် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်စာရင်းအရ တရုတ်နိုင်ငံ သည် ရုရှားနှင့်ကနေဒါနိုင်ငံကိုကျော်ဖြတ်၍ ကမ္ဘာ့ဒုတိယ ပိုက်လိုင်းအရှည်ဆုံးနိုင်ငံအဖြစ် နေရာယူလာပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ဩစတြေးလျပိုက်လိုင်းဂျာနယ်၏စစ်တမ်းအရ ယနေ့အချိန်တွင် ကမ္ဘာနှင့်တစ်ဝန်း ဆောက်လုပ်နေဆဲဖြစ်သော ပိုက်လိုင်းအရှည်သည် မိုင်ပေါင်း ၁၁၈၁၂၃ ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့စွမ်းအင်လေ့လာစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့၏ ထုတ်ပြန်ချက်များအရ ကမ္ဘာနှင့်တစ်ဝန်း ဆက်သွယ်ထားသော ပိုက်လိုင်းပေါင်း ၂၃၈၁ လိုင်း ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာနှင့်တစ်ဝန်း ဆက် သွယ် ဆောက်လုပ်ထားသောပိုက်လိုင်းများသည် ကမ္ဘာ့စက်ဝန်းမျဉ်း၏ အဆ ၃၀ ကျော်ရှိ ပါသည်။ ပိုက်လိုင်းစနစ်ဖြင့် ရေနံစိမ်း၊ ရေနံထွက်ပစ္စည်း၊ ဓာတ်ငွေ့နှင့် အခြားဓာတုပစ္စည်း များ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအခန်းကဏ္ဍသည် လုံခြုံစိတ်ချမှုအရှိဆုံးနှင့် ကုန်ကျစရိတ် သက်သာသော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ် ဖြစ်ပါသည်။

ပိုက်လိုင်းများ၏ အားသာချက်

သာမန်သမားရိုးကျ ပို့ဆောင်ရေးစနစ်ဖြစ်သော ရထားလမ်း၊ ကားလမ်း၊ ရေလမ်းများ နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါလျှင် ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် ပမာဏများပြားသော ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့များကို အခက်အခဲမရှိ မိုင်ပေါင်းများစွာသို့ အချိန်တိုအတွင်း လွယ်ကူ လျင်မြန်စွာ သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးနိုင်ပါသည်။

ပိုက်လိုင်းများသည် များသောအားဖြင့် မြေကြီးအောက်တွင် ဆောက်လုပ်သွယ်တန်း ထားသောကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်အကင်းရှင်းဆုံးနှင့် လုံခြုံစိတ်ချရသော သယ်ယူပို့ဆောင် ရေးစနစ် ဖြစ်ပါသည်။

ရထားလမ်း၊ ကားလမ်းဖောက်လုပ်ခြင်းဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ပိုက်လိုင်းတည်ဆောက် ရေးလုပ်ငန်းသည် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာ၍ အချိန်ကာလတိုတောင်းစွာဖြင့် လွယ်ကူ လျင်မြန်စွာ တည်ဆောက်နိုင်ပါသည်။

ပိုက်လိုင်းများမှတစ်ဆင့် ပို့ဆောင်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် စွမ်းအင်အသုံးပြုမှု နည်းပါးခြင်း နှင့်အတူ ကုန်ကျစရိတ်သက်သာစေ၍ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှု အနည်းဆုံးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု နည်းပါးသော သယ်ယူပို့ဆောင် ရေးစနစ်ဖြစ်ပါသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ဗဟိုအစိုးရ၏ တင်းကျပ်သော ရေနံပိုက်လိုင်း စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကြောင့် နှစ်စဉ် ကနေဒါနိုင်ငံတွင် ရေနံပိုက်လိုင်းများဖြင့် သယ်ယူ ပို့ဆောင်ခဲ့သော ရေနံထွက်ပစ္စည်းများအားလုံး၏ ၉၉ ဒသမ ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းကျော်သည် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာဖြင့် လိုရာခရီးသို့ သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ပိုက်လိုင်းများဖြင့် ရေနံစိမ်း၊ ရေနံထွက်ပစ္စည်းများနှင့် ဓာတ်ငွေ့သယ်ယူပို့ဆောင်ခ စရိတ်သည် ရေနံစိမ်းတစ်စည်လျှင် ငါးဒေါ်လာသာ ကုန်ကျပါသည်။ အဆိုပါရေနံစိမ်း တစ် စည်ကို ရထားဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ခစရိတ်သည် ၁၀ ဒေါ်လာကုန်ကျ၍ မော်တော်ယာဉ်

ဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းစရိတ်သည် ဒေါ်လာ ၂၀ ကုန်ကျပါသည်။ (ခရီးအကွာအဝေးပေါ်မူတည်၍ ဈေးနှုန်းကွာခြားမှုရှိပါသည်။)

“ ကနေဒါနိုင်ငံမှ ထွက်ရှိသော ရေနံစိမ်းများ၏ ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ပိုက်လိုင်း ကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် တင်ပို့ရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ”

ပိုက်လိုင်းများ၏ အားနည်းချက်

ပိုက်လိုင်းများသည် နေရာတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ သွယ်တန်းဆက်သွယ်ထားခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် အခြားနေရာဒေသတစ်ခုသို့ ပို့ဆောင်ပေး၍ မရခြင်း၊ ပိုက်လိုင်းအရွယ်အစားအတိုင်း ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့များကို သတ်မှတ်ထားသော ပမာဏအတိုင်း ပို့ဆောင်ရသောကြောင့် လိုအပ်သောအချိန်တွင် သတ်မှတ်ထားသော ပမာဏထက် ပို၍သယ်ယူပို့ဆောင်၍ မရခြင်း၊ ပိုက်လိုင်းများသည် မြေအောက်တွင် တည်ဆောက်ဆက်သွယ်ထားသောကြောင့် ပိုက်လိုင်းကွဲအက်ခြင်း၊ ယိုစိမ့်မှုဖြစ်ပွားခြင်းများအတွက် အလွယ်တကူမသိရှိနိုင်ခြင်း၊ ပြုပြင်ရန် အခက်အခဲများရှိနိုင်ခြင်း၊ ပိုက်လိုင်းများသည် ရှည်လျားစွာ တည်ဆောက်ထားခြင်း ဖြစ်သောကြောင့် ပိုက်လိုင်းများအတွက် လုံခြုံရေးခက်ခဲခြင်း စသည့် အားနည်းချက်များ ရှိပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် ၆၆ ရာခိုင်နှုန်း သော ရေနံစိမ်းနှင့် သန့်စင်ပြီးသည့် ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့များကို ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ဖြန့်ဖြူးပေးနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် အသုံးပြုနေသော သဘာဝဓာတ်ငွေ့များအားလုံးနီးပါးသည် ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များကို အသုံးပြု၍ သုံးစွဲသူများထံသို့ သယ်ယူပို့ဆောင်ဖြန့်ဖြူးပေးနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံမှ ထွက်ရှိသော ရေနံစိမ်းများ၏ ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းကို အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် တင်ပို့ရောင်းချခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံတွင် အသုံးပြုနေသည့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့များအားလုံး၏ ၉၇ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပိုက်လိုင်းများမှတစ်ဆင့် သယ်ယူပို့ဆောင်၍ သုံးစွဲသူများထံသို့ ပို့ဆောင်ပေးနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ပိုက်လိုင်းများသည် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ စွမ်းအင်ဈေးကွက် အတွက် အရေးကြီးသော အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် စာရင်းများအရ ပိုက်လိုင်းကုမ္ပဏီများမှရရှိသော ကနေဒါနိုင်ငံ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၈ ဘီလီယံ ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင် ကနေဒါတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ဆက်သွယ်ထားသည့် ရေနံပိုက်လိုင်းကွန်ရက်သည် မိုင်ပေါင်း ခြောက်သိန်းကျော် ရှိပါသည်။

စာရေးသူသည် ကနေဒါနိုင်ငံတွင် နေထိုင်စဉ်ကာလအတွင်း ရေနံပိုက်လိုင်း ဖောက်လုပ်ခြင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ကျယ်လောင်စွာငြင်းခုံ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခြင်းကိစ္စများ ကြားသိနေရပါသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် လိပ်ပြာများ၊ ခရုများ၊ ပက်ကျိများ သေကျေပျက်စီးမည်၊ အင်းဆက်များမျိုးပြုန်းမည်ဟုပြောဆို၍ ပိုက်လိုင်းဖောက်ခြင်းကိစ္စရပ်များကို ဆန့်ကျင်တားဆီးနေပါသည်။

ဒေသခံဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် အမဲလိုက်ရန် ခက်ခဲကြောင်းနှင့် သားကောင်များ ရှားပါးသွားမည်ကို စိုးရိမ်ပူပန်သောကြောင့် ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပါသည်။ ကုန်တင်ကားမောင်းသမားများနှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများက ပိုက်လိုင်းကွန်ရက်ဖောက်လုပ်ခြင်းသည် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းရှားပါးမည်ဟု ယုံကြည်သောကြောင့် အပြင်းအထန်ကန့်ကွက်ခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားနှင့် နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများ လောင်စာဆီနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့များကို ဈေးနှုန်းချိုသာစွာဖြင့် ဝယ်ယူသုံးစွဲနိုင်ရန်အတွက် အဆိုပါဆန္ဒထုတ်ဖော်မှုများနှင့် ပြဿနာများအားလုံးအား နိုင်ငံကို စီမံခန့်ခွဲသူများဖြစ်သည့် အစိုးရနှင့်ကုမ္ပဏီများသည် သိမ်မွေ့စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း၍ ပိုက်လိုင်းအသစ်များ ဆောက်လုပ်ခြင်းကိစ္စများကို ဆောင်ရွက်သွားခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ရေနံစိမ်းနှင့်ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဈေးကွက်သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၈၀ ဘီလီယံ တန်ကြေးရှိပါသည်။ ပညာရှင်များ၏ တွက်ချက်မှုများအရ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့ရေနံပိုက်လိုင်းဈေးကွက်သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၆၂ ဘီလီယံအထိ ရှိနိုင်သည်ဟု ထုတ်ပြန်ထားပါသည်။

နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်း၊ ပိုက်လိုင်းအရည်အသွေး၊ ပိုက်လိုင်းစောင့်ကြည့်ထိန်းသိမ်းရေးစနစ်များ ပိုမိုကောင်းမွန်လာခြင်း၊ ပိုက်လိုင်းဈေးနှုန်းများ ကျဆင်းလာခြင်းနှင့်အတူ အနာဂတ်ရေနံပိုက်လိုင်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး ဈေးကွက်အတွက် အခွင့်အလမ်းကောင်းများကို ဖော်ဆောင်နေပါသည်။

ယနေ့ကမ္ဘာကြီးသည် နေ့စဉ် ရေနံစိမ်းစည်ပေါင်း ၁၀၀ မီလီယံသုံးစွဲနေ၍ သဘာဝဓာတ်ငွေ့စည်ပေါင်း ၆၀ မီလီယံနှင့်ညီမျှသော ဓာတ်ငွေ့များကို နေ့စဉ်သုံးစွဲနေပါသည်။ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်များ နေ့စဉ်တိုးပွားလာနေပါသည်။

၂၀၄၅ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာ့စွမ်းအင်လိုအပ်ချက် မြင့်မားလာပါမည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် စွမ်းအင်လိုအပ်ချက် ၁၃၀ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ အာရှနိုင်ငံများ၏ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်သည် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာမည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။

အရှေ့တောင်အာရှတွင် တည်ရှိနေသည့် ဒေသတွင်းနိုင်ငံအချို့သည် ပထဝီအရင်းအမြစ် ကပေးထားသော မဟာဗျူဟာကျသည့်နေရာဒေသ၊ နိုင်ငံကြီးများမျက်စိကျရသည့် ပထဝီ အနေအထားများကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသသည် ပထဝီအနေအထား အရ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းတည်ရှိရာ ဗဟိုချက်မကြီးဖြစ်လာရန် အတွက် အခြေအနေကောင်းများကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ ကောင်းမွန်သည့် ပထဝီအနေ အထားကိုပိုင်ဆိုင်ထားသော အာရှနိုင်ငံများသည် အရင်းအနှီးနှင့်နည်းပညာ ကြီးမားစွာ မလိုအပ်သည့် Logistics ထောက်ပံ့ဖြည့်ဆည်းရေး၊ ကြားခံကုန်စည် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး နှင့် သိုလှောင်ထိန်းသိမ်းပြုပြင်ရောင်းချနိုင်မည်ဆိုလျှင် နိုင်ငံစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာ နိုင်ပါသည်။

ဝိလျှံအောင်

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ဟိမဝန္တာတောင်တန်း

“ ယူကရိန်းတွင် ကုမ္ပဏီများက လေ့ကျင့်ပေးထားသည့်
အိုင်တီစစ်သည်ပေါင်း လေးသိန်းရှိပြီဟုဆိုသည်။
ယူကရိန်း၏ အရေးပါသော
အခြေခံအဆောက်အအုံများကိုကာကွယ်ရန်၊
ရုရှား၏ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများကိုတန်ပြန်ရန်
ထိုစစ်သည်များအား တာဝန်ချထားပေးသည်။ ”

ဘက်ပုံ-အင်တာနက်

အင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်သော ရုရှားကို ယူကရိန်းက စစ်ပွဲဆင်နွှဲနေရသည်မှာ အင်အားချင်း မမျှသည့်အတွက် မဲတင်းသည့်အနေဖြင့် နည်းပညာကို အားကိုးလာရသည်။ ထိုသို့သော အခွင့်ကောင်းကို လက်လွှတ်မခံဘဲ နည်းပညာမဟာလုပ်ငန်းကြီးများဖြစ်သည့် ဂူဂဲလ်၊ မိုက်ခရိုဆော့၊ အမေဇန်၊ စတားလင့်ခ်တို့ကဦးဆောင်လျက် နည်းပညာလုပ်ငန်းအကြီးအသေးများ ယူကရိန်းသို့ရောက်လာကြသည်။

ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ယူကရိန်းအစိုးရ၏ အရေးကြီးသော အချက်အလက်၊ စာရင်းဇယားများ ဆုံးရှုံးမသွားစေရန် လုံခြုံသောနေရာ (Cloud) တွင် မိုက်ခရိုဆော့၊ ဂူဂဲလ်နှင့် အမေဇန်တို့က သိမ်းဆည်းပေးသည်။ ဂြိုဟ်တုဆက်သွယ်ရေးကို Starlink က ထောက်ပံ့ပေးသည်။ Starlink ကပင် မျက်နှာကိုမှတ်မိသိရှိနိုင်သည့် ဆော့ဖ်ဝဲ (Clearview AI) ကို ယူကရိန်းအား အသုံးပြုခွင့်ပေးပြီး ယူကရိန်းတွင်နေထိုင်သော ရုရှား ၂၃၀၀၀၀ နှင့် ရုရှားလိုလားသူများကို ကွန်ပျူတာဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ အခြားကုမ္ပဏီများကလည်း စမ်းသပ်ဆဲ ဒရုန်း၊ ကင်မရာနှင့် ဒရုန်းလှိုင်းဖျက်ကိရိယာ (Jamming Device) များကို တပ်ရင်းတိုင်းတွင် ဆော့ဖ်ဝဲအင်ဂျင်နီယာများနှင့်အတူ တွဲဖက်ချထားပေးခြင်းက ထူးခြားမှုဖြစ်သည်။ ဆော့ဖ်ဝဲမပါဘဲ စစ်တိုက်ဖို့မဖြစ်နိုင်သောအနေအထားကို ညွှန်ပြနေသည်။

နည်းပညာလုပ်ငန်းများက ၎င်းတို့၏စစ်ရေးနည်းပညာသစ်များ စမ်းသပ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာမှာ ယူကရိန်းစစ်ဖြစ်သည်ကို သိမြင်လာကြသည်။ ထိုအခွင့်အရေးကိုအသုံးပြုလျက် ယူကရိန်းက နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတို့၏နည်းပညာကို ရနိုင်သမျှရယူကာ နည်းပညာလုပ်ငန်း ထူထောင်ရန် ပြင်ဆင်လာသည်။ ယူကရိန်းကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပညာရေး

ဝန်ကြီးဌာန အစရှိသော အစိုးရဌာနများသည် ရရှိလာသောနည်းပညာသစ်များကို လေ့လာ သင်ယူပြီး စစ်ပွဲတွင် လက်တွေ့အသုံးချသည်။ ဉာဏ်ရည်တု၏စွမ်းပကားဖြင့် ဂြိုဟ်တု ဓာတ်ပုံ၊ မီဒီယာများမှ အချက်အလက်များ၊ ဒရုန်းဖြင့် ထောက်လှမ်းရရှိသော အချက်အလက် များ၊ တိုက်ပွဲအစီရင်ခံစာများကို ပေါင်းစုသုံးသပ်လျက် တပ်မှူးများဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်စေ ရန် တင်ပြပေးသည်။ ကုမ္ပဏီများထံမှရရှိသော အချက်အလက်များသည် စစ်မြေပြင်သုံးသပ် ချက်သာမက စစ်ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်နေသည်များကိုပါ ဖော်ထုတ်ပေးသည်ဟု ယူကရိန်း အရာရှိများကဆိုသည်။ ကုမ္ပဏီများကလည်း ၎င်းတို့၏ဆော့ဖ်ဝဲများကို အခမဲ့သုံးစွဲခွင့်ပေး ခြင်းဖြင့် ဆော့ဖ်ဝဲများ၏စွမ်းဆောင်ရည်ကို စမ်းသပ်နိုင်သလို ကြော်ငြာအနေဖြင့် အသုံးချ ခွင့်ရသွားသည်။ ယခုအခါ ယူကရိန်းတွင် ကုမ္ပဏီများက လေ့ကျင့်ပေးထားသည့် အိုင်တီ စစ်သည်ပေါင်းလေးသိန်းရှိပြီဟုဆိုသည်။ ယူကရိန်း၏ အရေးပါသော အခြေခံအဆောက်အအုံ များကိုကာကွယ်ရန်၊ ရုရှား၏ ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများကိုတန်ပြန်ရန် ထိုစစ်သည်များအား တာဝန်ချထားပေးသည်။

ယူကရိန်းတွင် ၂၀ ရာစုစစ်ပွဲများ၌ သုံးစွဲခဲ့သော အမြောက်၊ ကတုတ်ကျင်းနှင့် တင့် ကားများကို ပင်တိုင်အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သဖြင့် ဉာဏ်ရည်တုအခန်းကဏ္ဍမှာ ထင်သလောက် ခရီးပေါက်မည်မဟုတ်ဟု ယူဆသူများလည်းရှိသည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ အနာဂတ်စစ်ပွဲများတွင် မသုံးမဖြစ်သုံးလာရမည့် နည်းပညာသစ် များကို ယူကရိန်းတွင် စမ်းသပ်သုံးစွဲနေသည်မှာ အမှန်ပင်။ နိုင်ငံအသီးသီးက သုတေသန လုပ်ငန်းအပေါ် ဥပဒေ၊ စည်းကမ်းများ တင်းကျပ်စွာ ချမှတ်ထားကြသည်။ သို့သော် ယူကရိန်းတွင် အဆိုပါ ဥပဒေစည်းကမ်းများကို လိုက်နာရန် မလိုအပ်ပေ။ ထို့ကြောင့် နည်းပညာလုပ်ငန်းကြီးများက ယူကရိန်းစစ်ပွဲကို အခွင့်ကောင်းယူလျက် အလုံးအရင်းနှင့် ဝင်ရောက်လာကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းသည်လည်း နည်းပညာလုပ်ငန်းကြီးများထံမှ နည်းပညာကို ရသမျှယူရန် ဒေသခံယူကရိန်းကုမ္ပဏီများက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသည်။

မြေပြင်ထောက်လှမ်းရေးသတင်း၊ ဒရုန်းဖြင့်ရိုက်ယူထားသော ဓာတ်ပုံ၊ တိမ်များကို ဖောက်ထွင်းလျက် ရိုက်ယူထားသော ရေဒါပုံရိပ်၊ အပူလိုင်းဖြင့် ပုံဖော်ထားသောတပ်များ လှုပ်ရှားမှု စသောအချက်အလက်များကို ဉာဏ်ရည်တုအကူအညီဖြင့် မိနစ်ပိုင်းအတွင်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလျက် တပ်မှူးများအား နည်းပညာကုမ္ပဏီများက အထောက်အကူပေးနေ သည်။ ဉာဏ်ရည်တုအကူမပါလျှင် ထိုခွဲခြားစိတ်ဖြာသောလုပ်ငန်းကို လူရာပေါင်းများစွာ ဆောင်ရွက်မှသာ ဖြစ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများသည် ၎င်းတို့၏ဆော့ဖ်ဝဲနှင့် ဝန်ဆောင်မှုအတွက် အခ ကြေးငွေမယူဘဲ ကူညီနေကြသည်။ ယူကရိန်းမှ အခကြေးငွေရလျှင်လည်း မပြောပလောက် ပေ။ ယူကရိန်းတွင် သုတေသနပြုခြင်းဖြင့် ရရှိမည့်ရလဒ်အကျိုးအမြတ်မှာ ကြီးမားလှသည်။ ကုမ္ပဏီများက ထောင်မြင်သည့်အတွက် ရာစုနှံ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ကုမ္ပဏီကြီးတစ်ခုဖြစ်သော Palantir ဆိုလျှင် ဆိုက်ဘာထောက်လှမ်းရေးနှင့် အဆင့်မြင့် ဉာဏ်ရည်တုဆော့ဖ်ဝဲတီထွင်ခြင်းကို ဖောက်သည်အများအပြားအတွက် လုပ်ကိုင် ပေးနေသော ကုမ္ပဏီဖြစ်သည်။ Palantir သည် ဒလိုင်းလားမား ကွန်ပျူတာအတွင်း တရုတ်

“ စစ်ရေးတွင်
 အသုံးပြုနေသော
 ဉာဏ်ရည်တူ
 လက်နက်သည်
 အစိုးရလက်ထဲတွင်
 ရှိမနေဘဲ
 ကုမ္ပဏီများ
 လက်ထဲတွင်
 ရှိနေခြင်းက
 စိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်ကြောင်း
 ထောက်ပြမှုများ
 ရှိနေသည်။ ”

က ထည့်သွင်းထားသည့် ခြေရာခံဆော့ဖ်ဝဲကို ရှင်းလင်းပေးခဲ့သည်ဟုလည်းကောင်း၊ အစီမာဘင်လာဒင်ကို ခြေရာခံသော အော်ပရေးရှင်းတွင် ပါဝင်ကူညီခဲ့သည်ဟုလည်းကောင်း အရပ်သတင်းများက ဆိုသည်။

ယူကရိန်းစစ်နိုင်ရေးကိုသာမက စစ်ပြီးဆုံးသည့်အခါ အိုင်တီလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပြီး နိုင်ငံစီးပွားရေးကို တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ အထောက်အကူပြုစေရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု အိုင်တီကုမ္ပဏီများကဆိုသည်။ ယူကရိန်းကိုကူညီရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမှာ ယူကရိန်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်ပင်ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံ လူဂါနိုမြို့တွင်ကျင်းပခဲ့သော ယူကရိန်းပြန်လည်ထူထောင်ရေးညီလာခံတွင် ယူကရိန်း၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုရန်ပုံငွေ Blue and Yellow Heritage Fund (ယူကရိန်းအလံတွင်ပါဝင်သော အပြာနှင့်အဝါရောင်ကို အထိမ်းအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။) ထူထောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ရန်ပုံငွေတည်ထောင်ရာတွင်ပါဝင်သူ John Frankel က “ကျွန်တော်တို့ အလှူပေးတာမဟုတ်ဘူး။ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်နဲ့ ကူညီနေတာ။ အကျိုးအမြတ်လည်း တော်တော်ရမှာပါ” ဟု ပြောသည်။

ယူကရိန်းကုန်သွယ်ရေးမစ်ရှင်များကို လန်ဒန်၊ ဆန်ဖရန်စစ္စကို၊ ဘရပ်ဆဲလ်၊ ဒါးဗိုစ်နှင့် ဒူဘိုင်းသို့ စေလွှတ်လျက် ယူကရိန်းတွင်လာရောက်မြှုပ်နှံကြရန် ဖိတ်ခေါ်သည်။ ကာကွယ်ရေးနည်းပညာဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အခွန်လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် ဆွဲဆောင်သောကြောင့် တောင်ကိုရီးယားမှ ဆမ်ဆောင်းကဲ့သို့ နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများ ဝင်ရောက်လာသည်။

ယူကရိန်းတွင် အသုံးပြုနေသော ဆော့ဖ်ဝဲများသည် စစ်ရေးသာမက စစ်အခြေအနေတွင် နိုင်ငံသားများ နိစ္စရူဝလုပ်ငန်းဆောင်တာများ လုပ်ကိုင်နိုင်စေရန် လမ်းညွှန်ပေးသော ဆော့ဖ်ဝဲများလည်း ပါဝင်သည်။ ထိခိုက်ပျက်စီးသွားသောကျောင်းများ၊ သင်ကြားရေးအတွက် အသုံးပြုနိုင်သေးသော အဆောက်အဦများ၊ လျှပ်စစ်မီးပြတ်တောက်နေသည့် နေရာများ၊

လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြုံလာပါက ပုန်းခိုနိုင်ရန် အနီးဆုံး ဖုံးခိုကျင်းကို ပြုတ်တုခတ်ပုံ များဖြင့် ဝိုင်ဖိုင်မှတစ်ဆင့် ညွှန်ပြပေးသည့်ဆော့ဖ်ဝဲများ ပါဝင်သည်။

ယူကရိန်းတွင်ပြုလုပ်နေသော သုတေသနများသည် ပုံတူပြုလုပ်ထားသော ပတ်ဝန်းကျင် တွင် အတုပြုလုပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ အမှန်တကယ်ဖြစ်ပျက်နေသော ပတ်ဝန်းကျင် (Living Laboratory) တွင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ရလဒ် ပိုမိုလျှင်မြန်ကောင်းမွန်တိကျသည်။ ရရှိသောရလဒ်အပေါ် နောက်တစ်ဆင့်တက် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အချိန်တိုအတွင်း တိုးတက်မှု ရသည်။

စစ်ရေးတွင် အသုံးပြုနေသော ဉာဏ်ရည်တုလက်နက်သည် အစိုးရလက်ထဲတွင် ရှိမနေဘဲ ကုမ္ပဏီများလက်ထဲတွင် ရှိနေခြင်းက စိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်ကြောင်း ထောက်ပြမှုများရှိ နေသည်။ စွမ်းရည်မြင့် လက်နက်အသစ်အဆန်းမှန်သမျှသည် အစိုးရထံမှ လာသင့်သည် ဖြစ်သော်လည်း ယခုအခါ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများထံမှလာခြင်းသည် သမိုင်းတွင် ပထမဆုံး အကြိမ်ဖြစ်သည်။

ယူကရိန်းစစ်မှာ နှစ်နှစ်ကျော်ကြာခဲ့သည့်အချိန်တွင် ယူကရိန်း၏ အဆင့်မြင့်နည်း ပညာကဏ္ဍသည် တိုးတက်လာနေသည်။ နည်းပညာနယ်ပယ်သို့ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များ ဝင်ရောက်လာနေပြီး နည်းပညာကုမ္ပဏီများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ကြမည့် အိုင်တီ ကျွမ်းကျင်သူများကလည်း ဝင်လာမစေ တာသဲသဲ။ စစ်မဖြစ်မီကတည်းက ယူကရိန်းတွင် အိုင်တီကျွမ်းကျင်သူ နှစ်သိန်းကျော်ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုကျွမ်းကျင်သူများသည် ယခုအခါ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။

လွန်ခဲ့သော သုံးနှစ်တာကာလတွင် ယူကရိန်း အိုင်တီလုပ်ငန်း၏ အသားတင်ထုတ်လုပ်မှု ပျမ်းမျှတန်ဖိုးမှာ ၄ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး အိုင်တီလုပ်ငန်း၏ ပို့ကုန်တန်ဖိုးမှာ ခုနစ် ဘီလီယံနီးပါးရှိသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်က အိုင်တီကျွမ်းကျင်သူ ၇၅၀၀၀ ဦးသည် ယူကရိန်းတွင် လုပ်ကိုင်နေကြပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် သုံးသိန်းကျော်ရှိလာသည်။ ၎င်းတို့အနက် ၃၅ ရာခိုင်နှုန်း သည် အမျိုးသမီးများဖြစ်သည်။ အိုင်တီကုမ္ပဏီ ၂၁၅၀ ခုသည် ယူကရိန်းတွင် လုပ်ငန်း တည်ထောင်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။ စစ်ဖြစ်နေသည့်တိုင် အိုင်တီလုပ်ငန်းသည် ယူကရိန်း တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။

နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများသည် ယူကရိန်းတွင် လာရောက်ကူညီရန် မည်သူကမျှ တာဝန်ပေးထားသည်မဟုတ်။ စစ်ပွဲမတိုင်မီလေးတွင် အမေရိကန်ကုမ္ပဏီက အစိုးရ၏ အရေးကြီး သော အချက်အလက်များကို လုံခြုံရာတွင်သိမ်းထားပေးသည်။ မိုက်ခရိုဆော့ဖ်ကုမ္ပဏီက အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်များ အတိုက်ခိုက်မခံရစေရန် အကာအကွယ် ပေးသည်။ ဂူဂဲလ်က အစိုးရလုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ထောက်ကူပေးသည့်အပြင် အစိုးရ နှင့် ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ ယူကရိန်းသံရုံး အင်တာနက်စာမျက်နှာများကို အကာအကွယ်ပေးသည်။ ယင်းသို့ကူညီရာတွင် အခမဲ့ကူညီသလို ယူကရိန်းကိုထောက်ခံသော အစိုးရများထံမှ အခ ကြေးငွေ ရသည့်အခါလည်းရှိသည်။

နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများက ယူကရိန်းကို အထောက်အကူပေးနေခြင်းသည် ကမ္ဘာ့ မီဒီယာများတွင် ဖော်ပြမှုနည်းပါးသည်။ ဤသည်မှာလည်း ၎င်းတို့၏ ရွေးချယ်မှုသာဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီများက သိုသိုသိပ်သိပ် ဆောင်ရွက်လိုမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီတို့၏ တန်ဖိုးထားမှုအရလည်းကောင်း၊ အခြားသော သုံးစွဲသည့်ဖောက်သည်များအပေါ် တာဝန်ရှိမှုအရလည်းကောင်း ယူကရိန်းကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ မိုက်ခရိုဆော့ဖ် ဥက္ကဋ္ဌ ဘရက်စမစ်က “ပထဝီနိုင်ငံရေးမှာ ပါဝင်ပတ်သက်မှုဟာ ထုံးစံလည်းမဟုတ်ဘူး။ သက်သောင့်သက်သာလည်းမရှိဘူး။ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဖောက်သည်များကို အကာအကွယ်ပေးဖို့ မဖြစ်မနေ လိုအပ်ချက်ကြောင့်သာဖြစ်တယ်” ဟု ပြောဆိုသည်။

သုံးနှစ်ကာလအတွင်းသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်လာပြီး နှစ်ဖက်စလုံးက ဝေဟင်တွင် အသာစီးရရန် ကြိုးစားနေကြသော်လည်း မည်သူမျှ ပြတ်ပြတ်သားသား ပိုင်စိုးနိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။ ရုရှားသည် ကြီးမားသောလေတပ်ကို ပိုင်ဆိုင်ထားသည့်အတွက် ရုရှားက ဝေဟင်တွင် အသာစီးရလိမ့်မည်ဟု အစောပိုင်းတွင် တွက်ဆမှုများရှိခဲ့သော်လည်း အနောက်နိုင်ငံများမှရရှိသော နည်းစနစ်များဖြင့် ယူကရိန်းသည် ရုရှားလေတပ် ရှေ့တိုးမလာနိုင်စေရန် ထိန်းထားနိုင်ခဲ့သည်။

အစောပိုင်းတွင် တူကီယဲထုတ် အလတ်စားဒရန်း Turkish TB2 Bayraktar ကို ယူကရိန်းက ထိရောက်စွာအသုံးပြုနိုင်သော်လည်း ရုရှားက တုံ့ပြန်လာနိုင်သဖြင့် ဒရန်းအသေးများကို ပြောင်းလဲအသုံးပြုရသည်။ အပျော်တမ်းသုံးဒရန်းအသေးကို လွယ်ကူစွာ ဝယ်ယူနိုင်သည်။ စစ်သုံးဒရန်းဈေးနှုန်းနှိုင်းယှဉ်ပါက အပျော်တမ်းသုံးက များစွာဈေးချိုသည်။ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းသုံးဒရန်းတွင် ဗုံးဆင်ကာ တိုက်ခိုက်စေသည်။ အကုန်အကျနည်းပါးစွာဖြင့် ပစ်မှတ်ကို ထိရောက်စွာဖျက်ဆီးနိုင်သော ဒရန်းများဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းတွင် ဒရန်းထုတ်လုပ်သောလုပ်ငန်းများ တိုးပွားလာသည်။ လွန်ခဲ့သောတစ်နှစ်က ယူကရိန်းတွင် ဒရန်းထုတ်လုပ်သော ကုမ္ပဏီ ခုနှစ်ခုသာရှိသော်လည်း ယခုအခါ ကုမ္ပဏီ ၈၀ ကျော်ရှိလာသည်။

ရုရှားပြည်တွင်းဖြစ်ဒရန်းများမှာ Orion၊ Eleron-3၊ Orlan-10 နှင့် Lancet တို့ဖြစ်ကြသည်။ ရုရှားအပေါ် ဆန်ရှင်ချမှတ်ထားခြင်းကြောင့် ရုရှား၏ဒရန်းထုတ်လုပ်မှုမှာ အရည်အသွေး မတိုးတက်လာပေ။ ထို့ကြောင့် အီရန်မှ Shahed-136 ဒရန်းများကို ဝယ်ယူသည်။ ထိုဒရန်းများသည် ပေါင်တစ်ရာလေးသောဗုံးကို မိုင်တစ်ထောင်ကျော်အကွာအဝေးအထိ သယ်ယူကြချနိုင်သည်။

ရုရှားသည် အီရန်နှင့်ပူးပေါင်းလျက် မော်စကိုမြို့အရှေ့ဘက် မိုင် ၅၀၀ အကွာ တာတာစတန်ဒေသတွင် ဒရန်းထုတ်လုပ်ရေးစက်ရုံတည်ဆောက်နေသည်။ ထိုစက်ရုံမှ ၂၀၂၅ ခုနှစ် နှစ်လယ်ပိုင်းမှစတင်လျက် Shahed-136 ဒရန်း အစင်း ၆၀၀၀ ထုတ်လုပ်နိုင်မည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုနည်းဖြင့် ယူကရိန်းစစ်ပွဲအတွက် လိုအပ်နေသော ဒရန်းများကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်သည်။

ယူကရိန်းစစ်ပွဲ၏ အဆုံးအဖြတ်သည် ဒရန်းစစ်ဆင်ရေးအပေါ်တွင် အတော်အတန် တည်မှီနေသည်။ ဒရန်းသည်သေးငယ်ပြီး ရယူရန်လွယ်ကူသည်။ ရန်သူကိုထိရောက်စွာ တိုက်ခိုက်နိုင်သည်။ ကိုင်တွယ်မောင်းနှင်ရန်လွယ်ကူသည်။ ရန်သူက သတိပြုမိလိုက်သည့်

အချိန်တွင် ပစ်မှတ်ကိုတိုက်ခိုက်ပြီး ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ယူကရိန်းတွင် ဒရုန်းအသုံး တွင်ကျယ်လာသည်။ သို့သော် ဒရုန်းများတွင် အားနည်းချက်ရှိသည်။ အရွယ်အစားကြီးသော ဒရုန်းကို ရေဒါတွင်မြင်နိုင်သည်။ ရေဒါအကူအညီဖြင့် ပစ်ချနိုင်သည်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် နှစ်ဖက်ပစ်ချခံရသောဒရုန်းများ ထောင်ဂဏန်းရှိသည်။ ဒရုန်းကိုပစ်ချရာတွင် ကုန်ကျစရိတ် မှာ မသေးလှပေ။ ဒရုန်းတစ်စင်းကိုပစ်ချရာတွင် ဒေါ်လာထောင်ဂဏန်းမှ သန်းဂဏန်း ကုန်ကျနိုင်သည်။

ရာထောင်ချီ ရုတ်တရက်ဝင်ရောက်လာသော ဒရုန်းများကို ပစ်ချရသည့်စရိတ်ကို ရေရှည်တွင် တတ်နိုင်ကြမည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အားကောင်းသော လျှပ်စစ်သံလိုက်လှိုင်း (Electro Magnetic Wave) နှင့် လေဆာရောင်ခြည်တို့ကို အသုံးပြုရန်ကြိုးစားကြသည်။ တိုက်ခိုက်မှုကို ရှောင်ကွင်းနိုင်သော၊ ဒရုန်းဖျက်လက်နက် မသက်ရောက်နိုင်သော ဒရုန်း များကို တီထွင်ကြသည်။ ဒရုန်းဖျက်လက်နက်များကိုလည်း အပြိုင်အဆိုင်တီထွင်ကြသည်။

ဗြိတိန်က တီထွင်လိုက်သော လေဆာရောင်ခြည်လက်နက် Dragon Fire သည် ဒရုန်းများကိုပစ်ချနိုင်ပြီး ကုန်ကျစရိတ်မှာ တစ်ခါပစ်လျှင် ဆယ်ဒေါ်လာသာ ကျမည်ဟု ဆို သည်။ Dragon Fire သည် တစ်ကီလိုမီတာအကွာမှ ဒဂိုးပြားကို ထိမှန်အောင်ပစ်နိုင်သည်။ အဆိုပါ လေဆာလက်နက်ကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတပ်များ၌ စတင်အသုံးပြုနိုင်မည် ဟု ဆိုသည်။ အသုံးပြုသောလေဆာ၏ လှိုင်းအလျားမှာ တစ်မိုက်ခွက်သာရှိသဖြင့် ရောင်ခြည် တန်းကို သာမန်မျက်စေ့ဖြင့် မမြင်နိုင်ပေ။ ယခုအခါ စမ်းသပ်အကြမ်းထည်အဆင့်သာရှိ သေးသဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် အကန့်အသတ်ကြောင့်လည်းကောင်း ချက်ချင်းအသုံးမပြုနိုင်သေးပေ။ သို့သော် ယူကရိန်းသို့ မကြာမီပေးနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်နေ သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ရုရှားက ယူကရိန်းကိုစတင်တိုက်ခိုက်စဉ်က ယူကရိန်းရေတပ်ဆိုသည် မှာ မည်ကာမတ္တသာရှိသည်။ ရုရှားတို့မသိမ်းပိုက်နိုင်စေရန် တစ်စင်းတည်းရှိသော ဖရီးဂိတ် သင်္ဘောသည် ကပျာကယာထွက်ပြေးရသည်။ နှစ်နှစ်ကျော်ကြာသည့်အခါ မြေပြင်တွင် ရုရှားတပ်များကို မနိုင်ရင်ကာ တွန်းလှန်နေရသော်လည်း ရေပြင်တွင် ယူကရိန်းသည် အောင်ပွဲဆင်နေသည်။ ယူကရိန်းသီးနှံများ တင်ပို့သည့်လမ်းကြောင်းကို ရေကြောင်းပိတ်ဆို့ မှုဖြင့် အောင်မြင်စွာတွန်းလှန်နိုင်သည်။

ယူကရိန်းရေတပ်တွင် ရေတပ်သားမရှိပေ။ ယူကရိန်းရေတပ်တွင် ဒရုန်းသင်္ဘောများ (Drone Boats) သာရှိသည်။ ၎င်းသင်္ဘောများကို သင်္ဘောသားမပါသောယာဉ် တစ်နည်း အားဖြင့် Uncrewed Surface Vessel-USV ဟုလည်းခေါ်သည်။ မဟာမိတ်နိုင်ငံများ အကူအညီဖြင့် တည်ဆောက်သော အသေးစားရေကြောင်းဒရုန်းသည် တည်ဆောက်စရိတ် သက်သာပြီး အချိန်တိုအတွင်း တည်ဆောက်ပြီးစီးသည်။ ထိုရေကြောင်းဒရုန်းသည် ထောက် ပို့အတွက်မဟုတ်ဘဲ တိုက်ခိုက်ရေးတွင်သာ အသုံးပြုသည်။

ယမ်းအပြည့်တင်ထားသော USV သည် ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံလမ်းညွှန်မှုဖြင့် ပစ်မှတ်ကို ကိုယ်လုံးဖြင့်ဝင်တိုက်ကာ ဖောက်ခွဲပစ်သည်။ USV သည် တစ်ခါသုံး (Kamikazi) ဖြစ်သည်။ USV ဖြင့် ရုရှား၏ ကင်းလှည့်ရေယာဉ်၊ ကုန်တင်ရေယာဉ်နှင့် စစ်သင်္ဘောတို့ကို တိုက်ခိုက်

နစ်မြုပ်စေခဲ့သည့်အပြင် ခရိုင်မီးယားနှင့်ရုရှားကိုဆက်သွယ်ထားသော Kerch Bridge ကို လည်း ထိခိုက်ပျက်စီးစေခဲ့သည်။ အီကိုနောမစ်မဂ္ဂဇင်း၏ စောင့်ကြည့်ရေးတွက်မှုအရ USV များသည် ရုရှားသင်္ဘောဆယ်စင်းခန့်ကို နစ်မြုပ်စေခဲ့သည်ဟုသိရသည်။

ယူကရိန်း၏ USV ကို ရုရှားက အမြောက်၊ စက်သေနတ်တို့ဖြင့် တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်သည်။ ယူကရိန်းကလည်း 122mm Grad rockets ကိုတပ်ဆင်ပြီး အဝေးမှပစ်ခတ်သည်။ ဤနည်းဖြင့် ရုရှားအမြောက် အလှမ်းမမီသော နေရာမှနေလျက် တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ တစ်ခါသုံး USV ကိုမူ ဆိပ်ကမ်းတွင် ဆိုက်ကပ်ရပ်နားထားသော သင်္ဘောများကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် သုံးသည်။ 122mm Grad Rockets သည် လမ်းညွှန်စနစ်မပါသဖြင့်(Unguided) တိကျမှု မရှိသော်လည်း မြေပြင်ရှိပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ ရေဒါ၊ ဆက်သွယ်ရေး ကိရိယာ၊ ဝှက်မထားသောခုံးပျံများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် ရုရှားတို့ ဗျာများနေစေရန် အာရုံလွှဲထားစဉ် ဆိပ်ကမ်းတွင်းသို့ တစ်ခါသုံးရေယာဉ်များက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည်။

နည်းပညာစစ်တလင်းဖြစ်လာသည့် ယူကရိန်းတွင် ဘတစ်ပြန်ကျားတစ်ပြန် ဖြစ်နေသည်။ လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေသည့်နည်းပညာကို အမီလိုက်နိုင်မှ အသာစီးရမည် ဖြစ်သည်။ အင်အားကြီးမားသောရန်ဘက်ကို ရင်ဆိုင်နေရသော ယူကရိန်းသည် အပြောင်းအလဲကို လျင်မြန်စွာလိုက်ပါရန် လိုအပ်နေသည်။ ပုံစံသစ်၊ ဆော့ဖ်ဝဲအသစ်တို့သည် နာရီမခြား စစ်မြေပြင်သို့ရောက်လာနေသည်။ ထို့ကြောင့် အသာစီးရသည်မှာ ခဏတာသာဖြစ်နေသည်။ တစ်ဖက်က ပြောင်းလဲလာသည့်နည်းဗျူဟာ၊ ကျန်တစ်ဖက်က ချက်ချင်းလိုက်ပြောင်းကာ တန်ပြန်ရန်လိုအပ်သည်။

နည်းဗျူဟာဗဟိုပြုနေသည်က ဒရုန်းများဖြစ်သည်။ ဒရုန်းသည် လေထဲတွင်ပျံသန်းနိုင်သော ကိရိယာသက်သက်မဟုတ်။ ဆော့ဖ်ဝဲများကထိန်းကျောင်းပေးသည့် ကိရိယာဖြစ်သည်။ ဆော့ဖ်ဝဲ၏စွမ်းဆောင်ရည်ပေါ်မူတည်လျက် ဒရုန်း၏လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းကိုတိုင်းတာသည်။ တန်ဖိုးနည်းဒရုန်းများကို အုပ်စုလိုက်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဒေါ်လာသန်းချီတန်သော တင့်ကားနှင့်ရေယာဉ်တို့ကို အလွယ်တကူဖျက်ဆီးနိုင်သည်။ တန်ဖိုးနည်းဒရုန်းတို့ စစ်ပွဲတွင်အရေးပါမှုကို မြင်တွေ့လာရသည်။

ဒရုန်းသည် သမားရိုးကျ မဟာဗျူဟာအယူအဆကို ချွတ်ခြံကျသွားစေနိုင်သည်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှ တွေ့ရှိလာသော စရိတ်ကျဉ်းကျဉ်းနှင့် ထိရောက်မှုရှိသောလက်နက်များသည် မကြာမီ အနောက်အုပ်စုဝင်စစ်တပ်များ အသုံးပြုလာမည်မှာ မလွဲဧကန်ဖြစ်သည်။

ဆော့ဖ်ဝဲကမောင်းနှင်သော လက်နက်စနစ်သည် ဉာဏ်ရည်တူဖြင့်ဆင်နွှဲသော စစ်ပွဲသစ်ကို မွေးဖွားစေမည်။ ထိုစစ်ပွဲသစ်မှ ထွက်လာမည့်အကျိုးဆက်များကို သေချာဂဏနားလည်နိုင်စွမ်း မရှိသေးသည်က စိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် လက်ရှိနှင့် မတူသော တပ်သားအသစ်ကို တွေ့မြင်လာရသည်။ လူသားနေရာတွင် ဆော့ဖ်ဝဲက နေရာယူလာသည်။ စစ်ပွဲဟူသည် လူသားတို့ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ရသည်ဆိုသော သတ်မှတ်မှု မှေးမှိန်စပြုလာသည်။

စစ်ပွဲဟူသမျှသည် အတွက်အချက်လွဲသည့်အတွက် ဖြစ်ပွားရသည်ဟု အဆိုရှိသည်။ ရန်သူအင်အားနည်းပါးနေသည်၊ ရန်သူ၏ ပျော့ကွက် ဟာကွက်ရှိနေသည် စသဖြင့် တွက်ဆကာ မိမိနိုင်မည်ဟု နှစ်ဖက်စလုံးက အပြန်အလှန်တွက်ချက်ကြလျက် စစ်ပွဲကိုဆင်နွှဲကြခြင်းဖြစ်သည်။ အနီးဆုံးသက်သေမှာ ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းကို အလွယ်တကူ အနိုင်ရမည်ဟုတွက်ချက်ကာ ရုရှားက စစ်ကိုစတင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ လက်တွေ့တွင် ထင်သလောက် မလွယ်ကူသဖြင့် စစ်ပွဲတာရှည်နေသည်။ အကယ်၍ အခြားတစ်ဖက်၏ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်ကို ဉာဏ်ရည်တူက အနီးစပ်ဆုံးတွက်ချက်ပေးလျှင် စစ်ဖြစ်မည့် အခြေအနေများစွာ လျော့နည်းသွားမည်ဟု ဆိုသူက ဆိုကြသည်။

စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လူသားထံမှ ဉာဏ်ရည်တူကယူသွားသဖြင့် စစ်ပွဲတွင် လူသားအရေးပါမှု လျော့နည်းသွားသည်။ သို့စဉ်တိုင် ဉာဏ်ရည်တူတွင် စာနာထောက်ထားမှု၊ ကျင့်ဝတ်တို့ကို မထည့်သွင်းပေးနိုင်။ ဉာဏ်ရည်တူအသုံးသည် နှစ်ဖက်သွားမားကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ လမ်းပန်းခက်ခဲသော ကျေးလက်ဆေးရုံသို့ ဒရုန်းဖြင့်ဆေးဝါးပေးပို့နိုင်သကဲ့သို့ ထိုဒရုန်းဖြင့် ဗုံးကို ဆေးရုံသို့ယူသွား၍ ကြဲချနိုင်သည်။

တစ်ဖက်ဖက်က အဏုမြူလက်နက်ဖြင့်တိုက်ခိုက်လာပါက တုံ့ပြန်မည့်စနစ်ကို ဉာဏ်ရည်တူလက်ထဲသို့ လုံးလုံးလျားလျား လွှဲအပ်ထားမည်ကို စိုးရိမ်နေကြသည်။ ဉာဏ်ရည်တူသည် မည်မျှပင် ခိုင်လုံစိတ်ချရသည်ဖြစ်စေ ဉာဏ်ရည်တူအမှားအယွင်းကြောင့် လူသားတစ်ရပ်လုံး အဏုမြူလောင်တိုက်သွင်းခံရမည်ကို မည်သူမျှမလိုလားကြပေ။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဉာဏ်ရည်တူဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာညီလာခံတွင် အမေရိကန်က ကြေညာချက် (Political Declaration on Responsible Military Use of Artificial Intelligence and Autonomy) ထုတ်ပြန်လျက် အဏုမြူလက်နက်အပေါ်တွင် လူသား၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကသာ လုံးဝလွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားသည့်ပေါ်လစီ ချမှတ်ကျင့်သုံးရန် တိုက်တွန်းသည်။

လူသားကသာလျှင် လုံးဝလွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားသည့်တိုင် ရာနှုန်းပြည့် စိတ်ချနိုင်သည်တော့မဟုတ်။ အဏုမြူလက်နက်ဖြင့် တိုက်ခိုက်လာသည်ဆိုလျှင် တိုက်ခိုက်လာသည့်ဘက်က များစွာရှုပ်ထွေးသော မဟာဗျူဟာများကို ဉာဏ်ရည်တူအကူအညီဖြင့် အသုံးပြုမည် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးနက်နဲသော မဟာဗျူဟာကို တုံ့ပြန်သည့်ဘက်မှ ဉာဏ်ရည်တူကို အသုံးချမည်သာဖြစ်သည်။ လူသားကဆုံးဖြတ်ပြီး ဉာဏ်ရည်တူကို စေခိုင်းသည်ဆိုလျှင်ပင် ဉာဏ်ရည်တူ ပြုသမျှနုရမည့်အနေအထား ဖြစ်သွားသည်။

စစ်လက်နက်များသည် ဖျက်အားပြင်းသည့်အပြင် လျင်မြန်လွန်းသည့်အတွက် ဉာဏ်ရည်တူကို မသုံးမဖြစ်သုံးရသည်။ အသံထက် လေးငါးဆမြန်သော ဒုံးနှင့်လေယာဉ်တို့ တိုက်ခိုက်သည်ဖြစ်ရာ တစ်စက္ကန့်အပို ၁၀၀၀ ပုံ တစ်ပုံမကသောအချိန်အတွင်း ဖြစ်ပျက်မှုများကို လူသားက မည်သို့မျှလိုက်မမီတော့။ ထိုအခါ လူသားသည် တိုက်ပွဲမှထွက်ခွာသွားရပြီး ဉာဏ်ရည်တူကသာ အရာရာကို ဆုံးဖြတ်တိုက်ခိုက်တော့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုလျှင် ဉာဏ်ရည်တူသည် လူသားကို စစ်ပွဲမှဖယ်ထုတ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

နည်းပညာသစ်၏တိုးတက်မှုကို တားဆီးမရနိုင်။ ထိန်းကျောင်းပေးရုံသာ ဖြစ်နိုင်မည်။ ဆော့ဖ်ဝဲနှင့်ဒရုန်းသည် စစ်ပွဲ၏သဘာဝကို အဆပေါင်းများစွာ ပြောင်းလဲစေတော့မည်။ ထို့ကြောင့် နည်းပညာသစ်၏စစ်ပွဲကို မည်သို့တာဝန်ရှိစွာဆင်နွှဲရမည်ဆိုသည်ကို သတ်မှတ်ပေးသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်းများ လိုအပ်လာသည်။

အေးထွန်းမင်း

- Ref: - TIME: Tech Companies Turned Ukraine Into an AI War Lab
- The state of Ukrainian tech: How does it really look in 2024?
- The Guardian: Tech giants hold huge sway in matters of war, life and death. That should concern us all
- The Economist: Ukraine has a navy that needs no sailors
- TIME: Ukraine Shows How Drones Are Changing Warfare
- The Telegraph: Laser beam that shoots down drones fitted to Royal Navy ships ‘within five years’
- Military Strategy Magazine: Does Artificial Intelligence Change the Nature of War?

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်၊ နေ့စဉ်
တီထွင်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အထွေထွေ
အဖွဲ့ဝင်များ၏ အကြံပေးချက်များ

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်

(၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်)

“ အမေရိကန် အထက်လွှတ်တော်တွင်
အဆင့်မြင့်ဆုံး ဂျူးခေါင်းဆောင်
မစ္စတာ Chuck Schumer က နေတန်ရာဟုသည်
လမ်းပျောက်သွားပြီဟုဆိုကာ
အစွဲရောင်းတွင် ရွေးကောက်ပွဲအသစ်ကျင်းပရန်
တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

စူပါနိုဗာတေးဂီတပွဲတော်နှင့် အစွရေးတောင်ပိုင်းရှိ အခြားနေရာများတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ဟားမားစ်တို့၏ အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သွေးစွန်းထင်းမှုများ မခန်းခြောက်မီမှာပင် အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟုက ၎င်း၏ စစ်ပွဲဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်နှစ်ခုကို ကြေညာခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) မြေကမ္ဘာပေါ်မှ ဟားမားစ်များအား အလုံးစုံ သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်း၊
- (ခ) အစွရေးနှင့် နိုင်ငံခြားသား ဓားစာခံများအားလုံး လွတ်မြောက်ရေး အာမခံချက် တို့ ဖြစ်ပါသည်။

မြေကမ္ဘာပေါ်မှ ဟားမားစ်များအား အလုံးစုံ သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်း

စစ်ပွဲရည်မှန်းချက်နှစ်ရပ်တွင် မည်သည့်ရည်မှန်းချက်ကမှ အောင်မြင်မှုနှင့် မနီးစပ်ကြောင်းမှာ လူသိများသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဟားမားစ်များအား အလုံးစုံသုတ်သင်ရန် အချက်သည် ဖြစ်နိုင်မည်လား။ အောက်ပါအတိုင်း အတွေးအမြင်အချို့ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည် -

- (က) ဟားမားစ်များ လုံးလုံးလျားလျားပျက်စီးခြင်းဟူသည် အဘယ်နည်း။ ဂါဇာကမ်းမြောင်တွင်သာမက ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားနေရာအားလုံးတွင်ပါ ၎င်း၏ဖြစ်တည်မှုကို ချေမှုန်းခြင်းလား။ ထိုအဆုံးသတ်အခြေအနေမှာ အောင်မြင်ဖွယ်မရှိဟု မြင်ရပါသည်။

- (ခ) ဟားမားစ်အဖွဲ့သည် ၄၁ မိုင်မျှသာရှိသော ဂါဇာကမ်းမြောင်တွင်သာ အကန့်အသတ်ဖြင့် သန့်ရှင်းသပ်ရပ်စွာ အလုပ်ပြီးမြောက်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် စည်းလုံးညီညွတ်သောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု မဟုတ်ပါ။ ဟားမားစ်သည် သဘောတရားရေးရာဝါဒတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အစွဲရေးနိုင်ငံကို ဖျက်ဆီးပစ်ရန်နှင့် ပါလက်စတိုင်း၏ နယ်မြေတစ်ခုလုံးတွင် အစွဲလွယ်မစ် ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံ ထူထောင်ရန် ကတိကဝတ်ပြုထားသည့် အယူဝါဒတစ်ခု ဖြစ်သည်။
- (ဂ) ဟားမားစ်သည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်မှစ၍ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပခြင်းမရှိသည့် ဂါဇာဒေသတွင် ၎င်း၏အုပ်ချုပ်မှုကို (အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုတို့ဖြင့်) တည်မြဲအောင် ထိန်းထားနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုရှည်လျားသောခရီးတွင် ၎င်းသည် ပြည်တွင်းဖြစ်နှင့် အီရန်နှင့်ဆီးရီးယားလုပ် လက်နက်အမြောက်အမြား စုဆောင်းထားနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဟားမားစ်တို့သည် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတစ်ခုတည်းတွင် ၃၆၀ ကီလိုမီတာကျော် အကွာအဝေးရှိ ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းကွန်ရက်တွင် ခိုအောင်းနေကြပါသည်။ (အချို့မှာ ယနေ့တွင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သို့မဟုတ် လုံးဝပျက်စီးသွားပါသည်။) ဟားမားစ်သည် မျိုးသုဉ်းသွားရန် ချေမှုန်းနိုင်သည့် သေးငယ်သော အဖွဲ့အစည်း မဟုတ်ပါ။
- (ဃ) ဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟုသည် မိတ်ဆွေများနှင့် မဟာမိတ်များထံမှ အကြံဉာဏ်ကောင်းများကိုဖိဆန်ကာ ရာဖာတွင် အောင်ပွဲခံပြီးနောက် အရပ်သားဦးရေ ၃၃၀၀၀ ကျော် အသေအပျောက်စာရင်းက ၎င်းကိုခြိမ်းခြောက်နေပြီ ဖြစ်သည်။ ပါလက်စတိုင်း ၁ ဒသမ ၄ သန်းခန့်အတွက် နောက်ဆုံးခိုလှုံရာ ရာဖာကြောင့် ဟားမားစ်သည် ဂါဇာမြောက်ပိုင်းရှိ နေရာအများအပြားတွင် ပြန်လည်ပေါ်ထွက် ဝင်ရောက်နေပြီ ဖြစ်သည်။
- (င) ထို့အပြင် ဝန်ကြီးချုပ်က ဟားမားစ်သည် ဂါဇာတွင်သာ အခြေစိုက်သည်ဟု အမှန်တကယ် ယုံကြည်ပါသလား။ ထိုယုံကြည်ချက်သည် လက်တွေ့နှင့်ဝေးကွာသည်ကို သူ ကောင်းစွာသိမြင်ပါသည်။ ဟားမားစ်သည် ၄၁ မိုင်အရှည် ဂါဇာကမ်းမြောင်တွင်သာ ပိတ်မိတည်ရှိနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ အနောက်ဘက်ကမ်းခြေဒေသ၊ လက်ဘနွန်ရှိ ပါလက်စတိုင်းဒုက္ခသည်စခန်းများစွာနှင့် ဒေသတွင်းမြို့တော်များဖြစ်သည့် ဒိုဟာနှင့်ကိုင်ရှိတို့တွင် ဆက်လက်တည်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ အီရန်ထံမှ ငွေကြေးနှင့်စစ်ရေး ပံ့ပိုးကူညီမှု ဆက်လက်ရရှိနေသမျှကာလပတ်လုံး ဟားမားစ်အဖွဲ့ ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဟားမားစ်အဖွဲ့ အလုံးစုံပျက်သုဉ်းရေး အယူအဆမှာ ဗလာသက်သက်သာ ဖြစ်နေသည်။
- (စ) သေဆုံးသွားသည့် လူပေါင်း ၃၃၀၀၀ ကျော်၏အလောင်းများကို အကြောင်းပြုလျက် အစွန်းရောက်လူငယ်များဖြင့်ပုံဖော်ထားသည့် ပိုမိုအင်အားကြီးမားသော ဟားမားစ် (Hamas 2.0) ပေါ်ပေါက်လာခြင်းအား အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ်က တာဝန်ခံရမည်ဖြစ်သည်။

- (ဆ) ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ၎င်း၏အစိုးရအဖွဲ့အား ပြည်သူ့လူထု၏ထောက်ခံမှုမှာ ကျဆင်းလျက်ရှိသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ထောက်လှမ်းရေးဆိုင်ရာ ပျက်ကွက်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကြီးမားသောအမည်းစက်ကြောင့် ထောက်လှမ်းရေးမှူးချုပ် နုတ်ထွက်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ခဲ့သည်မှာ အံ့ဩစရာမဟုတ်ပေ။
- (ဇ) အစွဲရေးက ဆက်လက်တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် စစ်ပြီးအစီအမံများဖြစ်သည့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စစ်ဆင်ရေးများအတွက် ဂါဇာကမ်းမြောင်သို့ အချိန်မရွေးဖြတ်ကျော်နိုင်သည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာထိန်းချုပ်မှု အခြေအနေတို့ကြောင့် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ သွေးများ ဆက်လက်ဆူပွက်နေမည်ဖြစ်သည်။

အစွဲရေးစားစာခံအားလုံး လွတ်မြောက်ရေးအာမခံချက်

ကံအကြောင်းမလှစွာပင် ဝန်ကြီးချုပ်နေတန်ရာဟုသည် ၎င်းကြေညာထားသည့် စစ်ရေးရည်မှန်းချက် အောင်မြင်ရန်နီးစပ်ခြင်းမရှိပါ။ ဤအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အတွေးအမြင်အချို့ကို ဆက်လက်တင်ပြပါမည် -

- (က) ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဟားမားစ်အကြမ်းဖက်သမားများ၏ အပြစ်မဲ့ပြည်သူများအား အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုများကြောင့် စုစုပေါင်းသေဆုံးသူ ၁၁၃၉ ဦး (အစွဲရေးအရပ်သား ၆၉၅ ဦး၊ နိုင်ငံခြားသား ၇၁ ဦးနှင့် လုံခြုံရေးတာဝန်ရှိသူ ၃၇၃ ဦး) အထိရှိရာ ပြင်းထန်စွာ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ချောက်ချားမှု ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထို့အပြင် ဓားစာခံအများအပြားကို ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားပြီး အပေးအယူအလျှော့အတင်းအတွက် အသုံးပြုနေပါသည်။
- (ခ) ဓားစာခံများ (အစွဲရေးနှင့်နိုင်ငံခြားဓားစာခံများ) မှာ ၂၅၃ ဦးအထိဖြစ်ပြီး များပြားလှသည့် အရေအတွက်ဖြစ်ရာ ဟားမားစ်တို့စီစဉ်ထားသည့် အစီအစဉ်အတိုင်း ပင်ဖြစ်သည်။ ဓားစာခံတစ်ဦးစီသည် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးတွင် ရွှေ့အလေးချိန်ထက် ပိုမိုတန်ဖိုးရှိကြောင်း ဟားမားစ်က သိထားသည်။
- (ဂ) ဓားစာခံဇာတ်လမ်းသည် ခန့်မှန်းထားသည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ခုနစ်လတာ ကာလအတွင်း ဓားစာခံ ၁၃၄ ဦးသည် စာရင်းမဝင်သေးပေ။ ၎င်းတို့အနက်မှ ၃၄ ဦးသည် သေဆုံးသည်ဟု ယူဆရကြောင်းလည်း သတင်းများကဆိုသည်။
- (ဃ) ဓားစာခံများအပေါ် လိုက်လျောမှုအနည်းငယ်ဖြင့် ဟားမားစ်သည် အမြတ်ထုတ်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ကာတာနှင့် ပြင်သစ်တို့၏ ကြားဝင်စေ့စပ်ထားသည့် သဘောတူညီချက်အရ သက်ကြီးရွယ်အို ဓားစာခံများအတွက် ကြက်ခြေနီမှတစ်ဆင့် ဆေးဝါးများ ပို့ဆောင်ခွင့်ပြုခြင်းအတွက်ပင် အစွဲရေးသည် ဂါဇာကမ်းမြောင်သို့ ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများ တင်ဆောင်ထားသည့်ထရပ်ကားများ ပိုမိုဝင်ရောက်ခွင့်ပြုပေးခဲ့ရပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့က ဓားစာခံ ၅၀ ဦး

ကို လွှတ်ပေးရန်အတွက် အစွဲအခွန်သည် ထိုအရေအတွက်၏ သုံးဆခန့် လွှတ်ပေးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုပါလက်စတိုင်း အကျဉ်းသား ၁၅၀ ဦးသည် အရေးပါသူများ ဖြစ်ရာ အခြေခံအားဖြင့် ဟားမားစ်အဖွဲ့ကို ပြန်လည်စုစည်းရန် အသက်ရှူချောင် သွားပါသည်။

- (င) ဓားစာခံအကျပ်အတည်း၏ နောက်ဆုံးအခြေအနေကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အမေရိကန်နှင့် အခြားနိုင်ငံ ၁၇ နိုင်ငံက ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ဓားစာခံအားလုံးကို လွှတ်ပေးရန် ဟားမားစ်ကိုတိုက်တွန်းခဲ့ပြီး ဂါဇာတွင် စစ်ပွဲ အဆုံးသတ်ရန် လမ်းကြောင်းတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးခဲ့ပါသည်။
- (စ) ဟားမားစ်အဖွဲ့၏တုံ့ပြန်မှုက မည်သို့နည်း။ စစ်ပွဲ၏အစပိုင်းကာလများတွင် ဟားမားစ်သည် အဓိကတောင်းဆိုချက် (၃) ရပ်ကိုချမှတ်ခဲ့ရာ အစွဲအခွန်အနေဖြင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အကြမ်းဖက်မှုအားလုံးရပ်ဆိုင်းရန်၊ ဂါဇာကမ်းမြောင် ဒေသမှ အစွဲအခွန်တပ်များ ဆုတ်ခွာရန်နှင့် စစ်ပြီးဂါဇာကို ဟားမားစ်တို့ကအုပ်ချုပ် ရန်တို့ ဖြစ်သည်။
- (ဆ) အထက်ဖော်ပြပါ တောင်းဆိုချက် (၃) ရပ်လုံးသည် အစွဲအခွန်၏ရှုထောင့်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်ကို လွယ်ကူစွာသိမြင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဓားစာခံ အကျပ်အတည်းများသည် မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့နေသည့်အခြေအနေ (NO GO) တွင် ရပ်နေပါသည်။
- (ဇ) ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်နှင့် ဓားစာခံများ လွတ်မြောက်ရေးတို့သည် ယခုအခါတွင် ပြန်လည်ရှင်သန်လာနေပါသည်။ အဓိက အားဖြင့် အမေရိကန်၊ အီဂျစ်နှင့်ကာတာတို့က ကြားဝင်စေ့စပ်ပေးထားသည့် သဘောတူညီချက်ကို နှစ်ဖက်စလုံးက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ စောင့်ကြည့် နေကြောင်းသိရပါသည်။ အလားတူပင် ထင်ရှားသော အသေးစိတ်အချက်အလက် များကို ဆက်လက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အဆင့် (၁)

ဤကာလသည် ရက်ပေါင်း ၄၀ (ခန့်) မှန်းခြေအားဖြင့် ခြောက်ပတ်) ကြာမြင့် မည် ဖြစ်သည်။

- ပထမနှစ်ပတ်တွင် အောက်ပါတို့ကို တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်သည်-
  - (က) ပါလက်စတိုင်းအကျဉ်းသားများနှင့် အမျိုးသမီးအရပ်သားဓားစာခံများကို လဲလှယ်လွှတ်ပေးရန်၊ (လဲလှယ်မှု အချိုးအား မသိရ။)
  - (ခ) ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသမှ ရွှေ့ပြောင်းဒုက္ခသည်များအား ဂါဇာမြောက်ပိုင်းရှိ ၎င်း တို့၏နေရပ်များသို့ ပြန်ခွင့်ပြုရန်နှင့် ရာဖာမြို့မှ ဂါဇာသို့ ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်း များ တင်ဆောင်ထားသည့်ထရပ်ကားများ ပိုမိုလွယ်ကူချောမွေ့စွာ ဝင်ရောက် နိုင်စေရန်အတွက် အစွဲအခွန်တပ်မတော်၏ အချို့သောတပ်များသည် ဂါဇာတောင် ပိုင်းမှ အတွင်းပိုင်းသို့ ဆုတ်ခွာပေးရန်၊

(ဂ) ဟားမားစ်သည် အသက်ရှင်နေသေးသော ဓားစာခံများစာရင်းကို ပေးအပ်ရန်။
(၁၃၄ ဦးအနက် ၁၀၀ ခန့်)

တတိယပတ်တွင် အောက်ပါတို့ကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်-

(က) အမြဲတမ်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုကို ပြန်လည်ရရှိရန် သွယ်ဝိုက်ညှိနှိုင်းမှုများ စတင်
ရန်၊

(ခ) ဂါဇာကမ်းမြောင်အလယ်ပိုင်းမှ အစွရေးတပ်များ ဆုတ်ခွာရန်။

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အဆင့် (၂)

နောက်ထပ် ရက်သတ္တခြောက်ပတ်တွင် အောက်ပါတို့ကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်-

(က) အမြဲတမ်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု အပြီးသတ် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန်၊

(ခ) သေဆုံးသူများ၏ ရုပ်ကြွင်းများအပါအဝင် လက်ကျန်ဓားစာခံများကို လွှတ်ပေး
ရန်၊

(ဂ) ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ ငါးနှစ်ကြာ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအစီအစဉ်ကို
စတင်ရန်၊

(ဃ) ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံ တည်ထောင်ရေး သဘောတူညီပါက ဟားမားစ်တို့သည်
၎င်း၏စစ်အင်အားကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းမပြုရန် သဘောတူနိုင်သည်။

မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့သည့်အခြေအနေတွင် နှစ်မွန်းနေခြင်း

ယနေ့အချိန်တွင် အခြေအနေအရပ်ရပ်သည် မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့သည့်အနေအထား
တွင် နှစ်မွန်းနေပြီး ဦးတည်ရာလည်း ကင်းမဲ့နေပါသည်။ ထင်ရှားသောအချက်အချို့ကို
တင်ပြလိုက်ပါသည် -

(က) အဆိုပြုထားသည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အစီအစဉ်အကြောင်း ဆွေးနွေးရာတွင်
ဟားမားစ်၏ နိုင်ငံရေးအရ ရပ်တည်မည့်အနေအထားကို ပုံဖော်ထားသည့်
အချက်မှာ ဟားမားစ်အား အပြီးတိုင်ချေမှုန်းရေး ရည်မှန်းချက်နှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်
ကြီးဆန့်ကျင်ကာ ထိပ်တိုက်တွေ့မှုအခြေအနေတွင် ရပ်တည်နေပါသည်။ ထို့
အပြင် ဟားမားစ်တို့ ဆက်လက်တည်ရှိနေသရွေ့ အရပ်သားအုပ်ချုပ်မှု မျက်နှာပုံ
အောက်မှနေကာ တိုက်ခိုက်မှုများ ထပ်မံပြုလုပ်ရန်အတွက် ၎င်း၏အာဏာကို
မတည်ဆောက်နိုင်ကြောင်း မည်သူကအာမခံနိုင်မည်နည်း။

(ခ) အဆိုပြုချက်တွင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး အစီအစဉ်အကြောင်း ဆွေးနွေး
နေကြသော်လည်း မည်သူက ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးမည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း
မသိရှိရပေ။ နောက်ဆုံးထုတ်ပြန်ထားသည့် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အစီရင်ခံစာ
တွင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေကုန်ကျစရိတ်မှာ အမေ
ရိကန်ဒေါ်လာ ၃၀ မှ ၄၀ ဘီလီယံရှိကြောင်း ညွှန်ပြထားသည်။ ဤအတွက်
မည်သူက ထောက်ပံ့ပေးမည်နည်း။

(ဂ) ရာဇာထိုးစစ်၏ လက်ငင်းအန္တရာယ်အငွေ့အသက်သည် ထိုအဆိုပြုချက်နှင့်
အတူပြင်းထန်မှုအနည်းငယ်လျော့နည်းသွားသော်လည်း၎င်းသည် ဆန့်ကျင်ဘက်

သို့ ဦးတည်နေသည့် လမ်းဆုံလမ်းခွများစွာတွင် ရပ်တည်နေပါသည်။ အောက် ပါတို့မှာ ဥပမာအချို့ဖြစ်သည်-

- ဝန်ကြီးချုပ်သည် ရာဇဝတ်မှုစနစ်စားခန်းကို ဖြတ်ကျော်ရန် ပြင်းပြင်းထန်ထန် တောင့်ခံနေသော်လည်း ၎င်း၏ ညွှန်ပေါင်းနိုင်ငံရေးမဟာမိတ်များ အကြား ဆန့်ကျင်မှုများ ရှိနေသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်သည် သဘောထား တင်းမာသူများ၏ ဆန္ဒကို လိုက်လျောသည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ၎င်း၏ နိုင်ငံရေးရှင်သန်မှုအတွက် လုပ်ဆောင်သည်ဖြစ်စေ ပါလက်စတိုင်း ၁ ဒသမ ၄ သန်းတို့၏ ကံကြမ္မာသည် အန္တရာယ်တွင်း သက်ဆင်း နေပါသည်။
- အပြစ်မဲ့အရပ်သားများ၏ လုံခြုံရေးအတွက် တိကျသေချာသော အစီအစဉ်မရှိသည့် ရာဇဝတ်မှုစနစ်ကို ဆန့်ကျင်နေသည့် အမေရိကန်၏ ပြတ်သားသော ရှုမြင်ချက်မှာ အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။
- ဟားမားစ်တို့ အလုံးစုံပျက်သုဉ်းကာ အပြီးသတ်အောင်ပွဲရရှိစေမည့် ထိုးစစ် ဆင်နွှဲသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ဝန်ကြီးချုပ်၏ အခိုင်အမာ ရပ်တည်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင်လျက် ဓားစာခံများ၏ မိသားစုများက အပစ်ရပ်စာချုပ်တွင် အစောဆုံးဝင်ရောက်ရန် ဖိအားပေးမှုကို ပြုလုပ် နေသည့်နည်းတူ “သူတို့ကို အိမ်ပြန်ခေါ်ပေး” ဟူသော ကြွေးကြော် သံများဖြင့် နေတန်ရာဟုကို ချက်ချင်းနုတ်ထွက်ပေးရန် တောင်း ဆိုနေကြသည့် ထောင်နှင့်ချီသော လူထောင်ပေါင်းများစွာမှာ Tel Aviv ၏ လမ်းမများပေါ်တွင် တိုးလာနေသည်။ ဧကန်စင်စစ် ဝန်ကြီးချုပ်သည် မာရ်နတ်နှင့် ပင်လယ်နက်ကြားတွင် မလူးမလွန့် သာ ပိတ်မိခြင်းခံနေရသည်။

နိုင်ငံနှစ်ခုဟူသည့် ဖြေရှင်းချက်သည် တစ်ဖက်ကတောင်းဆိုနေသည့် အရာတစ်ခုဖြစ် ပြီး ၎င်းတို့၏ အပြင်းပြဆုံးအိပ်မက်များတွင် မပါဝင်ပါ။ ထိုသို့ဆိုလျှင် ပဋိပက္ခအလွန် ဂါဇာ အား မည်သူက အုပ်ချုပ်မည်လဲဟူသည်မှာ သံသယပွားဖွယ် ဖြစ်နေပါသည်။ ပါလက်စ တိုင်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့ကို ပြန်လည်အသိအမှတ်ပြုရေး အမေရိကန်အဆိုပြုချက်အား အစွဲရေး တို့က လက်ခံမည်မဟုတ်ကြောင်း အခိုင်အမာရှိနေသည်။

အစွဲရေး၏ လတ်တလောရပ်တည်ချက်သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက် နေ့မတိုင်မီ ပုံမှန်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလမ်းကြောင်းသို့ ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်သည့် ဆော်ဒီ အာရေးဗီးယား၏ အဓိကတောင်းဆိုချက်နှစ်ခုနှင့် တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်နေသည်။

ဆော်ဒီအာရေးဗီးယားအစိုးရက အခြေအနေနှစ်ခုအား တောင်းဆိုထားသည်။ ပထမ ဦးစွာ အစွဲရေးသည် ဂါဇာမှထွက်ခွာရမည်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယအချက်မှာ ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံ ထူထောင်ရေး သုံးနှစ်မှ ငါးနှစ်ကြာ လမ်းကြောင်းအတိုင်းလျှောက်လှမ်းရာတွင် အစွဲရေး သည် အမေရိကန်နှင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသော လုံခြုံရေးဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်

ကို ဦးစွာ လိုက်နာရမည်ဖြစ်သည်။ ဤသည်ကို အစွဲအမူအနေဖြင့် သဘောတူညီနိုင်မည် လား။ မှန်းဆ၍ မရနိုင်ပါ။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့ နောက်ပိုင်းတွင် အစွဲအမူနိုင်ငံ မည်မျှဆုံးရှုံး ခဲ့သည်ကို ယုံနိုင်ဖွယ်မရှိပါ။ အောက်ပါအချက်အလက်များကိုလေ့လာကြည့်နိုင်ပါသည် -

- ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် လေ့လာအကဲဖြတ်ချက်အရ အစွဲအမူ၏စီးပွားရေး သည် ကျုံ့သွားသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် GDP တိုးတက်မှု ၆ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် နှိုင်းယှဉ် ပါက ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် ၂ ရာခိုင်နှုန်းသာ တိုးတက်ခဲ့သည်ဖြစ်ရာ GDP သည် သိသိသာသာ ကျုံ့သွားပါသည်။
- အခြားအစီရင်ခံစာတစ်ခုအရ ဂါဇာစစ်ပွဲ၏ကုန်ကျစရိတ်အဖြစ် အစွဲအမူတို့သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၇၂ သန်း နေ့စဉ်သုံးစွဲနေသည်။ တစ်ဆက်တည်းအားဖြင့် ဂါဇာစစ်ပွဲကြောင့် အစွဲအမူသည် လာမည့်ဆယ်စုနှစ်အတွင်း စီးပွားရေးအရ ဒေါ်လာ ၄၀၀ ဘီလီယံခန့် ဆုံးရှုံးသွားမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။
- ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့ဖြစ်စဉ်အား ကမ္ဘာ့ အစွဲအမူကို ထောက်ခံသည်။ အိန္ဒိယသည်ပင်လျှင် ထိုအစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုကို အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့သည်။ လက်ရှိသဘောမှာ မည်သို့နည်း။
- နိုင်ငံ ကိုးနိုင်ငံ (ဘာရိန်း၊ ဘီလီမ်၊ ချဒ်၊ ကိုလံဘီယာ၊ ချီလီ၊ ဟွန်ဒူးရပ်စ်၊ ဂျော်ဒန်၊ တောင်အာဖရိကနှင့် တူကီယို)တို့သည် အစွဲအမူမှ ၎င်းတို့၏ သံအမတ် များကို ပြန်လည်ခေါ်ယူခြင်း သို့မဟုတ် ဂါဇာတွင် အစွဲအမူ၏ထိုးစစ်ကြောင့် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကို အခြေခံ၍ သံတမန်ဆက်ဆံရေး ဖြတ် တောက်ခဲ့သည်။
- တူကီယိုသမ္မတ အာဒိုဂန်သည်လည်း ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေလ ၃ ရက်နေ့တွင် အစွဲအမူ နှင့် ၎င်း၏ကုန်သွယ်မှုဆက်ဆံရေးကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း ၎င်းတို့အကြားကုန်သွယ်မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆ ဒသမ ၈ ဘီလီယံ ရှိခဲ့သည်။
- ထို့အပြင် မကြာသေးမီက အမေရိကန်မှ အစွဲအမူအပေါ် မည်သည့်အခါကမျှ ပြုလုပ်ခြင်းမရှိခဲ့သည့် အပြင်းအထန်ဝေဖန်မှုအချို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း မြင် တွေ့ခဲ့ရသည်။ ဂါဇာကမ်းမြောင်းဒေသတွင် အရပ်သားသေဆုံးမှုများပြားခြင်း ကြောင့် အစွဲအမူဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟုကို ထိခိုက်စေသည်ဟု သမ္မတ ဘိုင်ဒန်က စွပ်စွဲလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။
- အမေရိကန် အထက်လွှတ်တော်တွင် အဆင့်မြင့်ဆုံး ဂျူးခေါင်းဆောင် မစ္စတာ Chuck Schumer က နေတန်ရာဟုသည် လမ်းပျောက်သွားပြီဟုဆိုကာ အစွဲအမူ တွင် ရွေးကောက်ပွဲအသစ်ကျင်းပရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။
- အစွဲအမူသိမ်းပိုက်ထားသည့် အနောက်ဘက်ကမ်းမြောင်းဒေသ စစ်ဆင်ရေးအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုစွပ်စွဲချက်ဖြင့် အစွဲအမူတပ်မတော်မှ Netzah Yehuda တပ်အား ပိတ်ဆို့အရေးယူရန် အမေရိကန်အပါအဝင် နိုင်ငံအားလုံးက မကြာ သေးမီက လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်မှာ ယခင်က ဖြစ်ပျက်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။

ဤသည်မှာ ဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟု၏ စစ်ပွဲရည်မှန်းချက် လမ်းကြောင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မလူးသာမလွန်သော အခြေအနေဖြစ်သည်။

ဟားမားစ်နှင့် ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့၏ ဆက်သွယ်မှု

ဟားမားစ်တို့က ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၃ ရက်နေ့တွင် အစွဲရေးကို အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် စစ်ပွဲကို စတင်လိုက်ချိန်မှစ၍ ဟစ်ဇ်ဘိုလာက ထိုစစ်ပွဲကို ကတိပြုထားသည့်အတိုင်း ထောက်ခံမှုပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ဟားမားစ်တို့နှင့် စည်းလုံးညီညွတ်ကြောင်း ပြသခဲ့သည်။ ဟစ်ဇ်ဘိုလာအဖွဲ့၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဟာဆန်နာစရာလာက ဟားမားစ်၏ တိုက်ခိုက်မှု ဖြစ်ပွားပြီး နောက်တစ်ရက်ဖြစ်သည့် အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် ဟစ်ဇ်ဘိုလာသည် စစ်ပွဲတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုပြောကြားခဲ့ပါသည်။

ဟစ်ဇ်ဘိုလာသည် ၎င်းတို့ပြောထားသည့်လမ်းကြောင်းအတိုင်း လျှောက်လှမ်းခဲ့သည်မှာ အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့ကတည်းကပင်ဖြစ်ကြောင်း အောက်ဖော်ပြပါလုပ်ရပ်များအရ တွေ့နိုင်ပါသည်-

- (က) ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့တွင် အစွဲရေးတို့သိမ်းပိုက်ထားသော ဂိုလန်ကုန်းမြင့်ဒေသအား ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့က ခုံးပျံများ၊ စိန်ပြောင်းများဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ အစွဲရေးတပ်မတော် (IDF) ၏ လေကြောင်းမှတစ်ဆင့် ပြန်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် လူနှင့်ပစ္စည်း သေပျောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။
- (ခ) ထပ်မံတိုက်ခိုက်မှုများအား အောက်တိုဘာလ ၁၁ ရက်နေ့နှင့် ၁၅ ရက်နေ့များတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အောက်တိုဘာလ ၁၅ ရက်တွင် ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့က တင့်ကားဖျက် ခုံးကျည်များဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ပါသည်။ အသေအပျောက်များလာသည်နှင့်အမျှ အစွဲရေးသည် မြောက်ပိုင်းဒေသများမှ အရပ်သားများကို စတင်ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။ အစွဲရေး-ဟားမားစ်တို့၏ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလတို့ဖြစ်သည့် နိုဝင်ဘာလ ၂၄ ရက်နေ့မှ ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့အထိမှလွဲ၍ အောက်တိုဘာနှင့် နိုဝင်ဘာလ ၂၃ ရက်တို့တွင် ကြိုကြားကြိုကြား ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။
- (ဂ) ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ်လအထိ လေ့လာအကဲဖြတ်ချက်များအရ အစွဲရေး-လက်ဘနွန်နယ်စပ်နှင့် ဂိုလန်ကုန်းမြင့်များတွင် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုပေါင်း ၄၄၀၀ ကျော်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး နယ်စပ်နှစ်ဖက်စလုံးတွင် အရပ်သား ၁၅၀၀၀၀ ကျော် အိုးအိမ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးခဲ့ရပြီး အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်လုံခြုံမှုများ ပျက်ပြားခဲ့ရသည်။

ပိုမိုဆိုးရွားလာသည့် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့မှစတင်၍ အစွဲရေး-လက်ဘနွန်နယ်စပ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ယှဉ်တွဲဖြစ်ပေါ်လာသော စစ်ပွဲများသည် လွန်ခဲ့

သည့် နှစ်လကျော်ကာလအတွင်း သိသိသာသာ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ မကြာသေးမီကာလ အထိ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

- (က) နယ်စပ်မြို့ဖြစ်သည့် Kiryat Shmona တွင် ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့၏ ဒရုန်းနှင့်ခိုးကျည် များဖြင့် ပြင်းထန်သောတိုက်ခိုက်မှုကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ဇွန်လ ၅ ရက်တွင် အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟုက မြောက်ပိုင်းတွင် အလွန်အင်အားကြီးမား သည့် တုံ့ပြန်မှုတစ်ခုအတွက် အသင့်ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။
- (ခ) ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့တွင် နေတန်ရာဟုက ဟားမားစ်အဖွဲ့အား အရှိန်အဟုန်ပြင်း ပြင်းဖြင့် စစ်ဆင်ရေးဆင်နွှဲမှုသည် မကြာခင်ပြီးဆုံးသွားမည်ဖြစ်ပြီး ဟစ်ဇ်ဘို လာတို့ကို ရင်ဆိုင်ရန်အတွက် မြောက်ပိုင်းနယ်စပ်တွင် တပ်များ ပြန်လည်ဖြန့် ချထားမည်ဖြစ်ကြောင်း အရိပ်အမြွက် ပြောကြားခဲ့သည်။
- (ဂ) မြောက်ပိုင်းနယ်စပ်သို့ တပ်ဖွဲ့ဝင် ထောင်ပေါင်းများစွာ တပ်ဖြန့်စေလွှတ်ရန် အသင့်ဖြစ်လျက်ရှိပြီး လက်ဘနွန်ကို ကျောက်ခေတ်သို့ ပြန်ပို့ပေးနိုင်ကြောင်း ဇွန်လ ၂၇ ရက်နေ့တွင် အစွရေးက သတိပေးခဲ့သည်။
- (ဃ) အစွရေးအစိုးရအဖွဲ့သည် ကြည်းတပ် အရန်စစ်သည်အင်အားကို ၃၅၀၀၀၀ အထိ တိုးမြှင့်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် အင်အား ၅၀၀၀၀ ဦး ထပ်မံတိုးလာပါသည်။
- (င) အစွရေးသည် Iron Dome လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးတပ်ခွဲအချို့ကို မြောက် ဘက်သို့ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ကြောင်း သိရသည်။
- (စ) ဇွန်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ဟာဆန်နာစရာလာက လက်ရှိပဋိပက္ခသည် စစ်ပွဲအဖြစ် သို့ ကူးပြောင်းသွားပါက အစွရေးအနေဖြင့် ပိုမိုအင်အားကြီးသော ဟစ်ဇ်ဘိုလာ နှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း အစွရေးကို ဇွန်လ ၂၀ ရက်နေ့က သတိပေးခဲ့ ပါသည်။

၎င်းတို့ မည်မျှ အစွမ်းထက်ပါသနည်း။ ဆက်လက်လေ့လာကြည့်ကြပါစို့။
 ဟစ်ဇ်ဘိုလာသည် ဟားမားစ်လော။
 ဟစ်ဇ်ဘိုလာသည် ဟားမားစ် မဟုတ်ပေ။

ဟစ်ဇ်ဘိုလာနှင့် ဟားမားစ်တို့၏ သဘောတရားရေးရာ

အီရန်ဘာသာရေးအကြီးအကဲအား လုံးဝဥသယုံသစ္စာခံထားသည့် ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့၏ သဘောတရားရေးရာမှာ အစွရေးအား လက်နက်ကိုင်ခုခံတော်လှန်ရန်နှင့် အစွရေးမြေပေါ် တွင် လွတ်လပ်သော ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံထူထောင်ရန် သစ္စာပြုထားသည့် ဟားမားစ်တို့၏ သဘောတရားရေးရာနှင့် တူညီခြင်းမရှိဘဲ အစွရေးနိုင်ငံအား မြေပုံပေါ်မှ လုံးဝပျက်သုဉ်း သွားစေရန် ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ခုံမူ နှင့် သုတ်သင်ရှင်းလင်းဖယ်ရှားခြင်းဟူသည့် မတူကွဲပြားခြားနားနေကြောင်း တွေ့နိုင် ပါသည်။

ဟစ်ဇ်ဘိုလာနှင့် ဟားမားစ်တို့၏ စစ်အင်အား

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ဟားမားစ်သည် တိုက်ခိုက်ရေးသမားဦးရေ ၂၀၀၀၀ မှ ၂၅၀၀၀၊ ခန့်မှန်းခြေ ကီလိုမီတာ ၅၀၀ မှ ၇၀၀ အရှည်ရှိ ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းကွန်ရက်နှင့် ခုံးပျံနှင့် ပဲ့ထိန်းခုံးကျည် ၁၈၀၀၀ မှ ၃၀၀၀၀ တို့ဖြင့် အစွဲရေးအား စတင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ပစ်ခတ်သောခုံးပျံများသည် အများအားဖြင့် တာတိုပစ်ခုံးပျံများဖြစ်ကြပြီး အနည်းငယ်သည် တာလတ်နှင့် တာဝေးပစ်ခုံးပျံများ ဖြစ်သည်။

တာတိုအမျိုးအစားများ (Q စီးရီးဟုခေါ်သည်- Q 12/20/40 စသည်) သည် အကွာအဝေး ၅ ကီလိုမီတာမှ ၂၀ ကီလိုမီတာအထိသာ ပစ်ခတ်နိုင်သည်။ တာလတ်ပစ် ခုံးပျံအများစုသည် အီရန်မှဖြစ်ပြီး အီဂျစ်နှင့် ဆီးရီးယားမှတစ်ဆင့် မှောင်ခိုတင်သွင်းကြကာ အကွာအဝေး ၈၀ ကီလိုမီတာမှ ၁၂၀ ကီလိုမီတာအထိ ပစ်ခတ်နိုင်သည်။ ထင်ရှားသောဥပမာအချို့မှာ - Fazr 3 (အကွာအဝေး ၄၃ ကီလိုမီတာ)၊ Fazr 5 (အကွာအဝေး ၅ ကီလိုမီတာမှ ၇၅ ကီလိုမီတာ)၊ M75 (အကွာအဝေး ၇၅ ကီလိုမီတာ)၊ J80၊ J90၊ A 120 နှင့် R 160 တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အထက်ပါအချက်များနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အစွဲရေး၏သုံးသပ်ချက်အရ ဟစ်ဇ်ဘိုလာသည် ခုံးပျံ ၁၅၀၀၀၀ ခန့် ပိုင်ဆိုင်ပြီး အရေးပါသောအချိုးအစားမှာ တာလတ်နှင့်တာဝေးပစ် ခုံးပျံများဖြစ်သည်။ အဆိုပါစာရင်းတွင် မြေပြင်တိုက်ခိုက်ရေး ခုံးကျည်များနှင့် ခုံးပျံများ၊ မြေပြင်မှ ဝေဟင်ပစ်ခုံးပျံများ၊ ဒရုန်းများနှင့် သင်္ဘောဖျက်ခုံးကျည်များ ပါဝင်သည်။

ခုံးပျံများတွင် အီရန်လုပ် Falak (Falak 1 - အကွာအဝေး ၁၀ ကီလိုမီတာမှ ၁၁ ကီလိုမီတာ၊ Falak 2 - အကွာအဝေး ၂၀ ကီလိုမီတာ)၊ Fazr စီးရီး (Fazr 3 အကွာအဝေး ၄၃ ကီလိုမီတာ၊ Fazr 5 အကွာအဝေး ၅ ကီလိုမီတာမှ ၇၅ ကီလိုမီတာ၊ Shahin စီးရီး (Shahin 1 နှင့် 2 - အကွာအဝေး ၁၃ ကီလိုမီတာနှင့် ၂၀ ကီလိုမီတာ)၊ Khaibar အမျိုးအစားများ (M302 အကွာအဝေး ၁၀၀ ကီလိုမီတာ၊ Zelzal 1,2,3 (အကွာအဝေး ၂၅၀ ကီလိုမီတာမှ ၄၀၀ ကီလိုမီတာ) နှင့် Fateh 110 (အကွာအဝေး ၃၀၀ ကီလိုမီတာ)တို့ ပါဝင်သည်။

ရှုရှားသည်လည်း ဆီးရီးယား၏ ဆက်သွယ်ပေးမှုဖြင့် ဟစ်ဇ်ဘိုလာတို့အား လက်နက်အတွက် အဓိကပံ့ပိုးကူညီသူဖြစ်သည်။ အထင်ရှားဆုံးမှာ တင့်ဖျက်လက်နက်များနှင့် လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးလက်နက်များ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ -

(က) တင့်ဖျက် RPG 30 ခုံးပျံပစ်လောင်ချာ၊ AT3 Malyutka (အကွာအဝေး ၂ ဒသမ ၅ ကီလိုမီတာ)၊ Saxhorn-2 (အကွာအဝေး ၈၀ မီတာမှ ၂ ကီလိုမီတာ) AT5 Konkurs (အကွာအဝေး ၄ ကီလိုမီတာမှ ၇၀ ကီလိုမီတာ)၊ AT 13၊ AT 14 Kornet (အကွာအဝေး ၄ ကီလိုမီတာနှင့် Swedish (အကွာအဝေး ၅၀၀ မီတာမှ ၂ ဒသမ ၁ ကီလိုမီတာ)၊

(ခ) လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးလက်နက်များတွင် Pantsir S တာတိုလေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ် (SRSAM) (အကွာအဝေး ၂၀ ကီလိုမီတာ)၊ SA 17 Grizly သို့မဟုတ် BukM2 တာလတ်လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ် (MRSAM) တို့ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါစနစ်များသည် တိုက်ခိုက်ရေးလေယာဉ်များ၊ တိုက်ခိုက်ရေး ရဟတ်ယာဉ်များ၊ ခရုဇံခုံးကျည်များ၊ စမတ်ဗုံးများနှင့် လူမဲ့လေယာဉ်များ စသည်တို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို တန်ပြန်နိုင်စွမ်းရှိသည်။

“အစွရေး၏
 လက်ရှိအခြေအနေသည်
 စိတ်ပျက်အားငယ်
 ကြံရာမရဖြစ်ခြင်း၊
 အားမလို
 အားမရ
 မချင့်မရဲ
 ဖြစ်ခြင်းနှင့်
 အားနည်းချက်
 ပျော့ကွက်များရှိခြင်းတို့
 ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု
 သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ ”

(ဂ) အထူးအလေးထားသင့်သည်မှာ ပခုံးထမ်း
 လေယာဉ်ပစ်ခိုးများ (MANPAD) တပ်
 ဆင်ထားသည့် ဟစ်ဇ်ဘိုလာတိုက်ခိုက်
 ရေးသမားများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့တွင်
 SA7/Strela 2 (အကွာအဝေး ၃ ဒသမ ၆
 ကီလိုမီတာ)၊ Iglá S (အကွာအဝေး
 ၄ ကီလိုမီတာမှ ၆ ကီလိုမီတာ)၊ SA18
 Grouse (အကွာအဝေး ၅ ကီလိုမီတာမှ
 ၆ ကီလိုမီတာ)၊ SA 14/Strela 3 Gremlin
 (အကွာအဝေး ၄ ဒသမ ၅ ကီလိုမီတာ)
 စသည်တို့ပါဝင်ပြီး အများအပြား ပိုင်ဆိုင်
 ထားပါသည်။

သင်္ဘောဖျက်ခိုးကျည်များတွင် ရုရှားလုပ် P800
 Oniks/Yakhont အသံထက်မြန်သော သင်္ဘောဖျက်
 ခရစ်ခိုးကျည်နှင့် တရုတ်လုပ် YJ-83/ C802 သင်္ဘော
 ဖျက်ခိုးကျည်များ (အကွာအဝေး ၁၂၀ ကီလိုမီတာ
 သို့မဟုတ် ရေမိုင် ၆၅ မိုင်) တို့ပါဝင်သည်။

ဘဏ္ဍာရေးအရပိုင်ဆိုင်မှုများအားနှိုင်းယှဉ်ကြည့်
 လျှင် ဟားမားစ်သည် အီရန်ထံမှ တစ်နှစ်လျှင် အမေ
 ရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၇၀ မှ သန်း ၁၀၀ ခန့် ရရှိ
 သော်လည်း အီရန်သည် ဟစ်ဇ်ဘိုလာထံသို့ အမေရိ
 ကန်ဒေါ်လာ သန်း ၇၀၀ ခန့် နှစ်စဉ်လွှဲပြောင်းပေးသည်
 ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ ဤသည်မှာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်က
 လေ့လာသုံးသပ်ချက်ဖြစ်ပြီး ယခုအခါ နှစ်စဉ် အမေ
 ရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၁၀၀၀ အထိပင် မြင့်တက်လာ
 နိုင်သည်ဖြစ်ရာ စစ်ရိပ်စစ်ငွေများ ပိုမိုသိသာထင်ရှားစွာ
 ယှက်သန်းလာပါသည်။

အထက်ပါ အချက်အလက်များအရ ဟစ်ဇ်ဘို
 လာ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အရ အစွရေးနှင့် ထိပ်တိုက်
 တွေ့ပါက စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနိုင်သည်ဟူသော အယူအဆ
 အချို့ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ စစ်အင်အားနှင့်ပတ်သက်
 ပြီး ဟစ်ဇ်ဘိုလာအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏
 ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၆ ရက်နေ့ ထုတ်ပြန်ချက်အား
 လေ့လာကြည့်ပါက အတွေးအမြင်အချို့ ရရှိနိုင်ပါ
 သည်။ ဟစ်ဇ်ဘိုလာအဖွဲ့တွင် တိုက်ခိုက်ရေးသမား

၁၀၀၀၀၀ ကျော်ရှိနေပြီဖြစ်သည့်အပြင် အရှေ့အလယ်ပိုင်းရှိ အီရန်ကျောထောက်နောက်ခံ ပြုအဖွဲ့များမှ ထောင်ပေါင်းများစွာသော တိုက်ခိုက်ရေးသမားများသည်လည်း ဟစ်ဇ်ဘိုလာ အဖွဲ့သို့ဝင်ရောက်ရန် အသင့်ဖြစ်နေပြီး လက်ဘနွန်သို့လာရောက်နေကြကြောင်း ၎င်းက ပြောကြားခဲ့သည်။ ဆီးရီးယား၊ အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် ပါကစ္စတန်တို့မှ ဘာသာရေးအစွန်းရောက် အများအပြားသည်လည်း အချိန်ကာလတစ်ခုတွင် ထိုအဖွဲ့သို့ဝင်ရောက်လာနိုင်ပါသည်။ ဤသည်တို့မှာ ဟစ်ဇ်ဘိုလာ ခြိမ်းခြောက်မှု၏ အရည်အသွေးနှင့် အင်အားဖြစ်သည်။

အစွရေးတွင် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာအခြေအနေ မြင့်တက်လာခြင်း

အစွရေး၏ လက်ရှိအခြေအနေသည် စိတ်ပျက်အားငယ် ကြံရာမရဖြစ်ခြင်း၊ အားမလို အားမရ မချင့်မရဲဖြစ်ခြင်းနှင့် အားနည်းချက်ပျော့ကွက်များရှိခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ အောက်ပါအချက်များအရ ထိုအခြင်းအရာများကို အတည်ပြုနိုင်ပါ သည်-

- (က) ဓားစာခံများ၏ မိသားစုဝင်များသည် မီးထွန်းညှိ ဆုတောင်းခြင်း၊ သွေးအတု ပုံး များ ပစ်ပေါက်ခြင်း၊ “သူတို့ကို ပြန်ခေါ်ပေးပါ” ဟူသော ကြွေးကြော်သံများ ဟစ်ကြွေးခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခံရမည်ကို အန်တုခြင်း စသည့် ပြင်းထန်သည့်လုပ်ဆောင် မှုများ လုပ်ဆောင်လာကြကြောင်း သတင်းများတွင် တွေ့လာရပါသည်။ အစိုးရ အား ပိုမိုအလုပ်လုပ်ရန် ၎င်းတို့က တောင်းဆိုနေကြပါသည်။
- (ခ) အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ ဆန္ဒပြသူများသည် ဟားမားစ်တို့နှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေး ရန် အစိုးရအား ကြီးမားသောဖိအားများပေးနေပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် ဖမ်းဆီးခံထားရသော ဓားစာခံ ၂၅၁ ဦး (အချို့ က ၂၆၃ ဦးဟု ဆိုသည်။) အနက် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအထိ ၁၀၅ ဦးသာ ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ၂ ဦး (စုစုပေါင်း ၁၀၇ ဦး) ကို ထပ်မံပြီးကယ်တင်နိုင်ခဲ့သည်။ ကျန်ရှိသူ ၁၄၄ ဦး အနက် ဓားစာခံ ၇၆ ဦးမှာ အသက်ရှင်လျက် ထိန်းသိမ်းခံထားဆဲဟုယုံကြည်ရ ပြီး ၄၄ ဦးမှာ သေဆုံးသွားပြီဟု ယူဆရသည်။ ဤသို့ဖြင့် စာရင်းအရ ၁၂၀ ဦး ဖြစ်ရာ ကျန် ၂၄ ဦး၏ ကံကြမ္မာကို မည်သူကမျှ မသိနိုင်ချေ။ ၎င်းသည် အမှန် တကယ်ပင် စိတ်ပျက်ဖွယ်အခြေအနေ ဖြစ်ပါသည်။
- (ဂ) ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လမှ စက်တင်ဘာလအထိ ကာလနှင့် ထိုနှစ် အောက်တိုဘာလ မှ ဒီဇင်ဘာလအထိ ကာလနှစ်ခုအား နှိုင်းယှဉ်လေ့လာကြည့်ပါက စစ်ပွဲ၏ဆိုး ကျိုးများကြောင့် အစွရေးစီးပွားရေးသည် သိသိသာသာကျုံ့သွားခဲ့ပါသည်။ အထက်ပါသုံးလပတ်တွင် အသားတင် GDP သည် နှစ်အခြေခံအားဖြင့် ၁၉ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းခဲ့သည်။ ပို့ကုန်တင်ပို့မှုမှာ ၁၈ ဒသမ ၃ သို့ ကျ ဆင်းသွားပါသည်။
- (ဃ) ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် အဆင့်သတ်မှတ်ရေးအေဂျင်စီ S&P ဂလိုဘယ်သည် အစွရေး၏ ရေရှည်အဆင့်သတ်မှတ်ချက်ကို A အပေါင်းမှ AA အနုတ်သို့ လျှော့ချ

ခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးအကဲဖြတ်မှု လေ့လာမှုတစ်ခုအရ လာမည့်ဆယ်စုနှစ်အတွင်း ဆုံးရှုံးသွားသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပြန်လည်ထူထောင်ရန်အတွက် အစွဲအခွန် သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀၀ ဘီလီယံခန့် ကုန်ကျမည်ဖြစ်သည်။

(င) စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မက်ခရိုအညွှန်းကိန်းများအားလုံးသည်လည်း ကျဆင်းနေပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကသုံးစွဲမှု ၂၆ ဒသမ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းခဲ့ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှာ ၆၇ ဒသမ ၈ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းခဲ့ပါသည်။ ပြည်ပပို့ကုန် ၁၈ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်း ၄၂ ရာခိုင်နှုန်းလည်း ကျဆင်းခဲ့သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် စစ်ပွဲကြောင့် အစိုးရအသုံးစရိတ် ၈၈ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်း တက်လာပါသည်။

(စ) ဓားစာခံများ မည်သည့်နေရာကမျှ ပြန်လည်ရောက်ရှိမလာသော်လည်း မြောက်ပိုင်းဒေသတွင် ခိုးပျံများနှင့် ခိုးကျည်များကြောင့် ပြည်သူများ၏ လူမှုဘဝ ဆုံးရှုံးပျက်စီးမှုများ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ စစ်ပွဲမှာလည်း အဆုံးမသတ်နိုင်ဘဲ လက်တွေ့တွင် ဒေသတွင်း စစ်ပွဲကြီးဖြစ်ပွားလာရန် တစ်နေ့တခြား ပိုမို၍ နီးကပ်လာပါသည်။ စိတ်ပျက်အားငယ်မှုနှင့် အကြောက်တရားတို့သည် သာမန်အစွဲအခွန်နိုင်ငံသားများ၏ဘဝကို တစ်စတစ်စလွှမ်းမိုးလာနေပါသည်။

(ဆ) စစ်ပွဲကြီးဖြစ်ပွားနေကြောင်း သက်သေများအဖြစ် အစွဲအခွန်နိုင်ငံ နေရာတိုင်းတွင် ယူနီဖောင်းဝတ်စစ်သည်တော်များ၊ လက်နက်ကိုင်ဆောင်ထားသည့်အရပ်သားများ မြင်တွေ့နေကြရခြင်း၊ (အရန်စစ်သည် ၃၀၀၀၀ အထိ ဆင့်ခေါ်ထားပြီးဖြစ်သည်။) မိမိတို့ ချစ်ခင်သူများ ပြန်မလာမည်ကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ နေအိမ်များပျက်စီးပြိုကျနေခြင်း၊ ပုန်းခိုရာအကာအကွယ်များ ပျက်စီးနေခြင်း၊ တည်းခိုသူကင်းမဲ့နေသော ဟိုတယ်အလွတ်များ၊ ဓားစာခံများ၏ ပိုစတာများကပ်ထားခြင်း၊ နေ့စဉ် အသက်ရှင်သန်နေထိုင်ရေးကုန်ကျစရိတ်များ ပိုမိုများပြားလာခြင်း စသည်တို့ကို မြင်တွေ့လာရပါသည်။ ဤသည်မှာ ဆုံးရှုံးမှု၏ပြယုဂ်ဖြစ်ပြီး အစိုးရ၏စွန့်ပစ်ခံထားသည်ဟု ခံစားနေကြရပါသည်။

(ဇ) ပြည်သူများ၏ စိတ်ပျက်အားငယ်မှုနှင့် ဒေါသများသည် ဓားစာခံများဆိုင်ရာ ကဏ္ဍတွင် ပုံကျနေပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလက မြို့တော် Tel Aviv တွင် ပြုလုပ်သည့် ဆန္ဒပြပွဲတစ်ခု၌ နိုင်ငံသား ၁၀၀၀၀ ကျော်သည် ဒေါသထွက်ကာ စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြင့် သူတို့ကိုပြန်ခေါ်ပေးပါဟု အော်ဟစ်ကြွေးကြော်ခဲ့ကြပါသည်။

နိဂုံး

ဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟုအနေဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ၎င်း၏ အယူအဆကိုသာ ဆက်လက် စွဲကိုင်ထားဆဲ ဖြစ်ပါသည်-

- ပြီးပြည့်စုံသောအောင်ပွဲ၊

- ဟားမားစ် အမြစ်ပြတ် ချေမှုန်းခြင်း၊
- ရာဖာထိုးစစ်ကို ဆက်လက်ဆင်နွှဲခြင်း၊
- ပိုမိုအင်အားကြီးမားသည့် ဟစ်ဇ်ဘိုလာအား ရင်ဆိုင်ချေမှုန်းရန် အင်အားစုဖွဲ့ခြင်း၊
- လက်ဘနွန်ကို ကျောက်ခေတ်သို့ ပို့ဆောင်ရန် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊
- ဓားစာခံများအတွက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရန် ကျေအေးစေမည့် လှုပ်ရှားမှုမရှိပါ။

ထိုအခြင်းအရာများအားလုံးသည် နေတန်ရာဟု၏ နိုင်ငံရေးရှင်သန်မှုအတွက် လုပ်ဆောင်နေခြင်းလား။ ဟစ်ဇ်ဘိုလာနှင့် အီရန်တို့ စစ်ပွဲအတွင်း ပါဝင်လာပါက မည်သို့ ဖြစ်သွားမည်နည်း။ အစွရေးအစိုးရအဖွဲ့အတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ပိုမိုဆိုးရွားသွား မည်ဆိုပါက မည်သို့ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲသွားမည်နည်း။ အစွရေးတပ်မတော် အတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပါက မည်သို့ ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲသွားမည် နည်း။

ထိုအချက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟုသည် မီးဖြင့် ကစား နေသည်မှာ ထင်ရှားနေပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး
(သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

Ref: - Israeli Prime Minister Netanyahu’s War Aims – A No Go, Lt Gen (Dr) V K Saxena, (Retd), PVSM, AVSM, VSM, Vivekananda International Foundation, 7 May 2024

- Playing with Fire: Future of Israel– Hamas & Hezbollah Conflict, Lt Gen (Dr) V K Saxena (Retd), PVSM, AVSM, VSM, Vivekananda International Foundation, 2 July 2024

UAC
(Sabaidee to Lao)

UAC

“ လာအိုနိုင်ငံအစိုးရမှ နိုင်ငံတွင်း ဝင်ရောက်လာမည့်
နိုင်ငံခြားခရီးသွားဦးရေကို
မဝေးလှသည့်အနာဂတ်၌ နှစ်ဆတိုးပြီး
၄ မီလီယံအထိ ရှိလာလိမ့်မည်ဟု
ခရီးသွားဝန်ကြီးဌာနက မျှော်မှန်းထားသည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ဆင်ကောင်ရေ တစ်သန်းရှိသောနယ်မြေဟု တင်စားသည်မှာ ပိုပြောတာလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့မေ့ သွားရောက်လည်ပတ်ဖို့ အလွန်ကောင်းသည့်ကုန်းမြေပတ်လည်နှင့် ဝန်းရံလျက်ရှိသော လာအို (Lao) နိုင်ငံသည် အာဆီယံ၏ အလယ်၌ တည်ရှိပါသည်။

ရေကြောင်းဟူ၍ ပြည်တွင်းမြစ်တစ်စင်းမှမရှိ၊ ပင်လယ်ကမ်းစပ်မရှိ၊ ကုန်းမြေချည်းသာ တစ်နိုင်ငံလုံးပြည့်နေသည့်အခြေအနေကို အခွင့်အရေးများ ရအောင်ရှာဖွေကာ မြေပြင်ဆက်သွယ်မှုအလီလီနှင့် နိုင်ငံစီးပွားရေး တိုးမြှင့်စေမည့်နည်းလမ်းများဖြင့် အခိုင်အမာ ရပ်တည်လာတော့မည့် နမူနာပုံစံဖြင့် ပြသလာသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။

ဦးစွာ လာအို၏ အခြေခံ အချက်အလက်များကို လေ့လာကြည့်ကြစို့။

“Lao” သို့မဟုတ် “Laos” လား။

“S” မပါဘဲ “Lao” လာအိုကို ဒေသခံစကားလုံးအဖြစ် သုံးကြသည်။

“Beer Lao” ဆိုစကားမှ “We are Lao people” ကျွန်ုပ်တို့သည် လာအိုလူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည် စသည်ဖြင့်ပြောလေ့ရှိသည်ကို ဆိုလိုသည်။

“S” ပါသော “Laos” စကားလုံးကိုမူ နိုင်ငံအနေနှင့် နိုင်ငံတကာအဆင့်၌သာ ရည်ညွှန်းလေ့ရှိသည်။

လာအိုနိုင်ငံအတွင်း စုစုပေါင်းလူဦးရေ ၇ ဒသမ ၅ သန်း ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်ကြပြီး လူနည်းစုမျိုးနွယ်စုပေါင်း ၅၀ ခန့် ပါဝင်နေထိုင်လျက်ရှိသည်။ လူဦးရေအားဖြင့် မြို့တော်ရန်ကုန်ရှိ လူဦးရေနှင့် နီးစပ်သည်။ လာအိုနိုင်ငံ၏ အကျယ်အဝန်းမှာ အကြမ်းအားဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် တူညီသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအကြား လူဦးရေထူထပ်မှု သိပ်သည်းမှု (Density) တွင် အပါးဆုံး၊ အနည်းဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။

ကုန်းလမ်းခရီး သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် လာအိုနိုင်ငံ၏ ပထဝီဝင်အနေအထားအရ တောင်ကုန်း၊ တောင်တန်းများပေါများ၍ အများအားဖြင့် ခက်ခဲဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသည်။ စာရေးသူအနေဖြင့် Belt and Road Initiative (BRI) နှင့် ဆက်စပ်ပြီး လာအိုနိုင်ငံသို့ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ လာအိုနိုင်ငံမြို့တော် Vientiane မှ ရှေးဟောင်း မြို့တော် Luang Prabang ဆီသို့ ထိုမှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံ၊ ယူနန်ပြည်နယ် မြို့တော် ကူမင်းအထိ ခရီးပေါက်ခဲ့သည်။ Xishuangbanna နယ်စပ်မြို့ကို ဖြတ်ကျော်ပြီး လာအိုမှတရုတ်အထိ ရောက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

မိမိတို့သွားစဉ်အချိန်က ရန်ကုန်မြို့မှ လာအိုသို့ တိုက်ရိုက်လေကြောင်းခရီး မရှိပါ။ သို့သော် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအစပိုင်းမှစ၍ Myanmar Airways International (MAI) လေကြောင်းမှ စတင်ပျံသန်းနေပြီဟု သိရှိရသည်။

လက်ရှိ လာအိုသို့ ထိုင်းနိုင်ငံ ဘန်ကောက်မှ ပျံသန်းနေသောလေယာဉ်များသည် မိမိတို့ နိုင်ငံတွင်း ပြည်တွင်းခရီးစဉ်များ အသုံးပြုသော ATR လေယာဉ်ငယ်များနှင့် အလားတူ ဖြစ်သည်။

အစားအသောက်ပိုင်းတွင် လာအိုနှင့် မြန်မာ ထူးခြားစွာ ကွာခြားမှုမရှိပါ။ အံ့ဩဖွယ်ရာ တစ်ခုမှာကား ကမ္ဘာပေါ်၌ ကောက်ညှင်းဆန်ကို အများဆုံးစားသုံးကြသည့် လူမျိုးဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဟင်းဖြင့်တွဲစားရန် ဂျက်စမိုင်း၊ ဘာစမာတီ၊ ပေါဆန်း စသည့် ပုံမှန် ဆန်များကို မစားသုံးကြပါ။ ထိုဆန်များအစား ကောက်ညှင်းဆန်ကိုသာ အဓိက ပင်တိုင် အစားအစာအဖြစ် စားသုံးကြကြောင်းတွေ့ရသည်။

Laos China Railway ၏ ကုန်ကျစရိတ်

ကမ္ဘာ့တတိယနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံကို ကမ္ဘာ့ပထမနိုင်ငံအဖြစ် အခြေခံအဆောက်အအုံရရှိ အောင် မြှင့်တင်ပေးမည့် ပရောဂျက်တစ်ခုအနေနှင့် ကုန်ကျစရိတ်ကလည်း အထူးကြီးမား ပေမည်။

ဒေါ်လာ ၆ ဘီလီယံ ပရောဂျက်ကြီးမှာ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကို အကြွေးဖြင့် ဆောင်ရွက်ပြီး ကျန်သည့် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ Laos China Railway Co. (LCR Co.) က ပိုင်ဆိုင်ခွင့် Equity (စတော့ရှယ်ယာ) ဖြစ်သည်။ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်း အကြွေးကြောင့် လာအိုနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ရှိမည့် နိုင်ငံ၏ ပြည်ပကြွေးမြီသည် နိုင်ငံ၏ GDP ရာခိုင်နှုန်းအရ အထူးသိသာစွာ မြင့် တက်သွားစေမည်။ Equity ဆိုရာ၌မူ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံမှ ဘဏ္ဍာငွေထည့်ဝင် မှုဖြစ်ပြီး ကျန် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ လာအိုနိုင်ငံ၏ထည့်ဝင်မှု ဖြစ်သည်။

အချုပ်ဆိုရသော် တရုတ်နိုင်ငံမှ လိုအပ်သော မတည်ငွေ Capital လိုအပ်ချက်၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းဝန်းကျင် ထည့်ဝင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေး ရင်းနှီးမတည်ငွေဟုလည်း ဆိုနိုင်မည်။ China - Laos မောင်းနှင်နေသော ရထားများတွင် အထူးတန်းရထားတွဲများ၌ လက်ရှိစီးသူမရှိ၊ ရိုးရိုးတန်း (Economy Class) များတွင်သာ စီးနင်းကြ၍ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ၆ ဘီလီယံ ရထားလမ်းအနေဖြင့် ကုန်ကျစရိတ်များ ကာမိပြီး ဝင်ငွေပြန် ရနိုင်ခြေ ကြာမြင့်မည်မှာ အသေအချာဖြစ်သည်။ သို့သော် မမြင်ရသည့် အကျိုးဆက်

ရလဒ်ကောင်းများကိုမူ ယခုကပင် ရရှိကြပြီတွေ့နေပြီ ဖြစ်သည်။ လာအိုလူမျိုးများက ကျည်ဆန်ရထားလမ်းကို သုံးနိုင်သဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများစွာ ရရှိသည်။

လာအိုနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ သစ်သီးများ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ တင်ပို့နိုင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များက ဘန်ကောက်မှ တရုတ်နိုင်ငံ ကူမင်းအထိ မီးရထားဖြင့် အလွယ်တကူ သွားရောက်လည်ပတ်နိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။ လာအိုနိုင်ငံ အစိုးရမှ နိုင်ငံတွင်း ဝင်ရောက်လာမည့် နိုင်ငံခြားခရီးသွားဦးရေကို မဝေးလှသည့်အနာဂတ်၌ နှစ်ဆတိုးပြီး ၄ မီလီယံအထိ ရှိလာလိမ့်မည်ဟု ခရီးသွားဝန်ကြီးဌာနက မျှော်မှန်းထားသည်။ ပရောဂျက်ရထားလမ်း မပြီးစီးခင် ကြားကာလများတွင် ဆွဲဆောင်မှုများက နည်းပါးနေဦးမည်။ အထူးသဖြင့် မြို့တော်အနီးတစ်ဝိုက်ဒေသ၌ ဖြစ်သည်။

မြို့တော်ရှိ Victory monument မှာ ညမြင်ကွင်း၌ အထူးလှပဆွဲဆောင်မှု ရှိသည်။ ညဈေးတန်းမှာလည်း Nanyang Peninsula မှ Pasar Malems တို့ကဲ့သို့ စည်ကားသည်။ တရုတ်တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုကို နေရာတိုင်း၌ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ EV လျှပ်စစ်ကားပြခန်းများ၊ ညကလပ်များ၊ ကာရာအိုကေများနှင့် လောင်းကစားရုံအချို့လည်းရှိသည်။ နိုင်ငံရေးအရ မျက်နှာသာပေးမှုများပေးလားဟုပင် တွေးတောနိုင်သည်။

အသစ်ဖွင့်လှစ်လိုက်သော Vientiane South Station တောင်ဘက်ဘူတာရုံကပင် အထင်ကြီးစရာ ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ Third Tier မြို့များရှိ ဘူတာရုံများထက်ပမာဏအားဖြင့် သေးငယ်သော်လည်း သန့်ရှင်းသေသပ်၍ မိမိရည်ရွယ်ချက်နှင့် သင့်လျော်သည့် ပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။ သာမန်လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အတွက် လာအိုနိုင်ငံ၏ အဆိုပါဘူတာရုံကိုကြည့်မြင်ပြီး ကျည်ဆန်ရထားများ ဆိုက်ရောက်မှုကိုပါ ထည့်ပေါင်းလိုက်ပါက လာအိုနိုင်ငံသည် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အဆင့်

“လာအိုနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ သစ်သီးများ၊ ဟင်းသီးဟင်းရွက်များ တင်ပို့နိုင်သည်။ ထိုင်းနိုင်ငံကမ္ဘာလှည့်ခရီးသည်များက ဘန်ကောက်မှ တရုတ်နိုင်ငံ ကူမင်းအထိ မီးရထားဖြင့် အလွယ်တကူ သွားရောက်လည်ပတ်နိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။ ”

တစ်ဆင့်မြင့်သွားပြီဟု ယူဆနိုင်ပေမည်။ ရထားများမှာ ကမ္ဘာ့ပထမနိုင်ငံများ၏ ရထားများ အတိုင်း လျှပ်စစ်အားသွင်းရန် Chargers များ၊ Power Sockets များ၊ အပေါ်ဝတ်ကုတ်အင်္ကျီ ချိတ်စင်များ၊ ခေါက်စားပွဲများဖြင့် ခေတ်မီစနစ်ကျသော ရထားတွဲများ ဖြစ်ကြသည်။

လာအို၏မြို့တော်ဟောင်း လောင်ပရာဘန်း (Laung Prabang)

လာအိုနိုင်ငံ၏ မြို့တော်ဟောင်း Laung Prabang မှာ ထိုင်းလူမျိုးများအတွက်မူ အယုဒ္ဓယမြို့ဟောင်းကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ လာအိုနိုင်ငံ၏ နောက်ဆုံး ဘုရင်မင်းဆက်နေထိုင်ခဲ့ သည့် တော်ဝင်နန်းတော်နှင့် တော်ဝင်မျိုးနွယ်များ သေဆုံးပြီးမြှုပ်နှံသည့် Burial Chamber (သင်္ချိုင်း) အပါအဝင် ဘုရားကျောင်းပါ မြို့တော်ဟောင်းနေရာအတွင်း တည်ရှိသည်။

လာအိုနိုင်ငံအတွင်း အဓိကမြို့ကြီးများမှာ မဲခေါင်မြစ်အနီး၌ တည်ရှိကြသည်။ မဲခေါင် မြစ်သည် လာအိုနိုင်ငံအတွက် နယ်စပ်မြစ်ဖြစ်ပြီး လှေတစ်စင်းနှင့် လှော်ဖြတ်၍လည်းကောင်း၊ ရေကူးသွား၍လည်းကောင်း လာအိုနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံအတွင်း ရောက်ရှိသွားနိုင်သည်။

ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် စွဲမက်စရာများမှာ မြို့တော်ဟောင်း Laung Prabang ဒေသတစ်ဝိုက်၌ ရှိကြသည်။ အထူးသဖြင့် ဆင်စခန်းများနှင့် ခရီးရှည် သွား လမ်းကြောင်း(Trekking Tours)များ ရှိသည်။ တော်ဝင်နန်းတော် (Royal Palace) မှ သမိုင်းသုတေသီ၏ ပြောကြားချက်အရ Lan Xang မင်းဆက်မှ ရှင်ဘုရင်များက နန်းတော်၌ နေထိုင်သွားခဲ့သည်ဟု သိရသည်။ ထိုမင်းများထဲတွင် မတရားအသတ်ခံရသော ဘုရင်ခုနစ် ဦးပါဝင်သည်။ Serial Monarch Killer က တရားခံ ဖြစ်သည်။ Maha Devi အမည်ရှိ ဘုရင်မ သည် နောက်ကွယ်က တရားခံဟုလည်း ပြောကြသည်။ Nang Keo Phimpha ဟု လာအို လို ခေါ်ပါသည်။

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတိုင်း၌ လူများရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှု ဖြစ်ပေါ်သည်။ ရေအားလျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေး စက်ရုံများတစ်ဝိုက်မှ ကျေးရွာနေလူများကို အခြားနေရာများသို့ ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်စေခဲ့သည်။ လာအိုနိုင်ငံ၌ ရေအားလျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်သည့် စက်ရုံအများ အပြားမှ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကို အလျှံအပယ်ရသဖြင့် နိုင်ငံမှ ပိုလျှံနေသော ဓာတ်အားများ ကို ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရောင်းချခြင်းဖြင့် နှစ်စဉ် နိုင်ငံ GDP ၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို ပြန်လည် ရရှိစေခဲ့သည်။

ရွှေ့ပြောင်းကျေးရွာသူရွာသားများအနေနှင့် အနီးအနားမှ မြေများကို ပြန်လည်ရကြ သည်။ မိမိတို့ ဘိုးဘွားပိုင်နယ်မြေများကို စွန့်လွှတ်ပြီး အခြားနေရာများသို့ ရွှေ့ပြောင်းရ သဖြင့် အနည်းငယ်စိတ်ထိခိုက်နစ်နာကြသော်လည်း မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်မှ နိုင်ငံ အတွက် ရှေ့သို့ ချီတက်သည့်လမ်း၌ ကန့်ကွက်ရဲသူမရှိ။ အမှန်ဆိုလျှင်လည်း ရွှေ့ပြောင်းရ သူများမှာ သူတို့ဆုံးရှုံးသွားသည်များနှင့်ယှဉ်လျှင် ပို၍ကျယ်သောမြေ၊ ပို၍ကောင်းသော အိမ်များ ရရှိခဲ့ကြသည်။

အဆုံးစွန်အားဖြင့် BRI မဟာပရောဂျက်ကြီးက လာအိုနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားကြွေးမြီဝန် ကို ပို၍ ပိစေသည် မှန်သော်လည်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် အခြားစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များကို လျော့ကျစေသည်။ နိုင်ငံခြားခရီးသွားဦးရေကိုလည်း ပိုမို တိုးတက်

စေပြီး ၄ ဘီလီယံ မှန်းခြေရှိသည်။ လုံခြုံမှုအတွက်လည်း ပူစရာမလို။ လာအိုလူမျိုးများ အတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ပို၍ရစေပြီး သင်ကြားရေးနှင့်သင်ယူမှု အခွင့်အလမ်းများလည်း ပိုမိုရလာမည်။

အနောက်နိုင်ငံများမှ တိုင်းတာသည့် ပေတံအရ ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ မဖြစ်သေးသော်လည်း လာအိုအစိုးရမှ နိုင်ငံအတွက် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများကို ရယူရန်နှင့် ပြည်သူများ၏အကျိုးစီးပွားများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန် အသင့်ရှိနေသည့်အနေအထား ဖြစ်သည်။

ပရောဂျက်ကြီးတစ်ခုကို အောင်မြင်စွာအကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပြီးသည့် လာအိုနိုင်ငံသည် ဆင်းရဲသားပြည်သူများအတွက် ဖြည့်ဆည်းစောင့်ရှောက်ပေးသော၊ အလုပ်လုပ်သူ မိသားစုများအတွက် အားပေးကြည့်ရှုသော၊ လူလတ်တန်းစားများအတွက် ထောက်ပံ့ကူညီပေးသော၊ မြို့ကြီးများကိုကူညီ၍ ဝေးလံဒေသရှိကျေးရွာများကို အသက်ဝင်လှုပ်ရှားစေသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် နိုင်ငံကြီးဖြစ်လာခဲ့သည်။

အဆုံးတွင်ကား ယနေ့ရာစုနှစ်များအတွင်း အမြန်ဆုံးတိုးတက်နေသော နိုင်ငံများကဲ့သို့ပင် လာအိုနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီအရေးထက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ရွေးချယ်ကာ ပြည်သူ တစ်ဦးချင်း အခွင့်အရေးထက် နိုင်ငံ၏အခွင့်အရေးကိုရှေ့တန်းတင်ခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းတိုက်ခိုက်မှုများကိုကျော်လွှား၍ အဆုံးအဖြတ် မရေရာ မတိကျမှုများကို ရှောင်ရှားခဲ့သည်။ တစ်ဦးချင်း၊ တစ်ဖွဲ့ချင်းဖော်ပြချက်၊ လိုလားချက်များနှင့် လွတ်လပ်မှုတို့ထက် အများပြည်သူလူထုအတွက် တိုင်းပြည်၏အရေးကို အရေးတကြီးထားပြီးစီမံဆောင်ရွက်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။

လာအိုနိုင်ငံကို လာအိုနိုင်ငံသားအားလုံးက အခြားအရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ နည်းတူ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ ရောက်သွားနိုင်စေရန် မျှော်လင့်စောင့်စားနေနိုင်ကြပြီ ဖြစ်သည်။

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အသိပညာများ၏ ရေသောက်မြစ်နေရာများဖြစ်သည့် စာကြည့်တိုက်များသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အပြောင်းအလဲများနှင့် လိုက်လျောညီထွေစွာဖြင့် ရာစုနှစ်များစွာကို ဖြတ်သန်းလာခဲ့ပါသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ခေတ်တွင် အင်တာနက်နှင့် အီလက်ထရောနစ်စာအုပ်များသည် သတင်းအချက်အလက်များစွာကို လက်လှမ်းမီစွာ ပေးစွမ်းနိုင်သည့် စာကြည့်တိုက်များသဖွယ် ရှိနေနိုင်မည်ဟု ထင်ပါသည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သတင်းအချက်အလက်များစွာကို လွတ်လပ်စွာ၊ တန်းတူညီမျှစွာ ရယူနိုင်သည့်နေရာဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ လူမှုစီးပွားနေကပ်ခံ သို့မဟုတ် စွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ မည်သည့်အကြောင်းအရာအတွက်ကိုမဆို ကျယ်ပြန့်သောသတင်းအချက်အလက်များအား လွတ်လပ်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ အသုံးပြုခွင့်ပေးထားပါသည်။ သတင်းမှားများ ပေါများနေသည့် ယခုခေတ်ကာလတွင် စာကြည့်တိုက်များသည် မှန်ကန်ပြီးယုံကြည်စိတ်ချရသော သတင်းအရင်းအမြစ်များထံ လုံခြုံစိတ်ချစွာ ဝင်ရောက်အသုံးပြုနိုင်စေပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထူးခြားပြည့်စုံစွာအရေးပါသော ထင်ရှားသည့်စာကြည့်တိုက်များစွာ ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ ၁၀ ခုကို ထုတ်နုတ်ဖော်ပြသွားပါမည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ ဝါရှင်တန်ဒီစီရီ ကွန်ဂရက်စာကြည့်တိုက်ကို ၁၈၀၀ ပြည့်နှစ်က တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၁၇၀ ဘီလီယံကျော်ရှိပြီး ၁၄၅၅ ခုနှစ်က ဖော်ပြခဲ့သည့် Gutenberg သမ္မာကျမ်းစာ စာအုပ်များရှိပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ စာကြည့်တိုက်များအနက် အကြီးဆုံးစာကြည့်တိုက်များစာရင်းတွင် ပါဝင်နေပါသည်။ နှစ်စဉ် စာကြည့်တိုက်သို့ လာရောက်လေ့လာသူဦးရေ ငါးသိန်းခန့်ရှိပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ စနေနေ့အထိ နံနက် ၈ နာရီခွဲမှ ညနေ ၅ နာရီခွဲအချိန်အထိ ဖွင့်လှစ်ထားပါသည်။

အင်္ဂလန်နိုင်ငံ လန်ဒန်မြို့ရှိ ဗြိတိသျှစာကြည့်တိုက်အား ၁၇၅၃ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၁၇၀ သိန်းကျော်ရှိပြီး ၄ ရာစုခန့်က Codex Sinaiticus သမ္မာကျမ်းစာ လက်ရေးစာမူများထားရှိပါသည်။ ရည်ညွှန်းကိုးကားရန် ကျမ်းကိုးစာအုပ်များစွာဖြင့် ပြည့်စုံသောစာကြည့်တိုက်တစ်တိုက် ဖြစ်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်သို့ နှစ်စဉ်လာရောက်လေ့လာသူဦးရေ ၁၀ သိန်းခန့်ရှိပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၉ နာရီခွဲမှ ည ၇ နာရီခွဲအထိ ဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၉ နာရီခွဲမှ ညနေ ၅ နာရီခွဲအထိ ဖွင့်လှစ်ထားပါသည်။

ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပဲရစ်မြို့ရှိ ပြင်သစ်အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်အား ၁၃၆၈ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၁၄ သိန်းကျော်ရှိပြီး ဘီစီ ၁၄ ရာစုခန့်က ဆဋ္ဌမမြောက်ဘုရင် ဟမ်မူရာဘီ၏ Code of Hammurabi စာအုပ်များထားရှိပါသည်။ ဥရောပရှိ ရှေးအကျဆုံးသော အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်တစ်တိုက် ဖြစ်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်သို့ နှစ်စဉ် လာရောက်လေ့လာသူဦးရေ သုံးသိန်းခွဲခန့်ရှိပြီး အင်္ဂါနေ့မှ စနေနေ့အထိ နံနက် ၉ နာရီမှ ည ၇ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပါသည်။

အီတလီနိုင်ငံ ဖလောရင့်မြို့ရှိ ဖလောရင့်အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ကို ၁၇၃၇ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၆ ဒသမ ၅ သိန်းကျော်ရှိပြီး ၆ ရာစုခန့်က ဧကရာဇ်ဘုရင် Justinian(I) ၏ အမိန့်ဖြင့် ပြုစုထားသော ရောမဥပဒေဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးရာအကျဉ်းချုပ် (Pandects of Justinian) စာအုပ်များ ထားရှိပါသည်။ အဖိုးတန်သည့် မူရင်းကလောင်ရှင်များ၏ လက်ရေးစာမူများနှင့် ဥရောပပုံနှိပ်လုပ်ငန်းတွင် အစောဆုံးပုံနှိပ်ခဲ့သော ဘလောက်စာအုပ် (Incunabula) များလည်း ထားရှိပါသည်။ စာကြည့်တိုက်သို့ နှစ်စဉ် လာရောက်လေ့လာသူဦးရေ တစ်သိန်းခွဲခန့်ရှိပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၈ နာရီ ၁၅ မိနစ်မှ ည ၇ နာရီအထိဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၈ နာရီ ၁၅ မိနစ်မှ မွန်းလွဲ ၁ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပါသည်။

အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ ဒပ်ဗလင်မြို့ရှိ Trinity ကောလိပ်စာကြည့်တိုက်ကို ၁၅၉၂ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ရှစ်သိန်းကျော်ရှိပြီး ၄ ရာစုခန့်က လက်တင်ဘာသာဖြင့်ရေးသားထားသည့် ခရစ်ဝင်ကျမ်းလေးခုပါရှိသော “The Book of Kells: Darkness into Light” အကျော်ကြားဆုံးစာမူများ ထားရှိပါသည်။ စာကြည့်တိုက်သို့ နှစ်စဉ် လာရောက်လေ့လာသူဦးရေ နှစ်သိန်းခန့်ရှိပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၉ နာရီခွဲမှ ညနေ ၅ နာရီအထိဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၁၀ နာရီမှ ညနေ ၅ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပါသည်။

ရုရှားနိုင်ငံ စိန့်ပီတာဘတ်မြို့ (St.Pietroburgo) ရှိ ရုရှားအမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ကို ၁၇၉၅ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၃၆ ဒသမ ၅ သိန်းကျော်ရှိပြီး ၁၁ ရာစုခန့်က Wstromir ၏ ခရစ်ယာန်ကျမ်းစာအုပ်များ ရှိပါသည်။ ရုရှားနိုင်ငံတွင် အကြီးဆုံးစာကြည့်တိုက်ဖြစ်ပြီး စာကြည့်တိုက်သို့ နှစ်စဉ်လာရောက်လေ့လာသူဦးရေ တစ်သိန်းခန့်ရှိပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၉ နာရီမှ ည ၈ နာရီအထိဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၉ နာရီမှ ညနေ ၅ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပါသည်။

ဩစတြီးယားနိုင်ငံ ဗီယင်နာမြို့ရှိ ဩစတြီးယားအမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ကို ၁၇၂၂ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၁၂ ဒသမ ၄ သိန်းကျော်ရှိပြီး ၁၂ ရာစု ခန့်က Peutingeriana Tabula ရှေးဟောင်းစာပွဲရှိပါသည်။ ရှေးဟောင်းသမိုင်းဝင်ပစ္စည်း များစွာကို စုဆောင်းထားရှိသည့် စာကြည့်တိုက်တစ်တိုက်ဖြစ်ပြီး လာရောက်လေ့လာဖတ် ရှုသူ တစ်နှစ်လျှင် ၇ သိန်းခန့် ရှိပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၉ နာရီ ည ၇ နာရီခွဲအထိ ဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၉ နာရီမှ မွန်းလွဲ ၁ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ် ပါသည်။

စပိန်နိုင်ငံ မက်ဒရစ်မြို့ရှိ စပိန်အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ကို ၁၇၁၇ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်တွင် စာအုပ်စုစုပေါင်း သိန်း ၃၀ ကျော်ရှိပြီး စပိန် နိုင်ငံ၏အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ဖြစ်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်သို့နှစ်စဉ်လာရောက်လေ့လာသူ ဦးရေ ၁ ဒသမ ၂ သိန်းခန့်ရှိပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၉ နာရီမှ ည ၉ နာရီအထိဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၉ နာရီခွဲမှ မွန်းလွဲ ၂ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ ပေကျင်းမြို့ရှိ တရုတ်အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ကို ၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၃၅ ဒသမ ၉ သိန်းကျော်ရှိပြီး ၁၈ ရာစုက ရေးသား ခဲ့သော တရုတ်စာအုပ်များထဲတွင် အကြီးဆုံးဖြစ်သည့် ရှေးဟောင်းကျမ်းလေးကျမ်းပါဝင် သော (Siku Quanshu of the Annotated Bibliography the Four Treasuries) စာအုပ် တွဲထားရှိပါသည်။ အာရှတိုက်ရှိ စာကြည့်တိုက်များအနက် အကြီးဆုံးစာကြည့်တိုက်များ စာရင်းတွင် ပါဝင်ပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၉ နာရီမှ ညနေ ၅ နာရီ အထိ ဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၉ နာရီမှ မွန်းတည့် ၁၂ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပါသည်။

ဘရာဇီးနိုင်ငံ ရီယိုဒီဂျနရိုမြို့ရှိ ရီယိုဒီဂျနရိုအမျိုးသားစာကြည့်တိုက်ကို ၁၈၁၀ ပြည့် နှစ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ စာအုပ်စုစုပေါင်း ၉ ဒသမ ၂ သိန်းကျော်ရှိပြီး ၁၆ ရာစုက ရေးသားထားသည့် စာမူများရှိပါသည်။ ဘရာဇီးနိုင်ငံ၏အရေးပါသော သမိုင်းယဉ်ကျေးမှု နှင့် သုတေသနဗဟိုဌာနလည်း ဖြစ်ပါသည်။ တနင်္လာနေ့မှ သောကြာနေ့အထိ နံနက် ၈ နာရီခွဲမှ ညနေ ၆ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပြီး စနေနေ့တွင် နံနက် ၉ နာရီမှ မွန်းလွဲ ၁ နာရီအထိ ဖွင့်လှစ်ပါသည်။

မှတ်သားရန်အချက်အနေဖြင့် စာအုပ်အရေအတွက်သည် ခန့်မှန်းခြေရှိပြီး အရင်းအမြစ် အပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ စာအုပ်အဟောင်းများသည် ဤစာကြည့်တိုက်များတွင် ထိန်းသိမ်းထားသော အလွန်ရှားပါးသည့် ရှေးခေတ်ရတနာပစ္စည်းများ၏ ဥပမာတစ်ခုဖြစ် နေသည်။ စာကြည့်တိုက်တစ်ခု၏အရေးပါမှုကို စာအုပ်အရေအတွက်၊ ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု စာပေရတနာများ၏ ရှားပါးမှုနှင့် အရေးပါမှု၊ သုတေသနနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စသည့် အချက်များစွာဖြင့် ဆုံးဖြတ်ကြပါသည်။ နေ့စဉ်နှင့် နှစ်စဉ်လာရောက်လေ့လာသူ ဦးရေကိန်းဂဏန်းများသည် ခန့်မှန်းခြေသာဖြစ်ပြီး စာကြည့်တိုက်အလိုက် ကွဲပြားနိုင် ပါသည်။

ထို့အပြင် စာကြည့်တိုက်များသည် အရေးကြီးသောနေရာကပါရှိရန် အကြောင်းရင်း များစွာရှိပါသည်။ ရှားပါးစာအုပ်များနှင့် စာမူများစုစည်းထားရှိနိုင်မှု၊ သုတေသနနှင့် ပညာရေး

ပွဲ၊ ပြီးမှုတို့၏ ဗိသုကာနှင့်ဒီဇိုင်းဖန်တီးနိုင်မှု၊ သမိုင်းနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အရေးပါမှုများ ပါဝင်နေပေသည်။ ဤသည်မှာ ကမ္ဘာ့အရေးအကြီးဆုံး စာကြည့်တိုက်များ ရွေးချယ်မှုသာ ဖြစ်ကြောင်း သတိပြုစေလိုပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ယခုဖော်ပြခဲ့သည့် စာကြည့်တိုက် ၁၀ ခုနေရာတွင် ထည့်သွင်းနိုင်သည့် အခြားအရေးပါသည့် စာကြည့်တိုက်များစွာ ရှိနေပါသေး သည်။

စာကြည့်တိုက်များသည် စာအုပ်များကို သိုလှောင်ထားရုံသက်သက်မျှသာ မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့သည် လေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှုပွဲများ၊ စာသင်ခန်းများနှင့် လုပ်ငန်း များ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်နေရာများ၊ အင်တာနက်နှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာများကဲ့သို့ သော ဝန်ဆောင်မှုအမျိုးမျိုးကိုပေးဆောင်သည့် ဘက်စုံသုံးနေရာများပင် ဖြစ်သည်။

နောက်ထပ်တစ်ခုမှာ ပါဝင်မှုနှင့်ပေါင်းစည်းပေးနိုင်မှုပင်ဖြစ်သည်။ စာကြည့်တိုက်များ သည် အသက်အရွယ်မရွေး၊ လူမျိုးဘာသာမရွေး၊ လူသားအားလုံးအတွက် တွေ့ဆုံနိုင်ပြီး လူမှုဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်စေသည့် နေရာများပင်ဖြစ်သည်။ စာကြည့်တိုက်သည်အသုံးပြု သူအားလုံး ပါဝင်မှုနှင့် လူမှုစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို မြှင့်မားလာစေရာ အားလုံးအတွက် ကြိုဆို နေပြီး ဘေးကင်းလုံခြုံသော ပတ်ဝန်းကျင်အဖြစ် ဝန်ဆောင်မှုပေး၍နေပေသည်။

စိတ်ဝင်စားစွာ အာရုံခံစားနိုင်မှု အတွေ့အကြုံများကိုလည်း ရရှိစေပါသည်။ စက္ကူဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ရွက်လွှင့်နိုင်သည့်အတွေ့အကြုံ၊ စက္ကူနှင့်မင်တံတွင် နှစ်မြှုပ်ခြင်းအတွေ့အကြုံတို့သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ပုံတူပွား၍ မရနိုင်သောအရာများပင် ဖြစ် ပေသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် ထူးခြားပြီး မရှိမဖြစ်သော အတွေ့အကြုံများကို ထိန်းသိမ်း ထားရှိသည့်နေရာ ဖြစ်ပေသည်။

အနာဂတ်စာကြည့်တိုက်များ

စာကြည့်တိုက်များသည် တည်ငြိမ်သောအရာများမဟုတ်သော်လည်း လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ဖော်ဆောင်ပေးနေပေသည်။ စာကြည့်တိုက် များ၏ အနာဂတ်သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်များအဖြစ် တိုးပွားလာပါသည်။ အီလက်ထရောနစ် စာအုပ်များ၊ အော်ဒီယို(အသံ)စာအုပ်များ၊ ဒေတာဘေ့စ်များနှင့် အွန်လိုင်းမော်ကွန်းတိုက် များကဲ့သို့သော ဒစ်ဂျစ်တယ်အရင်းအမြစ်များအဖြစ် ပိုမိုဝင်ရောက်ခွင့်ပေးလာရမည် ဖြစ် သည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်သတင်းအချက်အလက်များကို ဝင်ရောက်အသုံးပြု ခွင့်များ ပေါင်းစပ်ပေးနေပါသည်။ လေ့လာခြင်း၊ အလုပ်လုပ်ခြင်း၊ လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့် သင်ယူခြင်းအတွက် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိသော နေရာများအဖြစ် ပေးဆောင်မည်ဖြစ်သည်။

ဆန်းသစ်တီထွင်မှုစင်တာများအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ပေးနေပါသည်။ စာကြည့်တိုက် သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကွန်ပျူတာတတ်မြောက်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသည့် နေရာ ဖြစ်ပြီး နည်းပညာအသစ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် သင်တန်းများနှင့်အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ကို လုပ်ဆောင်ပေးသည့်နေရာလည်း ဖြစ်နေပေသည်။

အဘယ်အတွက်ကြောင့် စာကြည့်တိုက်သို့ သွားကြသနည်း

စာကြည့်တိုက်သို့ သွားရောက်ရန် အကြောင်းရင်းများစွာ ရှိပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များမှ အချက်အလက်များစွာကို ရယူသုံးစွဲနိုင်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် စာအုပ်များ၊ အီလက်ထရောနစ်စာအုပ်များ၊ အော်ဒီယို(အသံ)စာအုပ်များ၊ မဂ္ဂဇင်းများ၊ သတင်းစာများ၊ ရုပ်ရှင်ဇာတ်လမ်းများ၊ ဂီတနှင့် အခြားအကြောင်းအရာများအပါအဝင် အရင်းအမြစ်များစွာကို ဝန်ဆောင်မှုပေးနေပါသည်။ သမိုင်းဦးကာလမှသည် ယခုသိပ္ပံခေတ်အထိ၊ စာပေမှသည် ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာအထိ စိတ်ပါဝင်စားသည့် မည်သည့်အကြောင်းအရာကိုမဆို ရှာဖွေရယူနိုင်ပါသည်။

ငွေကို ချွေတာစွာစုဆောင်းနိုင်ပါသည်။ စာအုပ်များကို ငှားဖတ်ခြင်းသည် စာအုပ်အသစ်ဝယ်ယူခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ငွေစုဆောင်းရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ငှားရမ်းထားသောစာအုပ်ကိုမူ ပျောက်ဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် စုတ်ပြုပျက်စီးခြင်းများ မဖြစ်စေရန် သတိထား၍ ကိုင်တွယ်အသုံးပြုရပါမည်။

စာအုပ်စာပေများ လေ့လာမှတ်သားနိုင်ရန် တိတ်ဆိတ်သောပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးပေးထားပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် စာပေလေ့လာဖတ်ရှုခြင်းတွင် အာရုံစူးစိုက်နိုင်စေရန်အတွက် ဆိတ်ငြိမ်ပြီး သက်သောင့်သက်သာရှိသောပတ်ဝန်းကျင်ကို ဆောင်ရွက်ပေးထားပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် စားပွဲခုံများ၊ သက်သောင့်သက်သာထိုင်ခုံများနှင့် အခမဲ့ Wi-Fi များ တပ်ဆင်ပေးထားလေ့ရှိပါသည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့်ပွဲများနှင့် စုပေါင်းလှုပ်ရှားမှုများတွင် အတူပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များတွင် စာဖတ်ဝိုင်းများ၊ ကွန်ပျူတာသင်တန်းများ၊ ဟောပြောပွဲများနှင့် ကလေးကစားပွဲများအပါအဝင် အသက်အရွယ်အားလုံးအတွက် အခမ်းအနားပွဲများနှင့် လှုပ်ရှားမှုပွဲများကို မကြာခဏစီစဉ်ပေးနိုင်ပါသည်။ လူမှုအကျိုးပြုအဖွဲ့အစည်းများအား အခမ်းအနားများဆောင်ရွက်ရန်နေရာအဖြစ်လည်း ခွင့်ပြုပေးထားပါသည်။

စာကြည့်တိုက်များတွင် အခမဲ့အင်တာနက်သုံးစွဲခွင့်နှင့် အခမဲ့ကွန်ပျူတာအသုံးပြုခွင့်များကိုလည်း ခွင့်ပြုပေးထားပါသည်။ အင်တာနက်နှင့် ကွန်ပျူတာများကို အသုံးပြုခွင့်ပေးထားသည့်အတွက် ဝက်ဘ်ဆိုက်များဖွင့်၍ အချက်အလက်များ ရှာဖွေခြင်း၊ အီးမေးလ်များစစ်ဆေးခြင်း၊ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့်ဆိုင်သော ဆော့ဖ်ဝဲများ အသုံးပြုခြင်း၊ ပရင်တာများ၊ စကန်နာများနှင့် အခြားနည်းပညာဆိုင်ရာ စက်ပစ္စည်းကိရိယာများကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အချို့သောစာကြည့်တိုက်များသည် ဝင်ရောက်ခွင့်ကို အမြဲတမ်းအခမဲ့သတ်မှတ်ပေးထားခြင်းတော့ မဟုတ်ပေ။ စာကြည့်တိုက်သို့မဝင်ရောက်မီနှင့် စာကြည့်တိုက်အတွင်းရှိ ပစ္စည်းများကို အသုံးမပြုမီမှာပင် သေချာစွာမေးမြန်း၍ ချမှတ်ထားသောစည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

လူမှုဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ ရရှိနိုင်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် စိတ်တူကိုယ်တူ၊ ဝါသနာတူ၊ စိတ်ဝင်စားမှုတူညီသူများအချင်းချင်း တွေ့ဆုံနိုင်ပြီး သူငယ်ချင်း မိတ်ဆွေအသစ်များရရှိနိုင်သည့် နေရာတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။

**“စာကြည့်တိုက်များသည်
လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက်
မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပြီး
လူတိုင်းအတွက်
သတင်းအချက်အလက်နှင့်
ဘဝတစ်သက်တာ
ပညာရေးကို
လက်လှမ်းမီနိုင်
စေပါသည်။ ”**

အခမ်းအနားများနှင့် ပွဲလမ်းအစီအစဉ်များလည်း စီစဉ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များတွင် စာဖတ်ပိုင်းများ၊ ကွန်ပျူတာသင်တန်းများနှင့် ဟောပြောပွဲများကဲ့သို့သော အသက်အရွယ်အားလုံးအတွက် အခမဲ့ သို့မဟုတ် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာသော အခမ်းအနားအစီအစဉ်များ၊ ပွဲလမ်းများကို အခါအားလျော်စွာ ခွင့်ပြုစီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးလေ့ရှိကြသည်။

ရပ်ရွာလူမှုရေးကိစ္စများအား ပံ့ပိုးကူညီမှုများပေးပါသည်။ စာကြည့်တိုက်ကို မကြာခဏ လာရောက်လည်ပတ်ခြင်းဖြင့် အများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးကူညီမှုများ ပေးပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပြီး လူတိုင်းအတွက် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဘဝတစ်သက်တာပညာရေးကို လက်လှမ်းမီနိုင်စေပါသည်။

စဉ်ဆက်မပြတ် သင်ယူလေ့လာနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းကို ရရှိစေပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များတွင် အွန်လိုင်းသင်တန်းများ၊ အီလက်ထရောနစ်စာအုပ်စာစောင်များ၊ အော်ဒီယို(အသံ)စာအုပ်များနှင့် ရုပ်သံဗီဒီယိုများကဲ့သို့သော မီဒီယာစုံဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာသင်ယူမှုများ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အတွက် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ၊ လူ့စွမ်းအားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးနေပါသည်။

ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် မတူကွဲပြားမှုများအပေါ် နားလည်မှုပေးပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် အသက်အရွယ်မရွေး၊ လူတန်းစားမရွေး၊ လူမျိုးဘာသာ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုစွမ်းရည်များအား ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ အားလုံးအတွက်ပါဝင်နိုင်ပြီး မည်သူ့ကိုမဆို အမြဲတမ်း ကြိုဆိုနေသော နေရာများဖြစ်ပါသည်။

ဘာကြောင့်များ စာအုပ်တွေကို ငှားရမ်းကြသနည်း

အထက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းရင်းများအပြင် စာကြည့်တိုက်မှ စာအုပ်များငှားရမ်းခြင်းတွင် အခြားသော အကျိုးကျေးဇူးများ ရှိနေပါသည်။ မဝယ်ခင်

အစမ်းမြည်းကြည့်၍ရပါသည်။ စာအုပ်များအား မဝယ်ခင်အချိန်တွင် စာကြည့်တိုက်မှ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ငှားရမ်းဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။ စာအုပ်အမျိုးအစားသစ်များနှင့် စာရေးဆရာကလောင်ရှင်အသစ်များကို စမ်းသပ်ဖတ်ရှုကြည့်နိုင်ပါသည်။

စာအုပ်များကို ငှားရမ်းဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် ငွေကုန်ကျခံစရာမလိုဘဲ အမျိုးအစားသစ်များနှင့် စာရေးဆရာအသစ်များ၏လက်ရာများကို စမ်းသပ်ဖတ်ရှုကြည့်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ စာကြည့်တိုက်သည် ကြိုက်နှစ်သက်နိုင်သော စာအုပ်အသစ်များကို ရှာဖွေသိရှိရယူနိုင်ရန် နည်းလမ်းကောင်းတစ်ခု ဖြစ်နေပေသည်။ မတူညီသောစာအုပ်များစွာကို ရွေးချယ်စရာ နေရာအဖြစ် ရှာဖွေနိုင်ပါသည်။ ပို၍ ပြီးပြည့်စုံသော ခြံငုံသုံးသပ်ချက်များရရှိရန် ခေါင်းစဉ်တစ်ခုတည်းတွင်ရှိသော စာအုပ်များစွာကို လွယ်ကူစွာ ရှာဖွေငှားရမ်းဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောရွေးချယ်မှုကို စာကြည့်တိုက်များမှာပင် အလွယ်တကူ ရှာဖွေနိုင်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များသည် မည်သည့်စာအုပ်ဆိုင်များထက်မဆို စာအုပ်များကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ စနစ်တကျရွေးချယ်ပေးနိုင်ပါသည်။ စီးပွားဖြစ် မရရှိနိုင်သော စာအုပ်များကိုလည်း ရှာဖွေရယူ လေ့လာနိုင်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်များက နေရာချွေတာခြင်းကိုလည်း ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။ စာကြည့်တိုက်မှ ငှားထားပါက အိမ်တွင် စာအုပ်များကို ဝယ်ယူစုဆောင်းထားရန် မလိုအပ်တော့ပေ။ ငှားယူထားသောစာအုပ်များကို သက်တမ်းတိုးခြင်းဖြင့် မိမိလက်ထဲတွင် အချိန်ကြာအောင် သိမ်းဆည်းထားနိုင်ပါသည်။ စာကြည့်တိုက်က စာအုပ်များ ငှားယူဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် ရှုပ်ပွနေမှုကို သက်သာစေပါသည်။ ငှားရမ်းထားသော စာအုပ်များကို ဖတ်ရှုပြီးသည်နှင့် အိမ်တွင်ရှုပ်ပွမနေစေရန် စာကြည့်တိုက်သို့ ပြန်လည်အပ်နှံနိုင်ပါသည်။

အချုပ်အားဖြင့် စာကြည့်တိုက်သို့သွား၍ စာအုပ်များငှားရမ်းခြင်းသည် အကျိုးကျေးဇူးများစွာကို ပေးဆောင်နေပေသည်။ စာကြည့်တိုက်သည် ငွေစုရန်၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုများ၊ အသိပညာဗဟုသုတများကိုရယူရန်၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းကို ပံ့ပိုးပေးရန်နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းရန်နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်နေပေသည်။

နိဂုံး

စာကြည့်တိုက်များသည် အရေးပါနေဆဲဖြစ်ပြီး အနာဂတ်တွင်လည်း ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ စာကြည့်တိုက်သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွက် အဖိုးမဖြတ်နိုင်သော တန်ဖိုးများကို ပေးဆပ်နေပေသည်။ သတင်းအချက်အလက်ရယူပိုင်ခွင့်ကို အာမခံပေးခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်သင်ယူလေ့လာနိုင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို ပေါင်းစည်းပေးခြင်းနှင့် လူမှုဆက်ဆံရေးအတွက် တိုးတက်ကောင်းမွန်စေသည့် နေရာများ ဖန်တီးပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် “Libraries are not just a place of the past, but a bridge to the future.” စာကြည့်တိုက်များသည် အတိတ်တွင်ရှိနေသော နေရာတစ်ခုသာမက အနာဂတ်အတွက်ပါ ပေါင်းကူးပေးသော တံတားတစ်စင်းအဖြစ်ပါ ရပ်တည်ပေးနေပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

မျိုးမြင့်မြတ်

အထွေထွေအကျဉ်းချုပ်
 အကျဉ်းချုပ်
 အကျဉ်းချုပ်

“ ဗီယက်နမ်လူမျိုးများ၏ ကျန်းမာရေးကို ကောင်းမွန်စေမည့်
 အပြုသဘောဆောင်သော ကျန်းမာရေးအမှုအကျင့်များမှာ
 ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သော အစားအသောက်ကို
 စားသုံးခြင်း၊ ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှုများကို ပြုလုပ်ခြင်း၊
 ဆေးလိပ်မသောက်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ”

ဝတ်ပုံ-အင်တာနက်

ဗီယက်နမ်ဆိုင်ရာလက်ထပ်သမ္မတနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင်ရှိပြီး အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ်၏ အရှေ့ဘက်စွန်း၌ရှိသော နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်စာရင်းအရ လူဦးရေမှာ ၉၈ ဒသမ ၈၆ သန်းရှိပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ၉၉ ဒသမ ၄၉ သန်းခန့်ရှိပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ၁၆ ခုမြောက် လူဦးရေအများဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။ အာရှတိုက်တွင် အဋ္ဌမမြောက်လူဦးရေ အများဆုံးနိုင်ငံလည်း ဖြစ်ပါသည်။ မြေမျက်နှာပြင်ဧရိယာ အကျယ်အဝန်းမှာ ၃၃၃၃၄၀ စတုရန်းကီလိုမီတာ ရှိပါသည်။ မြောက်ဘက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၊ အနောက်တောင်ဘက်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တို့မှ ဝန်းရံထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်၏ မြို့တော်မှာ ဟနွိုင်းမြို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်ကောင်းမွန်ခြင်းကြောင့် လူ့ဘဝသက်တမ်းရှည်ကြာပါသည်။

ဗီယက်နမ်လူမျိုးများ၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုအရေအတွက်

ဗီယက်နမ်လူမျိုးများသည် တူညီသော လူနေမှုအဆင့်အတန်းရှိသည့် အခြားနိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက သက်တမ်းလွန်စွာ မြင့်မားပါသည်။ သို့ရာတွင် နာမကျန်းမှုဖြင့် နေထိုင်ရသည့် နှစ်အရေအတွက် ပိုများပါသည်။ ယခုအခါ ဗီယက်နမ်လူမျိုးများ၏ ပျမ်းမျှသက်တမ်းသည် ၇၃ ဒသမ ၆ နှစ်ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အမျိုးသားများထက် သက်တမ်း ပိုရှည်ကြပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံရှိ သက်ကြီးရွယ်အိုများသည် ပျမ်းမျှအားဖြင့် ရောဂါသုံးမျိုး သို့မဟုတ် လေးမျိုး ခံစားရပါသည်။ ဗီယက်နမ်လူမျိုးတစ်ဦးစီသည် ဖျားနာ

“ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင်
 ဗီယက်နမ်လူမျိုးတို့၏
 သက်တမ်းမှာ
 ၇၅ ဒသမ ၆၇ နှစ်
 ဖြစ်ပါသည်။
 ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင်
 သက်တမ်းမှာ
 ၇၅ ဒသမ ၇၇ နှစ်ဖြစ်ပြီး
 ၂၀၂၂ ခုနှစ်ထက်
 ၀ ဒသမ ၁၃ ရာခိုင်နှုန်း
 တိုးလာပါသည်။ ”

မှုဖြင့် အသက်ရှင်နေထိုင်ရန် ပျမ်းမျှ ၁၀ နှစ်ဖြစ်သော ကြောင့် လူနေမှုဘဝ အရည်အသွေးကို များစွာထိခိုက်စေပါသည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ကျန်းမာသော အသက်၏ နှစ်အရေအတွက် လျော့နည်းစေသည်ဟု ပြောဆိုထားပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ၎င်းနိုင်ငံ၏လူဦးရေအနက် သက်ကြီးရွယ်အိုကာလကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ အသက် ၆၅ နှစ်နှင့် အထက်သည် လူဦးရေစုစုပေါင်း၏ ၇ ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ ၁၀ နှစ်ကြာပြီးနောက် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အရေအတွက်သည် စုစုပေါင်းလူဦးရေ၏ ၈ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက်လာပါသည်။ သက်ကြီးရွယ်အို ၈ ဒသမ ၁၆ သန်းခန့်ရှိပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ၂၀၃၉ ခုနှစ်တွင် သက်ကြီးရွယ်အို ၁၆ ဒသမ ၈ သန်းနှင့် ၂၀၆၉ ခုနှစ်တွင် ၂၅ ဒသမ ၂ သန်းရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံရှိ ဆေးရုံများကို အမျိုးအစားခွဲခြားထားခြင်း

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင်ရှိသော အစိုးရဆေးရုံများမှာ ဗဟိုအဆင့်ဆေးရုံ ၄၇ ရုံ၊ ပြည်နယ်အဆင့် ဆေးရုံ ၄၁၉ ရုံနှင့် ခရိုင်အဆင့်ဆေးရုံ ၆၈၄ ရုံ ရှိပါသည်။ အစိုးရဆေးရုံများအပြင် ပုဂ္ဂလိက ဆေးရုံပေါင်း ၁၈၂ ရုံရှိပြီး အများစုသည် မြို့ပြများတွင် တည်ရှိပါသည်။

ဗီယက်နမ်၏ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အစပျိုးမှု

၂၀၁၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ်သည် ကျန်းမာရေးနှင့် ညီညွတ်သော ဗီယက်နမ်ပရိုဂရမ် (Healthy Vietnam Program) ကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ်လူမျိုးများ၏ ကျန်းမာရေးကို ကောင်းမွန်စေမည့် အပြုသဘောဆောင်သော ကျန်းမာရေးအမှုအကျင့်များမှာ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သော အစားအသောက်ကို စားသုံးခြင်း၊ ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှုများကို ပြုလုပ်ခြင်း၊ ဆေးလိပ်မသောက်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ဆေးလိပ်

မသောက်ခြင်းသည် အန္တရာယ်ဖြစ်စေသော သုံးစွဲမှုကိုကင်းရှင်းစေရန် ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ဝန်ဆောင်မှုများကို၏ သက်တမ်း

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ဝန်ဆောင်မှုများကို၏ သက်တမ်းမှာ ၇၅ ဒသမ ၆၇ နှစ်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် သက်တမ်းမှာ ၇၅ ဒသမ ၇၇ နှစ်ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်ထက် ၀ ဒသမ ၁၃ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာပါသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် လက်ရှိသက်တမ်းမှာ ၇၅ ဒသမ ၉၁ နှစ်ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်ထက် ၀ ဒသမ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းတိုးလာပါသည်။

ဝန်ဆောင်မှုနိုင်ငံ၏ သက်တမ်းတိုးလာခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ မကူးစက်နိုင်သောရောဂါများကို တိုက်ဖျက်ရာတွင် အောင်မြင်သောကြိုးပမ်းမှုများကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသမီးများအတွက် ပျမ်းမျှသက်တမ်းသည် ၇၉ ဒသမ ၂ နှစ်နှင့် အမျိုးသားများအတွက် ပျမ်းမျှသက်တမ်းသည် ၇၀ နှစ်ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း အမျိုးသမီးများတွင် ၆ ဒသမ ၅ နှစ် တိုးတက်လာပြီး အမျိုးသားများတွင် ငါးနှစ်တိုးလာပါသည်။

ဝန်ဆောင်မှုနိုင်ငံ၏ အဓိက ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်

ဝန်ဆောင်မှုနိုင်ငံ၏ အဓိက ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်သည် နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးရှိ လူဦးရေအတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ကုသရေးစောင့်ရှောက်မှုတွင် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိကစနစ်ရောနှောထားသော ကျန်းမာရေးစနစ် ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်သည် ဗဟိုအဖွဲ့၊ ပြည်နယ်၊ ခရိုင်နှင့် ရပ်ကွက် လေးဆင့်စနစ်ဖြစ်ပါသည်။

ဝန်ဆောင်မှုနိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်သည် ကောင်းမွန်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံကြီးများတည်ရှိခြင်းကြောင့် ဟန့်နင်းနှင့်ဟိုချီမင်းကဲ့သို့သော မြို့ကြီးများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အရည်အသွေးသည် ကောင်းမွန်ပါသည်။ ဝန်ဆောင်မှုနိုင်ငံ ကျေးလက်တောရွာဒေသများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအရည်အသွေးနှင့် ရရှိနိုင်မှုမှာ အားနည်းနေကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။

ဝန်ဆောင်မှုနိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှု

ဝန်ဆောင်မှုနိုင်ငံတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပေးရာ၌ အဓိကအားဖြင့် အဆင့် (၃) ဆင့် ရှိပါသည်။ ခရိုင်နှင့် ခရိုင်၊ ဒုတိယအဆင့် ပြည်နယ်/တိုင်းနှင့် ခရိုင်အဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဗဟိုအစိုးရလက်အောက်ရှိ တတိယအဆင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် အထက်တန်းအဆင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ထောက်ပံ့ပေးပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ထင်ပေါ်အကျော်ကြားဆုံးဆေးရုံ

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ထင်ပေါ်အကျော်ကြားဆုံးဆေးရုံမှာ ဟိုချီမင်းမြို့တွင်ရှိသော ချိုရေး (Cho Ray) အထွေထွေဆေးရုံကြီးဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြင်သစ်ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်မှုအတွင်း ဒီချိုလွန်မြူနီစီပယ် (Hospital Municipal de Cholon) အဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး အမျိုးသားဆေးရုံလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လွှမ်းမိုးရေး ရေးဆွဲထားသော စီမံချက် (Master Plan)

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် မာစတာပလန် (Master Plan) ကို ရေးဆွဲထားပါသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် အဓိကရည်မှန်းချက်မှာ ဆေးရုံခုတင် ၃၃ ခု ခုနှစ်ဆရာဝန် ၁၅ ဦး၊ ဆေးဝါးကျွမ်းကျင် ၃ ဒသမ ၄ ဦးထားရှိပြီး လူနာ ၁၀၀၀၀ တွင် သူနာပြု ၂၅ ဦး ပါဝင်ရပါမည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အဆိုပါစီမံချက်မှာ ဆေးရုံ ခုတင် ၃၅ ခု ခုနှစ်ဆရာဝန် ၁၉ ဦး၊ ဆေးဝါးကျွမ်းကျင်လေးဦးနှင့် လူနာ ၁၀၀၀၀ လျှင် သူနာပြု ၃၃ ဦးရရှိရန် ရည်မှန်းထားပါသည်။ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင်လည်း ဆေးရုံခုတင် စုစုပေါင်း၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိရှိလာမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစနစ်ထားရှိမှု

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစနစ်ထားရှိမှုအား ဗဟို၊ ပြည်နယ်/တိုင်း၊ ခရိုင်နှင့် ခရိုင်ငယ် (ရပ်ကွက်) အဆင့်များ ဟူ၍ ခွဲခြားထားပါသည်။ လက်ရှိကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများသည် ဆေးရုံအခြေပြု စောင့်ရှောက်မှုပုံစံများအပေါ်တွင် ကြီးမားစွာ မှီခိုနေရပါသည်။ ဆေးရုံများတွင် စုစုပေါင်းကျန်းမာရေးအသုံးစရိတ်၏ ၇၃ ရာခိုင်နှုန်း ခန့်ရှိပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် သေဆုံးရသော အဓိကအကြောင်းအရင်းနှင့် အကြီးမားဆုံး ကျန်းမာရေးပြဿနာ

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် လေဖြတ်ခြင်းနှင့် နှလုံးသွေးကြောဆိုင်ရာ ရောဂါများသည် သေဆုံးမှု၏ ၃၁ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိပါသည်။ အဆုတ်နှင့် အသည်းကင်ဆာများသည် နောက်မှလိုက်၍ ဖြစ်ပွားသေဆုံးကြပါသည်။ နှစ်စဉ် သေဆုံးမှုနှစ်သိန်းတွင် လေဖြတ်ခြင်းသည် ဗီယက်နမ်လူဦးရေ၌ သေဆုံးမှုကို ဦးဆောင်နေပါသည်။ ၎င်းတို့ထဲမှ တစ်ဝက်ခန့်သည် သေဆုံးကြပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသား အမေရိကန်လူမျိုးများသည် အာရှတိုက်အောက်ပိုင်း အမေရိကန်လူမျိုးအုပ်စုများကြား လေဖြတ်သေဆုံးမှုနှုန်း ဒုတိယအမြင့်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးအတွက် အသုံးစရိတ်

Economist Intelligence Unit (EIU) ၏ အဆိုအရ ဗီယက်နမ်၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အသုံးစရိတ်မှာ ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၈ ဒသမ ၅

ကလေးမွေးဖွားနှုန်း ကျဆင်းမှုနှင့် အတူ ဗီယက်နမ်၏ သက်ကြီးရွယ်အိုဦးရေသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှု များနှင့် ထုတ်ကုန်များအတွက် လိုအပ်ချက်ကို ပိုမိုမြင့်မားလာစေပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံရှိ ကျန်းမာရေးစရိတ်များသည် အခြားနိုင်ငံများစွာထက် သိသိသာသာ သက်သာသောကြောင့် လူဦးရေအားလုံးအတွက် ပိုမိုသုံးစွဲနိုင်ပါသည်။ ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်း၊ တစ်ကိုယ်ရေသန့်ရှင်းမှုပြုလုပ်ခြင်း၊ အာဟာရကျွေးခြင်း၊ မိခင်နှင့်ကလေး စောင့်ရှောက်မှုကဲ့သို့သော ရပ်ရွာအခြေပြုဝန်ဆောင်မှုများစွာကို အခမဲ့ သို့မဟုတ် အလွန်သက်သာသော ကုန်ကျစရိတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အခြေခံကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစနစ်

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ကျယ်ပြန့်သော အခြေခံစောင့်ရှောက်မှု ကွန်ရက်ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် ခရိုင်ငယ်(ရပ်ကွက်)များ၏ ၉၈ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းတွင် ကျန်းမာရေးဌာနများ ရှိပါသည်။ ကျေးရွာ ၇၂ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းတွင် ကျေးရွာကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ ရှိပါသည်။ အခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ကျန်းမာရေးအာမခံ အစီအစဉ်ဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးမဟာဗျူဟာ

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ်သည် မကြာသေးမီအချိန်က ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်အထိ ပြည်သူများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ကာကွယ်ရေးနှင့်မြှင့်တင်ရေး အမျိုးသားမဟာဗျူဟာကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၄၅ ခုနှစ်သို့ဦးတည်သည့် မျှော်မှန်းချက်ဖြင့် နိုင်ငံသားတိုင်း အရည်အသွေးပြည့်ဝသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီနိုင်စေရန် ရည်မှန်းချက်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် အဖြစ်အများဆုံးရောဂါ

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် အဖြစ်အများဆုံးရောဂါများမှာ သွေးလွန်တုပ်ကွေးရောဂါ၊ ဇီကာဗိုင်းရပ်စ်ရောဂါတို့ဖြစ်ပြီး ရောဂါပိုးမွှားများဖြင့် ပျံ့နှံ့နေပါသည်။ ၎င်းရောဂါများသည် ကာကွယ်ဆေးဖြင့် မကာကွယ်နိုင်ပါ။ ၎င်းရောဂါများနှင့် အခြားရောဂါများကို ကာကွယ်ရန် အင်းဆက်ပိုးမွှားများ အကိုက်ခံရခြင်းမှ ရှောင်ရှားခြင်း အစီအမံများကို လိုက်နာရပါမည်။

အကြံပြုချက်

ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအဆင့်သည် ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO) ၏ အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၁၉၁ အနက် အဆင့် ၁၆၀ ဖြစ်ပါသည်။ ဗီယက်နမ်အစိုးရသည် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ၎င်းနိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခုလုံးတွင် နိုင်ငံ GDP ၏ ၇ ဒသမ

၁ ရာခိုင်နှုန်းကိုသုံးပါသည်။ အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံများထက် ပိုမိုသုံးစွဲခဲ့ပါသည်။ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာန၏ အချက်အလက်များအရ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ လူဦးရေ ၁၀၀၀၀ လျှင် ဆရာဝန် ၁၂ ဒသမ ၅ ဦးနှင့် ဆေးရုံတင် ၃၂ ခုရှိခဲ့ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် တန်းတူဖြစ်နေပါသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံကို ကျော်လွန်နေပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့စံနှုန်းများနှင့် ပိုမို ကိုက်ညီစေရန် ရည်မှန်းချက်ထားပြီး ကြိုးစားလျက်ရှိပါသည်။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစနစ်ကို အတုယူသင့်ကြောင်း အကြံပြုအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်းထွန်း (ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး)

Ref: - public health in vietnam 2024

- Master plan on healthcare network by 2050 approved (<https://vietnamnews.vn/society/1651039/master-plan-on-healthcare-network-by-2050-approved>.)
- Health promotion in VietNam (<https://www.who.int/vietnam/health-topics/health-promotion>.)

အင်ဒိုနီးရှားတွင် အစိုးရအပြောင်းအလဲဖြစ်ခြင်းနှင့် အာဆီယံအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခြင်းသည် မလေးရှား နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများအပေါ် များစွာအကျိုးသက်ရောက်ခဲ့သည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများသည် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး၏ အဆက် ဟူသော ပြောစကားရှိသည်။ သို့သော် ပြည်ပနိုင်ငံများ၏အရေးကြောင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံ ရေးများ ဖြစ်တည်လာတတ်သည်။ မည်သို့ဖြစ်စေကာမူ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများတွင် နိုင်ငံ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ နိုင်ငံကတန်ဖိုးထားခဲ့သော လူမှုရေးတန်ဖိုး၊ ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုး များသည် အရေးကြီးနေကြသည်။ ယင်းအချက်ကို မလေးရှားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံ ရေးများတွင် ထင်ရှားစွာမြင်တွေ့နိုင်သည်။

သမိုင်းကြောင်းဖြစ်စဉ်

မလေးရှားနိုင်ငံသည် အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီ ဖြစ်ခဲ့သည်။ စင်ကာပူ၊ ပီနန်၊ မလက်ကာ၊ ဂျဟိုးဒေသများကို အင်္ဂလိပ်အရာရှိများက တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့ပြီး ကျန်မလေးရှားဒေသ များတွင် စူလတန်များအား အစဉ်အဆက် ဆက်လက်အုပ်ချုပ်စေခဲ့သော်လည်း အင်္ဂလိပ် အကြံပေးများကို ခန့်ထားကြီးကြပ်စေခဲ့သည်။

မလေးရှားကို လွတ်လပ်ရေးပေးရန် အင်္ဂလိပ်က ကြံစည်စိတ်ကူးစဉ်တွင် မလေး လူမျိုး၊ တရုတ်လူမျိုးနှင့် အိန္ဒိယလူမျိုးများအား တန်းတူအခွင့်အရေးပေးထားရန် ရည်မှန်း ခဲ့သည်။ ထိုအချက်ကို မလေးနိုင်ငံရေးသမားများကလက်မခံနိုင်ဘဲ မလေးလူမျိုးများအား ဦးစားပေးရေးကိုဆောင်ရွက်ရန် အွန်နို (United Malays National Organization-UMNO) ကို ထူထောင်ကြသည်။ တစ်ပြိုင်တည်းမှာပင် မလေးရှားစီးပွားရေးတွင် အရေးပါနေသော တရုတ်လူမျိုးများက အမ်စီအေ (Malaysian Chinese Association-MCA) ကိုလည်းကောင်း၊

အိန္ဒိယနွယ်ဖွားများက အမ်အိုင်စီ (Malaysian Indian Congress-MIC) ကိုလည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ကြသည်။ ယင်းအဖွဲ့အစည်းတို့သည် နိုင်ငံရေးတွင် အပြိုင်ဖြစ်နေကြသည်။

မလေးလူမျိုးအများစုကို စုစည်းထားနိုင်သော အွန်နိုသည် လွတ်လပ်သောမလေးရှားနိုင်ငံကို ဘာသာရေးမဆန်သော ဥပဒေစည်းကမ်းများနှင့်အညီ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရန် လိုလားကြသည်။ ထိုစဉ်မှာပင် လူမျိုးရေးသာမက အစ္စလာမ်ဘာသာရေးကို အစွဲသန်သူများက မလေးရှားနိုင်ငံကို ဘာသာရေးအခြေခံစည်းမျဉ်းများအရ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရေး လိုလားကြပြီး သီးခြားဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှားကြသည်။ ယင်းတို့အနက် ပီအေအက်စ် (Parti Islam Semalaysia or Islamic Party of Malaysia-PAS) မှာ အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သည်။

လွတ်လပ်သော မလေးရှားနိုင်ငံ

ပထမဆုံး မလေးရှားအစိုးရကို ဝန်ကြီးချုပ် တွန်ကူးရာမန်က ဦးဆောင်သည်။ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတွင် ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးဖြစ်ပြီး အနောက်အုပ်စုနှင့် ပူးပေါင်းသည်။ မလေးကွန်မြူနစ်များသည် အစိုးရကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်နေကြသောကြောင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်ကတည်းက အရေးပေါ်အခြေအနေကို ကြေညာခဲ့ရသည်။ ဓနသဟာယဝင်ဖြစ်ရုံသာမက ၁၉၅၇ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် အင်္ဂလိပ်နှင့်ချုပ်ဆိုထားသော (Anglo Malayan Defence Agreement-AMDA) စာချုပ်သည် မလေးရှားလိုခြံရေးကို အာမခံပေးခဲ့သည်။

၁၉၅၅ ခုနှစ်ဝန်းကျင်တွင် အမေရိကန်သည် ထိုင်းနှင့်ဖိလစ်ပိုင်တို့ပါဝင်သော ဆီတိုးစစ်စာချုပ်ကို ဦးဆောင်ချုပ်ဆိုထားပြီး (တရုတ်) ကွန်မြူနစ်ရန်ကာကွယ်ရေးကို အားစိုက်ဆောင်ရွက်နေသည်။ ထိုစဉ်လွတ်လပ်ခါစ အာရှအာဖရိကနိုင်ငံများသည် ၁၉၅၅ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် အာရှအာဖရိက ဘန်ဒေါင်းညီလာခံတွင် တွေ့ဆုံပြီး စစ်အေးတိုက်ပွဲတွင် လွတ်လပ်စွာကြားနေရန် ကြိုးစားနေကြသည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၌ သမ္မတဆူကာနို ဩဇာအာဏာ ကြီးမားနေပြီး ၎င်းက အနောက်ဆန့်ကျင်ရေးလမ်းစဉ်ကို ဖော်ထုတ်ကျင့်သုံးသည်။

အင်္ဂလိပ်နှင့် မလေးရှားတို့က အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီအဖြစ် ကျန်ရှိနေသော ဆာဘား၊ ဆာရာဝပ်၊ ဘရူနိုင်းဒေသတို့နှင့် မလေးရှားကိုပူးပေါင်းပြီး မလေးရှားဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုအဖြစ် တည်ထောင်ရေးကို ၁၉၆၁-၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် ဆောင်ရွက်သည်။ ယင်းလုပ်ရပ်ကို အင်ဒိုနီးရှားက ဆန့်ကျင်ပြီး ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရေး (Confrontation) လမ်းစဉ်ဖြင့် ဘရူနိုင်းဒေသနှင့် စင်ကာပူတွင် စစ်ရေးအရ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်သည်။ မလေးရှားက အင်္ဂလိပ်အကူအညီဖြင့် ရင်ဆိုင်ရသည်။ ထိုသို့ဖြစ်နေစဉ် ၁၉၆၅ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် မလေးရှားသည် စင်ကာပူကို ခွဲထုတ်လိုက်သည်။

စင်ကာပူအား ခွဲထုတ်လိုက်ခြင်း အဓိကအကြောင်းမှာ မလေးရှားနိုင်ငံရေးတွင် တရုတ်လူမျိုးများက နေရာယူအရေးပါလာမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မလေးခေါင်းဆောင်များက မလေးရှားတွင် မလေးလူမျိုးနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာက အထူးအခွင့်ရအနေအထားဖြင့် နိုင်ငံကို တည်ဆောက်လိုကြသည်။ လီကွမ်ယုနှင့် ပီအေပီပါတီခေါင်းဆောင်

များက လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးမခွဲခြားဘဲ တန်းတူထားရေးကို လိုလားသည်။ စင်ကာပူ ဒေသတွင် တရုတ်လူမျိုး အများဆုံးနေထိုင်လျက်ရှိပြီး လက်ဝဲကွန်မြူနစ်စနစ်ကို လိုလားသူများအဖြစ် နာမည်ကြီးသည်။

၁၉၆၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ၌ အင်ဒိုနီးရှားတွင် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပြီး သမ္မတ ဆူကာနိုအစိုးရ ပြုတ်ကျသွား၍ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဆူဟာတိုအာဏာရလာခြင်းသည် မလေးရှား နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတွင် အပြောင်းအလဲဖြစ်စေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးဆူဟာတို သည် အင်ဒိုနီးရှားက မလေးရှားနှင့်သင့်မြတ်ရေးကို ဆောင်ရွက်သည်။

ထို့နောက် မကြာမီ ၁၉၆၇ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ထိုင်းနှင့် စင်ကာပူတို့သည် အာဆီယံအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းနိုင်ကြသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး သနတ်ခိုမန်၏ ရေးသားချက်အရ အာဆီယံဟုခေါ်လာမည့် ဖွဲ့စည်းမှုကို ထိုင်းက စတင် အဆိုပြုခဲ့ကြောင်း၊ ဘန်ကောက်တွင် မလေးရှားနှင့်အင်ဒိုနီးရှားတို့က ဆောင်ရွက်သော ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ဆွေးနွေးပွဲများမှရရှိလာသော အကြံအစည်ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ အင်ဒိုနီးရှားတွင် အစိုးရအပြောင်းအလဲဖြစ်ခြင်းနှင့် အာဆီယံအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခြင်းသည် မလေးရှား နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများအပေါ် များစွာအကျိုးသက်ရောက်ခဲ့သည်။

လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်း

၁၉၆၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် မလေးရှားနိုင်ငံ၌ မလေး-တရုတ် လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်း ဖြစ် ခြင်းသည် မလေးရှားပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးသာမက နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများအပေါ် အကျိုး သက်ရောက်စေခဲ့သည်။ မလေးရှားလူမှုအဖွဲ့အစည်းတွင် မလေးလူမျိုးများမှာ အများစု ဖြစ်နေသော်လည်း ကျေးလက်နေလယ်သမားများသာ ဖြစ်နေကြသည်။ အကြမ်းအားဖြင့် နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်အထိ များပြားသောတရုတ်လူမျိုးများနှင့် ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း ခန့်အထိ များပြားသောအိန္ဒိယနွယ်ဖွားများသည် မြို့ကြီးမြို့ငယ်များတွင်နေထိုင်ကြပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို အုပ်စိုးနေကြသည်။ မလေးလူမျိုးအများစုသည် ကျေးလက် တောရွာနေ လယ်ယာစိုက်ပျိုးသူများ ဖြစ်ကြသည်။ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးသော်လည်း လူများစု မလေးလူမျိုးများသည် ဆင်းရဲကြပြီး လွတ်လပ်ရေးအသီးအပွင့်မျှ မခံစားရသော အနေအထား တွင် ရှိနေသည်။ ယင်းသို့သောအကြောင်းကြောင့် စီးပွားရေးလောကကို ခြယ်လှယ်နေသော တရုတ်လူမျိုးတို့အားဆန့်ကျင်ခြင်းဖြင့် မလေး-တရုတ်လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းဖြစ်ခဲ့သည်။

လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းဖြစ်ပြီးနောက် ဝန်ကြီးချုပ်ရာဇတ် အစိုးရတက်လာသည်။ ၎င်းလက်ထက်တွင် အန်အီးပီ ခေါ် စီးပွားရေးမူဝါဒကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်သည်။ အကျဉ်းချုပ်မှာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကိုတိုးချဲ့ရန်၊ မလေးတိုင်းရင်းသား ဘူမိပုထရများ၏ စီးပွားရေးပိုင်ဆိုင်မှုကိုအားပေးရန်၊ ပညာသင်ကြားခွင့်၊ အုပ်ချုပ်ရေးရာထူးရပိုင်ခွင့်များတွင် လည်း မလေးတိုင်းရင်းသားများကို ဦးစားပေးရေး၊ မလေးလူမျိုးနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာရေး ကို အထူးအားပေးရေးဖြစ်သည်။

နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး အပြောင်းအလဲများကို ဦးတည်ခြင်း

မလေးရှားပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးတွင် လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းဖြစ်နေချိန်တွင် ပြည်ပဒေသ တွင်းအရေးတွင် အရေးကြီးသောအပြောင်းအလဲများ ဖြစ်နေသည်။ ဗီယက်နမ်စစ်ကို

တို့၏ စစ်အေးပြဿနာဖြစ်သော်လည်း အာဖဂန်လူမျိုးတို့သည် မွတ်ဆလင်များဖြစ်နေသောကြောင့် မလေးရှားအတွက်အရေးကြီးလာခဲ့သည်။ ဖော်ပြပါ နောက်ခံအခြေအနေတွင် ၁၉၈၁ ခုနှစ်တွင် မဟာသီယာသည် ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်လာသည်။

ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာလက်ထက်

ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာသည် ၁၉၈၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၃ ခုနှစ်အထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ နှစ်ပေါင်း ၂၂ နှစ်ကျော်ကာလအတွင်း အရေးကြီးသော ပြည်ပဖြစ်ရပ်များအနက် မလေးရှားနိုင်ငံအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများသောဖြစ်ရပ်များမှာ ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ်လွန်များတွင် ဂျပန်နိုင်ငံ စီးပွားတိုးတက်အောင်မြင်နေခြင်း၊ ၁၉၇၉ ခုနှစ်ကတည်းက စီးပွားပြုပြင်ရေးများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သော တရုတ်နိုင်ငံသည် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်လွန်များတွင် စီးပွားရေးအောင်မြင်သောနိုင်ငံအဖြစ် ထင်ရှားလာခြင်း၊ ၁၉၉၀-၉၁ ခုနှစ်တွင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲပြီး စစ်အေးတိုက်ပွဲ ပြီးဆုံးခြင်း၊ ၁၉၉၂-၉၃ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားပြဿနာပြီးဆုံးခြင်း၊ ၁၉၉၃ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် အမေရိကန်က ဒီမိုကရေစီနှင့်လူ့အခွင့်အရေးကို ရှေ့တန်းတင်သော နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများကို ပုံဖော်လာခြင်းများ ဖြစ်ကြသည်။

အထက်ဖော်ပြပါဖြစ်ရပ်များကို နောက်ခံပြုပြီး ဝန်ကြီးချုပ်မဟာသီယာသည် အရေးကြီးသော နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများကို ပုံဖော်ဆောင်ရွက်သည်။ အကျဉ်းအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်းတွေ့မြင်ရသည်-

- (က) အရှေ့သို့ကြည့်ရေး မူဝါဒအရ စီးပွားတိုးတက်ရေးကိုရည်မှန်းပြီး ဂျပန်နှင့် ဆက်ဆံရေးများကို အထူးဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် မလေးရှားသည် စီးပွားတိုးတက်သော နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာလက်ထက်တွင် ခေတ်မီနည်းစနစ်များဖြင့် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသောကြောင့် ၎င်းအား Father of Modernization ဟု တင်စားခေါ်ကြသည်။
- (ခ) ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်လွန်ကာလတွင် တရုတ်နိုင်ငံတိုးတက်လာသည်ကို တရုတ်ခြိမ်းခြောက်မှုဟု ပြောဆိုကြသော်လည်း ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာက တရုတ်နိုင်ငံတိုးတက်လာခြင်းသည် စီးပွားရေးအတွက် အခွင့်ကောင်းဖြစ်သည်ဟုမှတ်ယူပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် စီးပွားဆက်ဆံရေးများ ချဲ့ထွင်ခဲ့သည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံများဆက်ဆံရေးကို တည်ထောင်ပေးခဲ့သည်။
- (ဂ) အစ္စလာမ်ဘာသာရေးနှင့် မွတ်ဆလင်များအရေးကို ဆောင်ရွက်သည်။ ပါလက်စတိုင်းအရေးကို အလေးထားသကဲ့သို့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို သတိထားဆောင်ရွက်သည်။ အီရန်-အီရတ်စစ်ပွဲတွင် အီရတ်ဘက်က ရပ်တည်ခြင်းမှာ အီရန်ကဲ့သို့ ဘာသာရေးနိုင်ငံထူထောင်မည်ကို ကာကွယ်တားဆီးရန်ဖြစ်သည်ဟု အကဲဖြတ်ကြသည်။ ကူဝိတ်အပေါ် အီရတ်ကကျူးကျော်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ အီရတ်အပေါ် အမေရိကန်က အနိုင်ကျင့်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်လွန်ကာလတွင် အာဖဂန်နစ္စတန်အရေး၊

ဘော့စနီးယားအရေး၊ ကိုဆိုပိုအရေးများတွင် မွတ်ဆလင်ဘာသာဝင်များအရေး အဖြစ် ရပ်တည်ပေးခဲ့သည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်များအရေးနှင့် အရှေ့အလယ် ပိုင်းဒေသနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ပြည်တွင်း အစ္စလာမ်ဘာသာအစွန်းရောက်များကို ထိန်းညှိရန်နှင့် အာရပ်နိုင်ငံများမှ စီးပွားရေးအကူအညီများရရှိရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဟု အကဲဖြတ်ကြသည်။

(ဃ) အမေရိကန်၏ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ဦးစားပေးရေးများကို ဆန့်ကျင် ပြီး အာရှတန်ဖိုးများ အယူအဆကို ဖော်ထုတ်သည်။ ယင်းသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြင့် ပြည်တွင်းမလေးလူမျိုးများ၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ဘာသာရေးတန်ဖိုးထားမှု များကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ပေးသည့် သဘောဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ် အာရှဘဏ္ဍာရေး အကျပ်အတည်းဖြစ်ချိန်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၏ အကူအညီများကို ရယူပြီး ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သည်။

(င) အနောက်ဆန့်ကျင်ရေးဖြစ်ပြီး ရှေးဦးစွာ ဗြိတိသျှဆန့်ကျင်ရေးများကို ဆောင်ရွက် ခဲ့သည်။ မကြာမီမှာပင် ကိုလိုနီစနစ်ဆန့်ကျင်ရေး၊ အနောက်အုပ်စုဆန့်ကျင် ရေး သဘောထားများကိုဖော်ထုတ်ပြီး တစ်ပြိုင်တည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအရေး ကို ဦးဆောင်တင်ပြသူအဖြစ် ရပ်တည်လာခဲ့သည်။

အမေရိကန်-တရုတ်-မလေးရှား

ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာသည် ၁၉၈၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၃ ခုနှစ်အထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ စစ်အေးတိုက်ပွဲ နောက်ဆုံးကာလများ (၁၉၈၁-၁၉၉၀) ပါဝင်သကဲ့သို့ စစ်အေးလွန်အစပိုင်း (၁၉၉၀ မှ ၂၀၀၃ အထိ) ပါဝင်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ တိုးတက်မှုများသည် ၁၉၉၅ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် သိသာထင်ရှားလာသော်လည်း စီးပွားတိုးတက်ရေးသာအဓိကဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံက အိမ်နီးချင်းကောင်းလမ်းစဉ်ကို ကျင့်သုံးနေချိန်ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ပိုင်မှ အမေရိကန်စစ်စခန်းများကိုရုပ်သိမ်းသွားပြီး အမေရိကန်ကလည်း ၁၉၉၃ ခုနှစ် မှစပြီး ဥရောပအရေး၊ အရှေ့အလယ်ပိုင်းအရေး၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ဦးစားပေးနေချိန်ဖြစ်သည်။

အာရှ အထူးသဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှအရေးများတွင် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်တို့၏ အားပြိုင်မှုများမှာ ၁၉၉၅ ခုနှစ်အထိ သိသာထင်ရှားမှုမရှိသေးဟု ဆိုနိုင်သည်။ တရုတ်၏ မြိမ်းခြောက်မှုဆိုပြီး အချို့ကအရေးဆိုကြသော်လည်း တရုတ်နှင့်ပူးပေါင်းပြီး စီးပွားတိုး တက်ရေးကို ဆောင်ရွက်ကြရေးအယူအဆကို အာဆီယံနိုင်ငံများက ပိုမိုအလေးထားနေခဲ့ ကြသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း Mischief ကျွန်းအရေး ပေါ်ပေါက် လာပြီးနောက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအရေးကို စိုးရိမ်လာကြသည်။

အမေရိကန်နှင့်တရုတ် အားပြိုင်မှုဖြစ်ပြီး မလေးရှားဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာက အမေရိကန်နှင့် တရုတ်အားပြိုင်မှုကြားတွင် Hedging လုပ်နေသည်ဟု အချို့ကဆိုကြသော် လည်း မထင်ရှားပါဟု ဆိုနိုင်သည်။ အမေရိကန်နှင့်အီးယူ၏ ကန့်ကွက်မှုများကြားမှ မြန်မာ နိုင်ငံကို အာဆီယံအဖွဲ့အတွင်း သွတ်သွင်းနိုင်ရန်ကြိုးစားခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က မလေးရှား၏

“ဝန်ကြီးချုပ် နာဂျစ်
 အစိုးရသည်
 တရုတ်နိုင်ငံနှင့်
 စီးပွားဆက်ဆံရေးများကို
 တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ပြီး
 အမေရိကန်နှင့်
 လုံခြုံရေး၊
 ကာကွယ်ရေး
 ကိစ္စများကို
 ပိုမို
 ဆောင်ရွက်သည်။”

ရည်မှန်းချက်များမှာ အာဆီယံအဖွဲ့အား တရုတ်ဩဇာ
 ဟန့်တားနိုင်ရန် ကြိုးစားခြင်းထက် မြန်မာအပါအဝင်
 အင်ဒိုချိုင်းနားနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးဈေးကွက်ကို ပိုမို
 တန်ဖိုးထားခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်လွန်
 ကာလများတွင် ထိုင်းနိုင်ငံက အင်ဒိုချိုင်းနားစစ်မြေပြင်
 ကို ဈေးကွက်အဖြစ် ပြောင်းလဲရန်ဟူသော စီးပွားရေး
 အကျိုးစီးပွားကို ဦးတည်နေချိန်ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်
 မဟာသီယာလက်ထက်တွင် စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွား
 အထူးဦးစားပေးခဲ့သကဲ့သို့ ယင်းသို့ ဦးစားပေးနိုင်ရန်
 အင်အားကြီးများကလည်း ဒေသတွင်းပြိုင်ဆိုင်မှုများ
 ကို မဖော်ထုတ်ခဲ့သေးဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဝန်ကြီးချုပ် ဘာဒါဝီလက်ထက်

၂၀၀၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၉ ခုနှစ်အထိ ဝန်ကြီးချုပ် ဘာ
 ဒါဝီအစိုးရတက်လာခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် ဘာဒါဝီသည်
 မဟာသီယာလက်ထက်တွင် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး
 အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ အစဉ်အလာ
 အွန်နိုပါတီမှဖြစ်သောကြောင့် အစဉ်အလာ နိုင်ငံခြား
 ဆက်ဆံရေးများကို မြင်တွေ့ရပြီး လုပ်နည်းလုပ်ဟန်
 များသာ အနည်းငယ်ကွဲပြားသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်
 ဘာဒါဝီသည် ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာနှင့်မတူဘဲ
 ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအရေးအတွက် ဦးဆောင်ပြောဆို
 လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ပါလက်စတိုင်း
 အရေး၊ အစ္စလာမ်ဘာသာအရေးနှင့် မွတ်ဆလင်အရေး
 များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော်လည်း များစွာတက်
 ကြွခြင်း မရှိတော့သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။

ဘာဒါဝီနှင့် ဝန်ကြီးချုပ် နာဂျစ်လက်ထက်

ဝန်ကြီးချုပ် နာဂျစ်အစိုးရလက်ထက် တစ်နည်း
 အားဖြင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အာရှဒေသ၊
 အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အမေ
 ရိကန်တို့၏ အားပြိုင်မှုများသည် သိသာထင်ရှားလာ
 သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် စီးပွားတိုးတက်လာသည်နှင့်
 အတူစစ်အင်အားလည်းကြီးမားလာပြီး တောင်တရုတ်

ပင်လယ်အရေးတွင် အင်အားပြသပြီး ဆက်ဆံလာသည်။ အမေရိကန်သမ္မတ အိုဘားမားသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် အာဏာရလာပြီး အာရှဒေသဆက်ဆံရေးများကို ပိုမိုအလေးထားဆောင်ရွက်လာသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် နာဂျစ်အစိုးရသည် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် စီးပွားဆက်ဆံရေးများကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ပြီး အမေရိကန်နှင့် လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေးကိစ္စများကို ပိုမိုဆောင်ရွက်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံက ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း Nine-Dash-Line ကြေညာခြင်းကို လက်မခံကြောင်း ရပ်တည်ခဲ့သည်။ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် သိုသိပ်သောနည်းလမ်းများကို ကျင့်သုံးသောကြောင့် တရုတ်နှင့်ပြေလည်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံတွင် ရှိကျင့်ဖျင် သမ္မတဖြစ်လာပြီးနောက်တွင် ဘီအေအိုင်ကဲ့သို့သော စီးပွားတိုးချဲ့မှုများကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်လာသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံက စီးပွားတိုးတက်ရေးအတွက် တရုတ်နှင့် စီးပွားဆက်ဆံရေးများကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်နှင့် စီးပွားဆက်ဆံရေးများ ဆက်လက်တည်ရှိနေသော်လည်း လုံခြုံရေးဆက်ဆံရေးများသည် အဓိကသဘော ဖြစ်နေခဲ့သည်။ အမေရိကန်နှင့်တရုတ် အားပြိုင်မှုများမှာ သိသာထင်ရှားလာသောအချိန်ဖြစ်ပြီး မလေးရှားက မျှခြေဖြစ်ရန်အားထုတ်ခဲ့သည်။

၂၀၁၈-၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်သော ကြားကာလ

၂၀၁၈ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် မလေးရှားနိုင်ငံရေးကို နှစ် ၆၀ ကျော်လွှမ်းမိုးထားသော အွန်နီပါတီရုံးခိုမှိန်သည်။ သို့သော် နိုင်ငံရေးပါတီများသည် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရများသာ ဖွဲ့နိုင်ကြသည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာအစိုးရသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မေလမှ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ မတ်လအထိ၊ ဝန်ကြီးချုပ် ယာဆင်အစိုးရသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ မတ်လမှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လအထိ၊ ဝန်ကြီးချုပ် ဆာဖရီယာကော့အစိုးရသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လမှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလအထိသာ ကြာရှည်သည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရာ အန်ဝါအိဗရာဟင်ခေါင်းဆောင်သော ပီအိတ်ချ် ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့က နေရာအများစုရရှိသည်။ သို့သော် အစိုးရဖွဲ့နိုင်သည်အထိ အင်အားမများသောကြောင့် ရန်ဘက်သဖွယ်ရှိခဲ့သော အွန်နီပါတီနှင့် ပြန်လည်ပူးပေါင်းလျက် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖွဲ့စည်းရသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အန်ဝါအိဗရာဟင်ခေါင်းဆောင်သောအစိုးရ တက်လာခဲ့သည်။

ဝန်ကြီးချုပ် အိဗရာဟင်အစိုးရ

ဝန်ကြီးချုပ် အိဗရာဟင်အစိုးရသက်တမ်းသည် တစ်နှစ်ကျော်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ၎င်းလက်ထက် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများ၏ အခြေခံများသည် ပေါ်လွင်လာပြီဟုဆိုနိုင်ပြီး ယခင်က ရှိနေသော အကြောင်းရင်းများကိုပင် အခြေခံထားသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ (က) စီးပွားတိုးတက်ရေးရရှိရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း (ခ) အစ္စလာမ္မစ်နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံပြီး ပြည်တွင်းစီးပွားရေးအတွက်သာမက ပြည်တွင်းအစ္စလာမ်ဘာသာ အစွဲသန်သူများ

အရေးကို ထိန်းထားနိုင်ခြင်း (ဂ) အာဆီယံအဖွဲ့၏ အရေးကြီးအနေအထားကို ထိန်းသိမ်း မြှင့်တင်ပေးခြင်း (ဃ) အမေရိကန်နှင့် တရုတ်အားပြိုင်မှုတွင် မျှခြေဖြစ်ရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အစ္စလာမ်ရေးရာများနှင့် မလေးရှား

မလေးရှား ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာအစွဲသန်သော နိုင်ငံရေးပါတီ အုပ်စုများက ပြည်နယ်လေးခု (Kelantan၊ Terengganu၊ Kedah၊ Peris) တွင် ပြည်နယ် အစိုးရဖွဲ့စည်းနိုင်သည်အထိ အင်အားကြီးမားနေပြီး မလေးရှားနိုင်ငံကို ဘာသာရေးနိုင်ငံ (Theocratic State) အဖြစ် ထူထောင်နိုင်ရေးကို ဆက်လက်ကြိုးပမ်းနေသည်ကို ရင်ဆိုင် နေရသည်။ ထို့ကြောင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်း အာရပ်နိုင်ငံများ၊ အီဂျစ်နှင့် တူကီယံနိုင်ငံများသို့ ခရီးထွက်ပြီး နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသာမက အစ္စလာမ်ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊ ပညာရှင်များနှင့် တွေ့ဆုံပြီး မလေးရှားနိုင်ငံ၏ အစ္စလာမ်ဘာသာရေး အထူးအလေးထား နေခြင်းများကို ရှင်းလင်းပြောကြားခဲ့သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်း နိုင်ငံအပါအဝင် အစ္စလာမ် ဘာသာနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးများတွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားထက် မလေး ရှားနိုင်ငံတွင် တဖြည်းဖြည်း အင်အားကောင်းလာသော အစ္စလာမ်ဘာသာ အစွဲသန်သူများ အရေးသည် အရေးကြီးသော နောက်ခံအကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်နေသည်။

တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မလေးရှားစီးပွားရေး တိုးတက်ရေး

မလေးရှားစီးပွားရေးသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် တိုးတက်မှုနှေးကွေးခဲ့ သည်။ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၇ ခုနှစ်အထိကာလတွင် ၉ ဒသမ ၃ ရာနှုန်းတိုးတက်ခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၀-၂၀၁၉ ခုနှစ် ကာလတွင် ၅ ဒသမ ၄ ရာနှုန်းသာ တိုးတက်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးတွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးစနစ်သို့ အလျင်အမြန် ကူးပြောင်းနေချိန် တွင် မလေးရှားနိုင်ငံက အတူလိုက်ပါမပြောင်းနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် New Industrial Master Plan 2023-2030(NIMP) ကို ချမှတ်သည်။ ယင်းမှာ ဝန်ကြီးချုပ် အိဗရာဟင်အာဏာရပြီး လေးလခန့်အကြာတွင် ဖြစ်သည်။

ဖော်ပြပါစီမံကိန်း၏အကျဉ်းချုပ်မှာ မလေးရှားစက်မှုလုပ်ငန်းကို ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးရေး ဖြစ်သည်။ ခေတ်မီလျှပ်စစ်အီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်ရေး၊ Green Energy အသုံးပြုနိုင်ရေးဖြစ်ပြီး ယင်းရည်မှန်းချက်အတွက် မဖြစ်မနေလိုက်ပါဆောင်ရွက်ရမည့် စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့် လူသားအရင်းအမြစ် တိုးတက်ရေးနှင့် စီးပွားရေးယန္တရား ပြင်ဆင် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရေးများ ပါဝင်လာသည်။

ဝန်ကြီးချုပ် အိဗရာဟင်သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက် စဉ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်အများအပြားကို ခေါ်သွားသည်။ တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်အပါ အဝင် တရုတ်ခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံသည်။ နှစ်ဖက်တာဝန်ရှိသူများသည် မလေး ရင်းဂစ် ၁၇၈ ဘီလီယံ (ဒေါ်လာ ၃၈ ဘီလီယံ) တန်ဖိုးရှိသော သဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ တရုတ်၏ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် မလေးရှားတွင် တိုးတက် လာမည် ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်နှင့် မလေးရှားလုံခြုံရေး

၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် ဖိလစ်ပိုင်မှ အမေရိကန်စစ်စခန်းများ ရုပ်သိမ်းပြီးနောက်တွင် မလေးရှားဆိပ်ကမ်းများတွင် အမေရိကန်သင်္ဘောများ ဆိုက်ကပ်နားနေခွင့်များ ပေးထားခဲ့သည်။ ထိုနောက်ပိုင်းတွင် မလေးရှားနှင့်အမေရိကန် နှစ်ဖက်စလုံးကလည်း စစ်ရေး၊ လုံခြုံရေးဆက်ဆံရေးများတိုးချဲ့ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ အခြေခံအားဖြင့် မလေးရှားသည် နိုင်ငံခြားစစ်စခန်းများကို လက်မခံသောရပ်တည်ချက်ကို ခိုင်မြဲစွာဆုပ်ကိုင်ထားသည်။

တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း အငြင်းပွားမှုများတွင် မလေးရှားပါဝင်နေသည်။ မလေးရှား၏ရပ်တည်ချက်များသည် ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်နှင့်တူညီသော်လည်း လုပ်နည်းလုပ်ဟန်ကွာခြားသည်။ အကြမ်းအားဖြင့် မလေးရှားက သို့သိပ်စွာဖြေရှင်းလိုသည်။ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း အငြင်းပွားမှုကြောင့် ဗီယက်နမ်မှာကဲ့သို့ တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးဆန္ဒပြပွဲများဖြစ်လာမည်ကို မလေးရှားက စိုးရိမ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မလေးရှားတွင် တရုတ်လူမျိုးများသည် စီးပွားရေးတွင်သာမက နိုင်ငံရေးတွင်ပါ အရေးကြီးအုပ်စုဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ မလေးရှား၏ တည်နေရာအနေအထားသည် ဖိလစ်ပိုင်နှင့် ဗီယက်နမ်ကဲ့သို့ အရေးမပါသောနေရာတွင်ရှိနေသည်။ သို့သော် မျက်မှောက်ကာလကမ္ဘောဒီးယားတွင် ဆိပ်ကမ်းများကိုအဆင့်မြှင့်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံက ရေတပ်သင်္ဘောများ ဝင်ထွက်မှု ပြုလုပ်လာချိန်တွင် မလေးရှား၏တည်နေရာသည် အရေးကြီးလာမည်ဖြစ်သည်။

နိဂုံးဖော်ပြချက်

မလေးရှားနိုင်ငံရေးတွင် မလေးလူမျိုး၊ တရုတ်လူမျိုးနှင့် အိန္ဒိယနွယ်ဖွားများသည် အရေးပါနေသည်။ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံ၏လူဦးရေတွင် အကြမ်းအားဖြင့် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ များပြားသော တရုတ်လူမျိုးများသည် စီးပွားရေးတွင် ခြယ်လှယ်နေသူများအဖြစ် ရှုမြင်ခံနေရသည်။ လွတ်လပ်သော မလေးရှားနိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးဖြစ်စဉ်တွင် မလေးလူမျိုးအရေးနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာရေးသည် အရေးကြီးသော အကြောင်းခြင်းရာ ဖြစ်နေသည်။ အစ္စလာမ်ဘာသာရေးသည် မလေးရှားပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးသာမက နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများတွင် အများစုဖြစ်နေသည်။

၁၉၅၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အာတီကယ် (၁၁) တွင် ဘာသာရေးလွတ်လပ်ခွင့်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ အာတီကယ်(၃)တွင် အစ္စလာမ်ဘာသာသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ ဘာသာရေးအဖြစ် ရေးသားထားပြီး အာတီကယ် (၁၆၀) တွင် အစ္စလာမ်ဘာသာသည် နိုင်ငံ၏ အမှတ်အသားဖြစ်သည်ဟုလည်း ရေးသားထားသည်။ သို့သော် မလေးရှားနိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များသည် မလေးရှားနိုင်ငံကို ဘာသာရေးနိုင်ငံအဖြစ် မထူထောင်ဘဲ Secular နိုင်ငံအဖြစ် ထူထောင်ရေးကို အစဉ်တစိုက် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ သို့စေကာမူ မလေးတိုင်းရင်းသားများနှင့် ၎င်းတို့၏ အစ္စလာမ်ဘာသာကို ဦးစားပေးသဘောထားကို အထင်အရှားချမှတ်ထားပြီး ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးနှင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတို့တွင် ထင်ရှားအရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် အကောင်အထည်ဖော်ကြသည်။

ဝန်ကြီးချုပ် အိဗရာဟင်သည် အာဏာရလာပြီး ချက်ချင်းဆိုသလို ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် Madani အယူအဆကို တရားဝင်ကြေညာသည်။ ယင်းကြွေးကြော်သံမှာ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော မလေးရှားနိုင်ငံကို အရည်အသွေး ခြောက်ခုဖြင့်ဖွဲ့စည်းရန်၊ ၎င်းတို့မှာ Sustainability၊ Prosperity၊ Innovative၊ Respect၊ Trust၊ Compassion ဖြစ်ရန်ဟု ဆိုသည်။ ရှင်းလင်းပြောဆိုရာတွင် မလေးရှားနိုင်ငံကို တီထွင်ဆန်းသစ်မှုများဖြင့် ရေရှည်တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရန် ကြိုးစားရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ တိုးတက်မှုကို စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကိန်းဂဏန်းများဖြင့် တိုင်းတာဖော်ပြနေခြင်းသည် တစ်ဖက်သတ်ဆန်ကြောင်း၊ လူသား အချင်းချင်း ချစ်ခင်ခြင်း၊ တန်ဖိုးထားခြင်း၊ ယုံကြည်ခြင်း၊ မျှဝေခံစားခြင်း စသော အရည်အသွေး များဖြင့် တိုးတက်လာရေးဖြစ်ကြောင်း၊ မလေးလူမျိုးနှင့် အစ္စလာမ်ဘာသာသည် အခြေခံ မဏ္ဍိုင် တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း အခြားမည်သည့်လူမျိုးဘာသာကမျှ နောက်ကျကျန်ရစ်၊ ချန်ထားခဲ့သည်မျိုးမဖြစ်ရန် အရေးကြီးကြောင်း စသည်များကို ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။

ဝန်ကြီးချုပ် အိဗရာဟင်သည် ဝါရင့်သမ္မာရင့် မလေးနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရကို ခက်ခဲစွာဦးဆောင်နေရသည်။ မလေးရှားစီးပွားရေးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ဖွဲ့စည်းပြီး တိုးတက်မှုရရှိရေးကို ပထမဦးစားပေးအဖြစ် ဆောင်ရွက် နေချိန်တွင် ပြည်တွင်းစည်းလုံးရေးကို နိုင်ငံရေးအရသာမက ဘာသာရေးအရလည်း ဆောင်ရွက်နေရသည်။ လွတ်လပ်သောနိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများဖြင့် ဆက်လက်ရှင်သန် နိုင်ရန် အားထုတ်နေစဉ်မှာပင် စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားအတွက် တရုတ်နိုင်ငံနှင့်လည်းကောင်း၊ လုံခြုံရေးအကျိုးစီးပွားအတွက် အမေရိကန်နှင့်လည်းကောင်း ဆက်ဆံရေးများတိုးချဲ့လျက် ရှိသည်။ လောလောဆယ်တွင် စီးပွားရေးအရ တရုတ်နှင့်ဆက်ဆံရေးများမှာ အလျင်အမြန် တိုးတက်လျက်ရှိရာ ယခင်ကဆောင်ရွက်ခဲ့သော Hedging နည်းလမ်းများသည် မှေးမှိန် လာပြီး တရုတ်စီးပွားတိုးတက်ရေးတွင် အတူလိုက်ပါဆောင်ရွက်သော Bandwagoning နည်းလမ်းများကို ပိုမိုမြင်တွေ့နေရသည်ဟု အကဲဖြတ်သုံးသပ်လျက်ရှိကြပါသည်။

ဆင်ဖြူကျွန်းသန်းထွန်း

Ref: Karminder S.Dhillon	Malaysian Foreign Policy in the Mahathir Era (1981–2003)
Elina Noor and T.N Qistina	Great Power Rivalries, Domestic Politics and Malaysian Foreign Policy
Cassey Lee	Malaysia–China economic relations: Riding the dragon’s tail for structural transformation
Syed Huzaifah	Malaysia Madani and the Muslim World: Anwar Ibrahim’s Soft Power Strategy

တရားဝင်စာချုပ် (SMRs)
အသုံးပြုခြင်း (SMART)

“ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်
ရည်မှန်းချက်အမှတ် (၇) ဖြစ်သော
‘သန့်စင်၍ အဖိုးအသင့်တင့်သော စွမ်းအင်ရရှိရေး’ ကို
အကောင်အထည်ဖော်နေသည့်
နိုင်ငံများကိုလည်း SMRs များက
အထောက်အကူပြုပါမည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

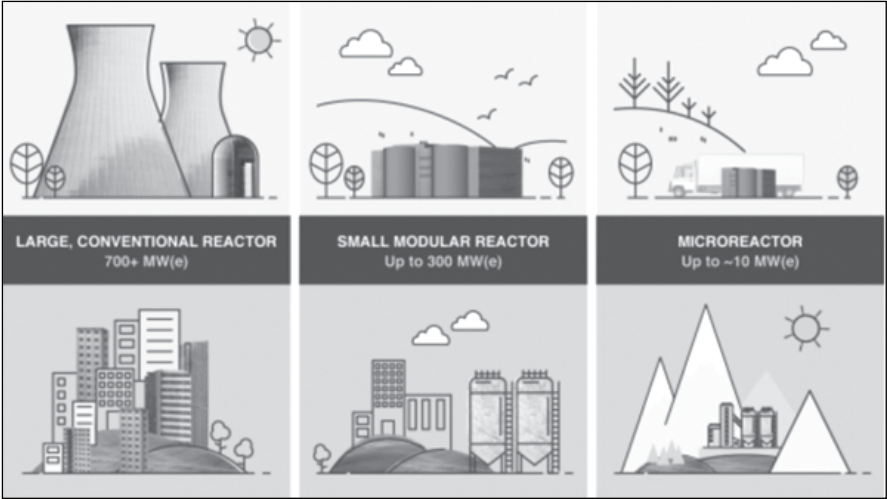
နျူကလီးယားစွမ်းအင်သည် ကမ္ဘာ့လျှပ်စစ်ဓာတ်အား၏ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ထောက်ပံ့ပေးနေပါသည်။ နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံများကို လက်ရှိတွင် နိုင်ငံပေါင်း ၃၀ က သုံးနေပါသည်။ နျူကလီးယားစွမ်းအင်သည် ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှုမရှိသဖြင့် သန့်စင်သော စွမ်းအင်အဖြစ် သတ်မှတ်ကြပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို တားဆီးရန်အတွက် ကမ္ဘာကြီးသည် သန့်စင်ပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသောစွမ်းအင် ပိုမိုလိုအပ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားနိုင်ငံပေါင်း ၂၀ ကျော်သည် ၎င်းတို့၏စွမ်းအင်နှင့် ရာသီဥတုလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် နျူကလီးယားစွမ်းအင်ကိုသုံးရန် လေ့လာနေပါသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ် ဂျပန်နိုင်ငံ ဖူကူရှီးမား (Fukushima) တွင် သမားရိုးကျနျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံ မတော်တဆ ထိခိုက်ပေါက်ကွဲမှုဖြစ်ပြီးနောက် ကမ္ဘာတစ်လွှားတွင် သမားရိုးကျ နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံများအစား သေးငယ်သောမော်ကျူလာ နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖိုများ(SMRs)များကို စိတ်ဝင်စားလာကြပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် သေးငယ်သော မော်ကျူလာနျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖိုများ(SMRs)များကို လေ့လာရေးသားတင်ပြပါမည်။ ဖတ်ရှုသူများလွယ်ကူစေရန် SMR ဟုသာ ခေါ်ဝေါ်ရေးသားသွားပါမည်။

သေးငယ်သော မော်ကျူလာ နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖိုများ (SMR)

SMR သည် သာမန် နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖိုများ၏ စွမ်းအင် သုံးပုံတစ်ပုံခန့် (၃၀၀ မဂ္ဂါဝပ်)သာ အများဆုံးထုတ်လုပ်နိုင်သည့် စွမ်းရည်ရှိသော အသေးစားအဆင့်မြင့် နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖိုများ ဖြစ်ပါသည်။

- S (Small) = သေးငယ်သည်။ သမားရိုးကျ နျူကလီးယားဓာတ်အားပေး ဓာတ်ပေါင်းဖိုအရွယ်အစား၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာရှိပါသည်။
- M (Modular) = အစိတ်အပိုင်းနှင့်စနစ်များကို စက်ရုံတွင် စုစည်းတည်ဆောက် တပ်ဆင်ပြီး အသုံးပြုမည့်နေရာသို့ ယူနစ်တစ်ခုအဖြစ် အလွယ်တကူ ပို့ဆောင်နိုင်သည်။
- R (Reactor) = နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖိုများ-စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ရန်၊ အပူထုတ်ပေးရန်နှင့် နျူကလီးယားအမှုန်အမွှားများကို ထိန်းညှိပေးသည်။

SMRs ၏ အားသာချက်များ

သေးငယ်သော မော်ဂျူလာ (Modular) ဒီဇိုင်းသဘာဝသည် SMRs များ၏ အားသာချက် ဖြစ်ပါသည်။ သမားရိုးကျ ကြီးမားသော နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံများနှင့် အဆင်မပြေသောနေရာများတွင် SMRs များကို သုံးနိုင်ပါသည်။ ယူနစ် (Unit) များကို အဆင်သင့် ထုတ်လုပ်ပြီး အသုံးပြုမည့်နေရာသို့ တင်ပို့ကာ တပ်ဆင်အသုံးပြုနိုင်ခြင်းသည် SMRs များ၏ ထူးခြားချက်ဖြစ်ပါသည်။ သမားရိုးကျ နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံကြီးများထက် SMRs များသည် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာပြီး ဆောက်လုပ်ရေးအချိန်လည်း တိုပါသည်။ ဥပမာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံး သမားရိုးကျ နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံဖြစ်သော ရူပူး (Rooppur) အားတည်ဆောက်ရန် ရုရှားနှင့်သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် လက်မှတ်ထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ်မှစ၍ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း တည်ဆောက်ခဲ့ရာ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် စတင်လည်ပတ်နိုင်ပါမည်။ ခုနစ်နှစ်ကြာ တည်ဆောက်ရပါသည်။

ကျေးလက်ဒေသများ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ရရှိရေးကို စိန်ခေါ်မှုများထဲတွင် အခြေခံအဆောက်အအုံ (Infrastructure) ဖြစ်သော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုင်းကွန်ရက် (National Grid) လွှမ်းခြုံမှု အပြည့်မရှိခြင်းသည် တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ကျေးလက်လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ရရှိရေးအတွက် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုင်း တည်ဆောက်ခြင်းသည် ကုန်ကျစရိတ်များပါသည်။

လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလှိုင်းကွန်ရက် မရောက်သောဒေသများနှင့် လျှပ်စစ်အပြည့်အဝမရရှိသော စက်မှုဇုန်များအတွက် SMRs သည် သင့်တော်ပါသည်။ လျှပ်စစ်ကွန်ရက်နှင့် ချိတ်ဆက်၍သော်လည်းကောင်း၊ သီးခြားရပ်တည်၍သော်လည်းကောင်း သုံးနိုင်ပါသည်။ ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှုနည်းသော စွမ်းအင်ဖြစ်သဖြင့် ဒေသတွင်နေထိုင်သောလူများနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများအတွက် အကျိုးရှိပါသည်။ SMRs ၏ အခွဲတစ်ခုဖြစ်သည့် မိုက်ခရိုဓာတ်ပေါင်းဖို (Microreactors) များသည် ၁၀ မဂ္ဂါဝပ် (10 MW)အထိ လျှပ်စစ်စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသည့်အတွက် အထူးသင့်လျော်ပါသည်။ မိုက်ခရိုဓာတ်ပေါင်းဖိုများသည် ကာဗွန်ထုတ်လုပ်မှုနည်းခြင်း၊ ယုံကြည်စိတ်ချရခြင်း၊ သင့်တင့်သောဈေးနှုန်းတို့ကြောင့် မည်သည့်ဒေသတွင်မဆို အသုံးဝင်ပါမည်။ ထို့အပြင် မိုက်ခရိုဓာတ်ပေါင်းဖိုများကို အရေးပေါ်အခြေအနေများအတွက် အရန်ဓာတ်အားထောက်ပံ့မှုအဖြစ် (Backup Power Supply) သို့မဟုတ် ဒီဇယ်ဓာတ်အားပေးစက်များကို အစားထိုးရန် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

သမားရိုးကျဓာတ်ပေါင်းဖိုများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက SMRs ဒီဇိုင်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပိုမိုရိုးရှင်းပြီး ဓာတ်ပေါင်းဖို၏ Passive စနစ်များပေါ်တွင်အခြေခံသည့်အတွက် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဘေးအန္တရာယ်ရှိနိုင်သည့်အခြေအနေမျိုးတွင် လူ၏ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု သို့မဟုတ် ပြင်ပပါဝါ သို့မဟုတ် အားသုံးပြီး စနစ်များကိုပိတ်ပစ်ရန် မလိုအပ်ပါ။ အကြောင်းမှာ Passive စနစ်များသည် သဘာဝအတိုင်းဖြစ်သော Convection ခေါ် ပူရာမှအေးရာသို့ အပူစီးဆင်းမှု၊ Gravity ခေါ် ကမ္ဘာဆွဲငင်အားနှင့် Self-Pressurization ခေါ် အလိုအလျောက်ဖိအားပေးခြင်းတို့ကို သုံးခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ SMRs များတွင် အဆင့်မြှင့်ထားသော ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရေးစနစ်များကြောင့် မတော်တဆမှု တစ်ခုဖြစ်လာပါက ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူအများကို အန္တရာယ်ပေးနိုင်သော ရေဒီယိုသတ္တိကြွများ ထုတ်လွှတ်ခြင်းဖြစ်နိုင်ခြေကို သိသိသာသာ လျော့နည်းစေပါသည်။

SMRs များသည် လောင်စာဆီလိုအပ်ချက်များကိုလည်း လျော့ချပေးပါသည်။ သမားရိုးကျ နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံများသည် တစ်နှစ်မှ နှစ်နှစ်အတွင်း လောင်စာဖြည့်ရန် လိုအပ်သော်လည်း SMRs ကိုအခြေခံထားသော ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများသည် သုံးနှစ်မှ ခုနစ်နှစ် တစ်ကြိမ်သာ လောင်စာဖြည့်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ အချို့သော SMRs များသည် နှစ် ၃၀ အထိ လောင်စာဖြည့်ရန်မလိုဘဲ လည်ပတ်နိုင်ရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားပါသည်။

SMRs နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

SMRs နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံများသည် ထိရောက်မှု၊ စီးပွားရေးတွက်ခြေကိုက်မှု၊ ကာဗွန်ထုတ်လုပ်ခြင်းနည်းပါးမှု စသည့် ထူးခြားသောအရည်အချင်းများ ရှိပါသည်။ လေနှင့်နေရောင်ခြည်ကဲ့သို့သော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များသည် ရာသီဥတု၊ နေ၊ အချိန်၊ နေရောင်ခြည်ရရှိမှုတို့အပေါ်မူတည်၍ ပြောင်းလဲနေသော စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်သော်လည်း အဏုမြူဓာတ်ပေါင်းဖိုများမှရရှိသော လျှပ်စစ်စွမ်းအင်သည် လိုအပ်ချက်ကိုလိုက်၍ ချိန်ညှိထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်တို့နှင့် SMRs များကို ပေါင်းစပ်စွမ်းအင်စနစ် (Hybrid System) အဖြစ် တည်ဆောက်ပါက ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုး

မြဲစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ၏ ထိရောက်မှု (Efficiency)တိုးလာပါမည်။ SMRs များ၏ ထူးခြားသော လက္ခဏာများကြောင့် Clean Energy Transition ဟုခေါ်သော သန့်စင်စွမ်းအင် အကူးအပြောင်းတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ် ရည်မှန်းချက် အမှတ် (၇) ဖြစ်သော “သန့်စင်၍ အဖိုးအခသင့်တင့်သော စွမ်းအင်ရရှိရေး” ကို အကောင်အထည်ဖော်နေသည့် နိုင်ငံများကိုလည်း SMRs များက အထောက်အကူပြုပါမည်။

စီးပွားဖြစ် အသုံးချရန် SMR ထုတ်နိုင်ပြီလား

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မတ်လအထိ ကမ္ဘာပေါ်တွင် SMRs သုံးခုသာ တည်ဆောက်နိုင်ပါသေးသည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် တရုတ်အမျိုးသားနျူကလီးယားကော်ပိုရေးရှင်းက တည်ဆောက်သော Linglong One ခေါ် ACP100 အမည်ရှိ SMRs သည် ၁၂၅ မဂ္ဂါဝပ် ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ နှစ် ၆၀ ဒီဇိုင်း သက်တမ်းနှင့် Passive ဘေးကင်းရေးအင်္ဂါရပ်များ ပါသော Linglong-1 သည် (International Atomic Energy Agency-IAEA) နိုင်ငံတကာ အကျမြူစွမ်းအင်အေဂျင်စီမှ အတည်ပြုထားသည့် တစ်ခုတည်းသော SMRs ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် အပြည့်အဝလည်ပတ်နိုင်ရန် လျာထားပါသည်။

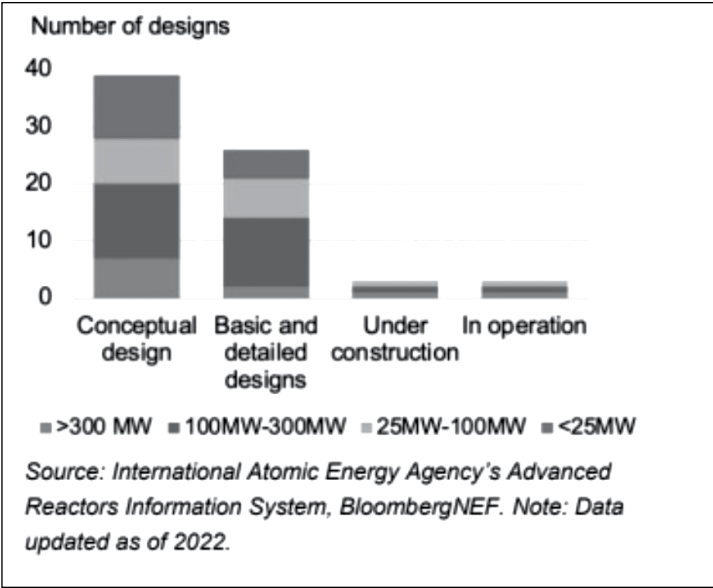
Akademik Lomonosov အမည်ရှိ ၇၀ မဂ္ဂါဝပ်၊ ပထမဦးဆုံး ရေပေါ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံကို ရုရှားက ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းက တည်ဆောက်ခဲ့ပါသည်။ အာဂျင်တီးနားက ၃၂ မဂ္ဂါဝပ် ရှေ့ပြေး SMRs ကို တည်ဆောက်နေရာ အတော်ခရီးရောက်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ သမားရိုးကျ နျူကလီးယား ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများ၏ အဓိကပြဿနာအချို့ကို SMRs များက ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သောကြောင့် ယနေ့ နျူကလီးယားစက်မှုလုပ်ငန်းသည် SMRs ပေါ်တွင် အဓိက အာရုံစိုက်လာပါသည်။ အစိုးရများကလည်း SMRs ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ငွေကြေးနှင့် အခြားပံ့ပိုးမှုများစွာကို အရှိန်မြှင့်ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။

“ သမားရိုးကျ နျူကလီးယား ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများ၏ အဓိက ပြဿနာအချို့ကို SMRs များက ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သောကြောင့် ယနေ့ နျူကလီးယား စက်မှုလုပ်ငန်းသည် SMRs ပေါ်တွင် အဓိက အာရုံစိုက်လာပါသည်။ ”

၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ကနေဒါအစိုးရက SMRs များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၉ ဒသမ ၆ သန်း ထောက်ပံ့ကူညီခဲ့ပါသည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်အရောက် တွင် ကနေဒါနိုင်ငံ “စ စကာ ချူဝမ်” (Saskatchewan) ဒေသကို SMRs သုံးပြီး စွမ်းအင်ပေး နိုင်ရန် ကနေဒါဒေါ်လာ ၇၄သန်း (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၅ သန်း)ကို အစိုးရက ခွင့်ပြုပေး ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မေလတွင် အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် ယူအေအီးတို့ က ရိုမေနီးယားနိုင်ငံ SMRs စီမံကိန်းအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၇၅ သန်း ထောက်ပံ့ မည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့ပါသည်။

Foundational Infrastructure for Responsible Use of Small Modular Reactor Technology (FIRST) ခေါ် အသေးစား Modular ဓာတ်ပေါင်းဖိုနည်းပညာကို တာဝန်ယူ အသုံးပြုမှုအတွက် လိုအပ်သည့် အခြေခံအဆောက်အအုံ (Infrastructure) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရန်အတွက် ဒေါ်လာ ၇၂ သန်းကို အမေရိကန်အစိုးရက လျာထားခဲ့ပါသည်။ အစိုးရသာမက ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းရှင်များကလည်း SMRs ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ငွေကြေးအမြောက် အမြားပံ့အာထောက်ပံ့ကြပါသည်။ ဘီလ်ဂီတံတည်ထောင်ခဲ့သော တဲရာပါဝါ (Terra Power) က ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာသန်း ၈၃၀ ကို SMRs ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် သုံးစွဲရန်လျာထားခဲ့ပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားမှ SK Group နှင့် ဧရာမသံမဏိကုမ္ပဏီ Arcelor Mittal တို့ကလည်း ပါဝင်ထောက်ပံ့ပါသည်။

SMRs ဒီဇိုင်းပေါင်း ၇၀ ကျော်ကို နိုင်ငံပေါင်း ၁၈ နိုင်ငံက အဆိုပြုထားပြီး အမျိုးမျိုး သော ပုံစံနှင့် အသုံးချမှုများကို ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ပုံ (၁) သည် ကမ္ဘာတစ်လွှားရှိ စီမံကိန်း များနှင့် ပြီးစီးမှုအခြေအနေကို ပြပါသည်။

ပုံ (၁)

TerraPower® = တဲရာပါဝါသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဘီလ်ဂီတံ တည်ထောင်သော ကုမ္ပဏီဖြစ်ပါသည်။

SMRs များ၏ အနာဂတ်အလားအလာ

လက်ရှိအချိန်တွင် SMRs များသည် ကနဦးအဆင့်ဟု ပြောနိုင်သော်လည်း နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း လျင်မြန်စွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပြီး ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ရောက်လျှင် SMRs များ၏ဈေးကွက်သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈ ဒသမ ၀၃ ဘီလီယံရှိလာမည်ဟု ခန့်မှန်းပါသည်။ ကမ္ဘာ့အချမ်းသာဆုံးပုဂ္ဂိုလ် ၁၀ ဦးတွင်ပါဝင်သော ဘီလီဂိတ်က တဲရာပါဝါကုမ္ပဏီတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ်ဘီလီယံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားပြီး လိုအပ်လျှင် ထပ်မံမြှုပ်နှံမည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ တဲရာပါဝါက ရိုးရှင်းပြီး ဈေးနှုန်းသင့်တင့်သော SMRs ကို ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ထုတ်လုပ်မည်ဟု လျာထားဆောင်ရွက်နေပါသည်။ SMRs များသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ကျော်လျှင် နိုင်ငံတကာအသုံးပြုသော ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ပေးသည့် အရင်းအမြစ်များ ဖြစ်လာပါမည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် SMRs နည်းပညာနှင့် တည်ဆောက်မှုတွင် ကမ္ဘာကိုဦးဆောင်နေပါသည်။ နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖို စတုတ္ထမျိုးဆက်များ တည်ဆောက်မှုနည်းပညာတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံထက် ၁၀ နှစ်မှ ၁၅ နှစ် စောနေသည်ဟု ပညာရှင်များက ခန့်မှန်းထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းဖြစ်ပြီး နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော် သံတမန်ဆက်ဆံရေးကောင်းသည့် တရုတ်နိုင်ငံထံမှ SMRs နည်းပညာကို လေ့လာသင်ယူ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ်လျှပ်စစ်ဖူလုံရေးမဟာဗျူဟာစီမံကိန်းများ ရေးဆွဲရာတွင် SMRs များ၏အခန်းကဏ္ဍကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်ကြောင်း ရေးသားတင်ပြပါသည်။

ကျော်ကျော်လှိုင် (SMART)

ÓP&nf&nfynm (AI) ESh w&vufmaom&nfynmrsn;

p&PÖ

“ IMF ၏ အကြီးအကဲ
Kristalina Georgieva က
AI သည် အလုပ်သမားဈေးကွက်ကို
ဆူနာမီကဲ့သို့ ရိုက်ခတ်နိုင်ကြောင်း
သတိပေးထားသည်။ ”

ဘက်စုံ-အင်တာနက်

Artificial General Intelligence (AGI) ကို ကမ္ဘာကြီး ဘယ်အချိန်ရမလဲ၊ စက်တွေက လူသားတွေထက် ဘယ်အချိန်မှာ ပိုအဆင့်မြင့်လာမလဲ ဆိုသည့်အချက်ကို လူအများစုက ခန့်မှန်းနေကြသည်။ သို့သော် Alphabet၊ Amazon၊ Apple၊ Meta နှင့် Microsoft စသည့် ကြီးမားသောနည်းပညာကုမ္ပဏီငါးခုသည် ရင်းနှီးမှုများစွာ ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။ ကုမ္ပဏီ ငါးခုသည် ယခုနှစ်တွင် AI နှင့်ပတ်သက်သော ဟာဒ်ဝဲအများစုနှင့် သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေး အတွက် အသုံးစရိတ် ခန့်မှန်းခြေ ဒေါ်လာ ၄၀၀ ဘီလီယံခန့် လျာထားကြောင်းသိရသည်။

ကမ္ဘာ့နည်းပညာအရင်းအနှီးတွင် AI သည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို အသွင်ပြောင်းစေမည် ဟု သုံးသပ်ထားသည်များလည်း ရှိသည်။ သို့သော် AI သည် ၎င်း၏တိုးတက်မှုကို ပြသရန် အတွက် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် နည်းပညာကို ဝယ်ယူရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက် များနှင့်ရလဒ်ကောင်းများ ပိုမိုဖြစ်ထွန်းစေရန်လည်း လိုအပ်သည်ဟုဆိုထားသည်။ ပြီးခဲ့ သောနှစ်က ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် နည်းပညာကုမ္ပဏီငါးခုတွင် ဒေါ်လာ ၂ ထရီလီယံ ကျော်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့ကြရာ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် Apple ၏ရောင်းချမှုတန်ဖိုး အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၃၀၀-၄၀၀ ဘီလီယံနှင့် တူညီနေကြောင်း ခန့်မှန်းထားသည်။ ထို့အတူ Microsoft သည် ယခုနှစ်တွင် Generative-AI နှင့်ပတ်သက်သည့် ရောင်းအားမှ ဒေါ်လာ ၁၀ ဘီလီယံ ခန့်သာ ရရှိမည်ဟု ပညာရှင်များက သုံးသပ်ထားသည်။ အမေရိက၏ အနောက်ဘက် ကမ်းရိုးတန်းတွင် AI ၏ သက်ရောက်မှုမှာ အနည်းငယ်သာရှိသည်။

နည်းပညာကုမ္ပဏီများသည် Generative AI အသုံးပြုမှုအရေအတွက်နှင့်ပတ်သက် သည့် အချက်အလက်များကို ထုတ်ဖော်ပြသနေသည်။ McKinsey ၏ မကြာသေးမီက

“ AI သည် လူများကို အလုပ်ထုတ်ခြင်းမပြုဘဲ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို ပြောင်းလဲစေမည် မဟုတ်ကြောင်း၊ Virtual Assistant နှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် စွမ်းဆောင်ရည်ကို တိုးတက်စေနိုင်ကြောင်း စီးပွားရေး ပညာရှင်အချို့က ယူဆကြသည်။ ”

ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်တမ်းကို ဖြေဆိုသူ သုံးပုံနှစ်ပုံနီးပါး က ၎င်းတို့၏ကုမ္ပဏီသည် နည်းပညာကို ပုံမှန်အသုံးပြု နေပြီး ယခင်နှစ်ထက် နှစ်ဆနီးပါး ပိုများသည်ဟု ဆိုသည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အသိပညာလုပ်သားများ (တစ်နေ့ကုန် ကွန်ပျူတာရှေ့တွင် ထိုင်နေကြသော) ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် Generative AI ကို အသုံးပြု ကြောင်း အွန်လိုင်းပလက်ဖောင်းများဖြစ်သည့် Microsoft နှင့် LinkedIn တို့၏ အစီရင်ခံစာအရ သိ ရသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် Google ၌ တစ်ခုခု ရှာရာတွင်လည်းကောင်း၊ Spotify ၌ သီချင်းရွေးမှုပြု ရာတွင်လည်းကောင်း လူတိုင်းနီးပါး AI ကို အသုံးပြု ကြသည်။ သို့သော် AI ကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ တွင်ပေါင်းစည်းခြင်းသည် ထူးခြားသောရှာဖွေမှုအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ တရားဝင် စာရင်းအင်းအေဂျင်စီ များသည် AI နှင့်ဆက်သွယ်သည့် မေးခွန်းများကို နည်း လမ်းမျိုးစုံဖြင့် စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့ရာ စက်မှုလုပ်ငန်း နယ်ပယ်တွင် Microsoft နှင့် LinkedIn တို့ထက် AI အသုံးပြုမှု ပိုများသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ အမေရိကန် သန်းခေါင်စာရင်းဗျူရီသည် AI အသုံးပြု၍ အကောင်း ဆုံးခန့်မှန်းချက်များကို ထုတ်ပြန်သည်။ သို့သော် ဆန်ဖရန်စစ္စကိုတွင် နည်းပညာရှင်အများအပြားသည် ChatGPT ၏ အကောင်းဆုံးဗားရှင်းအတွက် တစ်လ လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၀ ခန့်ပင်မသုံးစွဲကြောင်း ပြောကြားသည်။

ကနေဒါနိုင်ငံရှိ လုပ်ငန်းများ၏ ၆ ရာခိုင်နှုန်း သည် လွန်ခဲ့သည့် ၁၂ လက ကုန်ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ် ရန်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် AI အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း ကနေဒါနိုင်ငံ၏ တရားဝင်ကိန်း ဂဏန်းများအရ လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ဗြိတိန်စစ်တမ်း မေးခွန်းများအရ မတ်လ၌ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအားလုံး ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းတွင် AI အသုံးပြုမှုပိုမိုမြင့်မားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် မကြာသေးမီက အစား အသောက်ဆိုင်ခွဲတစ်ခုဖြစ်သည့် McDonald's သည် ဖောက်သည်များ၏ အမှာစာများကို AI ဖြင့် လက်ခံ

လည်းကောင်းဖန်တီးခဲ့ပြီး အမေရိကန်အေဂျင်စီတစ်ခုဖြစ်သည့် Meta နှင့်တိုက်ပွဲတွင် ဆက်လက်ပါဝင်နေဆဲဖြစ်သည်။

ခြုံငုံပြောရလျှင် Antitrust Laws ဥပဒေအရ စိုးရိမ်စရာ အချက်နှစ်ချက်ရှိသည်။ ပထမ အချက်မှာ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကုမ္ပဏီများသည် ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်နေသည့် လုပ်ငန်းများကို ၎င်းတို့၏ထုတ်ကုန်များ ထိန်းချုပ်သည့်နည်းလမ်းများဖြင့် ချိတ်ဆက်ရန်ကြိုးစားနေသလား ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ထိန်းချုပ်မှုဖြစ်ပြီး အကြီးမားဆုံးမျိုးဆက် သစ် AI ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအချို့သည် Antitrust Laws ကို ရည်ရွယ်သည့် ညံ့ဖျင်းသောအသွင်ယူ ဝယ်ယူမှုများ ဖြစ်နေသလားဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။

Nvidia သည် ပထမအကြိမ်ရေတွက်မှုကို စိစစ်လျက်ရှိသည်။ ဂရပ်ဖစ်လုပ်ဆောင် ခြင်း ယူနစ်(GPUs)များကို ၎င်း၏ဆော့ဖ်ဝဲအတွင်းသို့ သိမ်းဆည်းထားကြောင်းနှင့် GPU များ ရှားပါးလာခြင်းသည် ထိန်းချုပ်မှုကြောင့်ဖြစ်သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များကို စုံစမ်း စစ်ဆေးနေသည့် အမေရိကန်တရားရေးဌာန၏ အာရုံစိုက်မှုအောက်တွင် Nvidia ရောက်ရှိ နေခဲ့သည်။ သို့သော် Nvidia အနေဖြင့် မှတ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာပေးရန် ငြင်းဆိုထားသည်။

Microsoft အပေါ် အာရုံစိုက်မှုသည် ဒုတိယအမျိုးအစားထက် သာလွန်သည်။ FTC သည် အမြတ်အစွန်း ၄၉ ရာခိုင်နှုန်းရရှိနိုင်သည့် Open AI တွင် ဒေါ်လာ ၁၃ ဘီလီယံ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုဈေးကွက်ကို စတင်ခဲ့သည်။ Microsoft မှာ Open AI ၏ ပြိုင်ဘက်လည်း ဖြစ်သည်။ မတ်လတွင် Inflection ၏ ဝန်ထမ်းအများစု ၄၄ ရာခိုင်နှုန်းခွဲသည့် Microsoft ၏ အလုပ်ခန့်ထား မှုကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့ရာ အထင်ရှားဆုံးငှားရမ်းမှုမှာ The Economist ကုမ္ပဏီဘုတ်အဖွဲ့ ဝင် ဖြစ်သော Inflection ကို ပူးတွဲတည်ထောင်သူ Mustafa Suleyman ဖြစ်သည်။ ယင်း နှင့်ပတ်သက်၍ Microsoft ဘက်မှ မှတ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာပေးရန် ငြင်းဆိုထားသည်။ FTC တွင် အာရုံစိုက်ရမည့် အခြားနည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးများလည်းရှိသည်။ ထို့အတူ FTC သည် ကြီးမားသောဘာသာစကားမော်ဒယ်များ (LLMs) ဖြစ်သည့် Anthropic ရှိ Alphabet နှင့် Amazon တို့မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို စောင့်ကြည့်လျက်ရှိသည်။

Antitrust Laws စိစစ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အများကိုပေးသည့် သတင်းအချက်အလက် အနည်းငယ်သာရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း Microsoft သဘောတူညီချက်နှစ်ခုကို စုံစမ်း စစ်ဆေးနေသည့် ဗြိတိန်၏ ဈေးကွက်ကျွမ်းကျင်သူများသည် မကြာသေးမီက အဓိကစိုးရိမ် ပူပန်မှုများကို ဖော်ပြသည့် LLMs လေ့လာမှုတစ်ခုကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ အကြီးမားဆုံးထုတ် ဝေမှုမှာ နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးအချို့၏ ဈေးကွက်ပြိုင်ဆိုင်မှုဆန့်ကျင်သည့် နည်းလမ်းများ နှင့်ပုံဖော်မှု ဖြစ်သည်။ Alphabet၊ Amazon၊ Apple၊ Meta၊ Microsoft နှင့် Nvidia တို့သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်ကတည်းက LLMs များနှင့် မိတ်ဖက်ပေါင်း ၉၀ ကျော်ကို စုစည်းထားပြီး အများ စုမှာ အစုရှယ်ယာများ ရယူခြင်းဖြစ်သည်။

အမေရိကတွင် အစိုးရ၏ စိုးရိမ်မှုများမှာ အခြားနိုင်ငံများ နည်းတူဖြစ်သော်လည်း Antitrust Laws ပြဋ္ဌာန်းရေးလုပ်ဆောင်နေကြသူများအနေဖြင့် LLMs ကို စောင့်ကြည့်နေ ရုံမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ Microsoft ၏ Inflection သဘောတူညီချက်အပေါ် FTC ၏ စုံစမ်း စစ်ဆေးမှုသည် ပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်နေသည်။ Microsoft သည် Inflection ၏ ဝန်ထမ်းအများ

စုကို ငှားရမ်းပြီး ၎င်း၏နည်းပညာအတွက် သီးသန့်လိုင်စင်ကြေးပေးသောအခါတွင် မှန်ကန်သော ပေါင်းစပ်စာရွက်စာတမ်းကို Microsoft က ပေးဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းရှိ မရှိ အေဂျင်စီက စုံစမ်းစစ်ဆေးနေပါသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် Microsoft အနေဖြင့် Antitrust Laws ဥပဒေအပေါ် ပြန်လည်သုံးသပ်မှုကို ရှောင်ကြဉ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖုံးကွယ်ထားသည် ဟု သံသယရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ LLMs များ တည်ဆောက်ခြင်းသည် ရေနံတူးဖော်ခြင်းကဲ့သို့ပင် အရင်းအနှီးများသည်။ ကွန်ပျူတာစွမ်းအား၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်အချက်အလက်နှင့် လူသားကျွမ်းကျင်မှုများအတွက် နည်းပညာပံ့ပိုးရန် လိုအပ်သည်။

ကြီးမားသောနည်းပညာများတွင် အတည်ပြုချက်တံဆိပ်အပြင် လက်ကျန်စာရင်းများ၊ ဒေတာနှင့် Cloud အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပါရှိသည်။ ထို့အပြင် နည်းပညာကုမ္ပဏီကြီးတစ်ခုအနေဖြင့် Generative AI ကို သီးသန့်ချုပ်ကိုင်ထားသည်ဟု အခိုင်အမာဆိုရန် ခက်ခဲသည်။ Open AI သည် Microsoft ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သော Apple နှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် မကြာသေးမီက ကြေညာခဲ့သည်။

အခြားပုံစံဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ထိန်းချုပ်မှုသည် နိုင်ငံရေးအရလည်း ခက်ခဲသည်။ ကြားဝင်စွက်ဖက်မှု ပြင်းထန်လာပါက အမေရိကန်၏ဆန်းသစ်တီထွင်မှုကို ထောက်ခံအားပေးသူများအား ၎င်း၏ ဗျူဟာမြောက်ပြိုင်ဘက်အဖြစ် တရုတ်က သတ်မှတ်လေ့ရှိသည်။ Generative AI သည် ကြီးမားသော နည်းပညာဆိုင်ရာတွင် အခက်အခဲဖြစ်နိုင်သော်လည်း မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်မည်ကို မသိရသေးပေ။ အကယ်၍ လက်ရှိအင်အားကြီးနိုင်ငံများအား ၎င်းတို့၏နည်းပညာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ထားခဲ့မည်ဆိုပါက ၎င်းတို့၏နည်းပညာပိုင်ဆိုင်မှုကို ၎င်းတို့၏အားသာချက်အဖြစ် အသေအချာအသုံးပြုလာမည်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ တိုးတက်လာသည့် နည်းပညာများအပေါ် ထိန်းညှိနိုင်ရေး သတ်မှတ်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ချမှတ်ရန်နှင့် ပြိုင်ဆိုင်မှုမဖြစ်အောင်တားဆီးရန် အားလုံးတွင်တာဝန်ရှိကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

စုစုပေါင်း

- Ref: - What happened to the artificial-intelligence revolution? So far the technology has had almost no economic impact
- Is artificial intelligence making big tech too big? နှင့် What happened to the artificial-intelligence revolution? အား သင့်လျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုသည်။

ယုတ်စတင်ကြောင့် ပင်လယ်ရေထု ညစ်ညမ်းမှုကို
ဖြစ်ပေါ်စေရုံသာမက ပလတ်စတစ်သည်
ပင်လယ်ရေနေသတ္တဝါများနှင့်
အဏ္ဏဝါဂေဟစနစ်တစ်ခုလုံးကိုပါ
ထိခိုက်စေပါသည်။ ”

အဘိုး

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ပလတ်စတစ်သည် ဘက်စုံအသုံးပြုနိုင်မှု၊ တာရှည်ခံမှုနှင့် ကုန်ကျစရိတ်သက်သာမှု တို့ကြောင့် ခေတ်သစ်လူနေမှုဘဝ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့သော် ပလတ်စတစ်၏အဆင်ပြေမှုသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကျန်းမာရေးအတွက် သိသိသာသာ ဆိုးကျိုးဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် စွန့်ပစ်ခြင်းဖြင့် ဘက်စုံဂေဟစနစ်များ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ၊ လူသားများ၏ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေပြီး ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကဲ့သို့သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု

ပလတ်စတစ်အမှိုက်များသည် အမှိုက်ပုံများတွင် သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အမှိုက်အဖြစ် မကြာခဏကုန်ဆုံးတတ်သည်။ ၎င်း၏ ဇီဝမပျက်စီးနိုင်သောသဘာဝကြောင့် ပလတ်စတစ်သည် နှစ်ရာနှင့်ချီ၍ ရှင်သန်နိုင်သည်။ ဤတည်မြဲမှုသည် ကုန်းမြေနှင့် ရေနေဂေဟစနစ်နှစ်ခုလုံးကို ထိခိုက်စေပြီး မြေနှင့် ရေလမ်းကြောင်းများကို သိသိသာသာ ညစ်ညမ်းစေပါသည်။

နှစ်စဉ် ပလတ်စတစ်အမှိုက်တန်ချိန် ရှစ်သန်းခန့်သည် သမုဒ္ဒရာများအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လျက်ရှိပါသည်။ တိရစ္ဆာန်များသည်အစာအတွက် ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို မကြာခဏ မှားယွင်းစွာစားသုံးမိကြသဖြင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှု၊ ငတ်မွတ်မှုနှင့် သေဆုံးမှုတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ငါးငယ်များမှ ဝေလငါးနှင့် ပင်လယ်လိပ်ကဲ့သို့သော နို့တိုက်သတ္တဝါ

“ပလတ်စတစ်
ညစ်ညမ်းမှုသည်
နိုင်ငံများစွာအတွက်
အရေးကြီးသော
စီးပွားရေး
ကဏ္ဍနှစ်ခုဖြစ်သည့်
ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့်
ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို
ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။”

ကြီးများအထိ မျိုးစိတ်များကို ထိခိုက်နိုင်ပြီး ဇီဝမျိုးစုံ
မျိုးကွဲများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည်။
ပလတ်စတစ်ကြောင့် ပင်လယ်ရေထု ညစ်ညမ်းမှုကို
ဖြစ်ပေါ်စေရုံသာမက ပလတ်စတစ်သည် ပင်လယ်
ရေနေသတ္တဝါများနှင့် အဏ္ဏဝါဂေဟစနစ်တစ်ခုလုံးကို
ပါ ထိခိုက်စေပါသည်။

မိုက်ခရိုပလတ်စတစ်များကို သောက်သုံးရေ၊
အစားအစာနှင့် လေထဲတွင်ပင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။ မိုက်
ခရိုပလတ်စတစ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ဆက်စပ်အဆိပ်
အတောက်များကို စားသုံးခြင်းသည် ရောင်ရမ်းခြင်း၊
ဓာတ်တိုးစေသောဖိစီးမှုနှင့် အန္တရာယ်ရှိသောဓာတု
ပစ္စည်းများကို ထိတွေ့ခြင်းအပါအဝင် ကျန်းမာရေး
ဆိုင်ရာအန္တရာယ်များကို ဖြစ်စေပါသည်။

ပလတ်စတစ်များတွင် Phthalates Bisphenol
A (PBA) နှင့် Flame Retardants ကဲ့သို့သော အမျိုး
မျိုးသောဓာတုဗေဒပစ္စည်းများပါဝင်ပြီး လူ့ခန္ဓာကိုယ်
အတွင်းကို တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ခြင်း၊ စားသုံးခြင်း
သို့မဟုတ် ရှူရှိုက်မိခြင်းတို့မှ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤ
ဓာတုပစ္စည်းများသည် ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါစနစ်များကို
ထိခိုက်ခြင်း၊ ကြီးထွားဖွံ့ဖြိုးမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို
ဖြစ်စေခြင်းနှင့် ကင်ဆာကဲ့သို့သော နာတာရှည်ရောဂါ
များဖြစ်နိုင်ခြေကို တိုးမြှင့်စေပါသည်။ ပလတ်စတစ်
အသုံး အဆောင်များ မှ ထွက်လာသည့် အဆိပ်
အတောက်ဓာတုပစ္စည်းများကို လူတို့၏ သွေးကြော
နှင့်တစ်ရှူးများတွင် စမ်းသပ်တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤ
သည်မှာ ပလတ်စတစ်ရေသန့်ဘူးများ၊ ပလတ်စတစ်
အိတ်များနှင့် ပူနေသည့်စားစရာများကိုသယ်ဆောင်
ခြင်းကြောင့် ပလတ်စတစ်ကစိမ့်ထွက်လာသည့်
ဓာတုပစ္စည်းများသည် လူ့ခန္ဓာကိုယ်ထဲကို ဝင်
ရောက်လာခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအဆိပ်
အတောက်များကြောင့်လည်း ကင်ဆာရောဂါ၊ မွေးရာ
ပါချို့တဲ့မှုများ၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါမစုံခြင်းများ၊ ကိုယ်ခံ
အားကျဆင်းမှုများ ဟော်မုန်းဆိုင်ရာပျက်စီးမှုများနှင့်
အစာလမ်းကြောင်းတစ်လျှောက် ပျက်စီးမှုများဖြစ်လာ
နိုင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို မှားယွင်းစွာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းသည် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးပြဿနာများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ ညံ့ဖျင်းသော စွန့်ပစ်ပစ္စည်းစီမံခန့်ခွဲမှု အလေ့အကျင့်များသည် ပိုးမွှားများ ပြန့်ပွားမှုနှင့် ရောဂါများ ပြန့်ပွားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ပလတ်စတစ်မှ မာတုဗေဒထိတွေ့မှုနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအန္တရာယ်များကို ပေါင်းစပ်ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ပလတ်စတစ်ညစ်ညမ်းမှုသည် နိုင်ငံများစွာအတွက် အရေးကြီးသော စီးပွားရေးကဏ္ဍ နှစ်ခုဖြစ်သည့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းကို ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ ညစ်ညမ်းသော ကမ်းခြေများနှင့် ရေလမ်းကြောင်းများသည်ခရီးသွားများကိုနှောင့်နှေးစေပြီး ပလတ်စတစ်များစွန့်ပစ်မှုကြောင့် ငါးဖမ်းသူဦးရေကျဆင်းမှုသည် တံငါသည်များ၏ အသက် မွေးဝမ်းကျောင်းမှုကို ထိခိုက်စေပါသည်။

ပလတ်စတစ်ထုတ်လုပ်မှုနှင့် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းသည် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လွှတ်မှုကို သိသိသာသာ တိုးပွားစေပါသည်။ ပလတ်စတစ်များသည် ရေနံဓာတုဗေဒပစ္စည်းများမှ ဆင်းသက်လာပြီး ၎င်းတို့၏ထုတ်လုပ်မှုတွင် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်နှင့် အခြားဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များ ထုတ်လွှတ်ခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို မီးရှို့ခြင်းသည် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကို ပိုမိုတိုးမြှင့်စေပြီး ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

အဏ္ဏဝါပလတ်စတစ်ညစ်ညမ်းမှုသည် သမုဒ္ဒရာ၏ ကာဗွန်စုပ်ယူနိုင်စွမ်းကို ထိခိုက်နိုင်ပါသည်။ ကာဗွန်စုပ်ယူမှုနှင့် သိုလှောင်မှုတွင်ပါဝင်သော အဏ္ဏဝါသက်ရှိများနှင့် ဂေဟစနစ်များကို ထိခိုက်စေခြင်းဖြင့် ပလတ်စတစ်ညစ်ညမ်းမှုသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို လျော့ပါးစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို သွယ်ဝိုက်၍ပျက်ပြားစေသည်။

ထို့ကြောင့် အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများပြန်လည်အသုံးပြုသည့် စက်ရုံများနှင့် အမှိုက်မှစွမ်းအင်သုံး စက်ရုံများအပါအဝင် ခိုင်မာသောစွန့်ပစ်ပစ္စည်းစီမံခန့်ခွဲရေး အခြေခံအဆောက်အအုံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုကို လျော့နည်းစေနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ၏ ပလတ်စတစ်အမှိုက်စွန့်ပစ်မှုဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ရေးမှုများ

၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပလတ်စတစ်ထုတ်လုပ်မှုသည် နှစ်ဆတိုးလာကာ ပလတ်စတစ်ညစ်ညမ်းမှု သုံးဆတိုးလာမည်ဟု ပညာရှင်များက ခန့်မှန်းလျက်ရှိပါသည်။ ပလတ်စတစ်အမှိုက်ထုတ်လုပ်မှု ကုန်သွယ်မှုနှင့် စွန့်ပစ်ခြင်းကိုထိန်းချုပ်ရန် နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ အားကောင်းခြင်းသည် ပလတ်စတစ်ညစ်ညမ်းမှုကိုတိုက်ဖျက်ရန် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို မြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

Basel Convention

၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် Basel Convention သည် အန္တရာယ်ရှိသော စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ ရွေ့လျားမှုကို ထိန်းချုပ်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ်ကို ပလတ်စတစ်အမှိုက်များ ထည့်သွင်းရန်အတွက် ပြင်ဆင်ခဲ့ပါသည်။ ဤပြင်ဆင်ချက်သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ

ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုကို ပိုမိုပွင့်လင်းမြင်သာစေရန်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စည်းမျဉ်းများပြုလုပ်ရန်ရည်ရွယ်ပြီး ၎င်းကိုသဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ကောင်းမွန်သောနည်းလမ်းဖြင့် စီမံခန့်ခွဲကြောင်းသေချာစေရန် ရည်ရွယ်၍ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

Ocean Plastics Charter

၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် G-7 ထိပ်သီးအစည်းအဝေးအတွင်း ကနေဒါမှ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော Ocean Plastics Charter သည် ပလတ်စတစ်များအတွက် ပိုမိုရေရှည်တည်တံ့သော လည်ပတ်မှုပုံစံသို့ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းသည် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်း၊ တစ်ခါသုံးပလတ်စတစ်များကိုလျှော့ချခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ထုတ်ကုန်များတွင် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုအားပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သွားရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။

Global Partnership On Marine Litter (GPML)

United Nations Environment Programme (UNEP) မှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် GPML သည် အစိုးရများ၊ NGO များနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများ အပါအဝင် သက်ဆိုင်သူအသီးသီးတို့မှ ပင်လယ်ရေကြောင်းအမှိုက်သရိုက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် စေတနာဖြင့် လုပ်ဆောင်ပေးလျက်ရှိသည့် စီမံချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်များနှင့် မူဝါဒများစွာကို ချမှတ်ထားသကဲ့သို့ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ နိုင်ငံများသည် ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကိုစီမံခန့်ခွဲရန် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာများကို အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိပါသည်။

ဥရောပသမဂ္ဂ(EU)သည် ကောက်ရိုးများ၊ မီးဖိုချောင်သုံးပစ္စည်းများနှင့် ဝှမ်းဘူးများကဲ့သို့သော သီးခြားပစ္စည်းများကိုအသုံးပြုမှုအား တားမြစ်ရန် သို့မဟုတ် လျှော့ချရန် ရည်ရွယ်၍ တစ်ခါသုံးပလတ်စတစ်များဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားချက်တစ်ခုပါဝင်သည့် ၎င်း၏မြို့ပတ်စီးပွားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်တစ်ခုနှင့် သိသာထင်ရှားသောခြေလှမ်းများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အမျိုးအစားခွဲရန်နှင့် ပြန်လည်အသုံးပြုရန်ခက်ခဲသော အရည်အသွေးနိမ့်ပလတ်စတစ်များ တင်သွင်းမှုကိုလျှော့ချပြီး နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်အမှိုက်စီးဆင်းမှု ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် "National Sword" မူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပြီး ပလတ်စတစ်အမှိုက်အများစု တင်သွင်းမှုကို တားမြစ်ခဲ့သည်။ ဤမူဝါဒသည် အနောက်နိုင်ငံအများအပြားအတွက် ၎င်းတို့၏ ပလတ်စတစ်အမှိုက်စီမံခန့်ခွဲမှုဗျူဟာများကို ပြန်လည်စဉ်းစားရမည့်အခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။

ကင်ညာနိုင်ငံသည် ပလတ်စတစ်အိတ်များအပေါ် ကမ္ဘာ့အတင်းကျပ်ဆုံးတားမြစ်ချက်တစ်ခုရှိခြင်းကြောင့် ကင်ညာနိုင်ငံသည် ပလတ်စတစ်အိတ်အသုံးပြုမှုကို သိသိသာသာ

လျှော့ချခဲ့ပြီး ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ပလတ်စတစ်အမှိုက် စီမံခန့်ခွဲမှုမူဝါဒများကို ဆက်လက် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ထို့အတူ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည်လည်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် (လွန်ခဲ့သော အနှစ်နှစ်ဆယ်)က ပင် ပလတ်စတစ်အိတ်များကို ပိတ်ပင်သည့် ပထမဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံသည်လည်း ပလတ်စတစ်ပစ္စည်းသုံးစွဲမှုကို တားမြစ်နေပြီဖြစ်ပါသည်။

ပလတ်စတစ်အမှိုက်သည် ၂၁ ရာစု၏ အဆိုးရွားဆုံးသော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများထဲမှတစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာနေပြီဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှစ်စဉ် ပလတ်စတစ်တန်ချိန် သန်း ၃၀၀ ကျော် ထုတ်လုပ်နေပြီး နှစ်စဉ် သမုဒ္ဒရာများအတွင်း တန်ချိန် ရှစ်သန်းခန့် ကုန်ဆုံးနေသဖြင့် ကမ္ဘာကြီးသည် နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို လိုအပ်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်အမှိုက် စွန့်ပစ်ခြင်းကို ဖြေရှင်းရာတွင် မူဝါဒချမှတ်ခြင်း၊ ဆန်းသစ်တီထွင်ခြင်းနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများပါဝင်သော ဘက်စုံချဉ်းကပ်မှုတစ်ခု လိုအပ်ပါသည်။ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများတွင် ဇီဝပြိုကွဲပျက်စီးနိုင်သော ပလတ်စတစ်များ၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပြန်လည်အသုံးပြုသည့် နည်းပညာများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုမရှိဘဲ ပလတ်စတစ်များ အစားထိုးပစ္စည်းများပါဝင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် Loop Industries ကဲ့သို့သော ကုမ္ပဏီများသည် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို PET ပလတ်စတစ်အဖြစ်သို့ ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်မည့် နည်းပညာများကို တီထွင်နေပြီး ထုတ်ကုန်အသစ်များအတွက် နဂိုမူလအရည်အသွေးအဖြစ်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ အလားတူ The Ocean Cleanup သည် အဆင့်မြင့်နည်းပညာများကိုအသုံးပြု၍ သမုဒ္ဒရာများထဲမှ ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို ဖယ်ရှားရန် ရည်ရွယ် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

ဒေသခံအသိုက်အဝန်းများနှင့် NGO များသည် အပြောင်းအလဲကို တွန်းအားပေးရာတွင် အဓိကကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ ကမ်းခြေသန့်ရှင်းရေး အသိပညာပေးလှုံ့ဆော်မှုများနှင့် ပညာပေးအစီအစဉ်များအား လူတစ်ဦးချင်းစီ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ပလတ်စတစ်ဘဏ်ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများသည် ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို စုဆောင်းခြင်းဖြင့် ငွေကြေး သို့မဟုတ် အမျိုးအစားအလိုက် ဆုလက်ဆောင်များပေးခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် ပြန်လည်အသုံးပြုခြင်းကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်ပါသည်။

စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အနာဂတ်

ပလတ်စတစ်အမှိုက်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် စွန့်ပစ်ခြင်းဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ လူ့ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဤကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းကိုဖြေရှင်းရန် မူဝါဒအပြောင်းအလဲများ၊ နည်းပညာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် လူထုပါဝင်မှုတို့ပါဝင်သည့် ဘက်စုံချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။ မိမိတို့ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားများအနေဖြင့် ပလတ်စတစ်အမှိုက်၏ ဆိုးကျိုးများကို လျော့ပါးသက်သာစေပြီး ရေရှည်တည်တံ့သောအနာဂတ်အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းတိုက်ဖျက်ရေးသည် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဆန်းသစ်သောဖြေရှင်းချက်များနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကဏ္ဍအားလုံးမှ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ကတိကဝတ်များ လိုအပ်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံများသည် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ပလတ်စတစ်ညစ်ညမ်းမှု၏ သက်ရောက်မှုများကို လျော့ပါးစေပြီး ပိုမို သန့်ရှင်းကျန်းမာသော ကမ္ဘာကြီးကိုပုံဖော်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

လူသားများ၏ လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပလတ်စတစ်ကပ်ဘေးကို သက်ရှိလူသားတို့ကသာလျှင် ပြန်လည်ကုစားသည့်အနေဖြင့် ပလတ်စတစ်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှုကို ဖြတ်တောက်ရပါမည်။ အနာဂတ်ပုံရိပ်ကို ဖော်ဆောင်ကြမည့် ကလေးများကိုလည်း မူလတန်းအရွယ်မှစပြီး ပလတ်စတစ်သုံးစွဲမှုအန္တရာယ်များကို အသိပညာပေးသင့်ပါသည်။ ထို့အတူပြည်သူများ စည်းကမ်းတကျ အမှိုက်ပစ်ခွင့်အောင် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီမှ အမှိုက်ပုံးများကို လုံလုံလောက်လောက်ထားရှိကာ မှန်မှန်အမှိုက်သိမ်းပေးခြင်းနှင့်အတူ ဆုပေး/ဒဏ်ပေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် ပလတ်စတစ်အစားထိုး ကုန်ပစ္စည်းများထုတ်လုပ်ရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်စေမည့် ကုန်ကြမ်းအသစ်များ ဖော်ဆောင်ပေးကြမည့် အသေးစား၊ အလတ်စား၊ အကြီးစား လုပ်ငန်းရှင်များကို နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် လိုအပ်သောနည်းပညာများနှင့် အခြားပံ့ပိုးမှုများ ပြုလုပ်ကာ အပြည့်အဝထောက်ပံ့ပေးမည်ဆိုပါက ပလတ်စတစ်ဆိုးကျိုးအန္တရာယ်မှ ကင်းဝေးသွားနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ရွှေအိမ်

Ref: - <https://plasticovershoot.earth/>
 - <https://pacecircular.org/oceans-plastic-charter>
 - <https://www.downtoearth.org.in/news/waste/220-million-tonnes-of-plastic-waste-will-be-created-in-2024-ea-earth-action-95521>
 - <https://www.worldwildlife.org/blogs/sustainability-works/posts/what-do-americans-think-about-plastic-waste-in-2024>
 - <https://www.npr.org/2024/04/23/1246293403/plastic-pollution-un-treaty-negotiations-waste-fossil-fuels-climate-change>

၂၀၂၄-၂၀၂၅ ခုနှစ် မေလ ၁ ရက်နေ့မှ
ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့အတွင်း
ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
ရက်စဉ်အလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁

ရုရှားနိုင်ငံ မော်စကိုမြို့ အရှေ့တောင်ဘက်ရှိ Ryazan ဒေသတွင် မောင်းသူမဲ့ယာဉ် တစ်စီးဖြင့် တိုက်ခိုက်ခံရမှုကြောင့် ရေနံချက်စက်ရုံတစ်ရုံ မီးလောင်ပျက်စီးသွားခဲ့ကြောင်း Ryazan ဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ Voronezh မြို့ပေါ်တွင် ပျံဝဲလာသည့် မောင်းသူမဲ့ယာဉ်တစ်စင်းကိုမူ ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း အဆိုပါ မြို့အုပ်ချုပ်ရေးမှူးကလည်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။ Kursk နှင့် Oryol ဒေသရှိ စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများသည် မောင်းသူမဲ့ယာဉ်များဖြင့် တိုက်ခိုက်ခံရမှုကြောင့် ပျက်စီးမှုများ ရှိခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များအား တိုက်ခိုက်ရာတွင် ဓာတုလက်နက်များ အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု အမေရိကန်နိုင်ငံက ရုရှားနိုင်ငံအား စွပ်စွဲပြောဆိုခဲ့ပြီး ရုရှားနိုင်ငံသား တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီကိုဖြစ်စေ၊ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ချင်းကိုဖြစ်စေ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ပိုမိုချမှတ်သွားမည်ဟုလည်း အမေရိကန်အစိုးရက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၃

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် ရှေ့တန်းစည်းကို ချိုးဖျက်ဝင်ရောက်လာလျှင်ဖြစ်စေ၊ ယူကရိန်းအစိုးရက တောင်းခံလာလျှင်ဖြစ်စေ ယူကရိန်းနိုင်ငံသို့ ပြင်သစ်တပ်ဖွဲ့များ စေလွှတ်ရေးကို စဉ်းစားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြင်သစ်သမ္မတ မက်ခရွန်က ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၄

ခရိုင်မီးယားဒေသအား ပစ်ခတ်ခဲ့သည့် တာဝေးပစ် ATACMS မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည် လေးစင်းကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့သည်ဟု ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၅

ရုရှား Su-25 ဗုံးကြဲလေယာဉ်တစ်စင်းကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့သည်ဟု ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၆

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် ဗြိတိန်အစိုးရက ထောက်ပံ့ပေးထားသည့် လက်နက်များကိုအသုံးပြုပြီး ရုရှားနယ်မြေအတွင်း တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ပါက ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့်လည်း ယူကရိန်းနိုင်ငံအတွင်းရှိ ဗြိတိန်တပ်ဖွဲ့များကိုဖြစ်စေ၊ အခြားနေရာများရှိ ဗြိတိန်တပ်ဖွဲ့များကိုဖြစ်စေ ပြန်လည်တိုက်ခိုက်မည်ဟု ရုရှားအစိုးရက ဗြိတိန်အစိုးရအား သတိပေးပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၇

ရေနံသိုလှောင်ရုံတစ်ခုအား ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့၏ မစ်ဆိုင်ဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ငါးဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း Luhansk ဒေသရှိ ရုရှားအစိုးရခန့် အရာရှိများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၈

ရုရှားတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများထဲမှ အတိုးအဖြစ်ရရှိမည့် ယူရို ၃ ဘီလီယံကို လက်နက်ဝယ်ယူရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား ထောက်ပံ့ပေးရန် ဥရောပသမဂ္ဂက သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၉

ယူကရိန်းထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ (Security Service of Ukraine-SSU)သည် ရုရှားနိုင်ငံအတွက် သူ့လျှို့ဝှက်လုပ်သည်ဆိုသည့် သံသယဖြင့် ခါကီဒေသခံတစ်ဦးအား ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၀

ချက်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား F-16 fighter jet simulator တစ်စင်းပေးပို့ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၁

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ မြေပြင်တိုက်ပွဲများအတွင်း ကျေးရွာငါးရွာကို ထပ်မံသိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၂

စီးပွားရေးပညာရှင်တစ်ဦးလည်းဖြစ်၊ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦးလည်းဖြစ်သူ Andrey Belousov အား ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးအဖြစ်ခန့်အပ်ပြီး ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဖြစ်သူ

Sergei Shoigu အား ရုရှားလုံခြုံရေးကောင်စီအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခန့်အပ်
ကြောင်း ရုရှားအစိုးရက ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၃

ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် ယခုနှစ်နှေရာသီတွင် ပိုမိုပြင်းထန်လာနိုင်ကြောင်း စစ်ရေးလေ့လာ
သူများက ခန့်မှန်းပြောဆိုနေကြသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၄

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ခါကီဒေသတွင် UMPB D-30 ဗုံးများအသုံးပြုပြီး လေကြောင်း
တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ရာ အနည်းဆုံး ၁၂ ဦး ဒဏ်ရာရရှိပြီး မီးခိုးလုံးများ ပြည့်လျှံ
သွားခဲ့ကြောင်း အင်တာနက်သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၅

ယူကရိန်းထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့ (Security Service of Ukraine-SBU)သည် ရုရှား
တို့၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများတွင် အကူအညီပေးသည်ဟူသောသံသယဖြင့်
ဒွန်းညက်ဒေသခံခြောက်ဦးအား ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၆

သမ္မတ ဇေလန်စကီးသည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်များနှင့်တွေ့ဆုံရန် ခါကီမြို့
သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ခါကီမြို့၏အခြေအနေမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ထိန်းချုပ်နိုင်သည့်
အခြေအနေတွင်ရှိသော်လည်း အလွန်ခက်ခဲသည့် အခြေအနေတွင်ရှိနေသေးကြောင်း
ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၇

သမ္မတ ဇေလန်စကီးသည် ယူကရိန်းစစ်တပ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ဒဏ်ရာရရှိ
သူများဟု ယုံကြည်ရသူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီအား ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုသည့် ဥပဒေ
တစ်ရပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပေးသကဲ့သို့ အခြားတစ်ဖက်တွင် ဟန်ဆောင်ပြီး
ကင်းလွတ်ခွင့်ရရှိရန် ကြိုးပမ်းသူများကိုလည်း ဒဏ်ငွေငါးဆတိုးပေးရမည့် ဥပဒေ
တစ်ရပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၈

ရုရှား၊ ဘီလာရုစ်နှင့် ယူကရိန်းတို့နှင့် ထိစပ်နေသည့် ပိုလန်နယ်စပ်လုံခြုံရေးအတွက်
အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၂ ဒသမ ၅၅ ဘီလီယံ အသုံးပြုသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ပိုလန်
ဝန်ကြီးချုပ် Donald Tusk က ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၉

ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် နှစ်နိုင်ငံနယ်စပ်ဒေသများအား အပြန်အလှန်
တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့
မြောက်ပိုင်းရှိ ခါကီမြို့အား တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များကလည်း
ရုရှားနိုင်ငံအတွင်းရှိဘယ်ဂိုရော့(Belgorod)ဒေသအား တိုက်ခိုက်မှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၀

ရုရှားတရားရုံးတစ်ရုံးသည် အသက် ၂၄ နှစ်အရွယ်ရှိ Llya Baburin အား အကြမ်းဖက်
တိုက်ခိုက်ရန် ကြိုးပမ်းမှု၊ နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်ဖျက်မှုနှင့် အခြားသော ရာဇဝတ်မှု
ဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုစွပ်စွဲချက်များဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၂၅ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၁

ကနေဒါနိုင်ငံသည် မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်များအပါအဝင် မြောက်ကိုရီးယားလက်နက်များ တရားမဝင်လွှဲပြောင်းရယူမှုဖြင့် ရုရှားနိုင်ငံသားတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီနှင့် အဖွဲ့အစည်းတချို့အား ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၂

ရုရှားတရားရုံးတစ်ရုံးက Chita မြို့ခံတစ်ဦးအား ယူကရိန်းနိုင်ငံအတွက် သူလျှိုပြုလုပ်သည်ဟူသောစွပ်စွဲချက်ဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၁၂ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၃

ယူကရိန်းနိုင်ငံအား လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးအကူအညီ၊ ရေတပ်စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး၊ ရေဒါနှင့် မောင်းသူမဲ့ဒရန်းယာဉ် ကာကွယ်ရေးစနစ်များအပါအဝင် စစ်ရေးအကူအညီ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၉၀ သန်း အကူအညီပေးသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း နော်ဝေအစိုးရက ကတိပြုပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၄

အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၇၅ သန်းတန်ဖိုးရှိ စစ်ရေးအကူအညီများ ထပ်မံပေးအပ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါစစ်ရေးအကူအညီတွင် HIMARS စနစ်များ၊ လက်နက်ကြီး၊ လက်နက်ငယ်များ၊ AT4 တင့်ဖျက်စနစ်များ၊ တင့်ဖျက်မိုင်းများပါဝင်မည်ဖြစ်သည်ဟု အင်တာနက်သတင်းများကဆိုသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၅

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် အစောပိုင်းက ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များဝင်ရောက်ခဲ့သည့် ခါကီဒေသအား ပြန်လည်ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဇေလန်စကီးက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၆

ယူကရိန်းအနေဖြင့် စစ်ပွဲ၏ ဥပဒေသများနှင့်အညီ ရုရှားပိုင်နက်အတွင်းရှိ ပစ်မှတ်များအား တိုက်ခိုက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဆွီဒင်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Pal Jonson က ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၇

နှစ်နိုင်ငံကြား ဆယ်စုနှစ်တစ်စုကြာ လုံခြုံရေးသဘောတူညီချက်အား လက်မှတ်ရေးထိုးပြီးနောက် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၁ ဘီလီယံ အကူအညီပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း စပိန်အစိုးရက ကတိပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါအကူအညီများတွင် 19 Leopard 2A4 တင့်ကားများ၊ လက်နက်ကြီးများနှင့် ပက်ထရီရော့ မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်များလည်း ပါဝင်မည်ဖြစ်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၈

ဘယ်လ်ဂျီယံနှင့် ယူကရိန်းတို့သည် ယူရို ၉၇၇ သန်းတန်ဖိုးရှိ လုံခြုံရေး သဘောတူညီချက်တစ်ရပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၉

ဆွီဒင်နိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၃ ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိ စစ်ရေးအကူအညီများ ထပ်မံပေးအပ်သွားမည်ဖြစ်သည်ဟု ကတိပြုခဲ့သည်။ အဆိုပါအကူအညီများတွင် ASC 890 AWACS လေယာဉ်များလည်း ပါဝင်မည်ဖြစ်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၃၀

သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်သည် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များအား အမေရိကန်နိုင်ငံက ထောက်ပံ့ပေးထားသည့် လက်နက်များဖြင့် ခါကီမြို့အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရုရှားတပ်ဖွဲ့များအား တိုက်ခိုက်ရန် ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၃၁

ဂျာမန်အဓိပတိ Olaf Scholz ကလည်း ဂျာမန်လက်နက်များအသုံးပြုပြီး ရုရှားနိုင်ငံရှိ ပစ်မှတ်များအား တိုက်ခိုက်နိုင်ကြောင်း ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁

HIMARS ခုံးပျံ ၁၀ ခုကျော်ကို Belgorod ဒေသရှိ လေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်များက ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း၊ ခုံးပျံအစိတ်အပိုင်းများကို ပြန်လည်ပြုပြင်ပြီး ဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းရယူထားကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအရာရှိများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂

Belgorod နှင့် Kursk ဒေသတို့တွင် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များ၏ မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အရပ်သားကိုးဦးဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း ရုရှားအစိုးရအရာရှိများက အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၃

ယူကရိန်းနိုင်ငံအား အမေရိကန်နိုင်ငံက ထောက်ပံ့ပေးထားသည့် လက်နက်များ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခွင့်မပြုရန် ရုရှားအစိုးရက သတိပေးထားပြီးဖြစ်ရာ အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ယင်းသတိပေးချက်ကို လျစ်လျူရှုခဲ့မည်ဆိုပါက ကြီးမားသည့်အကျိုးဆက်များ ရင်ဆိုင်ရလိမ့်မည်ဟု ရုရှားဒုတိယနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Sergei Ryabkov က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၄

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များ၏ စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများအား တိုက်ခိုက်မှုကို လျှော့ချနိုင်ရန်အတွက် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံအသေးများတည်ဆောက်ပြီး ဗဟိုထိန်းချုပ်မှု လျှော့ချသည့်စွမ်းအင်စနစ်ကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်မည်ဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရက ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၅

ပြင်သစ်သမ္မတ မက်ခရွန်အနေဖြင့် ယူကရိန်းရှိ မြေပြင်အခြေအနေများကို ဆွေးနွေးနိုင်ရန်အတွက် ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရန်ရှိကြောင်း ပြင်သစ်သမ္မတ မက်ခရွန်၏ရုံးအဖွဲ့က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၆

ပြင်သစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား စတုတ္ထမျိုးဆက် Mirage 2000-5 ဂျက်ဖိုက်တာများပေးပို့သွားမည်ဖြစ်ပြီး ယူကရိန်းလေယာဉ်မှူးများကိုလည်း လေ့ကျင့်ပေးသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၇

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် အမေရိကန်နိုင်ငံက ထောက်ပံ့ပေးထားသည့် လက်နက်များဖြင့် ရုရှားနိုင်ငံအတွင်း စတင်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၈

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် ကာလရှည်ကြာစောင့်ဆိုင်းနေရသည့် တန်ပြန်ထိုးစစ်စတင်လိုက်ပြီဖြစ်ကြောင်း ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာနှင့်နီးစပ်သည့်စစ်သားတစ်ဦးနှင့် အဆင့်မြင့်အရာရှိတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၉

အနောက်နိုင်ငံများက ပစ်မှတ်တိုက်ကျသည့်လက်နက်များ ထောက်ပံ့ပေးမှုတွင် အကန့်အသတ်များရှိနေခြင်းကြောင့် ကိုယ်ပိုင်တီထွင်ထားသည့် ပစ်မှတ်တိုက်ကျသည့်ဗုံးများ စတင်စမ်းသပ်နေပြီဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းလေတပ်က ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၀

အမေရိကန်နိုင်ငံတွင်သာ သမ္မတအစစ်အမှန်တစ်ယောက်ရှိနေပါက ရုရှားနိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား မည်သည့်အခါတွင်မှ ကျူးကျော်မည်မဟုတ်ကြောင်း သမ္မတဟောင်း ဒေါ်နယ်ထရမ်က ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၁

ဂျာမနီနှင့် မဟာမိတ်များအနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံသို့ပို့ရန်အတွက် ပက်ထရီရော့မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည် အစင်း ၁၀၀ စုဆောင်းရရှိထားပြီးဖြစ်ကြောင်း ဂျာမန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Boris Pistorius က ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၂

ဟန်ဂေရီနိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းသို့ပေးအပ်မည့် နေတိုး၏စစ်ရေးအကူအညီများကို တားဆီးပိတ်ဆို့ခြင်းပြုလုပ်တော့မည်မဟုတ်ကြောင်း၊ သို့သော် ပါဝင်ကူညီခြင်းပြုမည် မဟုတ်ကြောင်း သဘောတူညီခဲ့သည်ဟု နေတိုးစစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ အကြီးအကဲက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၃

ယူကရိန်းတရားရုံးတစ်ရုံးသည် Zaporizhzhia နျူကလီးယားစက်ရုံ၏ အမှုဆောင်တစ်ဦးအား ရုရှားနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်ဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၄

ယူကရိန်းတွင် ဇွန်လ ၁၄ ရက်နေ့အထိ ရုရှားစစ်သည်အင်အား ခုနစ်သိန်းနီးပါး ပါဝင်တိုက်ခိုက်နေကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က အခိုင်အမာပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၅

အမေရိကန်နိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအတွက် လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီ၊ အဓိကအားဖြင့် စွမ်းအင်ကဏ္ဍအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၅ ဘီလီယံ ကူညီပေးသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၆

ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံတွင်ကျင်းပသည့် ယူကရိန်းငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံတွင် ယူကရိန်းအား တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရုရှားနိုင်ငံအား တက်ရောက်လာသည့် နိုင်ငံအများစုက ပြစ်တင်ရှုတ်ချကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၇

အနောက်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ယူကရိန်းပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍ မီးနှင့်ကစားနေခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ရုရှားအစိုးရက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၈

ရုရှားနိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍ အပြုသဘောဆောင်သည့် ဆွေးနွေးမှုပြုလုပ်ရန်လမ်းဖွင့်ထားကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်က အာဖရိက ခေါင်းဆောင်များကို ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၉

မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍ ရုရှားနိုင်ငံအား ခြွင်းချက်မရှိ ထောက်ပံ့ပေးသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဗလာဒီမာပူတင်၏ မြောက်ကိုရီးယားခရီးစဉ်အတွင်း မြောက်ကိုရီးယားခေါင်းဆောင် ကင်ဂျုံအန်းက ကတိပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၀

ရုရှားအစိုးရသည် ဖင်လန်နိုင်ငံနယ်စပ်အနီးတွင် ဖြန့်ကြက်ထားသည့် ရုရှားစစ်သည်များအနက်မှ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းအား ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းပြီး ယူကရိန်းနိုင်ငံတွင် ပြန်လည်ဖြန့်ကြက်ချထားကြောင်း ဖင်လန်မီဒီယာများ၏ စုံစမ်းထောက်လှမ်းမှုအရ သိရှိရသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၁

ယူကရိန်းနိုင်ငံအနေဖြင့် ဥရောပသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရန် စတင်ဆွေးနွေးနေပြီဖြစ်ကြောင်း သမ္မတ ဇေလန်စကီးက ၎င်း၏ညစဉ်ပြောကြားသည့်မိန့်ခွန်းတွင် ထည့်သွင်းပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၂

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများအား မစ်ဆိုင် ၁၆ စင်း၊ မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ် ၁၃ စင်းဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း၊ Zaporizhzhia ဒေသရှိ စွမ်းအင်လုပ်သားနှစ်ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း အင်တာနက်သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၃

ရုရှားနှင့်ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ညလုံးပေါက် နှစ်ဖက်အပြန်အလှန်တိုက်ခိုက် ခဲ့ကြရာ သေကျေဒဏ်ရာရရှိမှုများရှိခဲ့ကြောင်း နှစ်ဖက်အစိုးရအရာရှိများက ထုတ်ဖော် ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၄

Zaporizhzhia နျူကလီးယားဓာတ်အားပေးစက်ရုံအနီးရှိ ဓာတ်ရောင်ခြည်စောင့် ကြည့်ရေးရုံအပြင်ပိုင်းမှာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ပျက်စီးသွားခဲ့ကြောင်း နိုင်ငံတကာအဏုမြူစွမ်းအင်အေဂျင်စီ (IAEA)က သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၅

ရုရှားနှင့်ယူကရိန်းတို့သည် တစ်ဖက်လျှင် အကျဉ်းသား ၉၀ ဦးစီပါဝင်သည့် အကျဉ်း သား လဲလှယ်မှုပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၆

သမ္မတ ဖဲလ်စ်စကီးသည် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များနှင့် အပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်နေရသည့် ဒွန်းညက်ဒေသအရှေ့ပိုင်း ရှေ့တန်းစစ်မျက်နှာရှိ ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များထံသွားရောက် ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၇

ရုရှားနှင့်မြောက်ကိုရီးယားနိုင်ငံတို့သည် မဟာဗျူဟာမြောက်စာချုပ်တစ်ခု လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့ပြီးနောက် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံအနေဖြင့် ယူကရိန်းသို့ လက်နက်များ ထောက်ပံ့ရေးစဉ်းစားမည်ဖြစ်ကြောင်း တောင်ကိုရီးယားအစိုးရက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၈

ယူကရိန်းနိုင်ငံအနေဖြင့် ရုရှားနှင့် ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်ပွဲအား မည်သို့အဆုံးသတ်သင့် သည်ဆိုသည်ကို ကျယ်ပြန့်လွှမ်းခြုံမှုရှိသည့် စီမံချက်တစ်ရပ်ရေးဆွဲနေကြောင်း သမ္မတ ဖဲလ်စ်စကီးက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၉

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ရုရှားနယ်စပ်ကျေးရွာတစ်ရွာရှိ နေအိမ်တစ်လုံးပေါ်သို့ မောင်းသွန်ခွဲရန်ယာဉ်ဖြင့်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ကလေးငယ်နှစ်ဦးအပါအဝင် ငါးဦးသေဆုံး ကြောင်း ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၃၀

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များက ရုရှားနိုင်ငံအနောက်တောင်ပိုင်းဒေသအား ပစ်မှတ်ထား ပြီးမောင်းသွန်ခွဲရန်ယာဉ်ဖြင့်ညလုံးပေါက်တိုက်ခိုက်ခဲ့မှုအားရုရှားလေကြောင်း ရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်များက ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန က သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

တပည့်- [မိတ်ဖွဲ့ဖွဲ့ပုံစံအမျိုးမျိုး

အမျိုးမျိုးအားဖြင့်

“ အစွဲရမ်း-ဟားမားစ် ပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍
၂၀၂၄ ခုနှစ် မေလ ၁ ရက်နေ့မှ
ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့အတွင်း
ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
ရက်စဉ်အလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁

အစ္စရေးနှင့် ဟားမားစ်တို့၏ ပဋိပက္ခများကြား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ဓားစာခံများ လွှတ်ပေးရေးအတွက် သံတမန်ရေးရာကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ်အဖြစ် အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး Antony Blinken သည် အစ္စရေးနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိခဲ့ပြီး အစ္စရေးနိုင်ငံ သမ္မတ Isaac Herzog နှင့် ဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုအပါအဝင် အစ္စရေးအရာရှိများ နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရန်နှင့် ဂါဇာဒေသသို့ လူသားချင်းစာနာမှုအကူအညီများ ရောက်ရှိမှုကိုသိရှိရန် Kerem Shalom Crossing နှင့် Ashdod ဆိပ်ကမ်းများသို့လည်း သွားရောက်ရန်စီစဉ်ထားကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂

ဂါဇာမြို့တောင်ပိုင်းကို သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ကမ်းမြောင်သို့ ခရီးသွားလာခြင်းနှင့် အကူအညီများပေးပို့ခြင်းများ လုံးဝရပ်တန့်သွားကြောင်း ဂါဇာနယ်စပ်တာဝန်ခံအရာရှိ Wael Abu Omar က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၃

စစ်သွေးကြွအဖွဲ့သည် ကာတာနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ်နှင့်အီဂျစ်နိုင်ငံထောက်လှမ်းရေး အကြီးအကဲတို့၏ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးနှင့် ဓားစာခံများအတွက် သဘောတူညီရန် အဆိုပြုချက်များကို လက်ခံခဲ့ကြောင်း ဟားမားစ်၏ နိုင်ငံရေးဗျူရိုအကြီးအကဲ Ismail Haniyeh က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၄

CIA ညွှန်ကြားရေးမှူး Bill Burn ပါဝင်သော အစွဲရေးနှင့်ဟားမားစ်စားစာခံများ လွှတ်ပေးရေးနှင့်ယာယီအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆွေးနွေးပွဲတွင် ဓားစာခံ ၂၀ ဦးမှ ၃၃ ဦးကိုလွှတ်ပေးရန်၊ ယာယီအပစ်အခတ်ရပ်စဲပေးရန်နှင့် ပါလက်စတိုင်းအကျဉ်းသား များကိုလွှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုထားကြောင်း လူမှုမီဒီယာများတွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၅

ဂါဇာတွင် စစ်ပွဲအားအဆုံးသတ်ရေးအတွက် ဟားမားစ်၏တောင်းဆိုချက်များကို ပယ်ချကြောင်းနှင့် ထာဝရအပစ်အခတ်ရပ်စဲထားပါက ဟားမားစ်တို့အား အာဏာ ဆက်လက်တည်မြဲစေပြီး အစွဲရေးနိုင်ငံကို ဆက်လက်ခြိမ်းခြောက်လာမည်ဖြစ်ကြောင်း အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၆

ဟားမားစ်ကို စစ်ရေးအရဖိအားပေးရန်အတွက် Rafah စစ်ဆင်ရေးကို ဆက်လက် လုပ်ဆောင်ရန် အစိုးရအဖွဲ့က တညီတညွတ်တည်းဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြောင်း အစွဲရေးက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၇

အစွဲရေးစစ်တပ်သည် ဂါဇာကမ်းမြောင်သို့ အကူအညီပေးရန်အတွက် အရေးပါသော ဝင်ပေါက်ဖြစ်သည့် အီဂျစ်နယ်စပ်ရှိ Rafah ကို သိမ်းပိုက်ပြီးဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ခဲ့ သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၈

အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက Rafah မြို့ကိုတိုက်ခိုက်ရန် အမိန့်ပေး ပါက အစွဲရေးသို့ အမေရိကန်၏လက်နက်များ တင်ပို့ရောင်းချမှုကို ရပ်တန့်ရမည်ဟု အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် ဆောင်ရွက်မည့် စစ်ဆင်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့်လက်နက် များ အလုံအလောက်ရှိကြောင်း အစွဲရေးစစ်တပ်(IDF)၏ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ Daniel Hagari က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၀

ပါလက်စတိုင်းတစ်သန်းကျော်ခိုလှုံနေသည့် ဂါဇာ၏တောင်ဘက်စွန်းရှိ Rafah ကို တိုက်ခိုက်ရန် အချိန်ကြာမြင့်စွာတွန်းအားပေးခဲ့ရပြီး ဟားမားစ်ကိုအနိုင်ယူရန် အရေး ကြီးသည်ဟု အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၁

မြေပြင်ထိုးစစ်အနေဖြင့် စစ်ဆင်ရေးများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည့် Rafah ရှိ လူနေထိုင်ရာရပ်ကွက်များကို ဘေးလွတ်ရာသို့ ချက်ချင်းရွှေ့ပြောင်းရန် အစွဲရေး စစ်ဘက်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၂

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အစ္စရေးသည် ဟားမားစ်အဖွဲ့ကိုတိုက်ခိုက်နေပြီး သေဆုံးသူဦးရေ ၃၅၀၀၀ ကျော်သွားပြီဖြစ်ကြောင်း ဂါဇာကျွန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၃

ဟားမားစ်ကို တိုက်ခိုက်နေသည့် စစ်ဆင်ရေးများကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ အဆုံးသတ်ရန် အစ္စရေးကို အမေရိကန်ကတိုက်တွန်းခဲ့ကြောင်း အမေရိကန်အိမ်ဖြူတော် အမျိုးသားလုံခြုံရေးအကြံပေး Jake Sullivan က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၄

Aspen Institute မှ ပူးတွဲကျင်းပသည့် နေတိုးလူငယ်ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် အစ္စရေး-ဟားမားစ်အရေးသည် နိုင်ငံရေးအရသာ အဖြေရှာရမည်ဟု မြင်ပါကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဌာန၏ အရာရှိတစ်ဦးဖြစ်သူ Kurt Campbell က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၅

ရက်သတ္တပတ်အတွင်း Rafah မှ ထွက်ပြေးလာသူဦးရေ ၄၅၀၀၀၀ ခန့်ရှိပြီး အမိုးအကာ၊ ရေနွေးအိမ်သာများချို့တဲ့နေကြောင်း ဂါဇာရှိ ကုလသမဂ္ဂ၏ အဓိကကယ်ဆယ်ရေးအေဂျင်စီ (UNRWA) က သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၆

ဘာရိန်းမြို့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည့် အာရပ်အဖွဲ့ချုပ်ထိပ်သီးအစည်းအဝေး၌ ဒေသတွင်းခေါင်းဆောင်များက သိမ်းပိုက်ထားသော ပါလက်စတိုင်းနယ်မြေများတွင် ကုလသမဂ္ဂငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့များ ဖြန့်ကြက်ထားရှိ၍ နှစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် အဖြေရှာကြရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၇

ဆီးရီးယားနယ်စပ်အနီးရှိ လက်ဘနွန်အနောက်ဘက် Bekaa ဧရိယာတွင် အစ္စရေး၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် တပ်မှူးတစ်ဦးသေဆုံးခဲ့ကြောင်း ဟားမားစ်အဖွဲ့မှ Al Qassam Brigades က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၈

ပါလက်စတိုင်း၏ ကြီးကြပ်မှုအောက်ရှိ နယ်မြေအားလုံးကို ဖွင့်လှစ်ပေးရန်နှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ ပါလက်စတိုင်းမြေပေါ်တွင် အမေရိကန်ကတည်ဆောက်ထားသည့် ဆိပ်ခံတံတားတွင် စစ်အင်အားထားရှိမှုကို ကန့်ကွက်ကြောင်း ဟားမားစ်အဖွဲ့က ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၁၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အစ္စရေး၏ ထိုးစစ်စတင်ချိန်မှစ၍ ကယ်ဆယ်ရေးထရပ်ကားအစီး ၃၀၀ ကျော်မျှသာ ဝင်ရောက်လာသောကြောင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် စားရေးရိက္ခာ အကျပ်အတည်းနှင့် ရင်ဆိုင်နေရကြောင်း ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၀

ဂါဇာဒေသရှိ ဟားမားစ်ခေါင်းဆောင် Yahya Sinwar နှင့် အစ္စရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုတို့အား အောက်တိုဘာလ ၇ ရက် အစ္စရေးတိုက်ခိုက်မှုနှင့် ဂါဇာတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သောစစ်ပွဲများတွင် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် ဖမ်းဝရမ်းထုတ်ရန် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ် တရားရုံး (ICC) က ကြိုးပမ်းနေကြောင်း တရားရုံး၏ အစိုးရရှေ့နေ Karim Khan က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၁

အစ္စရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုနှင့် Gallant တို့အပေါ် စွဲဆိုထားသည့် စွဲချက်များတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများ ကို ငြင်းဆိုခြင်းအပါအဝင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကယ်ဆယ်ရေး ပစ္စည်းများကို ငြင်းဆိုခြင်း၊ ပဋိပက္ခအတွင်း အရပ်သားများကို တမင်ပစ်မှတ်ထား ခြင်းအပါအဝင် စစ်ပွဲကြောင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုကိုဖြစ်စေသည်ဟု နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC) အစိုးရရှေ့နေ Karim Khan က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၂

အိုင်ယာလန်၊ နော်ဝေနှင့် စပိန်တို့သည် လာမည့်သီတင်းပတ်တွင် ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံ အဖြစ် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုရန်အစီအစဉ်ရှိကြောင်း မီဒီယာများတွင်ဖော်ပြခဲ့ သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၃

Rafah တွင် အစ္စရေးစစ်တပ်က ချေမှုန်းပြီးနောက် ဂါဇာကမ်းမြောင်အလယ်ပိုင်းတွင် ဝန်ဆောင်မှုပေးနေသည့် Al-Aqsa Martyrs Hospital ဆေးရုံသည် လျှပ်စစ်ဓာတ် အား ပြတ်တောက်သွားသောကြောင့် မကြာမီပိတ်ထားရမည်ဟု ဂါဇာရှိ ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၄

CIA ညွှန်ကြားရေးမှူး Bill Burns သည် အစ္စရေးနှင့် ဟားမားစ်တို့ကြား အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးနှင့် ဓားစာခံသဘောတူညီချက်ရရှိရေး ကြိုးစားသည့်အနေဖြင့် ပါရီမြို့တွင် အစ္စရေးနှင့် ကာတာအရာရှိများအားတွေ့ဆုံခဲ့ကြောင်း အမေရိကန်တာဝန်ရှိသူများ က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၅

အစ္စရေးသည် Rafah တွင် ထိုးစစ်ဆင်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခြင်း ဖြစ်ပြီး ဟားမားစ်ကိုလည်း လက်နက်ချရန်တိုက်တွန်းကြောင်း ဂျာမန်စီးပွားရေး ဝန်ကြီး Robert Habeck က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၆

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် ဖြစ်ပျက်နေမှုများသည် အမှန်တကယ်ပင် လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုဖြစ်ကြောင်း စပိန်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Margarita Robles က ပြော ကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၇

အစ္စရေးစစ်တပ်က ဟားမားစ်အကြီးတန်းအရာရှိနှစ်ဦးအား မှားယွင်းစွာတိုက်ခိုက်
သေဆုံးစေခဲ့သည့်အတွက် ဝမ်းနည်းကြောင်း အစ္စရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်
ရာဟုက ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၈

အစ္စရေးနိုင်ငံအပေါ် အမေရိကန်၏ ထောက်ခံမှုသဘောထားများ ပြောင်းလဲသွားမည်
မဟုတ်ကြောင်း သမ္မတဂျိုးဘိုင်ဒန်က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၂၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် နောက်ထပ်ခုနှစ်လကြာ တိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွား
ရန် မျှော်လင့်ထားကြောင်း ဟားမားစ်များကိုချေမှုန်းရေး ရည်မှန်းချက်အောင်မြင်ရန်
အစ္စရေးအမျိုးသားလုံခြုံရေးကောင်စီအကြီးအကဲ Tzachi Hanegbi က ပြောကြားခဲ့
သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၃၀

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် လေးရက်အတွင်း ကလေးသူငယ်များအပါအဝင် အနည်းဆုံး
လူ ၆၆ ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း Save the Children က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ မေ ၃၁

ဂါဇာကမ်းမြောင်မြောက်ပိုင်း ၁၀ ကီလိုမီတာအကွာရှိ ဥမင်လိုဏ်ခေါင်းများနှင့်
လက်နက်ထုတ်လုပ်သည့်နေရာအများအပြားကို လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု ၂၀၀ ကျော်
ပြုလုပ်ပြီးနောက်ပိုင်း ဂါဇာကမ်းမြောင်အရှေ့ပိုင်းရှိ ဂျာဘာလီယာတွင် စစ်ဆင်ရေး
များ ရပ်ဆိုင်းခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ်က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁

လုံးဝအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၊ ဓားစာခံများကို လွှတ်ပေးရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်
ရေး အဆင့်သုံးဆင့်ပါသော အစ္စရေး၏အစီအမံကို အမေရိကန်သမ္မတ ဂျိုးဘိုင်ဒန်က
တင်သွင်းခဲ့ကြောင်း သမ္မတအိမ်ဖြူတော်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂

အရန်တပ်ဖွဲ့ဆိုတာ တကယ့်ကိုမိသားစုတစ်ခုပါဟု Tel Aviv ရှိ အမျိုးသားလုံခြုံရေး
လေ့လာရေးဌာနမှ အကြီးတန်းသုတေသီနှင့် အစ္စရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့၏ အရန်
အရာရှိဟောင်းဖြစ်သူ Ariel Heimann က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၃

လက်ဘနွန်မှ ဒုံးကျည်များ၊ ဒရုန်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် အစ္စရေးမြောက်
ပိုင်း Kiryat Shmona တွင် နေအိမ်အများအပြား မီးလောင်ကျွမ်းခဲ့ကြောင်း ဒေသ
မီးသတ်ဌာနက လူမှုမီဒီယာတွင်ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၄

အစ္စရေးနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဆောင်ရွက်
နေသည့် Kerem Shalom နယ်စပ်ကို ဒုံးကျည်နှင့်တိုက်ခိုက်မှုအတွက် အစ္စရေးတွင်
တာဝန်ရှိကြောင်း ဟားမားစ်အဖွဲ့ကကြေညာသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၅

လက်ဘနွန်ရှိ ဟစ်ဇ်ဘိုလာစစ်သွေးကြွများသည် အစွရေးနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ Druze လူမျိုးများနေထိုင်သော Hurfeish ရွာသို့ ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများ UAV နှစ်ခုထက် မနည်း ပစ်လွှတ်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၆

စာသင်ကျောင်းအတွင်း လှုပ်ရှားနေသော ဟားမားစ်များကို ပစ်မှတ်ထား၍ လေကြောင်း တိုက်ခိုက်မှု ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းနှင့် အရပ်သားထိခိုက်သေဆုံးမှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ Lt. Col. Peter Lerner က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၇

ဟားမားစ်များအား ထောက်ပံ့ပေးသည့်အနေဖြင့် ယီမင်ရှိ ဟူသီများသည် ပင်လယ်နီ ကိုဖြတ်သန်းနေသော အမေရိကန်ညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့၏ စီးပွားရေးသင်္ဘောများအား သင်္ဘောဖျက်ခိုးကျည်လေးစင်းဖြင့် ပစ်လွှတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ယီမင်ဗဟိုဌာနချုပ် က ထုတ်ပြန်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၈

အထူးစစ်ဆင်ရေးတစ်ခုအတွင်း ဂါဇာအလယ်ပိုင်းရှိ Nuseirat ဒုက္ခသည်စခန်းတွင် ဓားစာခံလေးဦးကို ကယ်တင်နိုင်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (IDF)က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၉

“အစွရေးနိုင်ငံသားများ အောင်ပွဲခံပြီး စစ်ပွဲစွမ်းရည်မှန်းချက်များ အားလုံးအောင်မြင် ပြီးသည်အထိ ဓားစာခံများအားလုံးကို လွှတ်ပေးရန်နှင့် ဟားမားစ်များချေမှုန်းရေး ကိုဆက်လက်လုပ်သွားမည်” ဖြစ်ကြောင်း အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန် ရာဟုက ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၀

ဂျေရုဆလင်၌ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအတွက် အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင် နေတန် ရာဟုနှင့်တွေ့ဆုံစဉ် အမေရိကန်နှင့် အခြားကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များက ရပ်တည်ပေး သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က ပြော ကြားခဲ့ကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၁

ဂါဇာတွင် အစွရေး၏စစ်ဆင်ရေးကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မည်ဖြစ်ပြီး ဟားမားစ်က အမြတ်ထုတ်မည့် အဓိပ္ပာယ်မဲ့သည့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများတွင် ပါဝင်မည်မဟုတ်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂဆိုင်ရာ အစွရေးကိုယ်စားလှယ် Reut Shapir Ben-Naftaly က ပြောကြား သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၁၂

သစ္စာရှိသော စစ်သွေးကြွအဖွဲ့ ဟားမားစ်က လိုအပ်သော အပြုသဘောဆောင်မှုကို ပြသခဲ့ကြောင်း အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန်က ပြောကြား သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၃

အမေရိကန်ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော ဂါဇာကမ်းမြောင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အဆိုပြုချက်သည် စစ်ပွဲအဆုံးသတ်ရေးအတွက် ဟားမားစ်၏တောင်းဆိုချက်များနှင့် မကိုက်ညီကြောင်း အကြီးတန်းအရာရှိ Osama Hamdan က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၄

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတောင်ပိုင်းတွင် ကလေး ၃၀၀၀ ဦးနီးပါးမှာ ဆေးကုသမှုဖြတ်တောက်ခံရပြီး ပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အိုးအိမ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးမှုများကြောင့် ကလေးများအာဟာရချို့တဲ့မှုဖြစ်ပွားကာ သေဆုံးစေမည့်အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေကြောင်း ကုလသမဂ္ဂလူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာညှိနှိုင်းရေးရုံး (OCHA) က သတင်းထုတ်ပြန်ချက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၅

စစ်ပွဲကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းကို တွေ့ကြုံခံစားနေရသော ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတောင်ပိုင်းမှ ပါလက်စတိုင်းသားများအတွက် နေ့ဘက်အချိန်များတွင် တိုက်ပွဲများခေတ္တရပ်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း အစွဲရေးစစ်တပ်က ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၆

အောက်တိုဘာ ၇ ရက်နေ့ကပိုင်း ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံကို တစ်ဖက်သတ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့သော နိုင်ငံများကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် အနောက်ဘက်ကမ်းတွင် အခြေချနေထိုင်မှုများ အားကောင်းလာစေရန် အစွဲရေးနိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့အနေဖြင့် ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်း အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟု၏ ရုံးက ထုတ်ပြန်သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၇

အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုသည် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင် Benny Gantz ရာထူးမှနှုတ်ထွက်ပြီး တစ်ပတ်ကျော်အကြာတွင် အစွဲရေးနိုင်ငံစစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ကက်ဘိနက်(The country's war cabinet)ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ကြောင်း အစွဲရေးအရာရှိတစ်ဦးက ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၈

အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီဘလင်ကန် အစွဲရေးသို့ ရောက်ရှိနေချိန်တွင် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်းနှင့် စစ်ပွဲစတင်ကတည်းက အမေရိကန်က အစွဲရေးအား ကူညီပံ့ပိုးပေးခဲ့မှုများကို အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း အမေရိကန်၏ လက်နက်ကိုင်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ကြေညာချက်မိန့်ခွန်းတွင် အစွဲရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၉

အစွဲရေးသည် ဂါဇာကမ်းမြောင်ရှိ လူနေထူထပ်သောနေရာများတွင် ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများအသုံးပြုခြင်းဖြင့် စစ်ဥပဒေများကို အကြိမ်ကြိမ်ချိုးဖောက်ခဲ့ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးရုံးက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၀

ဟားမားစ်များကို ပျောက်ကွယ်သွားအောင်လုပ်မည်ဟု ပြောဆိုခြင်းသည် (လူများ၏ မျက်လုံးထဲသို့ သဲများဖြင့် သွန်ချသကဲ့ဖြစ်ပြီး) အခြားရွေးချယ်စရာမပေးပါက နောက်ဆုံးတွင် ဟားမားစ်ကို ပိုင်ဆိုင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း အစွရေးရေတပ်ဗိုလ်ချုပ် ဒယ်နီရယ် ဟာဂါရီကပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၁

ဂါဇာတောင်ပိုင်းတွင် ခိုလှုံနေကြသော ပါလက်စတိုင်းများ၏ တဲအိမ်များကို တိုက်ခိုက်မှုအတွင်း အနည်းဆုံး လူ ၂၅ ဦး သေဆုံးပြီး ၅၀ ဦးဒဏ်ရာရခဲ့ကြောင်း စစ်ဘေးဒေသရှိ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၂

ဂါဇာရှိ ဟားမားစ်များနှင့် အီရန်ကျောထောက်နောက်ခံပြု ဟစ်ဇ်ဘိုလာအဖွဲ့တို့၏ မကျေနပ်မှုများသည် ဂါဇာ၏ကပ်ဆိုးကြီးကို ကျော်လွန်သွားနိုင်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် အန်တိုနီယို ဂူတာရက်စ်က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၃

ဂါဇာတွင် ဖမ်းဆီးထားသည့် ဓားစာခံအချို့ကို ပြန်လွှတ်ပေးရန်အတွက် ဟားမားစ်နှင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သဘောတူညီချက်တစ်ခုဆောင်ရွက်ရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေသော်လည်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲပြီးနောက် စစ်ပွဲများဆက်လက်ရှိနေဦးမည်ဖြစ်ကြောင်း အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၄

အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး အန်တိုနီ ဘလင်ကန်နှင့် တွေ့ဆုံ၍ ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ ပဋိပက္ခပြန်ပွားမှုအားရပ်တန့်ရန် အလေးထား၍ ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်း အမေရိကန်တွင် ရောက်ရှိနေသော အစွရေးခေါင်းဆောင် အစွရေးကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Yoav Gallant က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၅

အကြမ်းဖက်အဖွဲ့၏ ဒုံးကျည်များ တီထွင်ထုတ်လုပ်ရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် နယ်စည်းမခြား ဆရာဝန်များအဖွဲ့မှ ဝန်ထမ်းအဖြစ်လုပ်ကိုင်နေသည့် ပါလက်စတိုင်းအစ္စလာမစ် ဂျီဟတ်အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သူ Fadi Jihad Muhammad al-Wadiya အား လေကြောင်းစစ်ဆင်ရေးတိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုအတွင်း ရှင်းလင်းနိုင်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ်(IDF)က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇွန် ၂၆

ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်ကို တည်ငြိမ်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းများအား မြှင့်တင်ရန်လိုအပ်ကြောင်း၊ ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို လျစ်လျူရှု၍ မရကြောင်းနှင့် အစွရေးအတွက် သိသာထင်ရှားသော အကျိုးကျေးဇူးများရရှိကြောင်း အစွရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟုက ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင် ၂၇

လက်ဘနွန်ကို အမှောင်ထဲမှာသာနစ်မြုပ်နေစေပြီး ဟစ်ဇ်ဘိုလာ၏အာဏာကို ရက်ပိုင်း အတွင်း ခွဲထုတ်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း အစ္စရေးနိုင်ငံ Herzliya ရှိ Reichman တက္ကသိုလ် ကွန်ဖရင့်တွင် အစ္စရေးစစ်ဘက်ဆိုင်ရာကက်ဘီနက်အဖွဲ့ဝင်ဟောင်း Benny Gantz က ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင် ၂၈

ကာလရှည်ကြာ ကတိပြုထားသည့် ဟားမားစ်အပေါ် အလုံးစုံအောင်ပွဲဆီသို့ ရောက် ရှိရန် ခြေတစ်လှမ်းသာလိုတော့ကြောင်း အစ္စရေးဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂျမင်နေတန်ရာဟု က ပြည်သူများအား ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင် ၂၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် ဟားမားစ်များကို ချေမှုန်းရန်ရည်မှန်းချက် အောင်မြင် ရေးအတွက် နောက်ထပ်ခုနစ်လကြာတိုက်ပွဲများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားရန် မျှော်လင့် ထားကြောင်း အစ္စရေးအမျိုးသားလုံခြုံရေးကောင်စီအကြီးအကဲ Tzachi Haneg က ပြောကြားသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင် ၃၀

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် လေးရက်အတွင်း ကလေးငယ်များအပါအဝင် အနည်းဆုံး လူ ၆၆ ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း Save the Children က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

Ref: edition.cnn.com, cnbc.com, apnews.com, washingtonpost.com, nytimes.com, reuters.com, i24news.tv, timesofisrael.com, dw.com, theguardian.com.

အယ်ဒီတာ့စကား

- အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးခရီးရှည်နှင့် မိုဒီ၏ခြေလှမ်းများ

အထူးဆောင်းပါး

- ၁။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲနှင့် ရှေ့အလားအလာ
- ၂။ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအတွက် မိုဒီ၏ခြေလှမ်းများ
- ၃။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံ အိန္ဒိယ၏ နိုင်ငံရေးခရီးရှည်ဇာတ်လမ်းအကျဉ်း
- ၄။ အိန္ဒိယ-အမေရိကန် ကာကွယ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု
- ၅။ အိန္ဒိယတပ်မတော်၏ စစ်ရေးအင်အားရှုထောင့်
- ၆။ မိုဒီနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ စီးပွားရေးတိုးတက်မှု တံလျှပ်
- ၇။ အရှေ့ကိုလျှောက်မှာလား အနောက်ကိုမျှော်မှာလား အိန္ဒိယ

နိုင်ငံရေး

- ၈။ သမိုင်းမြေမြှုပ်မည့် အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲ
- ၉။ Global South တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ တိုးတက်လာမှု
- ၁၀။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရေးမှန်တိုင်း အိန္ဒိယကို ဘယ်လိုရိုက်ခတ်နိုင်လဲ
- ၁၁။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ချိန်ခွင်လျှာကို ထိန်းညှိခြင်း
- ၁၂။ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေး
- ၁၃။ ၂၁ ရာစု ဒီမိုကရေစီပုံစံသစ်ကို ချဉ်းကပ်လေ့လာခြင်း
- ၁၄။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပါကစ္စတန်နိုင်ငံတို့အကြားဆက်ဆံရေး ဘယ်လိုထူးခြားမှုတွေရှိလာသလဲ

စီးပွားရေး

- ၁၅။ အာဆီယံ လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်ရေး၏ အောင်မြင်မှု
- ၁၆။ ဟိုက်ပါဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းကို ဝမ်းနည်းစွာနှုတ်ဆက်ခြင်း
- ၁၇။ ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းစီးပွားရေး

စစ်ရေး

- ၁၈။ နည်းပညာ စစ်တလင်းဖြစ်လာသည့် ယူကရိန်း
- ၁၉။ မီးနှင့်ကစားခြင်း သို့မဟုတ် အစွရေး-ဟားမားစ် ပဋိပက္ခ၏ အနာဂတ်အလားအလာများ

လူမှုစီးပွား

- ၂၀။ လာအိုသို့ ခရီးတစ်ခေါက် (Sabaidee to Lao)
- ၂၁။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ထူးခြားပြည့်စုံစွာ အရေးပါနေသော စာကြည့်တိုက်ကြီးများ

ကျန်းမာရေး

- ၂၂။ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်အကြောင်း တစေ့တစောင်း

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

- ၂၃။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးကို လေ့လာကြည့်ခြင်း

နည်းပညာ

- ၂၄။ အသေးစား နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖို (SMRs)
- ၂၅။ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာ(AI)နှင့် တိုးတက်လာသော နည်းပညာများ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ၂၆။ ပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် စွန့်ပစ်ခြင်း၏ အန္တရာယ်များ

ကမ္ဘာ့ဖြစ်ရပ် ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ

- ၂၇။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ
- ၂၈။ အစွရေး-ဟားမားစ် ပဋိပက္ခ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ